

ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ
Τετράδιο για τα Γράμματα και τις Τέχνες

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

*Εγκοκλοπαίδειες
και Πορνογραφία
στο Μεσοπόλεμο*

Νικόλαος Επισκοπόπουλος

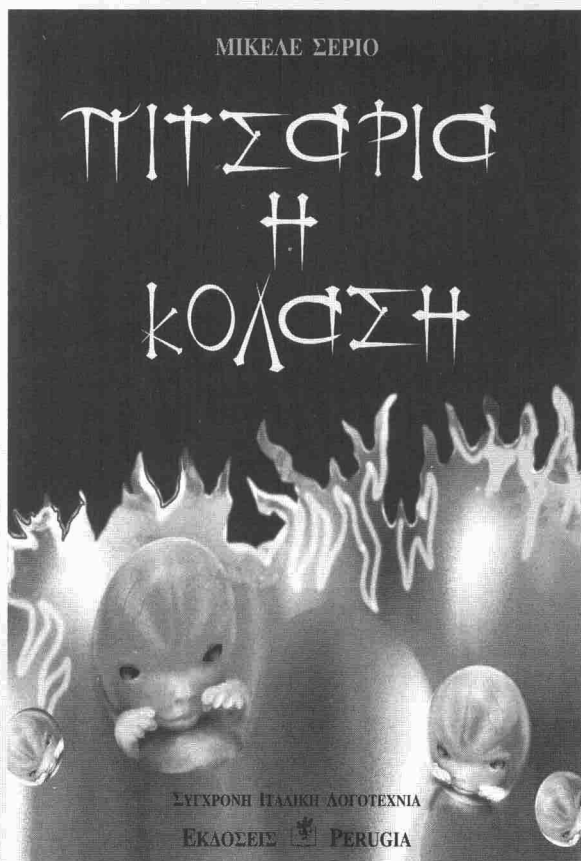
Nicolas Ségur

(1874-1944)

ΤΕΥΧΟΣ 45
ΤΙΜΗ ΔΡΧ.
2000

SEX, DRUGS & GRAND GUIGNOL

Νεκροί που βγαίνουν από τους τάφους τους, ζευγαρώ ζωντανούς, στον εγκέτυρανούν και την καθη τους. Σε στα σπλάχνα ένα τρομερό η διαστροφή, ση και ο πα γίνονται κα Αποκάλυψη εδώ. Βιβλίο εωσφορικό, γκροτέσκο, ηφαιστειακό, για τους φανατικούς του horror, που πιστεύουν ότι τίποτα μα δεν μπορεί να τους ερεθίσει.

Μετάφραση: Παναγιώτης Σκόνδρας

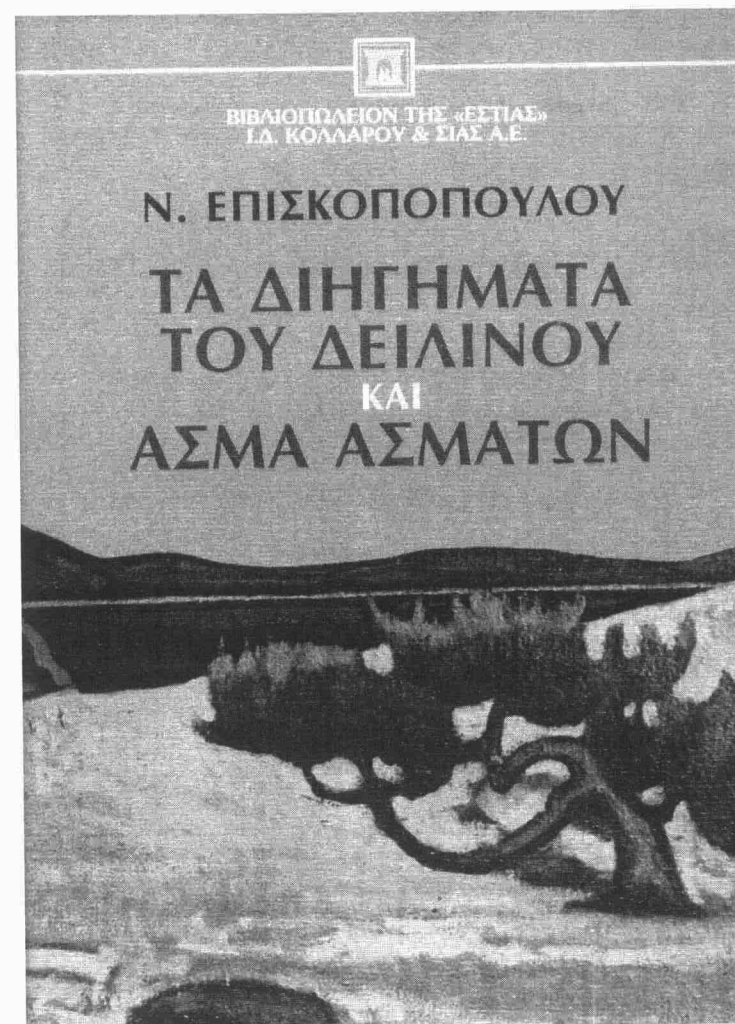
ΕΚΔΟΣΕΙΣ PERUGIA
ΤΙΝΑ ΖΩΓΟΠΟΥΛΟΥ

Λόντου 8 - Σόλωνος 116, 106 81 Αθήνα
Τηλ.: 3816559, 3803193, Fax: 3821158

Καί σώπα τώρα.

Ύκουσε. Ο στερνογέννητος κτύπος τῆς καμπάνας λιποφυγεῖ ἐπίσημος στά αὐτιά μου καί ἡ τελευταία λάμψις ἡ μυστική, ἡ τελευταία πνοή τοῦ φωτός ποῦ ἐπέθανε, χάνεται στή δύσι καί σκορπίζεται.

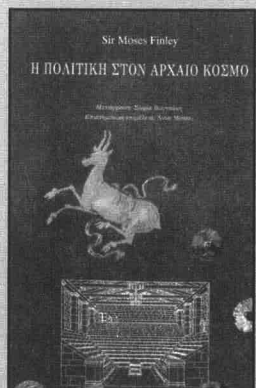
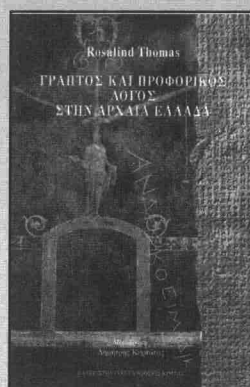
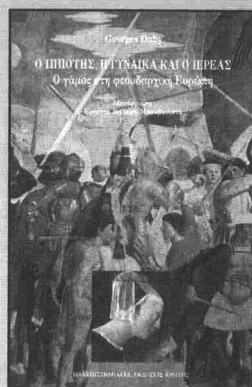
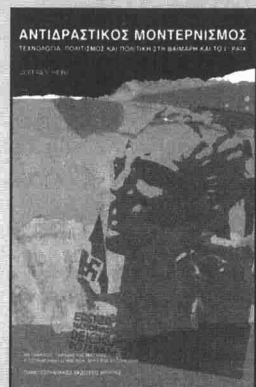
Τά φαντάσματα τά περασμένα εἰσέρχονται πάλιν καί στριμώνονται μέσα στό κεφάλι μου καί σαβανώνονται στόν ὕπνο τόν μολυβένιο καί ἡ ψυχή μου πάλιν γίνεται κοιμητήριο ἀτάραχο μέσα στή νύχτα.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΟ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΣΕΙΡΑ: Ιστορία και Κοινωνία

ROSALIND THOMAS:
Γραπτός και προφορικός λόγος στην Αρχαία Ελλάδα

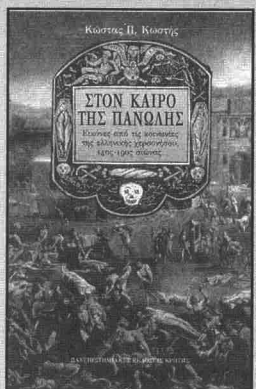
MOSES I. FINLEY:
Η πολιτική στον αρχαίο κόσμο

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΚΩΣΤΗΣ:
Στον καιρό της πανώλης
Εικόνες από τις κοινωνίες της ελληνικής χερσονήσου, 14ος-19ος αιώνας

P. GARNSEY-R. SALLER:
Η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία
Οικονομία, κοινωνία και πολιτισμός

FRANÇOIS DOSSE:
Η ιστορία σε ψήφουλα
Από τις «Annales» στη «νέα ιστορία»

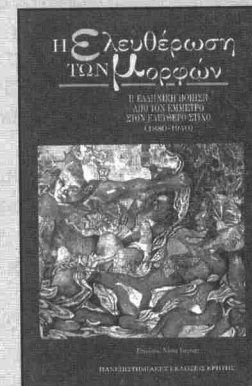
Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΑΤΟΣ,
Χ. ΧΑΤΖΗΙΩΣΦ (επιμ.):
Βενιζελισμός και αστικός εκσυγχρονισμός.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ - Ι.Τ.Ε.

ΑΘΗΝΑ: Μάνης 5 - 106 81 ΤΗΛ. (01) 3818372, FAX: 3301583
ΒΙΒΛΙΟΠΛΕΙΟ: «Στοά του βιβλίου», Νέα Στοά Αρσακείου, Πανεπιστημίου 49,
ΗΡΑΚΛΕΙΟ: Νέα Κτίρια Φυσικού Τ.Θ. 1527 - 711 10. ΤΗΛ. (081) 394235, FAX: 394236
e-mail: pek@physics.uoh.gr. URL: http://www.pek.uoh.gr

ΣΕΙΡΑ: Θεωρία και Κριτική της Λογοτεχνίας

Μ. ΠΙΕΡΗΣ (επιμ.):
Εισαγωγή στην ποίηση του Καβάφη

Δ. ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ (επιμ.):
Εισαγωγή στην ποίηση του Σεφέρη

ΝΑΣΟΣ ΒΑΓΕΝΑΣ (επιμ.):
Η ελευθέρωση των μορφών

ΝΑΣΟΣ ΒΑΓΕΝΑΣ (επιμ.):
Νεοελληνικά Μετρικά

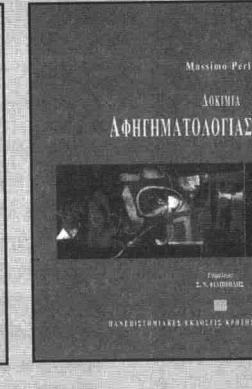
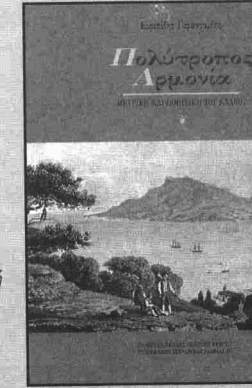
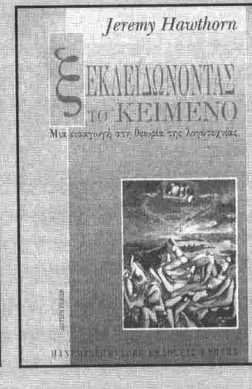
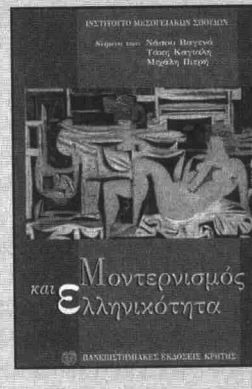
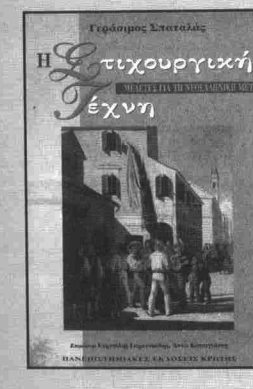
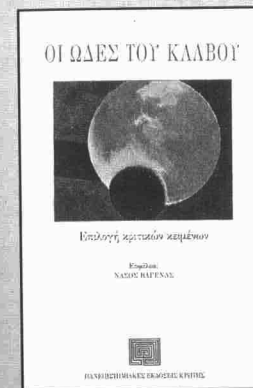
ΝΑΣΟΣ ΒΑΓΕΝΑΣ (επιμ.):
Οι «Ωδές» του Κάλβου
ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΓΑΡΑΝΤΟΥΔΗΣ:
Πολύτροπος αρμονία
Μετρική και ποιητική του Κάλβου

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΣΠΑΤΑΛΑΣ:
Η στιχουργική τέχνη
Μελέτες για τη Νεοελληνική Μετρική

Ν. ΒΑΓΕΝΑΣ, Τ. ΚΑΠΙΓΑΛΗΣ,
Μ. ΠΙΕΡΗΣ:
Μοντερνισμός και ελληνικότητα

JEREMY HAWTHORN:
Ξεκλειδώνοντας το κείμενο

MASSIMO PERI:
Δοκίμια Αφηγηματολογίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ - Ι.Τ.Ε.

ΑΘΗΝΑ: Μάνης 5 - 106 81 ΤΗΛ. (01) 3818372, FAX: 3301583
ΒΙΒΛΙΟΠΛΕΙΟ: «Στοά του βιβλίου», Νέα Στοά Αρσακείου, Πανεπιστημίου 49,
ΗΡΑΚΛΕΙΟ: Νέα Κτίρια Φυσικού Τ.Θ. 1527 - 711 10. ΤΗΛ. (081) 394235, FAX: 394236
e-mail: pek@physics.uoh.gr. URL: http://www.pek.uoh.gr

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 2.000

Ιδιοκτήτης

Η μη κερδοσκοπική εταιρεία «Οι Φίλοι του Περίπλου»

Εκδότης

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΒΙΤΣΟΣ

Σπ. Τρικούπη 38, 106 83 Αθήνα, τηλ.: 8254053

Διευθυντής

ΖΗΣΙΜΟΣ ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ

Αρχισυντάκτης

ΜΑΚΗΣ ΤΣΙΤΑΣ

Συντακτική Επιτροπή

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΩΣΤΙΟΥ - ΝΙΚΟΣ ΛΟΥΝΤΖΗΣ

Γραφείο Ζακύνθου

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΕΜΕΤΗΣ

Μουσείο Σολωμού, Πλ. Αγίου Μάρκου, 291 00 Ζάκυνθος

τηλ.: (0695) 28982, 22357

Γραμματεία

ΜΙΝΑ ΔΑΛΚΑ

Στοιχειοθεσία

ΑΑΓΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Ε.Π.Ε., Θεμιστοκλέους 34, τηλ.: 3647338

Διαχωρισμοί-Φιλμ

Α. ΚΑΛΕΜΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

Εξώφυλλο

ΠΑΡΙΣ ΧΑΒΙΑΡΑΣ

Διεύθυνση στο Internet

WWW.Galaxy.gr/Bookstore

Διανομή

ΑΘΗΝΑ: Σπ. Τρικούπη 38, 106 83, τηλ.: 8254053*Σακελλαρίδη 8, 112 53 Αθήνα, τηλ.: 8561889*Χριστάκης, Ιπποκράτους 10-12, τηλ.: 3639336*«Κατάρτι», Μαυρομιάλη 9, τηλ.: 3604793*Σπύρος Μαρίνης, Σόλωνος 116, τηλ.: 3808348*ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ-ΠΑΓΚΟΙ-ΕΠΑΡΧΙΑ: Πρακτορείο Εφημερίδων Αθηναϊκού Τύπου*ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΠΑΛΑΙΩΝ ΤΕΥΧΩΝ ΚΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ, ΑΘΗΝΑ: «Εστία», Σόλωνος 60, τηλ.: 3637324*«Πρωτοπορία», Γραβιάς 3-5, τηλ.: 3801591* «Παρουσία», Σόλωνος 94, τηλ.: 3615147*«Πλήθων», Κνωσσού 20 και Λευκωσίας, τηλ.: 8655882*ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Κέντρο Βιβλίου», Λασσάνη 9, τηλ.: 237463*«Ηρόδοτος», Ιωάν. Μιχαήλ 2, τηλ.: 264748*«Πρωτοπορία του Βορρά», Λ. Νίκης 3, τηλ.: 226190*ΒΟΛΟΣ: Βιβλιοπ. «Όμηρος»*ΙΩΑΝΝΙΝΑ: Βιβλιοπ. «Δωδώνη»*ΚΕΡΚΥΡΑ: Βιβλιοπ. «Πλους».

Συνδρομές

ΕΤΗΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΙΔΙΩΤΕΣ (απλή): Δρχ. 5.000 (φιλική): Δρχ. 6.000*Βιβλιοθήκες-Οργανισμοί-Επιχειρήσεις-Τράπεζες (ετήσια): ΔΡΧ. 15.000*Ετήσια εξωτερικού: Δρχ. 10.000 ή US\$ 40*Οι συνδρομές θα πρέπει να στέλνονται στη διεύθυνση: ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΒΙΤΣΟΣ, Σπ. Τρικούπη 38, 106 83 Αθήνα, με ταχυδρομική επιταγή ή να καταβάλλονται στο ΓΙΑΝΝΗ ΔΕΜΕΤΗ στη Ζάκυνθο ή να κατατίθενται στους λογ/σμούς: ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ 345/749 012-77 • ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 54/04870-00010/79 • ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΙΣΤΕΩΣ 101-002101-685564 • ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΥΠΡΟΥ 51247.

Διεθνής κωδικός αριθμός περιοδικού (ISSN) 1105-0829

ΜΕΤΑ ΜΥΡΙΑΩΝ ΒΑΣΑΝΩΝ, μεσούντος Ιανουαρίου και αφού οι ιθύνοντες προβληματίστηκαν πολύ αν θα πρέπει να ονομάσουν το 1998 έτος Ρήγα Φεραίου ή έτος Διονυσίου Σολωμού, επειδή σχετικές με τη ζωή των δύο υμνητών της ελευθερίας επέτειοι συνέπιπταν, αποφασίστηκε να διαλέξουν από τα δυο και τα δυο. Μέχρι στιγμής τίποτα δεν έχει προγραμματισθεί (σε άλλη «αδελφή» ευρωπαϊκή χώρα θα είχαν προγραμματισθεί τα πάντα τρία τουλάχιστον χρόνια πριν) και τίποτα δεν έχει γίνει εκτός από όσα ο μόχθος των κατοίκων του Βελεστίνου και εκείνων της Ζακύνθου έχει καταφέρει.

Οι δυο τιμωμένοι έχουν πολλά κοινά. Έζησαν ο ένας αμέσως μετά τον άλλον, έμαθαν και έδρασαν στην Ευρώπη, είχαν ως σκοπό ζωής την ανθρωπινή ελευθερία, ήταν φλογεροί και ανιδιοτελείς. Το να αφιερωθεί ένα έτος για να τιμηθούν είναι ασφαλώς κάτι σημαντικό. Ας ελπίσουμε πως θα είναι σημαντικό για τη μνήμη τους κι όχι για εκείνους που θα χειρισθούν τα σχετικά κονδύλια, επειδή ήταν παράξενος ο τρόπος που αντιμετωπίστηκε το θέμα της κήρυξης. Πρώτα αναζητήθηκαν τα χρήματα κι έπειτα θα προγραμματιζόταν τι θα γίνει. Το ακριβώς αντίθετο απ' ό,τι κανονικά θα 'πρεπε.

Ακόμα όμως κι αν γίνουν όλα με κάθε τυπικότητα, το τιμητικό έτος κινδυνεύει να περάσει και να φύγει χωρίς να καταφέρει να συμβάλει ούτε στο ελάχιστο στη μνήμη τους, αν δε θυμηθούμε κι άλλο ένα κοινό χαρακτηριστικό τους: Το ότι και οι δύο έχουν μπροστά από τ' όνομά τους το επίθετο «εθνικός». Ο ένας εθνικός ήρωας, ο άλλος εθνικός ποιητής. Πράγμα που στα καθ' ημάς σημαίνει απροσπέλαστος, μουσειακός, ολύμπιος. Με άλλα λόγια ανενεργός. Αλλά, στο νου τουλάχιστον μερικών, και κάπως ύποπτος, αφού είναι πολλά στη νεότερη ιστορία μας που με τη βούλα «εθνικός» προφυλάχθηκαν από περίεργα βλέμματα και ερευνητικές διαθέσεις. Και πολλοί οι επιτήδριοι που κατάφεραν να σκεπάσουν διάφορα και να κάνουν ανενόχλητοι τις δουλειές τους με το μανδύα του θεματοφύλακα «εθνικών παρακαταθηκών», στις οποίες έδιναν νόημα και μέγεθος ανάλογα με τα εκάστοτε συμφέροντά τους.

Ομως, τόσο ο ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ όσο και ο Διονύσιος Σολωμός έχουν ανάγκη να ξεφύγουν από την ασφυκτική πανοπλία του «εθνικού», να κατεβούν από τον ανάμεσα σε συννεφάκια θρόνο τους, που έτσι κι αλλιώς δεν τον έχουν ανάγκη, και να παρουσιασθούν αυθεντικοί και ανθρωπίνιοι ώστε να γίνουν προσιτοί σε περισσότερο κόσμο. Ιδίως στις νεότερες ηλικίες, που είναι κρίμα να στερούνται τα πολλά και εξαιρετικά σύγχρονα μηνύματα που μπορούν να πάρουν σκύβοντας πάνω από τη ζωή και το έργο των δύο αυτών ανδρών.

Τόσο ο Ρήγας Φεραίος όσο και ο Διονύσιος Σολωμός είναι σπουδαίοι επειδή υπήρξαν απολύτως ανθρωπίνιοι. Επειδή πόνεσαν, πικράθηκαν, οργίστηκαν, χάρηκαν, διασκέδασαν, αστειεύτηκαν, έζησαν, προδόθηκαν. Επειδή ήταν γεμάτοι ανθρωπίνια πάθη. Κι επειδή στο έργο τους δεν προσποιήθηκαν, αλλά του έδωσαν τη ζωή τους, δηλαδή όλ' αυτά, τα πάθη και τα πάθια. Σαν να λέμε σε τίποτα διαφορετικοί από τον Καβάφη, τον Καζαντζάκη, τη Δημουλά ή τον Ελύτη που σήμερα είναι — ευτυχώς — «μόδα».

Το να τους παρουσιασομε στην ανθρωπινή διάστασή τους, αφήνοντας να προηγηθεί το τραγικό της προσωπικότητάς τους του επικού της μέχρι σήμερα φήμης τους, είναι ό,τι καλύτερο μπορούμε να κάνουμε στο προς τιμήν τους αφιερωμένο έτος.

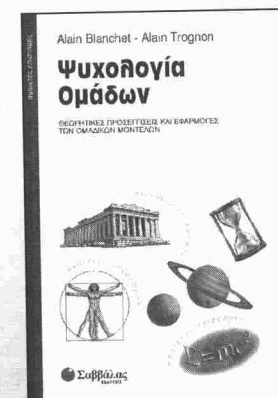
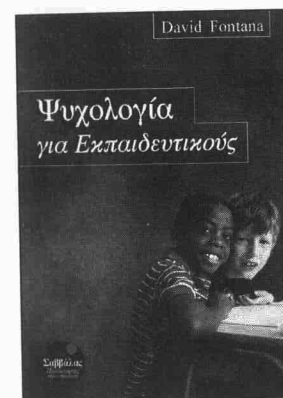
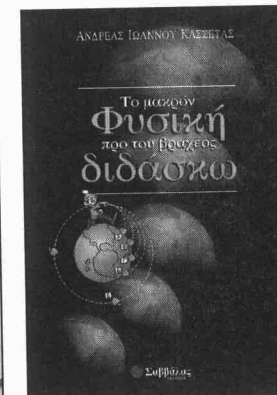
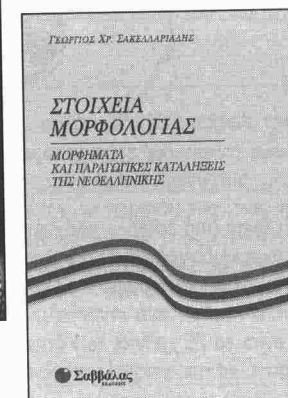
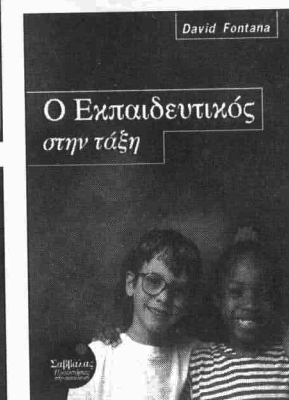
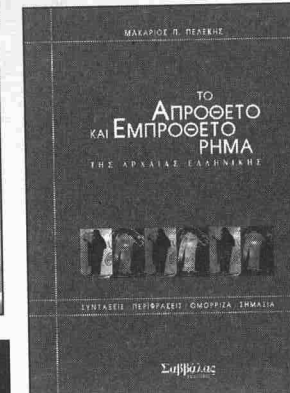
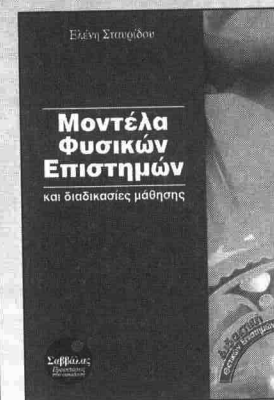
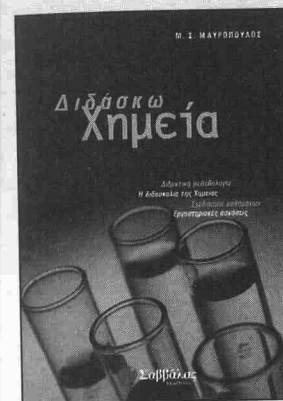
ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΒΙΤΣΟΣ

	του εκδότη	5	Περί τιμών και τιμής
ΤΡΙΒΟΛΩΝ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ			
	Διονύσης Βίτσος	8	Σχόλια
	Διονύσης Βίτσος	20	Η Φωτεινή, ο Νομάρχης, ο Ξενόπουλος, οι υπογραφές και το οικόπεδο
	Alonso	25	Ενδυματολογικά Α'
	Γιάννης Μουγογιάννης	28	Η Τέχνη και οι «μοντέρνοι» εκφραστές της
	Νώντας Σάρρας	30	Η ιστορική αντιστοφή ενός συμβόλου
	Κωνσταντίνος Ρήγος	32	Το παραμύθι θρίλερ και το θρίλερ παραμύθι
ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΩΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ			
	Τάκης Σαλκιτζόγλου	36	Νικόλαος Επισκοπόπουλος
	Μαρία Παπαδήμα	41	Η διπλή ζωή του Ν. Επισκοπόπουλου
	Γρηγόριος Ξενοπούλου	52	Νικόλαος Επισκοπόπουλος
	Παύλος Νιρβάνας	59	Nicolas Ségur
	Νικόλαος Επισκοπόπουλος	68	Ζάκυνθος
	Νικόλαος Επισκοπόπουλος	71	Το ερυθρόν κρίνον
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ			
	Γιουντά Αμιχάι	79	Ποιήματα για την Ταμάρ, Ερωτικά
ΠΟΙΗΣΗΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ			
	Βασίλης Κ. Καλαμαράς	82	Ο Θεός σκέπτεται
	Διονύσης Μενίδης	84	Ερετμός αθλητολογός
	Ματίνα Μόσχου	85	Φωνή πρώτη
	Νατάσσα Ζαχαροπούλου	86	Να σ' έχω, Και συ άλλαζες, Αίμα
	Βησσαρία Ζορμπά-Ραμμοπούλου	87	Οδύσσεια
	Κώστας Γαρίδης	87	Επεισόδιο
	Γιώργος Κόκκινος	88	Ρωγή του χρόνου
	Μανώλης Σαμονάκης	89	Το τέλος μέσα στο θάνατο
	Μάκης Τσίτας	90	Τέσσερα τραγούδια
ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ			
	Ντίνος Μελάχρης	92	Χαίδω
	Vincenzo Consolo	96	Το χαμόγελο ενός άγνωστου ναυτικού
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ			
	Κωνσταντίνος Ρήγος	101	Κινηματογράφος-πραγματικότητα και φαντασία
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ			
	Μαρία Λιτσάρδου	105	Συμμαχώντας με το «χρόνο αντίμαχο»
	Χρίστος Παπαγεωργίου	108	Τα «φαντάσματα» εμπνέουν
	Χρίστος Παπαγεωργίου	112	Ο Καββαδίας με φόντο τις ιδέες, τα πρόσωπα, τα γεγονότα
	Ν. Γ. Μοσχονάς	116	Η πολυμορφία και πολυτονία του χώρου
	Πόπη Χαριλάου	119	Όσα θέλατε να μάθετε για το Σ. Χολμς
	Φίλιππος Φιλίππου	121	Περιπέτεια του κρασιού
ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ			
	ΔΟΚΙΜΙΟ	123	
	ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ	128	
	ΠΟΙΗΣΗ	135	
ΠΑΡ-ΟΡΜΙΣΕΩΝ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ			
		142	
ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ «ΠΕΡΙΠΛΟΥ» ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ			
		152	Τα μέλη της Εταιρείας «Οι φίλοι του Περίπλου»
ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ			
		158	Οι συνεργάτες μας

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΒΒΑΛΑ

Σαββάλας
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σημείο αναφοράς στο εκπαιδευτικό βιβλίο

Ζωοδ. Πηγής 18, 106 81 Αθήνα
Τηλ. 33.01.251 - 38.29.410 Fax. 38.10.907

ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ

Γράφει ένας από τους — ελάχιστους πια — χαρισματικούς, ευρηματικούς και ουσιαστικούς επιφυλλιδογράφους, ο Γιώργος Σαββίδης, στην «Απογευματινή»: «Το 75% των θανάτων των δημοσιογράφων οφείλεται σε καρκίνους και παθήσεις της καρδιάς, που προκλήθηκαν κυρίως από επαγγελματικό πολύ άγχος. Κι όταν ο μέσος όρος ζωής των Ελλήνων είναι τα 75 χρόνια, των δημοσιογράφων είναι τα 69!». Και καταλήγει: «Το μεγαλύτερο προνόμιο που μπορεί να παραχωρηθεί στους δημοσιογράφους είναι τα μέτρα που θα περιστείλουν το άγχος τους...»

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ

Διαμαρτυρίες, εξώδικα και επαναφορά κάποιων μαύρων σελίδων της Κατοχής προκάλεσε το βιβλίο του Βασίλη Μπούτου για τους Εβραίους της Κέρκυρας. Σε πρόσωπα που κατονομάστηκαν με το πραγματικό τους όνομα αποδόθηκαν πράξεις των οποίων η ανάμνηση μόνο την αιδή μπορεί να προκαλέσει στους απογόνους τους. «Η μυθοπλασία είναι ελεύθερη, η φαντασία του συγγραφέα αναδεικνύει τη συνείδηση μιας εποχής και δεν προσβάλλει τη μνήμη προσώπων», λέει ο ίδιος ο συγγραφέας. Αν οι πράξεις ήταν επαινετές, ασφαλώς κανέναν δε θα ενοχλούσε η αναφορά των ονομάτων. Αλλά κι αυτή η συγγραφική φαντασία ήταν ανάγκη στην προκειμένη περίπτωση να φανεί τόσο προσγειωμένη;

ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΙ

Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο εκσυγχρονίζεται. Πέντε δισεκατομμύρια ο προϋπολογισμός για τα έργα, δήλωσε ο Υπουργός Πολιτισμού. Ο λόγος: Είναι απαρχαιωμένο (γεγονός που ακόμη και για αρχαιολογικό μουσείο κακό είναι) από κάθε άποψη: κτιριολογική, οργανωτική, λειτουργική και μουσειολογική.

ΤΙ ΤΟΥ ΛΕΙΠΕΙ;

Τι του λείπει δηλαδή; Κλιματισμός, φωτισμός, ευπρεπισμός αιθουσών, εκδοτήριο εισιτηρίων και πωλητηρίων. Επίσης έχει περιορισμένους χώρους, ελάχιστα εκπροσωπούνται όσον αφορά τα εκθέματα οι περιοχές της χώρας, συμπεριλαμβανομένης και της Μακεδονίας, κι επιπλέον η λογική με βάση την οποία παρουσιάζονται τα εκθέματα «αντιβαίνει» στις μεθόδους της σύγχρονης μουσειολογίας. Δε διαθέτει κατάλληλους καταλόγους και οδηγούς για τους επισκέπτες. Κι όλες αυτές οι διαπιστώσεις από τα επίσημα υπουργικά χείλη.

Η ΑΙΤΙΑ;

Η αιτία; Πως είναι κτισμένο το 1889. Λες και όλα τα σύγχρονα μουσεία του κόσμου έχουν κτισθεί χθες. Με κριτήριο τα εκθέματά του μιλάμε για το σημαντικότερο μουσείο του κόσμου. Θα ήταν ενδιαφέρον να μαθαίναμε ποιοι ήταν εκείνοι που τόσα χρόνια δε θέλησαν να βάλουν ούτε ένα καρφί εκσυγχρονισμού του τη στιγμή που δισεκατομμύρια δαπανήθηκαν σ' όλη τη χώρα για φεστιβάλ «λαϊκής κουλτούρας» και άλλα παραδοσιακά. Φαίνεται όμως πως ο αγώνας για την επιστροφή των Ελγινείων ήταν αρκετός για να καλύψει τις υποχρεώσεις μας έναντι του προ της Τουρκοκρατίας δημιουργηθέντος σ' αυτή τη χώρα πολιτισμού.

ΝΑ ΗΤΑΝ ΤΟ ΜΟΝΟ...

Ο κ. Υπουργός δεν αναφέρθηκε στα υπόλοιπα αρχαιολογικά μουσεία της χώρας. Ούτε για την αθλιότητα του Μουσείου Αρχαίας Ολυμπίας ούτε για εκείνη των Δελφών. Μιλάμε δε για μουσεία δύο από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους του κόσμου. Εκεί έχει ο Θεός πότε θα αντικατασταθούν π.χ. οι περίπου της ίδιας ηλικίας με τα εκθέματα ανεμιστήρες που δροσίζουν (όχι τα εκθέματα ούτε τους επισκέπτες) τους φύλακες, των οποίων η εμφάνιση είναι σαν μόλις να επέστρεψαν από την αποσκαφή (ούτε καν από την ανασκαφή).

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Έτσι λοιπόν, τη στιγμή που κάθε σκυλάδικο, αλλά και κάθε πιτσαρία ή κάθε κατάσταση εσωρούχων διαθέτουν άψογο κλιματισμό, φωτισμό, εκδοτήρια αποδείξεων και αισθητική χώρα, το να αποκτήσει τα ίδια εφόδια και το σημαντικότερο μουσείο της χώρας και του κόσμου είναι είδηση άξια επίσημης και φανφαρόνικης συνέντευξης τύπου.

ΚΡΟΚΟΔΕΙΛΙΑ

Ήθελα να ήξερα με τι μούτρα λυσάμε όλ' αυτά τα χρόνια να μας δώσουν πίσω τα Ελγινεία μας και τη θλιμμένη μας Καρυάτιδα. Με τα μούτρα που έχουμε θα μου πείτε. Ή μάλλον με τα μούτρα που μας δουλεύουν και μ' εκείνα που δημαγωγούν. Σωστά.

ΠΟΛΗ ΠΛΑΚΑ

Κρίμα που οι Άγγλοι έχουν χάσει το χιούμορ τους και την ικανότητά τους για ελιγμούς. Σκεφτείτε λέει να τα φόρτωναν και να μας τα έστελναν. Θα κάναμε πολλή πλάκα βλέποντας τους αρμοδίους να τρέχουν πανικόβλητοι να βρουν καμιά αποθήκη να ταβάλουν για να μη βρέχονται.

ΜΟΥΣΕΙΑΚΕΣ ΕΞΑΓΓΕΛΙΕΣ

Ούτε λόγος για το Μουσείο της Ακροπόλεως (ή μήπως της Άρτας) στη συνέντευξη τύπου. Αλίμονο. Υπουργός ολόκληρος να ασχολείται με γιαπιά που βρίσκονται κιάλας απλώς στη θεμελίωση. Οι Υπουργοί είναι μόνο για αναγγελίες και εγκαινία. Άλλωστε το Μουσείο αυτό το έχουμε επισκεφθεί και θαυμάσει τόσες φορές με τη φαντασία μας παρακολουθώντας τις εξαγγελίες προκατόχων του.

ΤΑ ΚΑΛΑ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ

Είχε και ο πρόσφατος σεισμός της Ζακύνθου τα καλά του. Κατέστησε επιτέλους κατεδαφιστέα την παράγκα που στέγαζε την μπάντα του Δήμου, τη μόνη παράγκα κατάλοιπο των σεισμών του 1953. Γιατί ήταν τραγικό τη στιγμή που οι πάντες απέκτησαν κατοικία όχι απλώς πέτρινη αλλά με λουτροκαμπινέδες, καλοριφέρ και σύνθετα, ένα από τα σύμβολα του νησιού να εξακολουθεί να βρίσκεται σε παράπηγμα.

ΤΑ ΣΤΡΟΦΑΔΙΑ

Το άλλο καλό είναι πως διευκόλυνε ο σεισμός τις προσπάθειες του Μητροπολίτη να βρει τα απαραίτητα χρήματα για να συντηρήσει τη Μονή Στροφάδων (13ος αιώνας) και να την εξοπλίσει έτσι ώστε να μπορέσει να στεγάσει πολιτιστικές δραστηριότητες υψηλού επιπέδου. Θα μπορούσε φυσικά να είχε γκρεμιστεί εντελώς και απλώς να ζηταγε κάποια κονδύλια για να μαζέψει τα μπάτζα, αλλά φαίνεται πως μέχρι και ο Εγκέλαδος διαθέτει περισσότερη ευαισθησία από κάποιους «έχοντες και κατέχοντες».

ΠΕΡΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΙ ΕΜΕΙΣ

Περίπτωση ηγετικής προσωπικότητας με πρωτοφανή δυναμισμό και ιδιαίτερα ανοιχτό μυαλό ο Ζακύνθου Χρυσόστομος. Και δεν αναφερόμαστε στην περίφημη συνέντευξή του αλλά στο ότι κάθε χρόνο διοργανώνει από ένα επιστημονικό συνέδριο υψηλού κύρους που έχει να κάνει με την τοπική πνευματική ιστορία και αμέσως προχωρεί στην εκτύπωση των πρακτικών τους. Εκτός αυτού επανεξέδωσε τα «Φιλολογικά ανάλεκτα» του Νικολάου Κατραμή, που τόσα χρόνια ήταν σχεδόν αδύνατο να τα βρει κανείς, αφού δεν είχαν αξιωθεί μιας επανέκδοσης, γιατί, παρά τα εκατοντάδες εκατομμύρια που διατέθηκαν για λαϊκούς πολιτισμούς τις τελευταίες δεκαετίες, κανείς δε θεώρησε σκόπιμο να κάνει προσιτή στο ευρύ κοινό την κυριότερη κιβωτό του τοπικού λαϊκού πολιτισμού. Τι να φας, τι ν' αφήσεις, θα μου πείτε. Από αυτή την άποψη δίκιο είχαν. Άλλωστε ο Κατραμής ως Αρχιεπίσκοπος εκπροσωπούσε τη συντήρηση. Δεν ήταν μέσα από τα σπλάχνα του λαού να του κάνουμε και τις παράτες του.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Άλλη θεμελιώδης κατάθεση της Μητρόπολης Ζακύνθου στον (και φυσικά όχι μόνο ζακυνθινό) πολιτισμό το μεγάλο και εξαιρετικά καλαίσθητο άλμπουμ με τίτλο «Εικόνες της Ζακύνθου», έκδοση της Ιεράς Μητρόπολης Ζακύνθου και Στροφάδων. Κείμενα της Δρ Μυρτάλης Αχειμάστου-Ποταμιάνου πλαισιώνουν 75 αντιπροσωπευτικά δείγματα της ζακυνθινής σχολής στη ζωγραφική, που βρίσκονται στο Μουσείο Ζακύνθου, το Μητροπολιτικό Μέγαρο, τη Μονή Στροφάδων, το Μουσείο Σολωμού, μονές, ναούς και ιδιωτικές συλλογές. Ο πρόλογος του ακαδημαϊκού Μανόλη Χατζηδάκη αποτελεί προσωπική μαρτυρία για τη διάσωση ενός μεγάλου αριθμού εικόνων από την καταστροφή του 1953. Η παραγωγή του βιβλίου είναι της εταιρείας «Α. Μπάστας - Δ. Πλέσσας».

ΑΝΑΡΩΤΙΕΜΑΙ

Όλες αυτές οι δραστηριότητες του Μητροπολίτη Ζακύνθου πέρασαν, όσο πέρασαν, στα ψιλά των αθηναϊκών εφημερίδων. Ενώ όταν είπε αυτονόητα πράγματα στο περιοδικό «Πέντχαους» τα πρωτοσέλιδα, τα παράθυρα και τα σχόλια έδωσαν και πήραν. Αναρωτιέμαι πόσα πρωτοσέλιδα θα είχαν ασχοληθεί μαζί του στην περίπτωση που στο «Πέντχαους» είχε μιλήσει για τα συνέδρια και για τις εκδόσεις.

ΠΗΔΑΛΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ

Είναι γεγονός πως η νεολαία έχει κάθε λόγο να θρησκευείται και αυτό αποδεικνύεται με πολλούς τρόπους. Μόνο που ως νεολαία δεν μπορεί παρά να αντιπροσωπεύει με τον τρόπο ζωής της την εποχή της, προαναγγέλλοντας μάλιστα και την εποχή που έρχεται. Πότε θα καταλάβει η Εκκλησία πως δικό της είναι το καθήκον να προσεγγίσει τη νεολαία και το να περιμένει πως ο χρόνος θα γυρίσει ανάποδα αποτελεί ουτοπία; Πάρα πολλά από τα επιτίμια που ορίζονται στο «Πηδάλιο» της για τις αμαρτίες μας φαντάζουν σήμερα κωμικά και ανεφάρμοστα. Και αν παίρναμε στα σοβαρά τα όσα γράφει, θα ήμασταν όλοι μας καταδικασμένοι ανεπιστρεπτί στο πυρ το εξώτερον χωρίς την παραμικρή ελπίδα σωτηρίας. Όταν η κοσμική νομοθεσία χρήζει ερμηνείας υπό το φως των εξελίξεων της πορείας του χρόνου δε θα πρέπει να κάνει το ίδιο και η εκκλησιαστική που έχει θεσμοθετηθεί από τις Συνόδους εδώ και χιλιετίες;

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΛΑΣΤΡΕΣ

Η παροιμία «για χάρη του βασιλικού ποτίζεται και η γλάστρα» εφαρμόστηκε τελευταία κατά κόρον από το Δήμο Ζακυνθίων. Για χάρη του μνημείου και της πλατείας του Δημήτρη Λάγιου (βασιλικός), που στήθηκε απέναντι από το σπίτι του ξεχασμένου Διονύση Ρώμα (γλάστρα), απέκτησε προτομή και ο Διονύσης Ρώμας στο Βασιλικό (το χωριό). Για χάρη της οδού Δημητρίου Μαρούδα (βασιλικός) επανήλθε στο προσκήνιο με πρόθεση οδού και ενδεχομένως προτομής ο Γεώργιος Μοθωνάιος (γλάστρα).

ΚΙ Ο ΜΟΘΩΝΑΙΟΣ

Στην περίπτωση Διονύση Ρώμα υπήρξαν ο Πολιτιστικός Σύλλογος του Βασιλικού και το περιοδικό μας που άρπαξαν την ευκαιρία (και δε βρίσκεις τέτοιες ευκαιρίες κάθε μέρα) για να οργανώσουν εκδηλώσεις (στην Πόλη, το Βασιλικό και την Αθήνα), να αναθέσουν τη φιλοτέχνηση της προτομής (στο γλύπτη Διονύση Πάλμα) και να κάνουν τα σχετικά αποκαλυπτήρια (όλ' αυτά μέσα σε δύο μήνες). Στην περίπτωση Γεωργίου Μοθωνάιου τα πάντα έχουν μείνει στα λόγια. Μήπως θα πρέπει να δραστηριοποιηθεί ο Ιατρικός και ο Φαρμακευτικός Σύλλογος (εκτός από τον αποκριάτικο χορό που θα κάνουν σε λίγο) ή ίσως μια επιτροπή απ' όσους είχε ευεργετήσει ο σπουδαίος αυτός γιατρός και πνευματικός άνθρωπος;

ΠΕΡΙ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ

Κατανοούμε τη χρησιμότητα των Κρατικών Βραβείων σε δύο περιπτώσεις: Για να τιμηθεί κάποιος πνευματικός άνθρωπος ή δημιουργός για τη συνολική προσφορά του στον πολιτισμό (όπως η περίπτωση του φετινού τιμηθέντος — επιτέλους — Γιώργου Αλισανδράτου) και για να επισημανθεί η εμφάνιση ενός σημαντικού νέου ή η ύπαρξη ενός όχι γνωστού στο ευρύ κοινό αξιοσημείωτου εργάτη των γραμμάτων και των τεχνών. Το να τιμούνται άτομα που είναι πασίγνωστα (πολλές φορές άσχετα από το πόσο είναι γνωστό και καλό το ίδιο το έργο τους), τα οποία βρίσκεις όποια πέτρα κι αν σηκώσεις, τι εξυπηρετεί άραγε;

ΕΚΤΟΣ ΚΙ ΑΝ

Εκτός κι αν εξυπηρετούνται έτσι κοινωνικές υποχρεώσεις μεταξύ μελών επιτροπών και τιμωμένων. Σ' αυτή όμως την περίπτωση υπάρχουν κι άλλοι τρόποι όπως τούρτες, άνθη, πανεπιστημιακές θέσεις, κ.λπ.

ΤΙ ΕΡΓΟ!

Ήταν όντως από τις πρέπουσες τιμητικές διακρίσεις εκείνη του Ειδικού Βραβείου Λογοτεχνίας «για το σύνολο του έργου του», που απονεμήθηκε φέτος στον Γ. Γ. Αλισανδράτο. Για ποιο έργο μιλάμε; Μα ούτε λίγο ούτε πολύ για 170 (!) ερευνητικές εργασίες που βρίσκονται δημοσιευμένες σε περιοδικά και τιμητικούς τόμους.

ΩΣ ΚΟΛΑΖ

Την ανησυχία της για την τύχη του σπουδαίου έργου του Γ. Γ. Αλισανδράτου διατυπώνει στην εφημερίδα «Εποχή» η εξαίρετη βιβλιοκριτικός Μάρη Θεοδοσοπούλου. Έργο που είναι διάσπαρτο σε δυσεύρετα έντυπα «όσο και τα γραπτά των Επτανήσιων προγόνων του, με τα οποία, εδώ και εξήντα χρόνια, καταγίνεται». Και συνεχίζει: «Σε αντίθεση με τον εκκολαπτόμενο μελετητή της σήμερα, που φουσκώνει, με τον ελάχιστο ερευνητικό μόχθο, το ένα βιβλίο μετά το άλλο, μάλλον ως κολλάζ των ήδη γνωστών. Ένα ακόμη σημάδι μιας νοσηρής εποχής».

EXIT

Αντιγράφουμε από το χριστουγεννιάτικο τεύχος (No. 10) του ευρωπαϊκής αισθητικής, σοβαρής, πλην με καίριο χιούμορ, θεματολογίας και σπάνιας ζωντάνιας κερκυραϊκού περιοδικού «EXIT στην Κέρκυρα»: «Ο εξ Ηπείρου καθηγητής του Ιονίου Πανεπιστημίου κ. Γιάννης Δάλλας, δεινός μελετητής της επανησιακής λογοτεχνίας και ειδικότερα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη, προσφάτως αγόρασε τον τελευταίο όροφο ενός από τα υψηλότερα σπίτια της παλιάς πόλης, αυτό που ζούσε ο αξέχαστος Γιώργης Αγιοβλασίτης. Οι παρεμβάσεις όμως που έκανε σ' αυτό ο εκλεκτός καθηγητής όχι μόνο είναι πέρα από κάθε αισθητικό και νομικό κανόνα αλλά βγάζουν... μάτι ακόμη και από την Κάτω Πλατεία. Αν λοιπόν ένας πνευματικός πατέρας συμπεριφέρεται έτσι στο σώμα της Κέρκυρας, πώς εμείς θα ζητήσουμε τα ρέστα από αυτόν που έχτισε ένα αυθαίρετο στον Αι-Γιώργη;».

ΠΕΡΙ ΚΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΠΤΑΝΗΣΟΥ

Νομίζω πως η ασέβεια του περιοδικού ξεπέρασε τα όρια. Πώς τολμά να του υποδεικνύει τι είναι επανησιακό και τι όχι, αφού ο πάσα εις μπορεί να θεωρεί πλέον τον επανησιακό πολιτισμό κτήμα καταδικό του; Αν, φερ' ειπείν, αναληφθεί και ολοκληρωθεί από κάποιον μια πνευματική εργασία γύρω από Επτανήσιους λογοτέχνες, μπορεί κανείς να ισχυρισθεί πως είναι απίθανο να εμφανισθεί κάποιος άλλος την τελευταία στιγμή επί του πιεστηρίου και να την υπογράψει ως δική του; Δεν ξέρω τι λέω; Κι αν σας πω ότι αυτή τη στιγμή μπορεί να βρω μέχρι και τέσσερα βιβλία στην αγορά που εμπίπτουν στην (όχι και τόσο) υποθετική αυτή περίπτωση, κύριοι Κερκυραίοι συνάδελφοι; Ούτε και τώρα το πιστεύετε; Μα σας ορκίζομαι στην ευλογημένη εκείνη μέρα της 21ης Μαΐου 1864 και στα κόκαλα του συμπατριώτη μου του ριζοσπάστη Κωνσταντίνου Λομβάρδου.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ

Αλλά κι αυτό το «εξ Ηπείρου» τι το θέλατε; Δεν το καταλαβαίνετε πως τον δικαιώνει; Επειδή δηλαδή είναι «δεινός μελετητής της επανησιακής λογοτεχνίας» έχει την υποχρέωση να διαθέτει στην κοινωνική του συμπεριφορά και τη νοοτροπία του Επτανήσιου; Η μήπως να έχει ενστερνισθεί τη δική σας αισθητική, τη διεφθαρμένη μέσα από την επί αιώνες επαφή σας με τα γηρασμένα κύτταρα του εκφυλισμένου δυτικού πολιτισμού και της παραφύδαδας του, του επανησιακού;

ΠΑΤΡΟΤΗΤΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ

Είναι δε δυνατόν από τη μια να τον αποκαλείτε «πνευματικό πατέρα» και από την άλλη να του κάνετε προσωπικής φύσεως υπαινιγμούς για το πώς «συμπεριφέρεται στο σώμα της Κέρκυρας;» Όπως θέλει συμπεριφέρεται ένας πατέρας. Πατέρας είναι, ό,τι θέλει κάνει. Στις μέρες μας, ω αδαιείς, έχουν πέσει όλα τα ταμπού.

ΧΑΘΗΚΕ ΕΝΑ ΦΑΝΤΑΣΜΑ...

Κι επειδή δηλαδή δεν είσατε ικανοί να δραστηριοποιήσετε το φάντασμα του προκατόχου του στο σπίτι του Γιώργη Αγιοβλασίτη να βάλει τάξη, σας πειράζει που οι παρεμβάσεις του είναι πέρα από κάθε αισθητικό ή νομικό κανόνα και ορατές από την Κάτω Πλατεία; Τι είναι για ν' ακολουθεί τους αισθητικούς και τους νομικούς κανόνες, αρχιτέκτονας ή δικηγόρος; Ο άνθρωπος το φιλόλογο κάνει. Και για ποιο λόγο να πάει να κάνει παρεμβάσεις, άμα δεν είναι να φαίνονται από την πλατεία; Μακάρι να μπορούσαν να φανούν κι από το Κάστρο ή κι από την απέναντι ακτή της Ηπείρου.

ΒΓΑΖΟΥΝ ΜΑΤΙ

Αμ εκείνο το «βγάζουν... μάτι»! Καλά από τον Άρη ήρθατε εσείς; Όχι προκοπή, ούτε βήμα δεν κάνεις σήμερα, αν δε βγάλεις μάτι. Ακόμα δεν το πήρατε είδηση; Ρωτήστε κανένα σοφό εκεί στην Κέρκυρα.

ΩΣ ΝΕΦΕΛΗΓΕΡΕΤΗΣ

Και να καθίσετε φρόνιμα, γιατί δεν το 'χει σε τίποτα να βγει από τον τελευταίο όροφο του σπιτιού, που λέτε πως είναι κι ένα από τα «υψηλότερα της παλιάς πόλης» και με ύφος Νεφεληγερέτη να τα ψάλλει από την καλή σ' όλη την Κέρκυρα, που δεν ξέρει να σέβεται τίποτα. Αυτά να τα γράφετε σ' αυτόν που έχτισε το αυθαίρετο στον Αι-Γιώργη, όχι σε ολόκληρο καθηγητή. Εκεί πρέπει να κάνετε εξαίρεση. Αυτά περί του κ. καθηγητή.

Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΩΚΑΣ

Παραθέτουμε κάποιους στίχους από το νέο βιβλίο του πολύ καλού ποιητή ΑΓΓΕΛΟΥ Ε. ΦΩΚΑ «Μια φέτα ψωμί με ζάχαρη» (ΑΡΜΟΣ 1997), ασχολιάστους ασφαλώς, αφού έτσι κι αλλιώς τα λένε όλα:

Στης χώρας της παντοτινής πουσιτιάς και πουτανιάς,/ χώρας υποθετικής και όχι,/ δεν ζούνε μόνο οι δυστυχείς αρσενοκοίτες./ Είναι και πάμπολλοι άλλοι που, δίχως να διαθέτουν τα τυπικά προσόντα, στην διάνοιά τους συμπεριφέρονται ως τοιοῦτοι./ Κι ενώ εξωτερικά φαντάζουν απόλυτα ανδροπρεπείς/ και είναι πρώτοι να καταδικάσουν / την κάθε θηλυπρέπεια,/ οι ίδιοι στο νου είναι γυναικωτοί και κίναϊδοι/ με σκέψεις δόλιες και συνωμοτικές/ σχέδια φανταχτερά και ύπουλα/ υπόδουλοι στις σκοπιμότητες...

[...]

Από την πλευρά μου/ κι από παρατηρήσεις και μετρήσεις/ σε ζητήματα γενικώτερα εθνικά όπως αυτό,/ μια είναι εξ αρχής η μέθοδος/ για ν' αντιμετωπισθῆ από την ρίζα το κακό./ Όταν τους καταλάβης απ' τα φερσίματα,/ τις γαλιφιές, τα σκέρτσα, τα δολώματα/ είτε θα κάθεις πίσ' απ' τον πάγκο/ είτε θα σουλατσάρης μπροστά στο μαγαζί,/ στάσου και φώναξε όσο δυνατώτερα μπορείς/ — Σήμερα έχουμε γιορτή και δεν πουλάμε/ και για να τραβήξουμε κάτω τα ρολά δεν τα τραβάμε/ και για να ξεπουλήσουμε δεν ξεπουλάμε/ και για να ξεπουληθούμε,/ γουστάρουμε και δεν πουλιόμαστε.

ΚΑΙ ΑΝΤΙΑΙΣΘΗΤΙΚΟ

«Δεν είμαι σκυθρωπός, δεν κρατάω πόζα, μιλάω μ' όλον τον κόσμο και είμαι γελαστός. Από τα γραπτά μου προκύπτει μια εσωτερική απελπισία. Αλλά το να κυκλοφορώ με μια μουράκλα παριστάνοντας τον βαθιά προβληματισμένο συγγραφέα... είναι γελοίο. Και αντιαισθητικό». Λόγια του 31χρονου Χρήστου Χωμενίδη στη Μικέλα Χαρτουλάρη, στα «Νέα».

ΣΕΦΕΡΗΣ-ΣΑΒΒΙΔΗΣ-ΛΙΒΑΝΟΝ

Και μετά κατηγορούν τη νέα γενιά. Ιδού τι γνώμη είχε ο Γιώργος Σεφέρης για κάποιον της τότε νέας γενιάς και νυν γνωστό καθηγητή, εκείνον του περιοδικού ΕΧΙΤ. Αντιγράφουμε από επιστολή του το 1954 στον Γ. Π. Σαββίδη, την οποία στέλνει από τον Λίβανο: «Ο Δάλλας είναι, φοβούμαι, ακαταλόγιστος. Μου καταμαρτυρεί ότι είμαι ασυγχώρητος γιατί έφερα στην επιφάνεια, λέει, το δόγμα (;) της νεανικότητας του έθνους (;;;) και επιβάλλω μέσα τους το άγχος μιας εθνικής μοναξιάς! Τουλάχιστον να 'λεγε το γιατί. Το χειρότερο είναι όμως ότι είναι γεμάτος ανυπόφορες πόζες. (Μου έστειλε ένα βιβλίο του — θαύμα πώς ήρθε: Διεύθυνση γραμμένη ελληνικά και από κάτω LIVANON. Απόρησα με τη νοημοσύνη των εδώ ταχυδρομικών. Έτσι, φοβούμαι πως και η πολυμάθειά του είναι πασάλεμμα)».

ΦΑΝΤΑΣΤΕΙΤΕ ΠΟΖΑ

Φανταστείτε τι πόζα θα έπρεπε να είχαν όλοι αυτοί οι ποζάτοι που υπονοεί ο Χωμενίδης, αν το πρώτο τους βιβλίο που γράψανε στα 24 τους και κυκλοφόρησε στα 26 τους είχε πουλήσει 45.000 αντίτυπα, όπως συνέβη με το δικό του «Σοφό παιδί»... Κάτι ξέρω εγώ που σέβομαι τη νέα γενιά παρ' όλα όσα της καταλογίζουν...

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΑΚΟΜΗ

«Έκαναν και κάτι για να μην πουν πως έφαγαν τζάμπα τα λεφτά. Δεν τα αξιοποίησαν με τιμιότητα και εντιμότητα», είπε με τη λήξη της θητείας ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης ο Ντίνος Χριστιανόπουλος. Και συνεχίζει: «Στις αρχές του χρόνου πέθανε ένας κλοσάρ με τα δύο σκυλιά του, κοντά στο Λευκό Πύργο, και δεν βρέθηκε κανείς να τον περιμαζέψει. Εκεί στο ίδιο μέρος, δέκα ημέρες μετά, είπε η άνοστη Ειρήνη Παπά ακριβοπληρωμένα τροπάρια! Τι πολιτισμός είναι αυτός να βλέπεις φτωχούς να παθαίνουν στο δρόμο;». Τέτοια διαβάζουμε και τρέμουμε ενόψει του φετινού έτους Σολωμού.

Η ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΣΟΛΩΜΟΥ

Πολύ άσχημα αισθάνθηκα που, ενώ επί 14 χρόνια εκδίδω λογοτεχνικό περιοδικό, δεν είχα εντοπίσει τόσους σολωμιστές όσους εκφώνησαν λόγους σολωμικού περιεχομένου κατά την (παρουσία του Υπουργού Παιδείας) έναρκτηρία τελετή του Έτους στην αίθουσα του Νομαρχιακού Συμβουλίου Ζακύνθου. Βλέποντάς με συντετριμμένο ένας από τους τρεις πιο κορυφαίους από τους κορυφαίους ντόπιους άρχοντες με παρηγόρησε: «Μη στενοχωριέσαι, η αγάπη για το σολομό εμφανίστηκε στη Ζάκυνθο τον τελευταίο καιρό, συγκεκριμένα από τότε που αρχίσαμε να μπάζουμε στο νησί καπνιστό κατ' ευθείαν από τη Νορβηγία».

ΚΟΥΙΖ ΜΕ ΠΛΟΥΣΙΑ(;) ΔΩΡΑ

Όποιος μπορέσει να εντοπίσει τον παραπάνω Ζακυνθινό άρχοντα θα πάρει δωρεάν όλες τις εκδόσεις για το Σολωμό του εκδοτικού οίκου «Περίπλους».

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΥΠΟΝΟΙΕΣ

Κάτι μου λέει πως θα γελάσουμε πολύ ακόμη φέτος με τους αυτοσχέδιους σολωμιστές. Μήνυμα για το «Έτος Σολωμού» θεώρησε υποχρέωσή του να στείλει και ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας κ. Κώστας Γεωργαλίδης. Μετά την προσφώνηση «Αγαπητοί συμπολίτες» (φαίνεται πως όλη η Επτάνησος είναι στο μυαλό του μια πόλη) μας πληροφορεί πως «Ο Διονύσιος Σολωμός αναδείχθηκε στον [sic] Εθνικό μας ποιητή, τον ποιητή που εντάχθηκε στο Πάνθεον των Αθανάτων μετά την μελοποίηση του Ύμνου στην Ελευθερία [sic] από τον Κερκυραίο Νικόλαο Μάντζαρο». Δηλαδή, πριν τη μελοποίηση, είχε γράψει-δεν είχε γράψει τον Ύμνο, ήταν ενταγμένος στο Πάνθεον των Θνητών;

ΟΛΙΓΑΡΚΕΙΑ

«Του αρκεί», συνεχίζει ο κ. περιφερειακός, «ένας μόνο στίχος για να καλύψει το βαθύτερο περιεχόμενο του στίχου». Σκεφτείτε να χρειαζόταν καμιά δεκαριά άλλους στίχους για να καλύψει το περιεχόμενο ενός. Τι γεωμετρική πρόοδος θα ήταν κι αυτή!

Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΚΑΡΠΟΦΟΡΗΣΕ

«Και η πατρίδα ευγνωμονούσα, του αφιερώνει το έτος 1998 ως [sic] «Έτος Διονυσίου Σολωμού» [...] Όμως ο Σολωμός, πέραν από εθνικός ποιητής, ήταν ένας καθαρά Επτανήσιος ποιητής και αυτό φαίνεται ιδιαίτερα στους γλωσσικούς ιδιοματισμούς της ποιήσής του». (Όπως φαίνεται και στο Νιόνιο του Καραγκιόζη πως είναι Επτανήσιος δηλαδή). «Ένας ποιητής που δέχθηκε τις επιδράσεις της φωτισμένης Δύσης, για να εκφράσει τελικά την αγάπη για τη σκλαβωμένη πατρίδα». Μάθαμε επιτέλους για ποιο λόγο εκτέθηκε ο Σολωμός στις επιδράσεις της «φωτισμένης Δύσης». Την αγάπη του στη σκλαβωμένη πατρίδα προσπαθούσε να εκφράσει. «Τελικά» τα κατάφερε.

ΤΑ ΠΙΑΝΕΙ ΟΛΑ;

Όμως κατά τον κ. Γεωργαλίδη ο Σολωμός εκτός από εθνικός είναι και ένας «διεπτανησιακός» ποιητής. Πιάνει και Παξούς κ. περιφερειάρχα; Και το Σκορπιό του Ωνάση, νυν Ρουσέλ; Και Μαδουρή; Και Στροφάδια;

ΚΑΙ ΑΤΡΑΞΙΟΝ

Στην εναρκτηρία αυτή τελετή είχαμε και δημοτική ατραξιόν. Αποχώρησε ο κ. Δήμαρχος Ζακυνθίων επειδή «σεβόμενος το θεσμό που εκπροσωπεί» δεν μπορούσε να παραστεί παρά μόνο καθήμενος στην πρώτη σειρά των επισήμων. «Οι ευθύνες του Νομάρχη και του Προέδρου του Νομαρχιακού Συμβουλίου είναι μεγάλες και οφείλουν να τις αναλάβουν», λέει η σχετική ανακοίνωση. Που δε φύλαξαν πρώτη θέση για το Δήμαρχο, παναπεί. Και καταλήγει: «Όμως, αν ο καθένας από εμάς αρχίσει να κάνει εκπτώσεις σ' αυτά που δικαιούται, τότε θα τον υποβαθμίσουν και πάλι». Κι αν κάνει εκπτώσεις σ' αυτά που υποχρεούται, τι παθαίνει;

ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΣΗΜΑΣΙΑ

Πάντως για μας ό,τι κι αν γίνει για το Σολωμό —σοβαρά και όχι επαρχιώτικα εννοεί— καλό είναι. Το ποια αιτία το γέννησε δεν έχει και μεγάλη σημασία. Άλλωστε σε εκατό ακόμη χρόνια πάλι το Σολωμό θα θυμούνται.

ΚΙ ΟΜΩΣ ΕΧΕΙ

Όμως υπάρχει και κάτι που έχει σημασία: Το ότι με τούτα και με κείνα ανοίξαν δουλειές των οποίων ο τζίρος προαναγγέληκε σε 104.000.000 δρχ.(!) Τουτέστιν τόσα θα κοστίσουν οι εκδηλώσεις του Δήμου (οι ξεχωριστές από εκείνες της Νομαρχίας) για το έτος Διονυσίου Σολωμού. Πάντα σύμφωνα με ανακοίνωση του ίδιου του Δήμου Ζακυνθίων. Οι προγραμματισθείσες εκδηλώσεις έχουν κι ένα Συμπόσιο που θα κοστίζει λέει 53.000.000 δρχ. Τι θα είναι πια αυτό το Συμπόσιο. Και Λουκουλλείο να ήταν, πιο λίγα θα κόστιζε. Εδώ ολόκληρο Διεθνές Πανιώνιο Συνέδριο κάναμε πέρυσι και κόστισε-δεν κόστισε συνολικά 20.000.000.

ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΛΥΨΗ

Μόνο και μόνο για δημοσιογραφική κάλυψη προβλέπονται 5.000.000 δρχ.! Λέτε να κληθεί το C.N.N.; Και το καλοκαίρι στις εκδηλώσεις για το Διονύση Ρώμα, που οργανώσαμε ως περιοδικό μαζί με τον «Πολιτιστικό Σύλλογο Βασιλικού Ζακύνθου», χρειάστηκε για τη φιλοξενία των δημοσιογράφων να προσφύγουμε στην ελεημοσύνη των ξενοδόχων. Άσε που όταν χρειάστηκε ένα εισιτήριο για τέταρτο δημοσιογράφο το καταβάλαμε από την τσέπη μας κι ακόμη να πάρουμε τα χρήματα από το Δήμο.

ΠΡΩΤΙΕΣ

Πρώτος και καλύτερος έσπευσε να προβεί ο λογοτέχνης κ. Παναγιώτης Βλαχόπουλος (Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών μην ξεχνάμε) σε έκδοση βιβλίου για το σολωμικό έργο, το οποίο μέσα σε δέκα σελίδες εμπεριέχει ό,τι ορίζει ο τίτλος «Διακόσια χρόνια από τη γέννηση του Εθνικού Ποιητή Διονυσίου Σολωμού»!

ΠΟΙΟΙ ΤΑ ΠΑΙΡΝΟΥΝ

Η Αλεξάνδρα Τσόλκα του «Επενδυτή», ως Αρσέν Λουπέν του εκδοτικού χώρου που είναι κάθισε και έψαξε τον Κρατικό Προϋπολογισμό του '98 και μας κατέπληξε με τις ανακαλύψεις της. Ξέρετε πόσα δαπανούν τα Υπουργεία για αναγνωστικές δαπάνες, ήτοι βιβλία, συγγράμματα, εφημερίδες, περιοδικά και ειδικές εκδόσεις; Μόλις 7,4 δις! Τι τα κάνουν θα μου πείτε, γιατί για επιμόρφωση της ηγεσίας των υπαλλήλων τους με μια απλή επίσκεψη είναι εύκολο να καταλάβεις πως δεν πάνε. Κι εκτός αυτού ποιοι τα παίρνουν; Κι αυτή είναι η πιο δύσκολη ερώτηση...

ΑΔΙΑΒΑΣΤΗ ΠΡΟΕΔΡΙΑ

Η Προεδρία της Δημοκρατίας δαπανά μόλις 500.000, συνεισφέρει δε διαβάσει καν εφημερίδες. Όμως η Βουλή για βιβλία κ.λπ. θέλει 193 εκατομμύρια. Από τις αγορεύσεις τους καταλαβαίνει κανείς πόσο διαβασμένοι είναι οι βουλευτές.

Η ΔΙΑΝΟΜΗ

Συνεχίζουμε, η Αλεξάνδρα Τσόλκα γράφοντας κι εμείς αντιγράφοντας: Υπουργείο Εσωτερικών 12 εκ., Εθνικό Τυπογραφείο 80.000 δρχ. (αυτό αν θέλει βιβλία να τα τυπώσει μόνο του), Εθνικής Οικονομίας 29 εκ., Υγείας και Πρόνοιας 14 εκ., Δικαιοσύνης 3 εκ., Παιδείας 1 εκ. (αυτοί είναι μορφωμένοι), Πολιτισμού 16 εκ., Οικονομικών 175 εκ., Μακεδονίας-Θράκης 1,8 εκ., Αιγαίου 5 εκ., Χωροταξίας 1 εκ., Εργασίας 2 εκ., Ανάπτυξης 400.000 δρχ. (φαντάσου ανάπτυξη), Μεταφορών 1 εκ., Ναυτιλίας 1 εκ., Δημόσιας Τάξης 5 εκ. και Τύπου 2 εκ.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Ιδού και τα αξιοπερίεργα: Γεωργίας 33 εκ.! Εθνικής Άμυνας 45 εκ.! Και μη νομίσετε πως αυτά τα τελευταία εκατομμύρια αξιοποιούνται για τις ανάγκες της στρατευμένης νεολαίας μας. Για εκεί έχουμε άλλα: ΓΕΣ 162 εκ., ΓΕΝ 75 εκ., ΓΕΑ 56 εκ. για βιβλία και 404 εκ. (!) για εφημερίδες και περιοδικά, έναντι 65 εκ. το 1997!

ΣΤΡΑΤΩΝΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Αν το δούμε με άλλο μάτι, η φετινή ετήσια κρατική δαπάνη για αναγνωστικές ανάγκες φτάνει για ν' αγοράσει όλη την ετήσια παραγωγή βιβλίων απάντων των εκδοτικών οίκων! Προς τι λοιπόν να σκάνε οι εκδότες; Για ποιο λόγο να παραπονούνται για την αδιαφορία του κράτους για το βιβλίο; Εδώ, αν κρίνουμε από την ευημερία των αριθμών, ο κάθε στρατώνας μας έχει γίνει μια απέραντη βιβλιοθήκη. Σκεφτείτε δε πως ανάλογες δαπάνες περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό κάθε χρονιάς.

ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΕΚΔΟΤΩΝ;

Απομένει να μας δοθεί λογαριασμός (περί κρατικού προϋπολογισμού πρόκειται) για το αν αγοράζονται όντως βιβλία, από ποιους κρίνονται και με ποια κριτήρια επιλέγονται, ποια βιβλία αγοράζονται, από ποιους εκδότες αγοράζονται και με τι μέθοδο αγοράζονται. Ιδού πεδίο δόξης λαμπρόν για τους Συλλόγους και τους Συνδέσμους των εκδοτών βιβλίων.

ΠΕΡΙ ΧΙΟΥΜΟΡ

Πάντως η κ. Τσόλκα, παρά το ανά το πανελλήνιον γνωστό πλέον δηκτικό χιούμορ της, εδώ μπορεί και κρατά την ψυχραιμία και την έμφυτη ευγένειά της: «Η καλή πίστη και η αισιοδοξία καθώς και οι προσπάθειες όλων των δημιουργών της εκδοτικής πραγματικότητας μας κάνουν να πιστεύουμε ότι τα κριτήρια επιλογής βιβλίων και των συντελεστών τους θα οδηγήσουν σε διαφανείς, δίκαιες, αβίαστες και βεβαίως όχι "παρεϊστικές" επιλογές, ως ο ευαίσθητος εκδοτικός χώρος προτάσσει με την εκρηκτική ανάπτυξη των τελευταίων χρόνων». Η, μήπως, η κ. Τσόλκα παραδιαθέτει χιούμορ;

ΕΝΙΑΙΑ ΤΙΜΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Πολύς λόγος για τα μικρά βιβλιοπωλεία τελευταία με αφορμή την καθιέρωση της «ενιαίας τιμής» στο βιβλίο, τουτέστιν την κατάργηση των εκπτώσεων που έκαναν κάποια βιβλιοπωλεία μεγάλα κι έπαιρναν έτσι την πελατεία κάποιων άλλων βιβλιοπωλείων μικρών.

ΑΝ ΣΤ' ΑΛΗΘΕΙΑ

Εντάξει η «ενιαία τιμή», ας την αφήσουμε να δούμε πώς θα λειτουργήσει. Αν όμως το κράτος θέλει πραγματικά το μικρό βιβλιοπωλείο να βρει τον πατροπαράδοτο ρόλο του ως τόπος συνάντησης κι επαφής βιβλίων, συγγραφέων και αναγνωστών, ας λάβει και κάποια ουσιαστικά μέτρα.

ΑΣ ΠΑΡΕΙ ΜΕΤΡΑ

Ας αντλήσει από τα αδιάθετα ευρωπαϊκά κονδύλια για να εκσυγχρονίσει μηχανογραφικά και αισθητικά τα μικρά βιβλιοπωλεία. Ας επιχορηγήσει εκδοτικούς οίκους για να οργανώσουν εκδηλώσεις για τα βιβλία τους στα βιβλιοπωλεία της επαρχίας.

Και τέλος: Ας εξαιρέσει τα μικρά βιβλιοπωλεία από το φορολογικό καθεστώς των «αντικειμενικών κριτηρίων». Κι όχι όπως γίνεται τώρα, αν δίπλα δίπλα βρίσκονται ένα βιβλιοπωλείο, ένα από τα υποκαταστήματα Hondos και το κατάστημα γυναικείων εσωρούχων «Αεράκης», να φορολογούνται με την ίδια λογική!

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

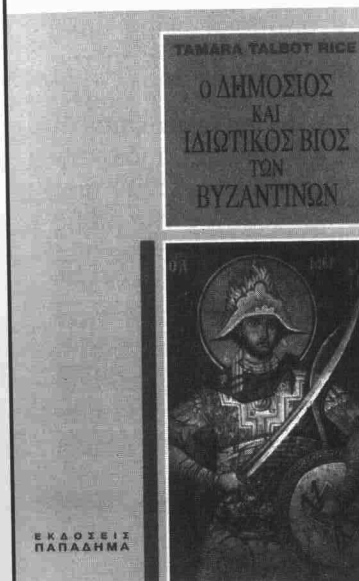
Σειρά: **ΙΣΤΟΡΙΑ**

(Αρχαία - Μεσαιωνική - Νεότερη)

TAMARA TALBOT - RICE

Καθηγήτρια Πανεπιστημίου
Συγγραφέας

**Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ
ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ
ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ**

Μετάφραση
Φ. Κ. Βώρου

Με 319 σελίδες,
102 εικόνες και σχέδια
εντός και εκτός κειμένου

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ**
Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

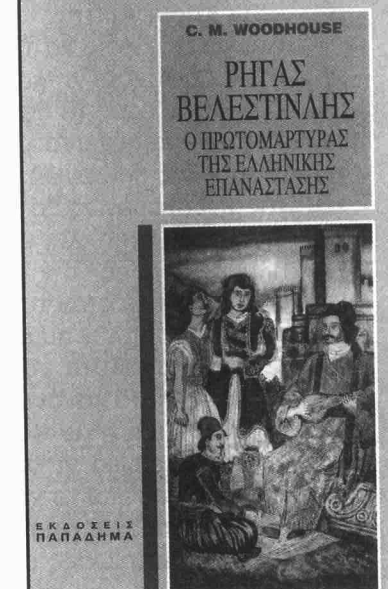
Σειρά: **ΙΣΤΟΡΙΑ**

(Αρχαία - Μεσαιωνική - Νεότερη)

C. M. Woodhouse

Καθηγήτρια Πανεπιστημίου
Συγγραφέας

**ΡΗΓΑΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΑΗΣ
Ο ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΡΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ**

Μετάφραση:
Νίκος Νικολούδης

Με 259 σελίδες
και 12 εικόνες

Τιμητική Έκδοση στα διακόσια
χρόνια από τη σύλληψη και το
μαρτυρικό θάνατο
του Ρήγα Βελεστινλή

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ**
Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

Η Φωτεινή, ο Νομάρχης, ο Ξενόπουλος, οι υπογραφές και το οικόπεδο

του Διονύση Βίτσου

ΘΟΥΡΥΒΟΣ ΠΟΛΥΣ ΚΑΙ ΦΑΣΑΡΙΑ έγιναν τελευταία με την υπόθεση του κτίσματος του Νομάρχη Ζακύνθου στην περιοχή του «Κόκκινου Βράχου». Ο Νομάρχης ξεκίνησε χωματουργικές εργασίες για την κατασκευή οικοδομής στο χώρο όπου ο Γρηγόριος Ξενόπουλος έβαλε τη Φωτεινή Σάντρη να αυτοκτονεί πέφτοντας από το βράχο, που ο ίδιος ονόμασε ευφυώς και συμβολικώς «Κόκκινο Βράχο».

Το γεγονός θεωρήθηκε ιεροσυλία παρά τα τόσα άλλα σπίτια που είναι κτισμένα στην ίδια θέση κάτω από το βράχο κι ακόμη παρά το ότι, αν θελήσεις να τον αποθαυμάσεις και ν' αποτίσεις φόρο τιμής στην αδικοχαμένη και κοιτάξεις προς το βράχο από τη θέση της εκσκαφής προς τα πάνω, θα δεις σύρριζα και παράλληλα με το χέλος του περήφανο να ξεπροβάλλει ένα νεοκλασικίζοντα φράκτη φιλόδοξης κοινωνικά παραθεριστικής οικίας, της οποίας ο ιδιοκτήτης ενδεχομένως να ήταν πρώτος πρώτος στη λίστα εκείνων που υπέγραψαν (πολλοί μες στον ενθουσιασμό και εξαιτίας της μισής πληροφόρησης) την επιστολή διαμαρτυρίας που διοχετεύτηκε και δημοσιεύτηκε στον τύπο.

Ας παραβλέψουμε κιόλας το γεγονός πως η ανέγερση ήταν εξαρχής απόλυτα νόμιμη (τουτέστιν σύμφωνη με την κειμένη ή έστω την κατά κανόνα εφαρμοζόμενη νομοθεσία), γεγονός που επιβεβαίωσε και η αυτοψία του κλιμακίου του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. που επισκέφτηκε ειδικά γι' αυτό το μείζον θέμα (επερωτήσεις στη Βουλή κ.λπ.) το νησί και το χώρο.

Ας ξεκαθαρίσω μάλιστα από την αρχή πως προσωπικά είμαι υπέρ της απαλλοτρίωσης όλων των κτισμάτων και των οικοπέδων στην περιοχή αυτή, αν είναι στη θέση τους να γίνει ένα θεατρολογικό κέντρο ή ένα ινστιτούτο μελέτης του επτανησιακού θεάτρου ή του έργου του Γρηγορίου Ξενόπουλου.

Δεν είναι όμως εκεί το θέμα αυτού του σημειώματος, ούτε και υπάρχει εκ μέρους μου καμιά επιθυμία να εμπλακώ όψιμα στη διαμάχη βουλευτή-νομάρχη που ξεκινά από κομματικές τους αιτίες και ξεσπά στη μνήμη του μεγάλου θεατρικού συγγραφέα.

ΕΠΕΙΔΗ ΟΜΩΣ ΤΟ ΘΕΜΑ του επτανησιακού και ιδίως του ζακυνθινού πολιτισμού με καίει χρόνια τώρα κι επειδή τυχαίνει όλα αυτά τα χρόνια να το δείχνω και μάλιστα να το πληρώνω με κάθε τρόπο, θέλω να πιστεύω πως είχα το δικαίωμα (μπορεί και την υποχρέωση) να κάνω κάποιες σκέψεις για τη σύνθεση της ομάδας όλων αυτών των προσωπικοτήτων που υπέγραψαν τη διαμαρτυρία. Τουλάχιστον για να ξέρω πού μπορεί κανείς να απευθυνθεί για μελλοντικά επτανησιακά πολιτιστικά θέματα, αλλά και για την παρηγοριά ότι τελικά

σ' αυτή την προσπάθεια, παρ' ότι τα φαινόμενα άλλα λένε τόσα χρόνια, δεν είμαστε τρεις κι εγώ ο κούκος (κι ας με συγχωρήσει ο αγαπημένος φίλος Δημήτρης Γκιώνης της «Ελευθεροτυπίας» για την οικειοποίηση του ονόματός του).

Τα αυθαίρετα (όχι και τόσο) συμπεράσματά μου λοιπόν είναι τα εξής:

α. Ο μεγαλύτερος αριθμός ήταν άνθρωποι με ευαισθησίες και πρόθυμοι να συνεισφέρουν, στηρίζοντας κάθε προσπάθεια διάσωσης στοιχείων του πολιτισμού μας. Συντελουσών λοιπόν της αγάπης τους για το Γρηγόριο Ξενόπουλο και το έργο του, αλλά και της πληροφόρησης της λειψής αλήθειας που είχαν, υπέγραψαν για να μην καταστραφεί ακόμα ένα ωραίο και ιστορικό σημείο της χώρας μας.

β. Μια άλλη ομάδα εκτελούσε διατεταγμένη υπηρεσία με εντολή του κομματικού μηχανισμού (λειτουργούν ακόμα αυτοί οι μηχανισμοί), επειδή έπρεπε να αξιοποιηθεί με κάθε τρόπο αυτή η ευκαιρία συντριβής του αιρετικού (σε τι και μέχρι πότε άραγε;) Νομάρχη.

γ. Κάποιοι άλλοι από τους υπογράφοντες ήθελαν τον τόπο για αποκλειστική τους χρήση, επειδή απλώς εκεί ήταν ήδη (και σχετικά πρόσφατα) κτισμένο το σπίτι τους και δεν ήθελαν να χαλάσει η γειτονιά.

Αισθάνομαι ήδη τη μήνιν πολλών από αυτούς να με διαπερνά. Όμως είναι κι αυτά τ' άτιμα τα γεγονότα που δε σ' αφήνουν ν' αγιάσεις. Δεν είναι ας πούμε δυνατόν να αφεθώ στη ρομαντική όσο και καθησυχαστική πεποίθηση των αγαθών και αυθορμητών προθέσεων, όταν η πλειοψηφία αυτών των ανθρώπων, που είναι είτε δημοσιογράφοι ολκής και δύναμης σε έντυπα και μέσα αθηναϊκά είτε επισημόνες καταξιωμένες είτε γνωστά πρόσωπα της δημόσιας ζωής, δεν άρθρωσαν όλ' αυτά τα χρόνια ούτε ένα «κιχ» για όλα όσα μεταλλάσσουν το «Φιόρο του Λεβάντε» σε μια κανονική χώρα του Λεβάντε και δεν έχουν υπογράψει γι' αυτά όχι συλλογική διαμαρτυρία, όχι οι δημοσιογράφοι άρθρο τους, αλλά ούτε καν μια ολιγόλογη επιστολή τους σε τοπική εφημερίδα.

Και για να γίνω συγκεκριμένος:

1. Δεν τους ενόχλησε, ας πούμε, που ο χώρος όπου ο Διονύσιος Σολωμός έγραψε τον Εθνικό Ύμνο έχει μετατραπεί σε αλάνα με ξηλωμένες τουβουλέτες και σκουπίδια ριγμένα γύρω γύρω;

2. Ούτε για τη σταδιακή καταστροφή και παζαροποίηση ή έστω τη μη ανάπτυξη της πλατείας Αγίου Μάρκου, όπου έχει γραφτεί όλη η ιστορία της Ζακύνθου;

3. Ούτε που το Μουσείο Σολωμού και επιφανών Ζακυνθίων λιμοκτονούσε όλα αυτά τα χρόνια, επειδή είχε κριθεί ως «μη δικό μας» άρα «συντηρητικό»; [Αν και εδώ είχαμε μια αρκετά έντονη προσπάθεια κάποιων πνευματικών ανθρώπων για να πάψει να είναι αυτόνομο σωματείο και να περιέλθει στο Δήμο για να προκόψει κι αυτό όπως η Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης].

4. Ούτε για τα ευρήματα της προϊστορικής Ζακύνθου που δεν μπορούν να εκτεθούν επειδή δεν υπάρχουν χώροι; Ούτε για να διεξαχθούν επιστημονικές έρευνες για την αρχαία εποχή της Ζακύν-

θου, την οποία σχεδόν αγνοούμε;

5. Ούτε που η ιστορία της οικονομικής ακμής του νησιού, μητέρα εκείνης του πολιτισμού, δεν έχει καταγραφεί, ούτε έχουν διασωθεί τα λείψανά της;

6. Ούτε που εκκλησίες της Ζακύνθου, διασωθείσες από τους σεισμούς, καταρρέουν στις μέρες μας σιγά - σιγά;

7. Ούτε τα εγγλέζικα μνήματα, απομεινάρια ενός άλλου κομματιού της τοπικής ιστορίας, που, έστω κι αν διαθέτουν σημαντικά έργα τέχνης, είναι εγκαταλελειμμένα στα χόρτα, στις σαύρες και στην ερείπωση;

8. Ούτε το αίσχος της άλλης πλατείας του Αγίου Λουκά, άλλο ιστορικού μέρους, η οποία έτσι όπως διαμορφώθηκε με αισθητική «λούνα παρκ» θα μπορούσε άριστα να μετονομασθεί σε «Πλατεία Κιτς»; (Όχι βεβαίως του ποιητή).

ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΟΥΜΕ την απέραντη απαρίθμηση και να πιάσουμε το θέμα αλλιώς:

1. Πότε έγραψαν οι ίδιοι ή φρόντισαν να δημοσιοποιηθεί όσο της αξίζει ή έστω στήριξαν σε κάτι την ιδιαίτερης σημασίας και αισθητικής έκθεση του Μεταβυζαντινού Μουσείου Ζακύνθου, η οποία έμεινε ανοικτή περί τον ενάμισι χρόνο; Αποφεύγω δε να αναρωτηθώ αν πέρασαν καν να τη δουν.

2. Πότε αναφέρθηκαν στα τόσο σοβαρά επιστημονικά συνέδρια που έγιναν στο νησί τα τελευταία χρόνια, ιδίως από την Εταιρεία Ζακυνθιακών Σπουδών, το Κέντρο Μελετών Ιονίου και τη Μητρόπολη;

3. Πώς και δε βρήκαν κάτι να τους κινήσει το ενδιαφέρον στο σπουδαίο εκδοτικό έργο του Μητροπολίτη Ζακύνθου, όπως την επανέκδοση των Αναλόκτων του Νικολάου Κατραμή και του Λευκώματος με τις Εικόνες της Ζακύνθου;

4. Αποσιώπησαν ή αγνόησαν την πρωτότυπη και σπουδαία για τον τοπικό πολιτισμό δουλειά που κάνει με τους μικρούς μαθητές του ο συνάδελφός τους Άκης Λαδικός; Ας όψονται οι μη Ζακύνθιοι δημοσιογράφοι και πνευματικοί άνθρωποι που την εκτιμούν.

5. Πώς και δε βρήκαν κάποιο τρόπο να δηλώσουν τη στήριξή τους σε προσπάθειες όπως εκείνες των σοβαρών πολιτιστικών φορέων και της Θεατρικής Σκηνης Ζακύνθου; Η ακόμη στα πολλά ενδιαφέροντα βιβλία των τοπικών συγγραφέων και μελετητών;

ΑΛΛΑ ΑΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣΟΥΜΕ κι αυτή την απαρίθμηση και ας σταθούμε στο μόνο θέμα στο οποίο φάνηκαν ευαίσθητοι, το έργο του Γρηγορίου Ξενόπουλου.

1. Μια κουβέντα δε βρήκαν να γράψουν και να υπογράψουν για την καρναβαλοποίηση της Μπόχαλης, τόπου στον οποίο διαδραματίζεται σημαντικό μέρος του έργου του αγαπημένου τους συγγραφέα πολύ μεγαλύτερο από εκείνο που λαμβάνει χώρα στον Κόκκινο Βράχο;

2. Ούτε κανείς σκέφτηκε να προτείνει και να φροντίσει εκείνο το

παλιό εργοστάσιο πυρηνελαιουργίας που βρίσκεται χρόνια τώρα και ρημάζει ακριβώς κι αυτό κάτω από τον Κόκκινο Βράχο, κολλητά με την επίμαχη οικοδομή, να γίνει κέντρο μελέτης του θεατρικού έργου του Ξενόπουλου ή του τοπικού θεάτρου;

3. Ούτε φρόντισε κανείς να μην πεταχτούν τα κόκαλα της κόρης του αγαπημένου τους συγγραφέα, η οποία πέθανε και θάφτηκε στην Αθήνα σε ομαδικό τάφο μαζί με τα αζήτητα, έστω κι αν άφησε την περιουσία της και το μερίδιό της από τα συγγραφικά δικαιώματα του πατέρα της στο Δήμο Ζακυνθίων;

4. Ούτε καν να δουν τι απέγιναν όλ' αυτά τα έπιπλα που κληροδοτήθηκαν στο Δήμο καθώς και τα κατ' έτος καταβαλλόμενα δικαιώματα και να απαιτήσουν να αξιοποιηθούν στην προβολή της μνήμης του συγγραφέα;

Δε θέλω να σκέφτομαι αν ξέρουν όσα πρέπει ως υπογράφοντες για το συγγραφέα και το έργο του, ούτε αν έχουν διαβάσει έστω και μια φορά στη ζωή τους τη «Φωτεινή Σάντρη». Ο καθένας έχει το δικαίωμα να ασχολείται στη ζωή του με ό,τι του αρέσει ή και με τίποτα. Όμως, όταν μετατρέπεται σε τιμητή, τα πράγματα είναι διαφορετικά. Τότε θα πρέπει να αντιμετωπίζει την υπογραφή του με περισσότερη σκέψη, ιδίως με απαρίθμηση των παραλείψεων του όσον αφορά το θέμα και τον τομέα στον οποίο επιδιώκει να επιβάλει με τον τρόπο αυτόν την όποια άποψή του.

Ξέρω πως θα ψάξουν στη μνήμη τους να ανιχνεύσουν κάποια, κάπου, κάπως, κάποτε αμυδρή διαμαρτυρία τους για κάποιο ζακυνθινό θέμα. Ας είμαστε σοβαροί. Δε μιλάμε γι' αυτό, αλλά για θέματα που επιδίωξαν με το ίδιο σθένος και με την ίδια παρρησία όπως εκείνο της εκκαφής του Νομάρχη. Αλλά και λάθος να κάνω σε όλα όσα γράφω πιο πάνω, θα το αναγνωρίσω, αν έστω από εδώ και πέρα η στάση τους με διαψεύσει.

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠ' ΟΛΑ
ΜΟΥ ΑΡΕΣΕ
ΤΟ ΣΤΟΜΑ

Νάντια
Φουζίνι

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:
Μπάμπης Λυκούδης

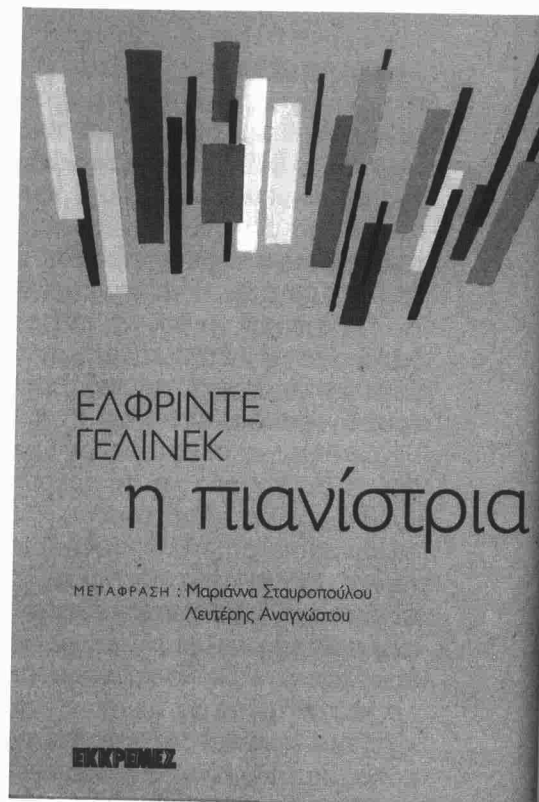
ΕΚΚΡΕΜΕΣ

Μια μικρή ακοινώνητη και πεισματάρη, με δέρμα σκούρο σαν τσιγγάνες. Αγάπη ανενδοίαστη και ασυγκράτητη για τον πατέρα – χαρά τρυφερότητα, πάθος. Μία ενστικτώδης έλξη προς το θάνατο· ένα αντιφατικό δέσιμο με τη ζωή. Σαν φόντο η αγριοτοπιά μιας βαλτώδους παραλίας άκρως πραγματικής και συνάμα παραμυθένιας, που γίνεται καθρέφτης της ψυχής, με τις οσμές της, τις χαραυγές και τα δεινιά της: το μεγάλο εξοχικό σπίτι του παππού, ο πύργος της ακτής, τα πρωινά κυνήγια στα έλη, η κατασκόπευση των πιο μύχιων στιγμών των ενηλίκων.

Έπειτα, αναπότρεπτη συνέπεια, στα όρια της εφηβείας, η αρρώστια· η σκληρότατη – ακραία – έκρηξη της σύγκρουσης με τον εαυτό της· το αποφασιστικό ξεκαθάρισμα λογαριασμών με τον κόσμο, τη ζωή, τη μητέρα, με την όψη εκείνη μιας ανεντόπιστης ομορφιάς, με το στόμα εκείνο το ανίκανο να φιλήσει.

Πίσω από το τέχνημα ενός αυτοβιογραφικού "εγώ" δηλώνεται μια ανεπίγνωστη και οδυνηρή γυναικεία εμπειρία και γίνεται μυθιστόρημα, συγκίνηση, καθαρός κραδασμός.

Μπεστ-σέλερ στη Ιταλία.

ΕΛΦΡΙΝΤΕ
ΓΕΛΙΝΕΚ
η πιανίστρια

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Μαριάννα Σταυροπούλου
Λευτέρης Αναγνώστου

ΕΚΚΡΕΜΕΣ

Βαθύ πάθος, καταπιεσμένη σεξουαλικότητα και εναλλαγή έρωτα και μίσους για τη μητέρα της κυριαρχούν στη ζωή της Έρικας Κόχουτ, καθηγήτριας πιάνου σο Ωδείο της Βιέννης. Ενώ η μητέρα της την περιμένει, η Έρικα παίρνει σβάρνα τα πορνομάγαζα αναζητώντας την πρόσκαιρη ηδονή. Μέσα σ' αυτή την πιεστική ατμόσφαιρα κάνει την εμφάνισή του ο Βάλτερ Κλέμμερ, σπουδαστής μουσικής και γυναικάς. Καθώς η σχέση δασκάλας/μαθητή βυθίζεται σε ιλιγγιώδη στρόβιλο, η Γέλινεκ, σ' αυτό το βιβλίο της που σοκάρισε όλη την Ευρώπη ζωγραφίζει τη φρικιαστική εικόνα μιας γυναίκας που κατατρώγεται από την έκσταση της αυτοκαταστροφής.

Ένα βιβλίο αβάσταχτο και ταυτόχρονα ένα από τα πιο δυνατά μυθιστορήματα των τελευταίων χρόνων. Μοναδικό, αυθεντικό, ακατάταχτο.

Μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες και έγινε κινηματογραφική ταινία.

Μπεστ-σέλερ στη Γερμανία.

Ενδυματολογικά Α'

του Alonso

«... και μισόγυμνη σε βλέπω, καρδιοκλέφτρα μου δροσάτη,
της παντούφλαις σου να βάνης και να λύνης τα μαλλιά σου»

Γ. Τσακασιάνος

ΞΗΜΕΡΩΝΕ ΚΥΡΙΑΚΗ... Οι καμπάνες τση Πισκοπιανής εσημαίνανε εδώ και κάμποση ώρα. «... Γιάη λύσσα που τόνε κόφτει τον Σπούρλο πρωί πρωί», εσκέφτηκε ο Νικόλας ο Πισκοπόπουλος κι ανακλαδίστηκε απάνω στο κρεβάτι του. «Αχάραγο εμπήκε στον όργο... μη βλαστημήσω αμπονόρα με δαύτονε που κακοχρόνο». Σταμάτησε, γιατί κοντοζύγωνε τση Αγίας Βαρβάρας και το ματασκέφτηκε ν' αρχινήσει τα τρισάγια μέρα που ήτουνα...

Έδωσε μία ματιά κατά το παρεθύρι. Τα σκούρα είχανε κάτι τρούπες, στη ένωση από τση τάβλες μεγαλύτερες από την κλειδωνιά τση μεσόπορτας. Η μία πορταδέλα είχε κρεμάσει τέλια και το πρώτο φως από τον ήλιο, που ετοιμαζότουνα ν' ασηκωθεί από τον Νταβία, άρχισε να ζωντανεύει τις απροσδιόριστες σκιες στη μικρή κάμαρη.

Κάτι από τη μία ο λεβάντες, που έβρεχε κοντά δύο βδομάδες, κάτι από την άλλη ο γρέγος, που εκουβάλαε με τση στάλες και τη αρμύρα από το πόρτο, τα 'χε ρέψει τα παλιόξυλα.

«Γιάτσο που κάνει! Πάλι τ' αψηλού είναι ο καιρός... Θα περονιάζει στη Στράντα Μαρίνα».

— Μωρή Βαρβάρα! Πού, διάολο μέσα τση, επήγε πάλι ευτούνη η γυναικά; Βαρβάρα, πού είσαι μωρή;

Ασηκώθηκε κι αρχίνησε να ψάχνει στην αρμαράδα να 'βρει κανένα σκουτί, να φορέσει.

— Μωρή Βαρβάρα, πού κέρατο είναι τα καθαρά;

Στη μικρή κρεβατοκάμαρα, με το παλιό σιδερένιο με τση σκουριασμένες βέργες αντρογενιάρικο κρεβάτι και τα σαραβαλιασμένα έπιπλα, το αχνό φως τση άλμπας είχε τώρα δυναμώσει.

Ο ήλιος είχε μόλις αρχινήσει το αέναο ταξίδι του στην ολόμπλαβη διαφάνεια του κυριακάτικου πρωινού, στέλνοντας χωρίς δυσκολία το άπλετο φως του στην καμαρούλα, αλλά ο Νικόλας δεν κατάφερε να 'βρει εκείο που γύρευε.

— Γιατί, ψυχή μου, κάνεις έτσι μπονορτούλα, ακούστηκε η φωνή τση Βαρβάρας από την άλλη, «μεγάλη» κάμαρα. Πίε πρώτα το φλουσκούνι σου, να ζεσταθείς!

— Δε θέλω, ματαφώνηξε κοφτά και δυνατά ο Νικόλας. Μήτε φλουσκούνι θέλω μήτε καμέντριο μήτε το διά... Μη με κάμεις λοιπό να βλαστημήσω. Ένα πουκάμισο καθαρό θέλω να βρω να φορέσω.

— Στο απάνου σουρτάρι είναι, ψυχή μου. Και κάμε μου τη χάρη να μην ανακατώνεις τση ντεμέλες, γιατί τση ασιδέρωνα ειψές ούλη μέρα.

Η «χοντρο-Βαρβαρούλα» ξεπρόβαλε στο άνοιγμα τση μεσόπορτας.

Εκδόσεις **ΕΚΚΡΕΜΕΣ**

Ιουλιανού 41-43 Αθήνα 104 33 Τηλ./Fax.: 82 20 006

— Καλημερούδια σου... Κι από κόντου, για πού το 'βαλες αχάραγο;

Ο Νικόλας τση 'δωκε μία ματία, τηνε προσπέρασε και τράβηξε κατά το μαγερείο, βασιτώντας από την άκρη ένα ριγωτό τουβαλίθι, που πέταξε απάνου στον ώμο του.

— Μωρή, δε με παρατάς... Έχει καμία στάλα νερό ο μαστραπάς να ρίξω στα μούτρα μου;

— Όσκε, τζόγια μου, ώσκε. Εντινέ τη βίκα και βάλε στο γαδίνι όσο θες, του πέταξε.

— Που να σου 'ρθει συφορά, μουρμούρισε.

Έριξε κομμάτι νερό στα μούτρα του, εκρέμασε ένα μπουκούνι από ένα παλιοκαθρέφτη στο χερούλι της μεσόπορτας κι αρχίνισε να σαπουνίζει τα μούτρα του για να ξουριστεί.

Εμαντεκάρισε το στριφτό αμό τσιγκέλι από μακελάρικο, μουστάκι του κι αρχίνισε να χτενίζεται μ' ένα μαύρο συφοριασμένο πετενί, που του λείπανε τα μισά δόντια. Εχώρισε τα καβαγιάδα του τη μία μερία, έβρεξε κάμποσο το λιγδωμένο μαλλί, του 'δωκε τση γκάγκλες που ήθελε, κάμποσες βολές, κι αφού ικανοποιήθηκε με την «καπέτα αλά μπαμπίνα» του εγύρισε στην κάμαρά του.

Εφόρεσε το καθαρό ντριλίνο, με το ψηλό στρογγυλεμένο κολάρο, πουκάμισο, το κούμπωσε προσεκτικά ίσαμε απάνου κι ύστερα εφόρεσε το φανελένιο γκριζο ριγωτό βρακί και το 'σφιξε με το άσπρο μάλλινο ζωνάρι του, τυλίγοντας ίσαμε τέσσερις στροφές.

Ύστερα εφόρεσε το στενό, φτηνοβελούδινο γιλέκο και το γυαλισμένο από τη χρήση μαύρο του σακάκι κι έριξε αλά σκάγια το βαρύ ξεθωριασμένο του ταμπάρο.

Ετράβηξε τον ξεσπαλιασμένο καδινάτσο τση φαωμένης από την τραμουντάνα οξώπορτας και βγήκε στο καντούνι που 'βγανε στο πλάτωμα του Αγίου Ανδρέα.

— Μπαμπάκια η ρούγα σου, του φώναξε η Βαρβάρα.

Έκαμε πως δεν την άκουσε κι έστριψε κατά τον Άγιο.

Η Πλατεία Ρούγα, μόνο στο όνομα, έμοιαζε με δρόμο. Ένα πολύχρωμο πλήθος από δίποδα, σαν ένα ποτάμι από ζεματισμένα σφαχτά, προσπαθούσε να ξεφτιλίσει κάθε φυσικό νόμο περί αδιαχωρήτου.

— Ariel! Ο Prospero φώναξε το ζωντανό, με έναν τόνο ενθαρρυντικό, γιατί καταλάβαινε πως το ζωντανό τα 'χε χαμένα και χρειαζότουνα υποστήριξη.

— Ariel!

Είχε χαθεί. Προσπάθησε να αποφύγει μια μάζα κρεάτων που ξεχυνόταν μέσα από κάτι που έμοιαζε με ρούχα, αλλά ήτανε πια αργά. Πέσανε απάνω του και στην κραυγή που του ξέφυγε από την πατησία απάντησε σαν αντίλαλος κάτι σαν μουγκρισία, που δεν του θύμιζε σε τίποτα ανθρώπινη λαλιά.

«Μα τι γλώσσα μιλούνε ευτούνοι οι απέναντι...». Έκαμε να στρίψει στο πρώτο καντούνι, μα έπεσε απάνου σε κάτι σωρούς από μπουσούλους γιομάτους κάτι λαδερά υγρά που βρωμοκοπάανε είτε μπακαλάος, κάτι νολοράδα ζεμπίλια με ξεφτισμένες άκρες, πουκαμίες με πατικωμένες μούτζες, ψευτοβελέσια και ντουμανούλες,

στολισμένες με κάθε λογίωνε σχεδιαστικά και εκφραστικά ξόμπλια. «Είδη λαϊκής τέχνης»...

— Ariel!

Το ζωντανό πετάχτηκε ανάμεσα από κάτι ποδάρια τυλιγμένα σε ρυπαρές λουρίδες, που στη άκρες ξεπροβάλλανε τα απροσδιόριστα σε υφή δάχτυλα, βουτηγμένα σ' ένα γλιτσερό μείγμα σκόνης και σβουνιάς, σκορπίζοντας γύρω τσου μια παράξενη βρώμα, ανάκατη από ιδρωτίλα, καρύδα και μισοκαμένη κρεατόπετσα. Του 'ρθε να ξεράσει.

Ο Γκόλης του 'γνεψε από μακριά. Άνοιξε μια πόρτα και γλίστρησε μέσα. Ο Ariel χώθηκε κι αυτός σαν αιθέρας.

Απόξω, «το πολύβουο διάστημα» είχε πια μεταβληθεί σε μια άμορφη μάζα από κριάτα, μπούτια, βρωμοπατούσες, «φιοράδα», υποτυπώδη καλύμματα πιασίων, ανατολίτικα πασούμια, βυζοθήκες που στενάζανε να συγκρατήσουνε τον όγκο που τση είχανε υποχρεώσει να βαστάνε.

Κι όλα αυτά να δείχνουνε πως θέλανε να κινηθούνε ανάμεσα σε σωρούς από «προϊόντα» τση Άπω Ανατολής, με τη μορφή δίκυκλων, τετράκυκλων, ομόκυκλων, τρούπιων και μακρουλών, πολύμορφων και άμορφων, μα μ' έναν κοινό αδιαφιλονίκητο χαρακτηρισμό: Σκύβαλα για φτυσίες.

— Θες να πεις τίποτσι; τότε ρώτησε ο Γκόλης.

Ο Prospero ούτε που τον άκουσε. Το βλέμμα του περιδιάβαζε το χώρο γύρω του, προσπαθώντας μ' αυτό τον τρόπο να θεραπεύσει τη θανάσιμα τραυματισμένη αισθητική του. Κόντευε μεσημέρι.

— Ένα μικερίνη Βερντέα, απάντησε μετά από λίγη παύση. Και συνέχισε: Να 'ρθω μαζί σου στο Τραγάκι;

Ο Νικόλας βγήκε στη Στράντα Μαρίνα από το καντούνι του Χιώτη και τράβηξε για το Μώλο. Η τραμουντάνα είχε πέσει. Ο ήλιος έλουζε την παραλία μ' ένα φως ανάλαφρο, ζεστό, σχεδόν ερωτικό. Η θάλασσα μέσα στο λιμάνι τρεμόπαιζε με χίλιες ανταύγειες, μικρές μικρές φωτεινές στιγμές που λες και απαντούσανε κι αυτές στο ηλιακό, λάγνο κάλεσμα.

Τάχυνε το βήμα του στο πλακόστρωτο τση παραλίας. Ήθελε να προλάβει την μπάντα. Είχε «πλατέα» σήμερα και δεν την έχανε ποτέ του. Μικρός έπαιζε τζένις.

Ο Ariel βγήκε από το καντουνάκι δίπλα στη σαράγια του Τσιρογιάννη και ξεχύθηκε στην απεραντοσύνη της παραλίας. Ο Prospero τον ακολούθησε.

— Προσκυνώ, ψιθύρισε ο Νικόλας και τάχυνε περισσότερο το βηματισμό του.

— Καλημέρα, Νικόλα μου. Γιατί έτσι δελέγκω.

— Για την μπάντα, αφεντάδες μου. Για την μπάντα. Σήμερα θα παίξει και «Μάρτα».

Ο Ariel άρχισε να τρέχει απάνου κάτω. Είχανε φτάσει κιάλας κοντά στο Foscolo κι οι πρώτες νότες από τσι κόνρες, που σονάρανε δοκιμαστικά, φτάνανε μέχρις εκεί...

Η Τέχνη και οι «μοντέρνοι» εκφραστές της

Γιάννης Μουγογιάννης

ΑΦΟΡΜΗ ΓΙΑ ΝΑ ΓΡΑΦΕΙ ΑΥΤΟ ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΥΠΗΡΞΕ Η ΕΚΘΕΣΗ «Δρομολόγιο Ι — Σύγχρονοι Θεσσαλοί εικαστικοί δημιουργοί», που διοργανώθηκε στο Κέντρο Τέχνης Τζιόρτζιο Ντε Κίρικο του Βόλου, μέσα στο Φεβρουάριο του 1997. Στην παρουσίαση αυτή επιλέχθηκαν από ιστορικό της τέχνης πάνω από πενήντα έργα Θεσσαλών, γηγενών ή εκ πολιτογραφήσεως, καλλιτεχνών, από αυτούς που αυτοτιτλοφορούνται μοντέρνοι. Το εγχείρημα υπήρξε θετικό, από την αρνητική του όμως πλευρά. Κι αυτό γιατί έδωσε την ευκαιρία στο ευαίσθητο και φιλότεχνο κοινό της πόλης να 'ρθει σ' επαφή με την παρακμιακή μορφή της τέχνης, αυτήν που με τόση ευκολία αποκαλούμε «σύγχρονη» ή «μοντέρνα» ή «πρωτοποριακή».

Ας μου επιτραπεί, με την ιδιότητα του φιλότεχνου θεατή των έργων τέχνης και όχι του «ειδικού», αφού αυτοί είναι ελάχιστοι και φυσικά η καλλιτεχνία δεν απευθύνεται σ' αυτούς, αλλά στο μέσο καλλιεργημένο κοινό, να διατυπώσω τις απόψεις μου.

Το φαινόμενο της ανεικονικής τέχνης, αυτό που στη ρύμη του λόγου ονομάζουμε αφηρημένη, χωρίς ο όρος να καλύπτει το πρωτογενές εύρος της ως εικαστικού κινήματος, εμφανίστηκε πλατιά στην Ευρώπη αμέσως μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και κορυφώθηκε ως καλλιτεχνική λαίλαπα στις αρχές του '60, για να ξεφουσκώσει γρήγορα και να εγκαταλειφθεί ως τσαρλατανισμός. Κι όταν κάτι μαραζώνει ή υποτονεί στα βασικά κέντρα που εκδηλώνεται, τότε απλώνεται στην υπανάπτυκτη περιφέρεια και εμφανίζεται ως μοντέρνα τάση, μ' όλα τα συμπαρομαρτούντα διαστρεβλωτικά στοιχεία και αποπροσανατολιστικά χαρακτηριστικά.

Η καλλιτεχνική επανάσταση του 19ου αιώνα, που με τον ιμπρεσιονισμό έδωσε λύσεις στα αδιέξοδα του κλασικισμού και του νατουραλισμού, συνεχίστηκε και στον 20ο αιώνα με τον εξπρεσιονισμό και τα κινήματα του κυβισμού, του υπερρεαλισμού και της αφηρημένης τέχνης. Κι ήταν όλα τάσεις και κινήματα που προήλθαν από την καλλιτεχνική αγωνία μεγάλων ζωγράφων με καταξιωμένη διαδρομή, που αναζητούσαν νέες μορφές έκφρασης τόσο στη σχεδιαστική όσο και στη χρωματική επεξεργασία των θεμάτων τους.

Ο κυβισμός προήλθε από την αντίδραση του Πικάσσο και του Μπρακ στα κραυγαλέα χρώματα και στο υποτυπώδες, μερικές φορές, σχέδιο των φωβιστών. Στις «Δεσποινίδες της Αβινιόν», από τα κορυφαία έργα του, ο Πικάσσο ανάγει τους όγκους σε περιγράμματα απλοποιημένα, παριστάνοντας το ίδιο πρόσωπο από διάφορες οπτικές γωνίες. Από τα σπέρματα του κυβισμού του Πικάσσο και του Μπρακ προήλθε, λίγο αργότερα, η «αφηρημένη τέχνη», γύρω στα 1910, με πρωτοπόρους τους Καντίνσκι, Λαριόνωφ, Κούπκα, Ντελωνάι, Μοντριάν και Μάλεβιτς. Και φυσικά επρόκειτο για ζωγράφους με ολοκληρωμένη αίσθηση, γνώση και αντίληψη του εικαστικού φαινομένου και των κανόνων ζωγραφικής, που αναζητούσαν, στην αφαίρεση των περιττών κατ' αυτούς στοιχείων μιας θεματο-

γραφίας, τον εντοπισμό και ανάδειξη του ουσιαστικού στοιχείου. Οι ίδιοι γνώριζαν στον απόλυτο βαθμό να ζωγραφίζουν, για παράδειγμα, ένα σπίτι ώστε, αφαιρώντας τα περιττά στοιχεία, να εντοπίζουν το ενδιαφέρον τους στον τονισμό του παραθύρου και μάλιστα με τη διασπασμένη μορφή του. Ήταν μια ενσυνείδητη εικαστική πράξη, προϊόν έρευνας και αναζήτησης.

Απ' αυτή την καλλιτεχνική διεργασία, που διαμόρφωσε και το κίνημα της αφηρημένης τέχνης, προέκυψε ο «αφηρημένος εξπρεσιονισμός», που στηρίχτηκε στην καλλιτεχνική μόδα, και όχι κίνημα, του εξπρεσιονισμού, εμπλουτισμένου με τα στοιχεία της αφαιρετικής τέχνης, που οδήγησε στην υπεραπλούστευση σχεδίου και χρώματος, μέχρι κάποιες φορές και της εξαφάνισής τους. Η μορφή αυτή της τέχνης κυριάρχησε στα μεταπολεμικά χρόνια ως μόδα, ως μοντερνισμός, ως καλλιτεχνική απάτη, για να καταντήσει τελικά ανυπόληπτη.

Ο «αφηρημένος εξπρεσιονισμός» είναι μια τάση της παρακμιακής τέχνης που χαρακτηρίζεται από πίνακες συνήθως πελωρίων διαστάσεων ή και μικρότερων εκτελεσμένους με απλό πιτσίσισμα χρωμάτων πάνω στον καμβά. Ο υποτιθέμενος καλλιτέχνης στηρίζεται κυρίως στη σύμπτωση και στην τύχη και αποφεύγει ηθελημένα και από πραγματική αδυναμία τις αντικειμενικές απεικονίσεις, κάθε ορθολογιστικό στοιχείο δόμησης του πίνακα, όπως και κάθε παραδεδομένη από τη μακρά ζωγραφική εμπειρία χρωματολογική απόδοση ή οργάνωση.

Φοβούμαι πως η λογική αυτή στις χώρες της περιφέρειας, όπου η υπανάπτυξη ενδημεί μόνιμα και η τυφλή ή ημίτυφλη μίμηση κυριαρχεί καταλυτικά και όπου τα παρακμασμένα στοιχεία του παγκόσμιου πολιτισμού εισβάλλουν τεχνηέντως ζωντανεμένα με την κακέκτυπη μορφή τους, επικράτησε απόλυτα στους λεγόμενους σύγχρονους ή μοντέρνους ζωγράφους, γλύπτες και ποιητές ακόμα. Τυχάρπαστοι άνθρωποι, ατάλαντοι και απαίδευτοι, με διασύνδεση και κυκλώματα, ή και ταλαντούχοι χωρίς αντιστάσεις στη λαίλαπα του μοντερνισμού, παίρνουν το πινέλο και «ζωγραφίζουν». Και κατασκευάζουν «έργα τέχνης» που θα μπορούσε με μεγάλη ευκολία και παίζοντας να τα φτιάξει και ο πλέον άσχετος με την τέχνη άνθρωπος, αν αποφάσιζε να παραστήσει τον καλλιτέχνη. Κι αν το κάνουν αυτό για τη δική τους εκτόνωση και απασχόληση, καλώς πράττουν. Το κοινό όμως γιατί πρέπει να τους ανέχεται; Και ποια άραγε αισθητική παιδεία και καλλιτεχνική απόλαυση παρέχουν οι μαυροπίνακες και οι ατάκτως ερριμένες πολύχρωμες μογιές και ποιο ακόμα σπίτι θα φιλοξενήσει στους τοίχους του τέτοιους πίνακες; Το έργο τέχνης λειτουργεί στο συγκλονισμό της πρώτης θέασής του. Όταν αντίθετα αυτή δημιουργεί αποτροπιασμό και αηδία κι όταν τα ψυχεδελικά υποτίθεται σχέδια απομακρύνουν τη ματιά, τότε η κάθε προσπάθεια εμβριθούς μελέτης και ερμηνείας του πίνακα και ο ανεργμάτιστος «θαυμασμός», από ατολμία αντίστασης, μογυατισμένων τοίχων, αποβαίνει επί ματαίω. Κι η τέχνη αντί να διδάσκει, να καθοδηγεί και ευαισθητοποιεί καλλιτεχνικά το κοινό, δημιουργεί τις αρνητικές προϋποθέσεις μη συμμετοχής στα εικαστικά δρώμενα. Αυτή όμως δεν είναι η αποστολή της τέχνης. Το αντίθετο μάλιστα.

Η ιστορική αντιστροφή ενός συμβόλου

του Νώντα Σάρρα

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΤΗΣ ΚΑΣΠΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ, στη μέση της στέπας, μια ομάδα ανθρώπων καθισμένοι στο κρύο χρώμα περίμεναν αμίλητοι μπροστά από την είσοδο μιας μεγάλης τέντας. Ο δυνατός αέρας σήκωνε τη σκόνη σε κύκλους. Εκτός από τα μάτια τους, είχαν καλύψει τα πρόσωπά τους με μαύρα μαντήλια, σύμβολο της φυλής.

Πρώτα ακούστηκε ένα κλάμα. Μετά στην είσοδο της σκηνής εμφανίστηκε ένας άντρας. Στα χέρια του κρατούσε ένα μωρό τυλιγμένο σε μια μάλλινη κουβέρτα. Την άνοιξε. Το έπιασε από τις μασχάλες και το έδειξε. Ήταν αγόρι. Η γέννηση ενός αγοριού ήταν πάντα ένα σημαντικό γεγονός για τους Σελτζούκους πολεμιστές. Σήμερα όμως η χαρά ήταν διπλή, μιας και το μωρό ήταν ο πρωτότοκος γιος του αρχηγού τους. Έτσι ένα γλέντι στήθηκε που κράτησε τρεις ολόκληρες μέρες. Τις μέρες αυτές ήρθαν απ' όλες τις γύρω περιοχές χιλιάδες να προσφέρουν δώρα και να γονατίσουν σκύβοντας το κεφάλι, δείγμα υποταγής και αναγνώρισης στο μελλοντικό τους αρχηγό. Ο πατέρας του, χωρίς να κρύβει την ευτυχία του μπροστά στους υποτελείς του, του έδωσε το όνομα Αρσλάν, ένα όνομα που μόνο δοξασμένοι άντρες μπορούσαν να έχουν. Ο γιος του ήθελε να γίνει μεγάλος πολεμιστής κι έτσι τον μεγάλωσε από εδώ και πέρα.

Ο Αρσλάν πέρασε τα πρώτα χρόνια του στη στέπα. Εκεί έμαθε να καβαλάει τα άγρια άλογα, να διατάζει, να κυνηγάει, να ερωτεύεται και πολύ νωρίς να σκοτώνει. Γράμματα και γραφή έμαθε από το γέρο σύμβουλο του πατέρα του και όμορφες ιστορίες για το Μέγα Αλέξανδρο απ' την Περσίδα γιαγιά του. Το σώμα του έγινε σκληρό όπως και η όψη του, μα το πνεύμα του έμεινε ελεύθερο να λικνίζεται όπως τα σύννεφα στον ανοιξιάτικο ουρανό.

Δεκαπέντε χρονών ακολούθησε τον πατέρα του σ' ένα προσκύνημα στη Μέκκα. Κατά λάθος βρέθηκε σε μια συγκέντρωση Αράβων θεολόγων και κρύφτηκε προσπαθώντας να καταλάβει με τις λίγες λέξεις που ήξερε το νόημα της συζήτησης. Κάποιος τον είδε και τον κάλεσε. Αρχισαν να τον ρωτούν. Γρήγορα αναγνώρισαν την ευστροφία του και την ποιότητα της ψυχής του. Κάλεσαν τον πατέρα του και του ζήτησαν να τον αφήσει κοντά τους. «Ένα τέτοιο πνεύμα δεν πρέπει να χάνεται. Θα μάθει ό,τι ξέρουμε και θα γίνει άξιος να κατακτήσει τον κόσμο και να δοξάσει τον Αλλάχ». Αφού και ο ίδιος συμφωνούσε, ο πατέρας του τον άφησε υπακούοντας στη μοίρα που για κάθε άνθρωπο είναι γραμμένη και δεν μπορείς να της εναντιωθείς.

Ο ΑΡΣΛΑΝ ΕΖΗΣΕ μια δεύτερη ζωή. Πέρασε επτά χρόνια στις ερήμους της Αραβίας σπουδάζοντας κάθε φορά και κάτι νέο. Οι δάσκαλοί του ήταν αρκετοί και όλοι συμφωνούσαν πως τέτοιοι μαθητές γεννιούνται για να τους δοξάζουν και ν' απαλύνουν τη στιγμή που ο

θάνατος θ' αποφάσιζε να τους πάρει. Έμαθε άλγεβρα και αστρολογία. Έμαθε το κοράνι και νομοθεσία. Έμαθε ιστορία και πολιτική. Σε καθένα από αυτά έβαζε καινούργια ερωτήματα, στα οποία μόνος του έβρισκε τις απαντήσεις. Μίλησε αραβικά και ελληνικά. Διάβασε βιβλία φερμένα απ' την Αίγυπτο κι έμαθε να καταλαβαίνει την τέχνη της αρχιτεκτονικής, της μουσικής και της ποίησης. Τα συναισθήματά του έγιναν σαν τους κήπους της Μεσοποταμίας και η σκέψη του σαν τα πιο περίτεχνα αραβουργήματα που στόλιζαν τα τζαμιά της Μεδίνας.

Τριάντα μέρες έμεινε στην έρημο με νηστεία και προσευχή και τότε έκλεισε τον κύκλο της γνώσης του. Ύστερα αποφάσισε να γυρίσει πίσω. Στη χώρα του βρήκε πόλεμο. Ο πατέρας του ήταν ετοιμοθάνατος. Ο μικρότερος αδελφός του είχε αναλάβει να οδηγήσει το στρατό εναντίον του Βυζαντίου. Όλοι τον δέχτηκαν σαν το μεγάλο ηγέτη και ο Αρσλάν πήρε την αρχηγεία. Μετά από ένα μεγάλο ταξίδι ενώθηκε με το στρατό του Μωάμεθ του Β'. Οι δυο άντρες που ήταν συνομήλικοι ανέπτυξαν μια μεγάλη φιλία. Ο Μωάμεθ του υποσχέθηκε πως σύντομα θα τον έχριζε στρατηγό. Οι μάχες όμως κρατούσαν το θαυμασμό του ενός για τον άλλον κρυφό σαν τους ανεκπλήρωτους έρωτες. Στα μέσα του Μαΐου στο φρούριο Χισσάρ στις όχθες του Βοσπόρου ο Μωάμεθ τον κάλεσε σε μια μυστική συνάντηση. Θα αναλάμβανε κάποια αποστολή. Ο τόπος και ο χρόνος ήταν άγνωστος. Μέχρι τα τέλη του ίδιου μήνα συγκέντρωσε μια ομάδα έμπιστων στρατιωτών και περίμενε.

Ο τουρκικός στρατός πολιορκούσε την Πόλη. Όλη η δύναμη είχε συγκεντρωθεί μπροστά στην απόρθητη πύλη. Ο Αρσλάν με τους άντρες του ακολούθησε μια άλλη πορεία. Έφθασε μπροστά στην Κερκόπορτα. Το βουητό της μάχης ακουγόταν ελάχιστα. Έσπρωξε λίγο την πόρτα με το χέρι του κι αυτή άνοιξε τρίζοντας. Έκανε ένα βήμα και μπήκε μέσα. Κοίταξε γύρω του. Για λίγο δεν κινήθηκε καθόλου. Ύστερα γύρισε προς τους στρατιώτες που ήταν πίσω του και είπε: «Ανάθεμα, πολύ εύκολο είναι. Πάμε πίσω».

Οι στρατιώτες σήκωσαν τους ώμους κι έκαναν μεταβολή, ενώ αυτός έκλεισε την πόρτα με θόρυβο.

Ο Μωάμεθ, που ήταν σίγουρος για τη νίκη και είχε ρίξει όλες τις δυνάμεις του στην κεντρική πύλη περιμένοντας ν' ανοίξει από μέσα, κατατροπώθηκε. Ο Παλαιολόγος μπόρεσε ν' ανασυγκροτήσει την αυτοκρατορία και ν' απωθήσει τον τουρκικό στρατό, που υποχωρούσε, μέχρι τη Μογγολία. Χιλιάδες στρατιώτες και γυναίκοίπαιδα σφάχτηκαν. Ο Αρσλάν ήταν ο μεγαλύτερος προδότης στην ιστορία του ισλαμικού κόσμου. Αναγκάστηκε ν' αυτοκτονήσει για να γλιτώσει από τον ατιμωτικό θάνατο του παλουκώματος που όμως δεν απέφυγαν τ' αδέρφια του και η έγκυος γυναίκα του. Μετά από χρόνια οι ποιητές της ερήμου έγραψαν αυτούς τους στίχους:

*Η ζωή είναι δύσκολη σαν τις μέρες της ερήμου
όμως ο Αλλάχ στους πιστούς πάντα δίνει μια ευκαιρία.
Μια Κερκόπορτα που, αν την ανοίξεις,
χωρίς κόπο μπορείς να 'χεις όλα τα καλά που σου προσφέρει.
Αν δεν την ανοίξεις, θα ζεις πάντα ταλαιπωρημένος
τη ζωή που είναι δύσκολη σαν τις νύχτες της ερήμου.*

Το παραμύθι θρίλερ και το θρίλερ παραμύθι

Κωνσταντίνος Ρήγος

ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΚΡΩΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ και ραγδαία ανερχόμενα κινηματογραφικά είδη είναι το θρίλερ, δηλαδή οι ταινίες μυστηρίου και τρόμου.

Το θρίλερ εμφανίζεται με πάρα πολλές μορφές και παραλλαγές, τον τελευταίο δε καιρό μέσω της διαφορετικότητας που παρουσιάζει μας εντυπωσιάζει και μας ξαφνιάζει κάθε φορά. Δείχνει δε ότι ως είδος χαρακτηρίζεται από τέτοια οξυδέρκεια που έχει τη δυνατότητα να σχολιάσει τα πάντα και να κινηθεί σε όλα τα επίπεδα και είδη του κινηματογράφου, όπως ακριβώς ο τρόμος μπορεί να κινηθεί σε όλα τα επίπεδα της ζωής. Πολιτικό θρίλερ, κοινωνικό θρίλερ, ψυχολογικό θρίλερ, αστυνομικό θρίλερ, ηθογραφικό θρίλερ, θρίλερ επιστημονικής φαντασίας. Ο τρόμος, το μυστήριο, η σύγκρουση καλού και κακού υπεισέρχονται παντού και βρίσκονται παντού. Συνυπάρχουν και επισυμβαίνουν σε κάθε μας βήμα, χαρακτηρίζουν την καθημερινή μας ζωή.

Οι γραμμές τούτες γράφονται με αφορμή την καλοκαιρινή πρώτη προβολή της ταινίας «Εφιάλτης στο στοιχειωμένο δάσος» των αδελφών Γκιμπς. Παρμένο από το γνωστό σε όλους παραμύθι «Η Χιονάτη και οι επτά νάνοι», το σενάριο των ιδίων των σκηνοθετών κινείται σε επίπεδα τρόμου με εκπληκτικά εφέ και αμερικανικό στυλιζάρισμα. Η ηθοποιία (η Νικόλ Κίντμαν στο ρόλο της κακιάς μάγισσας) κινείται σε απλώς ανεκτά επίπεδα. Η ταινία ωστόσο χαρακτηρίζεται από την επιτυχημένη σκηνοθεσία η οποία επικαλύπτει τις ατέλειες των πρωταγωνιστών αλλά και αποκαλύπτει εξαισιούς και απολαυστικούς δευτέρους κατατεριστικούς ρόλους. Αυτό όμως που κάνει την ταινία να ξεχωρίζει είναι ότι αποτελεί, όπως ανέφερα παραπάνω, δείγμα της διαφορετικότητας και της δυναμικής εξέλιξης του είδους. Δίδεται έτσι, μέσα από την τροπή του παραμυθιού σε θρίλερ, η μάχη ανάμεσα στο καλό και στο κακό, στο θεό και στο δαίμονα, στον παράδεισο και στην κόλαση. Όλα τα σύμβολα έχουν αντληθεί από την καθημερινή ζωή, τη σοφία και την παρατήρηση του λαού, τη θρησκευτική παράδοση, αλλά κυρίως από τις κοινές παραδεγμένες αξίες. Ως εκ τούτου λειτουργούν άψογα, συνδιαλέγονται, συγκρούονται και δημιουργούν έναν ακατάπαυστο τρόπο που καταλαμβάνει τις ψυχές των ηρώων και απειλεί την ίδια τους την ύπαρξη. Στο τέλος της ταινίας ηττάται. Προς στιγμήν όμως. Διότι δεν παύει να υπάρχει και να караδοκεί, περιμένοντας την επόμενη ευκαιρία, την επόμενη ανθρώπινη αδυναμία, την επόμενη διέξοδο προς το φως.

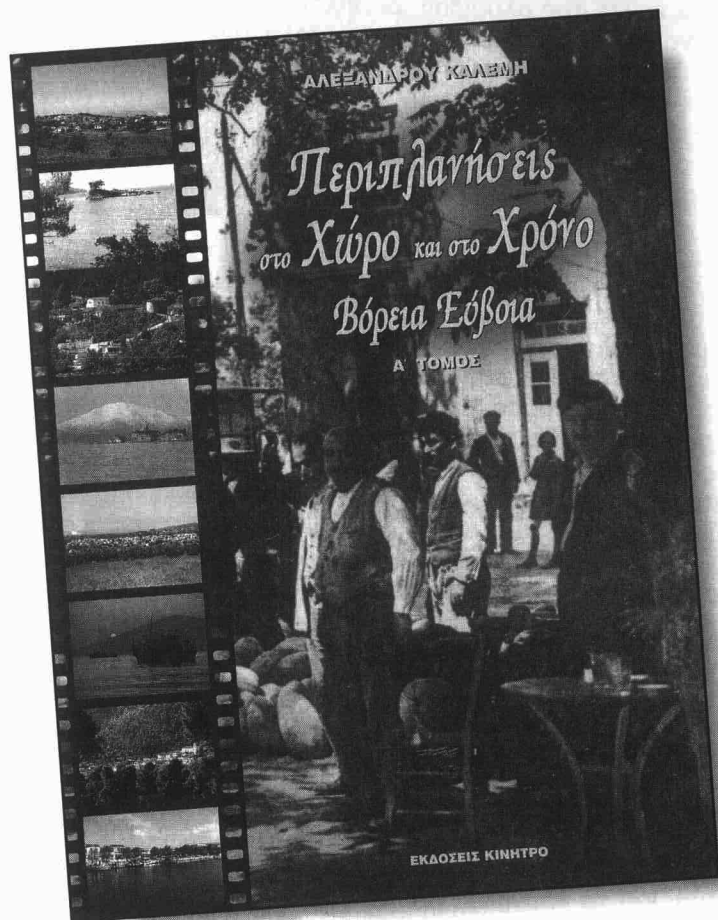
Ο καλός, πλούσιος πλην αδύναμος και ευάλωτος πατέρας-κόμης, η ατυχήσασα προστάτιδα σύζυγός του που θυσιάζεται για το παιδί που δε γέννησε ακόμη και θανατώνεται στην πρώτη σκηνή της ταινίας ύστερα από ατύχημα που προκάλεσε η κακιά στιγμή — διάβολος —, η νέα κόμισσα-σύζυγος του κόμη που εμφανίζεται ως γνήσια παραλλαγή του κακού και φθονερού πνεύματος και εγκαθίσταται στον πύργο, η απόλυτη παρθένα, αγνή-διασωθείσα κόρη του

κόμη, γνήσια συνεχίστρια της απόλυτης καλοσύνης των γονιών της και της αποφασιστικότητας που επεδείκνυε στις δύσκολες στιγμές η αδικοχαμένη μάνα της, ο καθρέπτης (του παραμυθιού), ως απόλυτο σύμβολο του υπερεγώ της μητριάς που την ενημερώνει και την καθοδηγεί προς το δικό της αδιέξοδο, τη δική της αυτοκαταστροφή μέσω της καταστροφής των άλλων. Σημαντικό ρόλο παίζουν όλοι οι ενδιάμεσοι κρίκοι της αλυσίδας, οι απλοί άνθρωποι που κάνουν το έγκλημα να μην καταλαβαίνουν, να καταλαβαίνουν αργά ή αργά και να εθελotuφλούν θεωρώντας την επιβίωση αυτοσκοπό. Αυτοί οι τελευταίοι κοκαλώνουν, πέφτουν σε χειμερία νάρκη, απέχουν από τις εξελίξεις προκαλώντας μια αόριστη, οδυνηρή όσο και τρομακτική μοναξιά στους θετικούς και αρνητικούς ήρωες. Εδώ οι νάνοι δεν είναι νάνοι, αλλά λαϊκοί, φτωχοί άνθρωποι, πλην όμως τυχοδιώκτες που ψάχνουν για κοιτάσματα χρυσού. Βυθίζονται στο βούρκο και την ανυπαρξία με μία και μοναδική ελπίδα: να κάνουν την τύχη τους. Άνθρωποι σκληροί από τις συνθήκες, των οποίων η καρδιά ενίοτε μαλακώνει για να δεχθεί τα απόλυτα και υπέρτατα μηνύματα όπως η μάχη καλού και κακού, ο έρωτας, ο αγώνας. Το μήλο, ο καρπός που έδωσε το φίδι στην Εύα και εκείνη με τη σειρά της έπεισε τον Αδάμ να το δοκιμάσει με αποτέλεσμα να εκπέσει το ανθρώπινο είδος από τον παράδεισο που του είχαν υποσχεθεί και να σέρνεται διαρκώς αγωνιζόμενο για να πεθάνει στην επίγεια κόλαση. Ο καρπός αυτός κάνει την επανεμφάνισή του στην ταινία όπως και στο παραμύθι ως καρπός του κακού, ως κομιστής δεινών με παραπλανητική αθώα εμφάνιση. Η ηρωίδα-κόρη δεν μπορεί να το αρνηθεί. Η γρια δυστυχισμένη-κακιά μάγισσα ως σύμβολο του μοιραίου, της μεταμόρφωσης, της τελικής πτώσης. Το τέλος καλό αλλά όχι όλα καλά. Ο καθρέπτης του υπερεγώ, της διαστρέβλωσης του διαβόλου υπάρχει και περιμένει. Παρακολουθεί ακατάπαυστα τις κινήσεις και τη ζωή μας και, όποτε του ανοίξουμε την πόρτα, χτυπάει. Η προστασία απαραίτητη, η φυγή επιβεβλημένη, η νάρκωση αναπόφευκτη, τα δεινά, ο Γολγοθάς και η σταύρωση του καλού, απόλυτη προϋπόθεση της αναστήλωσης και της ανάστασής του.

Το ταξίδι, πέρα και έξω απ' όλα αυτά, έχει σκοπό την ωρίμανσή μας ώστε να επιβιώσουμε προσωρινά. Άλλωστε όλα είναι προδιαγεγραμμένα. Και το «πεπρωμένον φυγείν αδύνατον». Όλα κρέμονται από την αρχική μας αδυναμία, οφείλονται στη θνητή μας φύση. Η αδυναμία υφίσταται πάντοτε, η ζωή όμως συνεχίζεται νικώντας τα κακά πνεύματα που σκοπό έχουν να την τερματίσουν. Δεν την τερματίζουν, την τραυματίζουν όμως αλλάζοντάς της κατεύθυνση. Ίσως να είναι και αυτό οικονομία της φύσης. Πώς θα ήταν η ζωή, αν η πορεία μας δεν άλλαζε ποτέ κατεύθυνση. Δε γύριζε προς τα πίσω, δεν καθυστερούσε για ν' αντιμετωπίσει τις σκοτεινές δυνάμεις. Ίσως ευτυχισμένη, ίσως σύντομη, ίσως ανύπαρκτη. Χωρίς τριβή, χωρίς δράση και αντίδραση.

Συνεχίζεται λοιπόν η ζωή μόνο και μόνο για να δώσει την επόμενη μάχη, για να φθάσει στον επόμενο σταθμό, στην επόμενη αναμέτρηση με το χάρο-την ανυπαρξία, στα «ψηλαλώνια», όπου μοιραία θα επιτύχει τη νέα νίκη. Ο τρόμος πάνω και πλάι στη ζωή μας. Ο τρόμος μέσα στο κινηματογραφικό στερέωμα. Η συνέχεια επί της οθόνης το χειμώνα και... όχι μόνο.

Κυκλοφορεί
από τις Εκδόσεις ΚΙΝΗΤΡΟ

Όταν μια εκδρομή στον Ελληνικό χώρο ταυτίζεται με μια νοητή περιπλάνηση στο χρόνο, έχει σαν αποτέλεσμα να προσφέρει στον περιηγητή τις εμπειρίες αυτές που μόνο η Ελλάδα μπορεί να δώσει.

Ο Αλέξανδρος Καλέμης μέσα στο βιβλίο αυτό ασχολείται με μια από τις ομορφότερες Ελληνικές γωνιές, την Βόρεια Εύβοια. Απλά, χωρίς επιστημονικές κορώνες, προσπαθεί να αποδώσει την μέχρι και σήμερα Ιστορία της περιοχής εμπλουτισμένη με λαογραφικά στοιχεία, προσωπικές του εμπειρίες αλλά και πάνω από 300 φωτογραφίες, που συνθέτουν τον πολυτελή πρώτο τόμο του έργου αυτού.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΙΝΗΤΡΟ • ΣΟΛΩΝΟΣ 116 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ.:6450606 - 3826126

Α Φ Ι Ε Ρ Ω Μ Α

Νικόλαος Επισκοπόπουλος
Nicolas Ségur
(1874-1944)

Επιμέλεια: ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΒΙΤΣΟΣ

«HABENT SUA FATA SCRIPTORES». Έχουν και οι συγγραφείς τη μοίρα τους. Σχεδόν ξεχασμένος ο Νικόλαος Επισκοπόπουλος διαβάζεται και πάλι σήμερα που η προτίμηση του κοινού στρέφεται προς τα παράξενα, τα φανταστικά διηγήματα. Ο Επισκοπόπουλος όμως των «Τρελλών Διηγημάτων»¹ είναι ο νεανικός, ο ελληνικός. Γιατί, αφού εντυπωσίασε και γοήτευσε για μια δεκαετία περίπου τους λογοτεχνικούς κύκλους της Αθήνας, εξαφανίστηκε κυριολεκτικά ένα πρωινό του 1902 για να βρεθεί στο Παρίσι. Εκεί αρχίζει μια δεύτερη καριέρα πολύ πιο αξιόλογη, που θα του δώσει μία ξεχωριστή θέση στα γαλλικά γράμματα. Θα γίνει ο Nicolas Ségur, που με τα μυθιστορήματά του, τις κριτικές μελέτες του και τα ιστορικά αφηγήματά του θα μείνει για σαράντα περίπου χρόνια στο προσκήνιο της παρισινής πνευματικής ζωής. Μαζί με τον Jean Moréas (Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλο) αποτελεί μια απ' τις σπάνιες περιπτώσεις συγγραφέων που έγραψαν σε δύο διαφορετικές γλώσσες και κατέκτησαν τη θέση τους σε δύο διαφορετικές ιστορίες λογοτεχνίας, της γαλλικής και της ελληνικής!

Γεννημένος στη Ζάκυνθο, είχε την τύχη να έχει μητέρα μια ευγενική και μορφωμένη αρχόντισσα του νησιού, την Αδριανή Σιγούρου, από το επώνυμο της οποίας και σχημάτισε αργότερα το λογοτεχνικό του όνομα (Ségur)². Ήταν μια μοναδική γυναίκα που του μετέδωσε τη φλόγα για τις καλές τέχνες και ιδιαίτερα για τη γαλλική λογοτεχνία, του δίδαξε γαλλικά και ιταλικά και, το κυριότερο, πίστεψε στο ταλέντο του και τον εμπύχωσε. Επειδή τα οικονομικά τους ήταν μέτρια και αφού αναγκάστηκε ο μικρός Νικόλαος να δουλέψει από τα δεκαπέντε χρόνια του σαν βοηθός φαρμακοποιού (ακριβώς όπως κι ο Ίψεν), φεύγει στα 18 του χρόνια με τη μητέρα

του για την Αθήνα, με μόνο εφόδιο την πολυμάθειά του, τη δίψα του να διακριθεί, τα βιβλία του και λίγα «μπογαλάκια» με τα ρούχα τους. Καταφεύγουν στο συμπατριώτη τους Γρηγόριο Ξενόπουλο³, που μεσολαβεί στον εκδότη της «Διάπλασης των Παίδων» για να τον προσλάβει τελικά αλλά σαν διεκπεραιωτή, δηλαδή περίπου σαν κλητήρα.

Και ξαφνικά στις 7 Δεκεμβρίου 1893 η εγκυρότερη εφημερίδα της εποχής, το «Άστυ» του Κακλαμάνου, δημοσιεύει το διήγημα ενός αγνώστου πεζογράφου ακριβώς στις στήλες όπου φιλοξενεί τις συνεργασίες των πιο διακεκριμένων λογοτεχνών της εποχής, με εισαγωγικό σημείωμα μάλιστα εγκωμιαστικό. Μέχρι τότε οι λίγες δημοσιεύσεις του Επισκοπόπουλου (κυρίως αρθρίδια ιατρικού και... φαρμακευτικού ενδιαφέροντος) και τα πρωτόλειά του είχαν περάσει απαρατήρητες. Η επιμονή όμως του Ξενόπουλου να δημοσιεύσει ο αρνητικός στην αρχή Κακλαμάνος το διήγημα εκεί, στην τόσο περίοπτη εκείνη θέση, δικαιώθηκε πανηγυρικά. Από την άλλη μέρα όλη η λογοτεχνική Αθήνα δεν συζητούσε παρά για τις αντιφατικές εντυπώσεις που το πεζογράφημα εκείνο είχε ξεσηκώσει. Ήταν το πρώτο από τα «Τρελλά Διηγήματα» το περίφημο «Ut dièse mineur» (δηλαδή «Ντο δίεςεις ελάσσων») όπου σ' έναν παράλληλο βηματισμό ο έρωτας, το μίσος και η γνωστή σονάτα του Μπετόβεν αναστατώνουν τα αισθήματα, το μυαλό και τα νεύρα του αφηγητή και τον οδηγούν, μαζί με το φινάλε της σονάτας, στο φόνο της γυναίκας που λατρεύει και μισεί. On tue ce qu'on aime... Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος δικαιώθηκε λοιπόν και σαν κριτικός λογοτεχνίας, όπως ακριβώς θα δικαιωθεί και το 1901 με το πασίγνωστο προφητικό του κείμενο για τον Καβάφη.

Έτσι ο δεκαεννιάχρονος Επισκοπόπουλος με την πρώιμη ιδιοφυΐα του, την εκπληκτική ευρυμάθειά του, την ξενίζουσα καθαρεύουσα του και τον εφηβικό λυρισμό του κατακτά «εξ εφόδου» την πνευματική Αθήνα του τέλους του 19ου αιώνα και για μια δεκαετία θα γίνει ο πιο περιζήτητος (και καλά πληρωμένος!) πεζογράφος. Επιβάλλεται κυρίως με τα χρονογραφήματά του που τα υπογράφει σαν «N. Ep.» και με τα οποία συναγωνίζεται τον επιστήθιο φίλο του Π. Νιρβάνα, εντυπωσιάζει με τις κριτικές του, όπου αναδεικνύονται οι βαριές θεωρητικές του αποσκευές, σχηματισμένες από τα αδιάκοπα αδηφάγα διαβάσματά του, γοητεύει με τα πρωτότυπα θέματά του, που ξεφεύγουν από τη μόδα της ελληνικής ηθογραφίας και μαγεύει με το συναίσθημα και το λυρισμό που τα ευρηματικά κείμενά του αναδίδουν. Τον Ν. Επισκοπόπουλο μπορούμε άφοβα να τον κατατάξουμε στη σχολή του Εμμανουήλ Ροΐδη, ιδιαίτερα για το περίτεχνο ύφος του και τον ευρωπαϊκό αέρα που τα κείμενά του απέπνεαν. Ίσως δεν φτάνει τον μεγάλο Συριανό πεζογράφο στη στιλπνότητα και την ακρίβεια του ύφους, στην καλλιπέπια του λόγου. Τον ξεπερνά όμως σίγουρα σε λυρισμό και στη μαγεία της ψυχολογικής «ανασκαφής», στο παράδοξα μελαγχολικό κλίμα που αναδύεται μέσα από τα γραφτά του, όπου ο αναγνώστης νιώθει να τον διαπερνά ένα καυστικό οξύ που τον αποσυνθέτει, του ανατρέπει παγιωμένες αντιλήψεις και τον αναγκάζει να ενδοσκοπηθεί. Ο Επι-

σκοπόπουλος δεν δίστασε να βουτήξει την πένα του, σαν πραγματικό νυστέρι, στα πιο μύχια συναισθήματα, στις πιο εφιαλτικές, ακόμα και αρρωστημένες, πλευρές του εαυτού μας. Τον παρομοίασαν με τον Πόε, τον Μωπασσάν, ακόμα και με τον Φρόυντ. Κι ας ξενίζει το ύφος του ακόμα και τον θαυμαστή του Κωστή Παλαμά που θα γράψει: «Τι κρίμα όλες αυτές οι χάριτες και οι ωμορφιές, μηνύματα μιας τέχνης τόσο για μας καινούργιας και σημαντικής, τι κρίμα να μισοπνίγονται και να μη μπορούν να δείχτούν σ' όλη τους την ένταση και να χρησιμοποιήσουν όλη τους τη δύναμη, μέσα στα θολά νερά μιας γλωσσικής κατασκευής κάπως ασύστατης, αναρχικής, τυχοδιωκτικής»⁴.

Όταν φτάνει στην Αθήνα ο Anatole France, ο Επισκοπόπουλος τον επισκέπτεται, τον γνωρίζει και τον κατακτά. Είχε ήδη μεταφράσει τη «Θαΐδα» του και είχε δημοσιεύσει μια κριτική μελέτη για το έργο του στο περιοδικό «Τέχνη» του Κ. Χατζόπουλου. Ο Γάλλος συγγραφέας επιστρέφει στο Παρίσι και του γράφει: «Je n'ai vu que des marbres, des ombres et vous». Φαίνεται πως η απόφασή του να μεταναστεύσει οικογενειακώς στο Παρίσι (είχε ήδη παντρευτεί και είχε μια κορούλα, την Αδριανή), οφείλεται στη διαμοιβή κάποιων επιστολών και ίσως σε πρόσκληση του ίδιου του Anatole France.

Δεν είναι γνωστά σήμερα στην Ελλάδα τα περιστατικά και οι λεπτομέρειες της εγκατάστασης και της διαμονής του στο Παρίσι. Ίσως μια επιτόπια σχετική έρευνα θα μας έδινε σημαντικές πληροφορίες. Γνωρίζουμε μόνο από ένα κείμενο της φίλης του Επτανήσιας Μαριέττας Ε. Γιαννοπούλου⁵ ότι ο Anatole France τον συνέστησε αμέσως σαν φιλολογικό κριτικό στα πιο γνωστά περιοδικά της εποχής («Matin», «Revue des Revues», «Candide», «Gringoire» και στο «Figaro») όπου άρχισε τις συνεργασίες του, που τις εξέδωσε αργότερα με τον τίτλο «Le Genie Européen», με μελέτες για τον Μπερξόν, τον Τολστόη, τον Ίψεν, τον Νίτσε, τον Μαίτερλινκ κ.ά. Περισσότερο όμως από κριτικός ο Nicolas Ségur πέρασε στην ιστορία των γαλλικών γραμμάτων σαν μυθιστοριογράφος, που αγαπήθηκε και διαβάστηκε πολύ.

Ο ίδιος ο Anatole France τού προλογίζει το πρώτο του μυθιστόρημα στα γαλλικά: «Nais au miroir» (Editions Fasquelle, 1920): «Ο Nicolas Ségur ανατράφηκε σ' αυτή τη γη όπου γεννήθηκε η σοφία κι η ομορφιά, και που μαραμμένη, πληγωμένη και θανατωμένη, μετά από σιωπή τόσων αιώνων αρχίζει να ξαναγεννιέται. Ήρθε νέος στη Γαλλία και τίποτα από τις ιδέες μας, τους αγώνες μας, τα πάθη μας και τις σκέψεις μας δεν του έμεινε ξένο.

»Ρίχτηκε μέσα στον αναβρασμό της φιλολογικής μας ζωής και κατάφερε να διακριθεί. Σήμερα μας δίνει μια πραγματικά λαμπρή αναπαράσταση των εταιρών της ελληνικής αρχαιότητας και των Αθηναίων φιλοσόφων, το μυθιστόρημά του "Nais au miroir"... Όταν θα έχετε διαβάσει αυτές τις τερπνές και σπουδαίες σελίδες, τις τόσο εμπνευσμένες, και θα έχετε μάθει το τέλος της υπόθεσης του βιβλίου, όταν θα βρίσκεστε ακόμα κάτω απ' τη μαγεία της διήγησής του... τότε θα μπορέσετε να συλλογιστείτε πάνω στον Έρωτα και

τον Αντέρωτα, και ίσως θα πείτε και σεις, με κάποια ηδονική θλίψη, σαν τον αρχαίο Ηράκλειτο: Η ζωή κι ο θάνατος είναι ένα και το αυτό πράγμα».

Ο Nicolas Ségur είχε το ταλέντο να εξιχνιάζει σε βάθος τις αντιφατικές ψυχές των ηρώων του και κυρίως των ηρωίδων του, γιατί υπεράσπισε κι αγάπησε τη γυναίκα όσο λίγοι φεμινιστές. Αλλά και ανέλυε τα πολυπλοκότερα φιλοσοφικά προβλήματα, προβάλλοντάς τα με τρόπο κατανοητό απ' τον καθένα και ανυψώνοντάς τα σε στοιχεία της δράσης, του ενδιαφέροντος του μυθιστορήματος αλλά και της αγωνίας του αναγνώστη. Η επιτυχία του λοιπόν στο αναγνωστικό κοινό ήταν φυσική. Η κατάκτηση και της παραδοχής των κριτικών τον αναφερώνει. Στα σαράντα περίπου χρόνια που θα ζήσει και θα γράψει στο Παρίσι, όπου και θα αφήσει την τελευταία του ανάσα στις 22 Μαρτίου 1944, θα δημοσιεύσει είκοσι μυθιστορήματα, αναρίθμητα κριτικά μελετήματα, ιστορικές αναδρομές, ακόμα κι ένα θεατρικό έργο, τη «Madonna Fiamma». Πεθαίνοντας άφησε στα χαρτιά του μια ανέκδοτη «Histoire de la Littérature Européenne», που δημοσιεύτηκε μετά το θάνατό του (1948-1952).

Στα μυθιστορήματά του, που είναι και το σημαντικότερο έργο του, ο Έρωτας κι ο Θάνατος, που οι αρχαίοι του πρόγονοι τους ήθελαν αδελφούς, είναι οι δύο κραταιές θεότητες που μας κυβερνούν και μας τυραννούν, μας θεοποιούν ή μας γκρεμίζουν στα Τάρταρα. Ο Ελληνογάλλος πεζογράφος επιστρέφει πάντα στο θέμα του πρώτου του διηγήματος («Ut dièse mineur»), που ξεπροβάλλει σαν υδατόσημο μέσα απ' τα γραφτά του. Αχώριστος συνοδός των δύο αδελφών θεοτήτων παραστέκει πάντοτε ο Πόνος. Αχώριστος αλλά κι απαραίτητος. Στο μυθιστόρημά του «Le paradis des Hommes» ο Θεός ακούει την παράκληση των ανθρώπων κι αποφασίζει να τους χαρίσει την αιώνια ευτυχία και την αθανασία. Μόλις όμως οι άνθρωποι εξασφάλισαν την αθανασία και την αέναη ευτυχία, κυριεύτηκαν από τέτοια θλίψη και πλήξη που παρακαλούν με δάκρυα στα μάτια το Θεό να τους ξαναδώσει «τα δυο μεγαλύτερα κακά που δίνουν την αξία και την ομορφιά της ζωής: τον πόνο και τον θάνατο».

Για έναν άνθρωπο με τέτοια και τόση γνώση της Ιστορίας, το ιστορικό μυθιστόρημα έρχεται σαν φυσική συνέπεια. Κατάφερε να ζωντανέψει και να αναστήσει περασμένες εποχές με επιμέλεια παθιασμένου ιστοριοδίφη, και μάλιστα εποχές πολύ διαφορετικές, όπως την αρχαιότητα, την εποχή του Χριστού («Marie Madeleine»), την Αναγέννηση («Madonna Fiamma»), τον Μεσαίωνα («Le cinquième Evangile» όπου τον θέλγει ο Άγιος Φραγκίσκος της Ασίζης), τον βαυκνερικό κόσμο, αλλά δεν παρέλειψε να ψυχογραφήσει και την ίδια την εποχή του.

Ανάμεσα στα μυθιστορήματά του ξεχώρισαν το «Une île d'amour», που μεταφράστηκε ελληνικά απ' τον Πέτρο Πικρό, «Le rideau rouge» (που έκανε 20 εκδόσεις και μεταφράστηκε ελληνικά από τον Β. Λιάσκα), «Le mariage charnel» (μεταφράστηκε κι αυτό από τον ίδιο μεταφραστή), «Le lit conjugal» (μεταφράστηκε από τον Δ. Τσουκαλά), «Le secret de Pénélope» (μεταφράστηκε από τον Βελ με ανάλυση της υπόθεσης από τον Π. Νιρβάνα), «L'appel du Désir»,

«La belle Venise» κ.ά.

Ο θάνατός του μέσα στην αντάρα του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου δεν έγινε γνωστός στην Αθήνα παρά έναν ολόκληρο χρόνο αργότερα!

Σ' όλα τα παρισινά του χρόνια οι πληροφορίες που έφταναν γι' αυτόν στην Αθήνα φαίνεται πως ήταν λιγοστές, μια κι ο ίδιος δεν αγαπούσε την αλληλογραφία. Ποιος να θυμάται άραγε σήμερα τον δαιμόνιο Ζακυνθινό, που έφυγε σχεδόν κρυφά για τη Γαλλία στα 1902 για να δοκιμάσει τη γραφίδα του και σε άλλη, εκτός από τη μητρική του, γλώσσα;

Η πατρίδα όμως κάποτε σε αδράχνει και σε καρφώνει κάτω και σε διατάζει να γράψεις λόγια σαν κι αυτά που ο Νικ. Επισκοπόπουλος, Nicolas Ségur, θα προτάξει στο πρώτο του κιάλας μυθιστόρημα: «Αγαπώ την Ελλάδα, όπως ο Μορέας, και την άφησα γιατί θέλησα να διαδώσω το αγνό της ύφος πιο πέρα απ' τη γαλανή της θάλασσα. Η πατρίδα μου (η Ζάκυνθος) έχει για προστάτη της τον Άγιο Διονύσιο Σιγούρο. Το πρώτο μου αυτό βιβλίο το θέτω υπό την αιγίδα της Ελλάδας...»

Ξαναθυμόμαστε το μεγάλο του συντοπίτη, τον Ανδρέα Κάλβο, που γιορτάσαμε τα 200 χρόνια του:

«Χαίρε Αυσουία, χαίρε
και συ Αλβιών, χαιρέτωσαν
τα ένδοξα Παρίσια·
ωραία και μόνη η Ζάκυνθος
με κυριεύει.»

Σημειώσεις:

1. Εκδόθηκαν το 1989 από τη «Νεφέλη στη σειρά «Η πεζογραφική μας παράδοση», με επιμέλεια Μαν. Αναγνωστάκη.
2. Ο πολυμαθής Νικόλαος Επισκοπόπουλος διαλέγοντας το φιλολογικό του ψευδώνυμο μεταγλωττισμένο στα γαλλικά (Ségur) γνώριζε σίγουρα ότι ανατρέχει στις ρίζες της γενεαλογίας της μητέρας του. Οι Σιγούροι της Ζακύνθου κατάγονται από τον Φάβιο Ségur, Νορμανδό ευγενή που ακολούθησε τον πρίγκιπα Τανκρέδο, όταν αυτός ίδρυσε το Βασίλειο των Δύο Σικελιών (1090 μ.Χ.). Οι Ségur τελικά διαιρέθηκαν σε τρεις κλάδους: α) τον γαλλικό, που έμεινε στην ιστορία ως «de Ségur», β) τον ιταλικό των Siguro de Scyllace της Απουλίας και γ) τον Ζακυνθινό των Σιγούρων, στον οποίον ανήκει, ως γνωστόν, και ο Άγιος Διονύσιος (Διον. Ρώμα: «Το Ρεμπελιό των Ποπολάρων», έκδοση Β', τόμος II, σελ. 412). Τελευταίος γόνος της ζακυνθινής αυτής φαμίλιας ήταν ο γνωστός λογοτέχνης Μαρίνος Σιγούρος (1885-1961), εξάδελφος του Νικ. Επισκοπόπουλου. Όσον αφορά τη φαμίλια του πατέρα του υπενθυμίζουμε ότι στον κατάλογο των Ζακυνθίων Φιλικών που σώζεται στο Μουσείο Σωλωμού και Επιφανών Ζακυνθίων αναφέρεται και κάποιος «Νικ. Επισκοπόπουλος» προφανώς πρόγονος (παππούς;) του συγγραφέα μας.
3. Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος στην Αυτοβιογραφία του (Μπέρη, *Άπαντα Ξενόπουλου*, τόμος I, σελ. 94) αναφέρει ότι η Αδριανή Επισκοποπούλου, μητέρα του Νικολάου Επισκοπόπουλου, του έμαθε στη Ζάκυνθο τα πρώτα του γράμματα, τον πρώτο του ύμνο — ποίημα θρησκευτικό με μουσική.
4. Περιοδικό «Η Τέχνη», 1899.
5. Περιοδικό «Νέα Εστία», τεύχος 447 (15.2.1946), σελ. 209.

ΟΛΕΣ ΟΙ ΜΕΛΕΤΕΣ για το Νικόλαο Επισκοπόπουλο ή Nicolas Ségur ακολουθούν απαρέγκλιτα το γλωσσικό διαχωρισμό του έργου του. Διακρίνεται η ελληνική και στη συνέχεια η γαλλική παραγωγή που συμπίπτουν απόλυτα με τη διαμονή του στην Ελλάδα και τη Γαλλία, αντιστοίχως. Και είναι πράγματι σαφής η τομή στη σταδιοδρομία του, καθότι από το 1902 που εγκαταλείπει την Ελλάδα για να εγκατασταθεί στο Παρίσι δεν έχουμε καμιά μαρτυρία ελληνόγλωσσου έργου. Άλλωστε η μελλοντική του καριέρα ως Γάλλου συγγραφέα είχε κατά κάποιο τρόπο προαναγγελθεί από τους κριτικούς, επικριτές ή υμνητές του, οι οποίοι επισημαίνουν τόσο τη γλωσσική του ιδιομορφία όσο και την ξενική θεματολογία και το δυτικοευρωπαϊκό αισθητισμό του!

Ο Nicolas Ségur αρχίζει τη γαλλική του σταδιοδρομία ως κριτικός στη *Figaro*, και ιδίως στη *Revue des Revues* — η οποία από το 1919 μετονομάζεται σε *Revue Mondiale* —, όπου από το 1906 είναι υπεύθυνος της στήλης *La Vie Littéraire* (Η Λογοτεχνική Ζωή). Συναντάμε το όνομά του πλάι σ' αυτό, μεταξύ άλλων, της Μαργκερίτ Γιουρσενάρ και του Ζαν Κοκτώ. Στη γαλλική λογοτεχνία κάνει την εμφάνισή του το 1918 με το πρώτο του μυθιστόρημα *Pages de légendes* (Μυθικές σελίδες). Από το 1918 έως το 1941 θα κυκλοφορήσουν 32 μυθιστορήματά του, 3 μελέτες για τον Ανατόλ Φρανς — είναι γνωστή η μακρόχρονη φιλία που τον συνέδεε με το Γάλλο συγγραφέα — και μια συλλογή δοκιμίων με τίτλο *Le génie européen* (Το ευρωπαϊκό πνεύμα). Ωστόσο στο πλατύ κοινό της εποχής θα γίνει κυρίως γνωστός με τα μυθιστορήματά του τα οποία χαρακτηρίζονται από ελληνικό εξωτισμό, είτε γιατί αναφέρονται στην αρχαία ελληνική ιστορία και έχουν ως μυθιστορηματικά πρόσωπα το Σωκράτη, τον Πλάτωνα, το Σοφοκλή την Ασπασία, τον Αλκιβιάδη, τον Αριστοφάνη στο *Platon cherche l'amour* (Ο Πλάτων αναζητά τον έρωτα) ή το Δημήτριο τον Πολιορκητή στο *Nais au miroir* (Η Ναΐς μπροστά στον καθρέφτη) ή τον Οδυσσέα στο *Le secret de Pénélope* (Το μυστικό της Πηνελόπης) είτε λόγω των ελληνοπρεπών χαρακτηριστικών των ηρώων τους και της προβαλλόμενης συγγενείας τους με τους

ελληνικούς μύθους. Για παράδειγμα στο *Sang de France* (Το αίμα της Γαλλίας), μια κοινότοπη ιστορία όπου ένας γιατρός χειρουργός από τη Βρετανία σώζει τον εραστή της γυναίκας του, βρithουν οι ελληνικές αναφορές². Ο εξωτισμός που επιδιώκει δεν περιορίζεται αποκλειστικά στην αρχαία Ελλάδα, καλύπτει και άλλες εποχές και άλλα ιστορικά πρόσωπα, όπως η Μαρία Μαγδαληνή ή ο Άγιος Φραγκίσκος της Ασίζης στα ομώνυμα μυθιστορήματα. Η κατ' εξοχήν πόλη των μυθιστορημάτων του αναδεικνύεται η Βενετία, είτε πρόκειται για τη διήγηση του έρωτα της Ζωρζ Σαντ και του Μυσέ είτε πλασματικών προσώπων. Το ερωτικό πάθος είναι ο άλλος άξονας του έργου του. Οι υπότιτλοι που συνοδεύουν συχνά τους τίτλους των έργων του είναι άκρως αποκαλυπτικοί. Για παράδειγμα, στο οπισθόφυλλο του *Sang de France*, τα μυθιστορήματά του διαφημίζονται ως εξής: *Le Lit Conjugal* (La femme de deux hommes), *Mystère charnel* (La révélation du grand secret de l'amour), *Fantôme de Volupté* (Le paradis perdu du premier amour), *L'appel du désir* (Une femme et avec elle toute la nature sous l'esclavage de l'amour), *La fleur du mal* (Un crime envers l'amour... et son châtement)³.

Παρ' ότι τα θέματα αυτά προϋπάρχουν και στην ελληνική περίοδο, η στροφή του Ségur προς την καθαρά εμπορική λογοτεχνία είναι σαφέστατη. Τα ελληνικά διηγήματα του Επισκοπόπουλου έχουν μια ιδιαίτερη ατμόσφαιρα που οφείλεται τόσο στη γλωσσική τους ιδιομορφία όσο και στην πυκνότητα του χρόνου και της πλοκής. Γοητεύουν, ξαφνιάζουν, ξεχωρίζουν. Τα γαλλικά μυθιστορήματα του Ségur πλατειάζουν, είναι μανιεριστικά, συχνότατα, παρά την υποτιθέμενη ασέλγειά τους, είναι ηθικοπλαστικά, η γλώσσα τους παρ' ότι γλαφυρή δεν συγκρίνεται με την εκρηκτική γλώσσα των *τρελών διηγημάτων*. Η παρατήρηση του André Chevillon φαίνεται οξυδερκέστατη: "έγραφε τα μυθιστορήματα αυτά ακολουθώντας τη συμβουλή ενός εκδότη που ήξερε τι αγοράζει το πλατύ κοινό, και τα οποία ο ίδιος χαρακτήριζε ως βιοποριστική λογοτεχνία"⁴.

Η μάχη για την επιβίωση και την καταξίωση — έστω περιστασιακή — φαίνεται να έχει κερδηθεί. Η γαλλική γλώσσα αποδείχτηκε διαβατήριο για την επιτυχία. Το μαρτυρούν τα τιράζ των βιβλίων του και οι κριτικές της εποχής του. Όμως η πολυσχιδής προσωπικότητα του Ségur δεν αρκείται στο μυθιστόρημα. Το 1925 εκδίδονται αρκετά βιβλία για τον Ανατόλ Φρανς, μεταξύ των οποίων και η πρώτη μελέτη του Ségur με τίτλο *Conversations avec Anatole France ou les mélancolies de l'intelligence*, η οποία διακρίνεται από τους κριτικούς⁵. Θα ακολουθήσουν άλλα δυο βιβλία για τον Ανατόλ Φρανς και η συλλογή δοκιμίων του *Le génie Européen* το οποίο είναι αφιερωμένο στους Ταιν και Ρενάν και περιέχει άρθρα για τους Ρουσώ, Ταιν, Μπεργκσόν, Ανατόλ Φρανς, Μέτερλινγκ, Μαντάμ ντε Νοάιγ, Πιερ Λοτί, Τολστόι, Ίψεν, Νίτσε, Αϊνστάιν, Δάντη, Κητς και Μπωντλέρ. Όμως η σταδιοδρομία του ως κριτικού ολοκληρώνεται με την *Ιστορία της Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας*, η οποία εκδόθηκε μετά το θάνατό του: ο πρώτος τόμος κυκλοφόρησε το 1948 και ο τελευταίος το 1952⁶. Πρόκειται για ένα πεντάτομο έργο, μνεία του οποίου γίνεται στο άρθρο του Δ. Μάργαρη και της Μαριέττας Γιαννοπούλου⁷. Και

LA REVUE MONDIALE

(ANCIENNE "REVUE DES REVUES")

" Peu de mots, beaucoup d'idées "

UNE GUERRE CIVILE DE L'ESPRIT ?

Enquête menée par Gaston PICARD.

Avec les réponses de MM. Marius BOISSON ; Jean de BONNEFON ; Henry CHAMPLY ; Jean COCTEAU ; Léon DEFFOUX ; Joseph DELTEIL ; Fernand DIVOIRE ; Henri DUCLOS ; Georges DUVEAU ; José GERMAIN ; Paul HAURIGOT ; René JOHANNET ; Pierre LOEWEL ; MARTIAL-PIECHAUD ; Pierre PARAF ; Marcel RAVAL ; SAINT-GEORGES DE BOUHELIER ; Jacques SPITZ ; Fernand VANDEREM ; Clément VAUTEL ; Émile ZAVIE ; Bernard ZIMMER.

Marie Lenéru.....	Journal d'Enfance (II).....	23
John-Charpentier.....	Les deux Visages de l'Amour (Roman III).....	30
André Arnyvelde.....	Au Service de la Science française : Au Repaire de l'X.....	42
M. Yourcenar.....	Marginalia (Poème).....	47
A. Laurence.....	L'Expansion économique de la France (VI).....	49
D ^r Jean Frumusant.....	Hygiène et Thérapeutique esthétiques (II).....	54
Nicolas Ségur.....	La Vie littéraire.....	65
William Speth.....	Le Théâtre.....	70
Waldemar George.....	L'Art décoratif au Salon d'Automne.....	75
Louis-Jean Finot.....	Les Romans et la Vie.....	77

L.-J. FINOT ; J. D'A. ; D. PERRYAY : Livres à Lire

LÉON VIGNEAULT : La Vie financière

Dr BURNIER : Sciences, Médecine et Inventions. — J. D'ARGENCY : Lettres et Arts

(Voir la suite page 2 de la couverture)

1er Janvier — N° 1

1927

Le Numéro : 4 Francs

XXVIIIe ANNÉE

VOLUME CLXXV

XIIe SÉRIE

Fondateur : JEAN FINOT

Directeur-Rédacteur en Chef : LOUIS-JEAN FINOT

PARIS — 45, Rue Jacob, 45 — PARIS

οι δυο μιλούν για ένα δίτομο ανέκδοτο έργο με αυτό τον τίτλο — την εποχή εκείνη δεν έχει βεβαίως ακόμη εκδοθεί —, η έκδοσή του όμως δεν αναφέρεται ποτέ στη συνέχεια στην ελληνική βιβλιογραφία ή αρθρογραφία σχετικά με το Ségur.

Θα ασχοληθούμε διεξοδικά με την ανάλυση του έργου αυτού, δίνοντας το εύρος του, τους κύριους άξονές του, το ύφος του, επιμένοντας ιδίως στις απόψεις του όσον αφορά τη σύγχρονη του λογοτεχνία και αντιπαραβάλλοντάς το ως προς τα σημεία αυτά με ένα ανάλογο έργο που κυκλοφόρησε την ίδια εποχή. Πρόκειται για την *Histoire littéraire de l'Europe et de l'Amérique de la Renaissance à nos jours*⁸ (Ιστορία της Λογοτεχνίας της Ευρώπης και της Αμερικής από την Αναγέννηση έως σήμερα) του Paul Van Tieghem⁹ που κυκλοφόρησε το 1941 και η οποία βασίζεται κατά ένα μεγάλο μέρος, αν εξαιρέσουμε τον εικοστό αιώνα, σε μια παλαιότερη μελέτη του ίδιου με τίτλο *Précis d'histoire littéraire de l'Europe depuis la Renaissance*¹⁰ (Επιτομή της ιστορίας της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας από την Αναγέννηση). Οι μεταφράσεις και των δυο αυτών έργων σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες μαρτυρούν την επιτυχία του εγχειρήματος. Στον πρόλογό του ο ίδιος ο συγγραφέας αναλύει τους στόχους του: "Προσπάθησα αυτή τη φορά να συνοψίσω με συνθετικό τρόπο, ωστόσο ακριβή, συμπεριλαμβάνοντας έναν ικανοποιητικό αριθμό ονομάτων, τίτλων, ημερομηνιών, ολόκληρη την εξέλιξη της λογοτεχνίας του δυτικού κόσμου από το 16ο έως τον 20 αιώνα... Κάθε κεφάλαιο περιλαμβάνει πολλά έθνη. Οι συγγραφείς ταξινομούνται σύμφωνα με τη συγγενειά τους ή τις ομοιότητές τους. Υιοθέτησα μια στάση αυστηρά διεθνιστική και αντικειμενική"¹¹. Δυστυχώς δεν έχουμε ανάλογο πρόλογο του Ségur και κατά συνέπεια η θεωρητική στάση του συγγραφέα απέναντι στο έργο του μας είναι άγνωστη. Αντ' αυτού παραθέτουμε την περίληψη που περιέχεται στο οπισθόφυλλο του πρώτου τόμου καθότι είναι ιδιαίτερα κατατοπιστική:

Η ιστορία της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας του Nicolas Ségur είναι το πρώτο έργο που περιγράφει την εξέλιξη της ανθρώπινης σκέψης στον τομέα των γραμμάτων, της φιλοσοφίας, της ιστορίας, της ποίησης, του θεάτρου και της ρητορικής τέχνης, από τους αρχαίους Έλληνες έως τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Περιλαμβάνει επίσης την ιστορία της αμερικανικής λογοτεχνίας από τις απαρχές της. Η δημοσίευσή της μπορεί να συγκριθεί, ως προς τη σημασία της, με την έκδοση της πρώτης "Histoire Universelle". Το μοναδικό αυτό πανόραμα της εξέλιξης της ψυχής των λαών μέσω των γραμμάτων έχει το ενδιαφέρον και τη γλαφυρότητα ενός συναρπαστικού μυθιστορήματος, του μυθιστορήματος της δημιουργικής σκέψης του ανθρώπου. Ο συγγραφέας αποδεικνύεται διεισδυτικός κριτικός και πεφωτισμένος φιλόσοφος. Η εγκυρότητα των πληροφοριών του είναι απόλυτη και εμπεριστατωμένη. Η γλώσσα είναι διαυγής, προσιτή σε όλους.

Ακολουθεί η περίληψη του περιεχομένου του κάθε τόμου:

I Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Η Ελλάδα. — Εισαγωγή στην ελληνική λογοτεχνία. Τα ομηρικά έπη. Ο Ησίοδος και τα Ησιοδικά. Ο λυρισμός. Η προσωκρατική φιλοσοφία. Η εποχή των μηδικών πολέμων. Το αττικό δράμα. Η παρακμή της τραγωδίας. Η αττική κωμωδία. Η φιλοσοφία στην Αθήνα. Η ιστορία. Η ρητορική. Η νέα κωμωδία. Η ηθική κρίση. Η ελληνιστική εποχή.

Ρώμη και Αθήνα. — Η Ρώμη και η Ελλάδα. Η αφύπνιση του ρωμαϊκού πνεύματος. Η εποχή των Καισάρων. Η βασιλεία του Αυγούστου. Η παρακμή κατά την εποχή των αυτοκρατόρων. Η λογοτεχνία την εποχή των Αντωνίωνων. Η βασιλεία του Μάρκου Αυρηλίου. Ο χριστιανισμός και η ειδωλολατρία. Υποβάθμιση της αρχαίας λογοτεχνίας. Η χριστιανική λογοτεχνία.

II ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Ο Μεσαίωνας. Η καταστροφή του αρχαίου κόσμου. Τα έπη. Υπεροχή της Γαλλίας κατά το XII και XIII αιώνα. Λάμψη της γαλλικής λογοτεχνίας στην Ευρώπη. Η λατινική γλώσσα κατά το Μεσαίωνα.

Η χαραυγή της Αναγέννησης. — Η χαραυγή της Αναγέννησης στην Ιταλία. Ο Δάντης. Ο Πετράρχης. Ο ιταλικός πεζός λόγος. Η αφύπνιση της Αγγλίας. Η Ισπανία, η Γαλλία, η Γερμανία.

Η Αναγέννηση. Ο ουμανισμός στην Ιταλία. Το απώγειο της Αναγέννησης στην Ιταλία. Τα τέλη του XV αιώνα στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Ο XVI αιώνας. Η Ιταλία και η Ισπανία. Η Μεταρρύθμιση. Η αρχή της Αναγέννησης στη Γαλλία και την Αγγλία. Άνθηση της Αναγέννησης στη Γαλλία. Η Αναγέννηση του λυρισμού στην Αγγλία. Οι επικοί ποιητές κατά το δεύτερο ήμισυ του αιώνα. Το απώγειο της Αναγέννησης στην Ισπανία και την Πορτογαλία. Το αγγλικό θέατρο. Ο Σαίξπηρ. Σύγχρονοι και διάδοχοι του Σαίξπηρ. Το ισπανικό θέατρο.

XVII και XVIII ΑΙΩΝΑΣ

Ο XVII αιώνας. — Κύρια χαρακτηριστικά του XVII αιώνα. Η Ευρώπη κατά το πρώτο ήμισυ του αιώνα. Τα γράμματα κατά τη βασιλεία του Λουδοβίκου XIV. Η Ευρώπη κατά το δεύτερο ήμισυ του αιώνα. Το τέλος του αιώνα του Λουδοβίκου XIV.

Ο XVIII αιώνας. — Η Αγγλία κατά το XVIII αιώνα. Η εποχή της αντιβασιλείας και της βασιλείας του Λουδοβίκου XIV. Η εποχή του Τζόνσον. Το κριτικό πνεύμα στη Γαλλία. Ιταλική ανανέωση. Γέννηση της ρωσικής λογοτεχνίας. Η προετοιμασία του ρομαντισμού στην Αγγλία. Άνοδος της Γερμανίας. Άνθηση της Γερμανίας. Γκαίτε. Σίλερ. Χέντερλιν. Ρίχτερ. Το τέλος του XVIII αιώνα στη Γαλλία και την Ιταλία.

V
Ο ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ

Η φυσιογνωμία του XIX αιώνα. Η ανάπτυξη της Αγγλίας. Καταβολές του ρομαντισμού στη Γερμανία. Η αυγή του ρομαντισμού στη Γαλλία. Η άνθηση του αγγλικού ρομαντισμού. Ο Τζων Κήτς. Ο ρομαντισμός στην Ιταλία και την Ανατολική Ευρώπη. Οι Γάλλοι ρομαντικοί. Άνθηση του μυθιστορήματος στη Γαλλία. Μπαλζάκ. Η ιστορία και η κριτική στη Γαλλία. Η νέα περίοδος του γερμανικού ρομαντισμού. Ο ισπανικός ρομαντισμός. Οι παραδεισιακοί χρόνοι της Αμερικής.

V
Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Η πρώτη βικτωριανή γενιά στην Αγγλία. Η γερμανική λογοτεχνία. Λογοτεχνική ανανέωση στη Γαλλία. Ρεαλισμός. Η Ιταλία και η Ισπανία. Η ρωσική λογοτεχνία. Ντοστογιέφσκι. Τολστόι. Η Σουηδία και η Νορβηγία. Ο Ίψεν. Η δεύτερη βικτωριανή γενιά. Η Αμερική μετά τον πόλεμο της διαδοχής. Το μυθιστόρημα και η ποίηση στη Γαλλία. Η Ιταλία και η Ισπανία. Νατουραλισμός και Συμβολισμός στο βορρά. Η Σκανδιναβία. Εξέλιξη του ρωσικού μυθιστορήματος. Το τέλος του αιώνα στην Αγγλία. Η Γαλλία κατά τις πρώτες δεκαετίες του XX αιώνα. Νέα άνθηση του γερμανικού λυρισμού στη Βιέννη. Η Ιταλία και η Ισπανία στα τέλη του αιώνα.

Το έργο αριθμεί συνολικά περί τις χίλιες πεντακόσιες σελίδες και αναφέρεται σε όλους τους σταθμούς και τα κύρια ρεύματα της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας. Το εγχείρημα φαίνεται τολμηρό για ένα μόνο άνθρωπο και το αποτέλεσμα παρά μια κάποια εκλαϊκευτική διάθεση παραμένει εντυπωσιακό. Το μαρτυρούν οι έπαινοι των κριτικών της εποχής του: «Είναι εμφανές ότι πρόκειται για σημαντικό εγχείρημα. Χρειάστηκε γι' αυτό πολυμάθεια, αυστηρός έλεγχος των πληροφοριών, ιδιαίτερα αναπτυγμένο συνθετικό πνεύμα, στην υπηρεσία όχι μόνο των γραμμάτων και των τεχνών αλλά και της επιστήμης και της φιλοσοφίας»¹². Σύμφωνα με τον André Chevillon που προλογίζει το έργο, η συγγραφή του διήρκεσε δώδεκα έτη. Κύριος άξονας είναι ο ελληνοκεντρισμός του και η αρχαιολατρία του. Στο πρώτο κεφάλαιο του Αρχαίου κόσμου γράφει χαρακτηριστικά: «Στον τομέα των γραμμάτων, οι Έλληνες εφηύραν και, ταυτόχρονα, εξάντλησαν όλα τα είδη. Τα άλλα έθνη μιμήθηκαν τους Έλληνες... για τον Ευρωπαίο, το πνευματικό μέρος των καταβολών του, τα πνευματικά θεμέλια του πολιτισμού του, εν κατακλείδι, ό,τι δεν είναι ενστικτώδες και ζωώδες, είναι κατά το μάλλον ή ήττον ελληνικής προελεύσεως, υπακούει στους Έλληνες, προέρχεται από τους Έλληνες ή αναφέρεται σε αυτούς»¹³. Και πιο κάτω: «...η άποψή τους για το ωραίο, η αισθητική τους αντίληψη, ήταν τόσο εκλεπτυσμένες που χρειάστηκαν πολλοί αιώνες όχι για να τις φτάσει κανείς ή να τις ξεπεράσει — αυτό φαίνεται αδύνατον — αλλά για να κατανοήσει τα μυστικά τους»¹⁴.

L'histoire de la littérature européenne de Nicolas Ségur, est le premier ouvrage qui retrace l'évolution de la pensée humaine dans le domaine des lettres, de la philosophie, de l'histoire, de la poésie, du théâtre et de l'art oratoire, depuis les Grecs jusqu'à la première guerre mondiale. Elle comprend aussi l'histoire de la littérature américaine en ses débuts. Sa publication est un événement comparable, pour l'importance, à l'apparition de la première «Histoire Universelle». Ce tableau unique de l'évolution de l'âme des peuples à travers les lettres offre l'intérêt et la saveur d'un passionnant roman: celui de la pensée créatrice de l'homme. — L'auteur s'y révèle un critique pénétrant et un philosophe éclairé. La rigueur de l'information est absolue, minutieuse; la langue est claire, accessible à tous.

I
LE MONDE ANTIQUE

La Grèce. Introduction à la littérature grecque. Les épopées homériques. Hésiode et les hésiodiques. Le lyrisme. La philosophie présocratique. L'époque des guerres médiques. La tragédie attique. Le déclin de la tragédie. La comédie attique. La philosophie à Athènes. L'histoire. La rhétorique. La comédie nouvelle. La crise de la morale. L'époque hellénistique.

Rome et la Grèce. Rome et la Grèce. L'éveil de l'esprit romain. Les temps césariens. Le règne d'Auguste. La décadence sous les empereurs. La littérature sous les Antonins. Le règne de Marc-Aurèle. Christianisme et paganisme. Epuisement des littératures antiques. La littérature chrétienne.

II
MOYEN AGE ET RENAISSANCE

Le moyen âge. La ruine du monde antique. Les épopées. Prépondérance de la France aux XIIe et XIIIe siècles. Rayonnement de la littérature française en Europe. Le latin au moyen âge.

L'aube de la Renaissance. L'aube de la Renaissance en Italie. Dante. Pétrarque. La prose italienne. Le réveil de l'Angleterre, l'Espagne, la France, l'Allemagne.

La Renaissance. L'humanisme en Italie. L'apogée de la Renaissance en Italie. La fin du XVe siècle dans le reste de l'Europe.

Le XVIe siècle. L'Italie et l'Espagne. La Réforme. Le début de la Renaissance en France et en Angleterre. Epanouissement de la Renaissance en France. La renaissance lyrique en Angleterre. Les poètes épiques de la seconde moitié de siècle. L'apogée de la Renaissance en Espagne et au Portugal. Le théâtre anglais. Shakespeare. Contemporains et successeurs de Shakespeare. Le théâtre espagnol.

III
XVIIe ET XVIIIe SIÈCLES

Le XVIIe siècle. Caractères généraux du XVIIe siècle. L'Europe dans la première moitié du siècle. Les lettres sous Louis XIV. L'Europe dans la seconde moitié du siècle. La fin du siècle de Louis XIV.

Le XVIIIe siècle. L'Angleterre au XVIIIe siècle. L'époque de la régence et du règne de Louis XV. L'âge de Johnson. L'esprit d'examen en France. Renouveau italien. Naissance de la littérature russe. Le préromantisme en Angleterre. Ascension de l'Allemagne. Epanouissement de l'Allemagne. Goethe. Schiller. Hæderlin. Richter. La fin du XVIIIe siècle en France et en Italie.

IV
L'ÉPOQUE ROMANTIQUE

La physionomie du XIXe siècle. L'essor de l'Angleterre. Origines du romantisme en Allemagne. L'aurore romantique en France. L'épanouissement lyrique anglais. John Keats. Le romantisme en Italie et dans l'Est européen. Les romantiques français. Epanouissement du roman en France. Balzac. L'histoire et la critique en France. La nouvelle étape du romantisme allemand. Le romantisme espagnol. Les temps déniqnes de l'Amérique.

V
L'ÈRE MODERNE

La première génération victorienne en Angleterre. La littérature allemande. Renouveau littéraire en France. La littérature réaliste. L'Italie et l'Espagne. La littérature russe. Dostoïevski. Tolstoï. La Suède et la Norvège. Ibsen. La seconde génération victorienne. L'Amérique après la Guerre de Sécession. Le roman et la poésie en France. L'Italie et l'Espagne. Naturalisme et symbolisme dans le Nord. La Scandinavie. Evolution du roman russe. La fin du siècle en Angleterre. La France dans les premières décades du XXe siècle. Nouvelle éclosion du lyrisme allemand à Vienne. L'Italie et l'Espagne à la fin du siècle.

Τα περιεχόμενα των 5 τόμων του έργου του Nicolas Ségur
«Histoire de la Littérature Européenne»

Με γνώμονα πάντα την αρχαία Ελλάδα προσεγγίζει όλες τις εποχές και τα λογοτεχνικά ρεύματα που αναλύει. Έτσι αναγνωρίζει στο 19ο αιώνα χαρακτηριστικά της αλεξανδρινής περιόδου: “Και στις δυο περιπτώσεις, διαπιστώνουμε την ίδια αναζήτηση δυνατών συγκινήσεων, την ίδια κλίση για την ερωτική και ρομαντική θεματογραφία, την ίδια επιθυμία πρωτοτυπίας. Επιπλέον, η τάση των Ευρωπαίων συγγραφέων του 19ου αιώνα να αναβιώσουν τη μεσαιωνική εποχή είναι ανάλογη μ’ εκείνη των Αλεξανδρινών για την αναβίωση του μυθολογικού παρελθόντος”¹⁵. Την προσέγγιση αυτή στηρίζει σε ιστορικο-κοινωνικά γεγονότα, συγκρίνοντας την εικόνα του κόσμου μετά το θάνατο του Αλεξάνδρου μ’ εκείνη που επικρατεί μετά τη γαλλική επανάσταση και τους ναπολεοντείους πολέμους.

Η θεωρητική στάση του Ségur δεν φαίνεται να είναι διαφορετική από εκείνη του Van Tieghem. Οι συγγραφείς εξετάζονται υπό το πρίσμα των κοινών τους χαρακτηριστικών, αναζητούνται οι επιρροές και αναδεικνύονται οι συγγένειες. Ωστόσο η ανάλυση του Van Tieghem είναι πολύ πιο συστηματική, δομημένη, εμπειριστατωμένη, μεγαλύτερης εμβέλειας ως προς τον αριθμό των συγγραφέων και τις χώρες που καλύπτει, με ελάχιστες αναφορές σε βιογραφικά ή παρα-βιογραφικά στοιχεία στα οποία φαίνεται να αρέσκεται ο Ségur. Η γλώσσα του πρώτου είναι λιτή όπως αρμόζει σε μια επιστημονική μελέτη, του δεύτερου αρθρογραφική, με εξάρσεις λυρισμού. Βεβαίως δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο Van Tieghem είναι καθηγητής της Συγκριτικής Λογοτεχνίας στη Σορβόνη από το 1930 έως το 1946 και ο Ségur ερασιτέχνης της επιστήμης. Αν εξετάσουμε πιο αναλυτικά την περίοδο την οποία καλύπτουν και οι δυο, δηλαδή από την Αναγέννηση έως τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο (ο Van Tieghem φτάνει έως το 1940) διαπιστώνουμε ότι, παρά το σχεδόν διπλάσιο αριθμό σελίδων που ο Ségur αφιερώνει στην περίοδο αυτή, ο Van Tieghem υπερτερεί σαφώς από άποψη πληροφοριών. Π.χ. όταν αναφέρεται στον Ουώλτερ Σκοτ και το ιστορικό μυθιστόρημα ο μεν πρώτος αρκείται να αναφερθεί επιγραμματικά στους κύριους μιμητές του (Μαντζόνι, Βινύ, Ουγκό, Μεριμέ, Μπαλζάκ, Αλεξάντρ Ντυμά, Καμπαλέρο και Φένιμορ Κούπερ), ενώ ο δεύτερος καλύπτει το σύνολο των ευρωπαϊκών χωρών (Γαλλία, Αγγλία, Ιταλία, Γερμανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Πολωνία, Δανία, Ρωσία). Γενικότερα, ο Van Tieghem κάνει συχνές αναφορές σε συγγραφείς της ανατολικής και κεντρικής Ευρώπης. Επίσης ο Ségur αναφέρεται διεξοδικά στους καταξιωμένους συγγραφείς, π.χ. αφιερώνει στον Μπαλζάκ ένα ολόκληρο κεφάλαιο 11 σελίδων, ενώ αντιθέτως ο Van Tieghem μόλις 1, σύμφωνα με όσα έχει δηλώσει στον πρόλογό του ότι δεν θα αναφερθεί διεξοδικά στους ήδη γνωστούς συγγραφείς.

Θα εστιάσουμε περισσότερο την ανάλυσή μας στον πέμπτο και τελευταίο τόμο του έργου του Ségur που αναφέρεται στη σύγχρονή του εποχή. Υμνητής της αρχαίας Ελλάδας, οπαδός του κλασικισμού σε όλες του τις εκδηλώσεις, ανεπιφύλακτος θαυμαστής του Ανατόλ Φρανς, του Ρενάν και του Ταιν αλλά και του Ντ’ Ανούντσιο και του Μωπασάν, θρεμμένος από το 19ο αιώνα και προσκολλημένος στο

πνεύμα του και τις αξίες του, συντηρητικός στις κρίσεις του, ο Ségur δεν φαίνεται να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις του 20ου αιώνα. Παρ’ ότι ο χρόνος συγγραφής των δυο *Ιστοριών* είναι κοινός, ο Ségur σταματά στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Έτσι η λέξη σουρρεαλισμός δεν προφέρεται. Και βεβαίως απουσιάζουν τα ονόματα των συγχρόνων του, όπως της Κολέτ, του Ρομαίν Ρολλάν, του Ντυαμέλ, του Μωριάκ, του Ιστράτι, της Γουέμπ, της Μάνσφιλντ κ.ά. Επίσης δεν γίνεται καμιά αναφορά στη σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία. Αντιθέτως, στο έργο του Van Tieghem συναντάμε, έστω επιγραμματικά, τα ονόματα των Ψυχάρη, Παπαδιαμάντη, Θεοτόκη, Ξενόπουλου, Κάλβου, Παλαμά, Καβάφη.

Επιλέγουμε χαρακτηριστικά τις απόψεις του για τον Μπωντλέρ, το Φλωμπέρ, το Ρεμπώ και τον Προυστ με τον οποίο τελειώνει. Ο Μπωντλέρ παραμένει ο αγαπημένος του, γνωρίζουμε εξάλλου ότι έχει μεταφράσει στα ελληνικά μερικά από τα *Petits roèmes en prose*¹⁶. Η αναφορά σ’ αυτόν διατυπώνεται δίκην αφορισμού: “Ο πιο λυρικός, ο πιο συγκινητικός και ο πιο πρωτότυπος ποιητής του 19ου αιώνα είναι ο Μπωντλέρ”¹⁷. Τον ίδιο θαυμασμό φαίνεται να τρέφει και για το Φλωμπέρ, τον οποίο παρουσιάζει ως “τον πιο διαπρεπή αντιπρόσωπο”¹⁸ του ρεαλισμού, και το μυθιστόρημά του *Madame Bovary* ως “ένα από τα σημαντικότερα μυθιστορήματα της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας”.

Ο τόνος αλλάζει, γίνεται πιο διστακτικός, όταν κρίνει το έργο του Ρεμπώ και του Προυστ. Έχοντας πάντα σαν γνώμονα την αρχαία Ελλάδα και τις κλασικές αξίες, ο Ségur είναι ασφαλώς πιο κοντά στο Ζαν Μωρεάς παρά στο Ρεμπώ, το έργο του οποίου κρίνει “ανοργάνωτο και ανολοκλήρωτο”¹⁹. *Μια εποχή στην κόλαση* (1873), *Ελλάμψεις* (1886), τα υπόλοιπα πεζά του και ποιήματα περιέχουν “περισσότερες σκουριές παρά διαμάντια”²⁰. Και καταλήγει, επικρίνοντάς τον αυστηρά: “Λόγω των ατέλειών του και παρά την αξία του ως προάγγελος, δεν μπόρεσε να συγκαταλεγεί μεταξύ των μεγάλων ποιητών. Του έλλειπε το οργανωτικό πνεύμα, το χάρισμα να επιλέγει, να αφαιρεί, να σχεδιάζει και να τελειοποιεί...”²¹

Οι τελευταίες σελίδες της *Ιστορίας της Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας* είναι αφιερωμένες στον Προυστ. Αν και χαιρετίζει “την έκδοση του έργου του Μαρσέλ Προυστ ως το δεύτερο σημαντικό γεγονός της γαλλικής λογοτεχνίας των αρχών του 20ου αιώνα”, συγκρίνοντάς τον με τον Γκαίτε, τον Μπαλζάκ ή ακόμη και τη Βιρτζίνια Γουλφ τον θεωρεί υποδεέστερό τους. Ωστόσο παρά τις κατηγορίες που του απευθύνει — ανάλογες μ’ εκείνες έναντι του Ρεμπώ — στην περίπτωση του Προυστ αναγνωρίζει το καλλιτεχνικό τάλαντο και την πρωτοτυπία του, διατηρώντας ωστόσο τις επιφυλάξεις του: “Πρέπει να το πούμε, στο έργο του δεν αναπνέουμε τον αέρα των κορυφών. Κανένα ιδανικό δεν φωτίζει τον περιορισμένο του ορίζοντα... Τα βιβλία του μας βοηθούν να εξερευνήσουμε το ασυνείδητό μας, τα σκοτεινά βάθη της καρδιάς μας, αλλά δεν μας ανυψώνουν”²².

Επί της ουσίας, ο Van Tieghem δεν εκφράζει διαφορετικές απόψεις, εκείνο που αλλάζει σημαντικά είναι το ύφος. Δεν εκφέρει

προσωπική γνώμη όπως ο Ségur, αλλά παρουσιάζει την “κοινή γνώμη”. Γράφει π.χ. για το Ρεμπώ: “Υπερβολικά καινοτόμος ώστε να εκτιμηθεί από τους σύγχρονους του ή τους άμεσους διαδόχους του, ο Ρεμπώ θαυμάστηκε τον 20ο αιώνα από μια ελίτ, και άσκησε μεγάλη επιρροή, σε ορισμένους, ιδίως στη Γαλλία”²³. Αντίστοιχες είναι και οι αναφορές του στον Προυστ: “Βρίσκουμε στο έργο του αναλύσεις αισθήσεων και συναισθημάτων μιας άγνωστης μέχρι εκείνη την εποχή λεπτότητας... ένα σημαντικό μέρος αφιερώνεται για πρώτη φορά στις διαστροφές του σεξουαλικού ενστίκτου... που συνδέονται μ’ έναν αναμφισβήτητο σνομπισμό και κάποιες περιέργειες μάλλον ποταπές. Το στιλ του είναι ιδιαίτερα πυκνό και συχνά κουραστικό... Ωστόσο άνοιξε όσο κανένας άλλος νέους ορίζοντες στο μυθιστόρημα”²⁴.

Η *Ιστορία της Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας* του Nicolas Ségur και η *Ιστορία της Λογοτεχνίας της Ευρώπης και της Αμερικής από την Αναγέννηση έως σήμερα* του Paul Van Tieghem είναι η ιστορία της ευρωπαϊκής και αμερικανικής λογοτεχνίας ιδωμένη από την πλευρά του αρθρογράφου-κριτικού της λογοτεχνίας, αφενός, και του επιστήμονα αφετέρου. Αλληλοσυμπληρώνονται ως προς τη χρονική διάρκεια την οποία καλύπτουν και ως προς την προσέγγιση την οποία επιχειρούν. Η συνολική μελέτη των λογοτεχνικών κινημάτων σε ευρωπαϊκή έκταση, η αναζήτηση επιρροών και συγγενειών μεταξύ συγγραφέων διαφορετικής εθνικότητας, η εγκαθίδρυση αναλογιών μεταξύ εποχών σαφώς απομακρυσμένων μεταξύ τους, αποδεικνύουν την πρωτοπορία του εγχειρήματος αυτού — αν εξετάσουμε τα έργα αυτά στα πλαίσια της εποχής στην οποία γράφτηκαν και για το πνεύμα της οποίας συνιστούν πολύτιμες μαρτυρίες — και στην περίπτωση του Nicolas Ségur, αποτελούν άλλη μια απόδειξη της ξεχωριστής προσωπικότητας, του ανήσυχου πνεύματος και της πολυμαθείας του.

Σημειώσεις:

1. Βλέπε τις κρίσεις των Νιρβάνα, Ξενόπουλου και Παλαμά στο κεφάλαιο «Νικόλαος Επισκοπόπουλος», σ.σ. 171-218, *Πεζογραφία του αισθητισμού*, Απόστολος Σαχίνης, Εστία, 1981.
2. Π.χ. «σαν τους γέροντες της Τροίας που αντί να καθαριώνται θαύμαζαν την ομορφιά της κόρης του Τυνδάρεως», σ. 53· «Η επιθυμία του να σκοτωθεί ο εραστής της γυναίκας του τον καταδίωκε όπως οι Ερινύες τον Ορέστη», σ. 138, «Ένας τραυματισμένος, που καταγόταν από το Σεν Ζαν ντε Λυζ, όμοιος στη μορφή με τα αγάλματα του Αντίνοου», σ. 167-8 *Le Sang de France*, Fasquelle, 1937. Το βιβλίο έκανε 13 εκδόσεις στα γαλλικά. Όλα τα παραθέματα από τα έργα του N. Ségur ή κριτικές γι’ αυτά, που ακολουθούν στο εξής, είναι δική μας μετάφραση.
3. *Η συζυγική κλίνη* (Η γυναίκα των δυο αντρών), *Το μυστήριο της σάρκας* (Η ανακάλυψη του μεγάλου μυστικού του έρωτα), *Φάντασμα ηδονής* (Ο χαμένος παράδεισος του πρώτου έρωτα), *Το κάλεσμα της επιθυμίας* (Μια γυναίκα και μαζί της όλη η φύση κάτω από τη σκλαβιά του έρωτα), *Το άνθος του κακού* (Ένα έγκλημα απέναντι στο έρωτα... και η τιμωρία του).
4. *Histoire de la littérature européenne*, Nicolas Ségur, tome I, préface d’

André Chevrillon, de l’Académie Française, σ. IV, Éditions Victor Attinger, Neuchatel, Suisse, 1948.

5. Μεταξύ άλλων: «Εν κατακλείδι, ο ιδανικός χρονογράφος του Ανατόλ Φρανς, τα λόγια του οποίου μας ζωντανεύει με τον πιο πιστό και κομψό τρόπο. Κανένα ίχνος από την ειρωνεία που διέπει όλες σχεδόν τις σελίδες του *Anatole France en pantoufles* (Ο Ανατόλ Φρανς με τις παντούφλες) του κ. J. J. Brousson. Και καμιά σχέση με την αυστηρή κυριολεξία στην οποία περιορίστηκε ο κ. Le Goff στο *Anatole France à la Béchellerie* (Ο Ανατόλ Φρανς στην Μπεςσελερί)», “La Revue de France”, Fernand Vanderem, “Les lettres et la vie”, 15.2.25, σ. 805.
6. Βλέπε προηγ. υποσημ. 4.
7. *Νέα Εστία*, τόμος 447, 15.2.46, σ. 205 και 214 αντιστοίχως.
8. *Histoire littéraire de l’Europe et de l’Amérique de la Renaissance à nos jours*, Paul Van Tieghem, Librairie Armand Colin, Paris, 1941. Η έκδοση στην οποία αναφερόμαστε είναι η έκδοση του 1946.
9. Καθηγητής της συγκριτικής λογοτεχνίας από το 1930 έως το 1946 στη Σορβόνη. Σημαντικότερα έργα του: *Le Prémomantisme. Études d’histoire littéraire européenne*, Alcan, Paris, 1924· *La littérature Comparée*, A. Colin, Paris, 1931· *Répertoire chronologique des littératures modernes*, A. Droz, Paris, 1937 και *Le romantisme dans la littérature européenne*, Albin Michel, Paris, 1948.
10. *Précis d’histoire littéraire de l’Europe depuis la Renaissance*, Paul Van Tieghem, Félix Alcan, Paris, 1925.
11. *Histoire littéraire de l’Europe et de l’Amérique de la Renaissance à nos jours*, avant propos, σ. V., Librairie Armand Colin, 1946.
12. Jacques Authier, *Nouvelles Littéraires*, No 1160, 24.11.49.
13. *Histoire de la littérature européenne*, tome I, σ. 6.
14. ό.π., σ. 7.
15. ό.π., tome IV, σ. 9.
16. «Νικόλαος Επισκοπόπουλος», *Η πεζογραφία του αισθητισμού*, Απόστολος Σαχίνης, Εστία, 1981, σ. 195.
17. *Histoire de la littérature européenne*, tome V, σ. 80.
18. ό.π., σ. 84.
19. ό.π., σ. 185.
20. ό.π., σ. 185.
21. ό.π., σ. 186.
22. ό.π., σ. 270.
23. *Histoire littéraire de l’Europe et de l’Amérique de la Renaissance à nos jours*, σ. 242.
24. ό.π., σ. 383.

ΘΕΜΟΣ ΑΡΜΙΝΟΣ ΝΙΚ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ
(Γαλλιογραφία δημοσιευμένη στο «Άστυ» τοῦ 1904)

ΕΙΛΙΚΡΙΝΩΣ ΦΟΒΟΥΜΑΙ μήπως οι τυχόν αναγνώσαντες τα τόσο ώριμα διηγήματα του Επισκοποπούλου και βλέποντες σήμερα την τόσο άωρον φυσιογνωμίαν του, αναγκασθούν να εκλάβουν αυτόν διά κανένα άνδρα επί το ευρωπαϊκώτερον εξυρισμένον ή και — τις οίδε! — φύσει σπανόν, ν' αποδώσουν δε την παιδικήν των χαρακτηριστικών του ανθρωπότητα εις καμμίαν έλλειψιν της εικόνας...

Αυτούς έρχομαι σήμερα να διαβεβαιώσω ότι η καλλιτεχνικωτάτη εικών του Ημερολογίου είναι συγχρόνως και πιστοτάτη. Ο Επισκοπόπουλος είναι ακόμη νεανίας αμύσταξ και αγένειος, μόλις εγγίζων το εικοστόν έτος. Εκ πρώτης όψεως, βλέπετε, ο συγγραφεύς των «Τρελλών Διηγημάτων» εκπλήσσει όχι μόνον τους κατά πρόληψιν αξιούντας και χρόνον ζωής ανάλογον από ένα χειριστήν του καλάμου, αλλά και αυτούς ακόμη οι οποίοι καλώς γνωρίζουν ότι η ηλικία της λεγομένης σοβαρότητος δεν εξαρτάται από τα έτη, όσον από την ανάπτυξιν του οργανισμού. Δεν έχουν άδικον ούτε οι μεν ούτε οι δε. Το φαινόμενον του παιδίου, το οποίον αμιλλάται εν τη παραγωγή προς τους μεγαλειτέρους του είναι πράγματι έκτακτον, ημπορεί δε να δικαιολογήση κάθε έκπληξιν και κάθε θαυμασμόν.

Τα αισθήματα ταύτα δεν θα προκαλέσουν ίσως εις μικρότερον βαθμόν αι ολίγαι βιογραφικαί πληροφορίαί, τας οποίας επί τη ευκαιρία ταύτη θα σας δώσω.

Ο Επισκοπόπουλος — σας ζητώ συγγνώμην διότι το όνομά του δεν είναι συντομώτερον — εγεννήθη εν Ζακύνθω. Το τετριμμένον εκείνο ότι «εξεπαιδεύθη εις τα σχολεία της πατρίδος του» δεν ημπορεί κανείς να επαναλάβη περί αυτού, αφ' ου πολύ ολίγον εφοίτησε εις το Σχολείον. Όχι διότι τω έλειψαν ποτέ τα μέσα, η φιλοπονία και η προς τα γράμματα κλίσις· αλλά διότι κυρίως η σχολαστική και κατά πρόγραμμα εκπαίδευσις δεν ήτο ικανή να ελκύση το ζωηρόν και πρώιμον πνεύμα του παιδός. Και όμως από τας χείρας του μικρού επαναστάτου, του αμελούς μαθητού, ο οποίος απεστρέφετο

τόσον την γραμματικήν και τα λατινικά και εθεώρει το Σχολείον φυλακήν αναξίαν αυτού, ουδέποτε έλειπε το βιβλίον. Ανεγίνωσκειν ό,τι εύρισκε, φθάνει να μη του το επέβαλλεν ο διδάσκαλος· επειδή δε εύρε πρόχειρα πολλά ιατρικά βιβλία, ο μικρός τα ανέγνωσε και... αποφάσισε να γίνη ιατρός.

Μη εκπλαγήτε τώρα αν σας είπω ότι κατ' ουσίαν το κατώρθωσεν. Από της ηλικίας εκείνης — μόλις ήτο εννεαετής — ήρχισε την κατ' ιδίαν μελέτην της επιστήμης, την οποίαν μετά πάθους εξηκολούθησεν έκτοτε επί έτη, μη θυσιάσας αυτήν εντελώς εις την φιλολογίαν και σήμερα ακόμη μετ' ενδιαφέροντος, το οποίον θα ήσαν ευτυχείς αν είχαν πολλοί των εξ επαγγέλματος ιατρών, παρακολουθών τας προόδους της. Μη με παρεξηγήσετε· δεν θέλω να είπω με αυτό ότι ο Επισκοπόπουλος είναι καμμία ιατρική εξοχότης, ούτε ότι ημπορεί να συναγωνισθή με τους αριστούχους τουλάχιστον των εξ Ευρώπης επιστρεφόντων διδασκτόρων. Όχι· ηθέλησα απλώς να επεξηγήσω εις τους αναγνώστας των «Τρελλών Διηγημάτων» το μυστήριον της επιστημονικής ακριβείας των, σπανίας παρ' ημίν δι' έργα φιλολογικά. Ο Επισκοπόπουλος είναι επιστήμων, όσον πρέπει να είναι εις διηγηματογράφος του είδους του.

Διά να ικανοποιήση μάλλον την κλίσιν του εισήλθεν εν Ζακύνθω εις εν Φαρμακείον ως βοηθός. Μη δυνάμενος παρά εν στενοτάτω οικογενειακώ φιλικώ κύκλω να εκδίδη συνταγάς, ηρκείτο να εκτελή και — αυτό μεταξύ μας — καμμίαν φοράν να διορθώνη τας των ιατρών. Αλλ' επειδή ήτο ακόμη παιδίον και ησθάνετο την ανάγκην να παίζη, κατεγίνετο εις ατελεύτητα φυσικά και χημικά πειράματα, κατασκευάζων εκ των ενόντων τα όργανα και τας μηχανάς και παρασκευάζων αιθέρια έλαια, ηδύποτα, κονιάκ, ηλεκτρικόν φως, φωτογραφίας και πάσαν διασκεδαστικήν εφαρμογήν της επιστήμης. Αυτά ήσαν κατ' εξοχήν τα παιγνίδια του. Αλλά μήπως παιδιάς χαρακτήρα δεν είχαν και τα πρώτα του φιλολογικά δοκίμια, τα οποία από της ηλικίας εκείνης των παιγνιδίων συνέθεσε και εδημοσίευσε μάλιστα εις τον μοναδικόν τόμον ενός μικρού, αθυρματώδους «Ημερολογίου» το οποίον εξέδωκεν ο ίδιος εν Ζακύνθω, επί τω σκοπώ, καθώς έγγραφεν εις τον χαριτωμένον του πρόλογον, να συμπεριλάβη μερικά ανέκδοτα διηγημάτα του; Διότι, μαζί με την μανίαν της ιατρικής, τον κατεδίωκεν έκτοτε και η μανία της φιλολογίας, η δε Δημοσία Βιβλιοθήκη της Ζακύνθου δεν είχεν από της ιδρύσεώς της θερμότερον και τακτικώτερον αυτού θαμώνα. Ανεγίνωσκει πυρετωδώς επί πολλάς ώρας καθεκάστην, εκτός των επιστημονικών, μυθιστορήματα, περιοδικά, μελέτας, ποιήματα — παν ό,τι ήκουεν επαινούμενον, παν ό,τι εδύνατο να φθάση μέχρις αυτού. Και δεν ήτο ολίγον· με την βοήθειαν της μητρός του και μόνης, αγαθής και εγγραμμάτου κυρίας, κατώρθωσε να μάθη τα γαλλικά και τα ιταλικά, ούτω δ' ενωρίς, ο κύκλος των εις αυτόν προσιτών βιβλίων είχε γίνει αρκούντως ευρύς.

Μετ' ολίγον οικογενειακαί περιστάσεις — και βεβαίως εσωτερική τις φωνή προς την πρόοδον παροτρύνουσα — τον εξηνάγκασαν ν' αφήση και Φαρμακείον και γενέτειραν και να έλθη προς επιδίωξιν τύχης εις τας Αθήνας. Τούτο συνέβη τον Μάιον του 1892. Συγχρό-

νως ήλθε και η κυρία Επισκοποπούλου, μετ' αυτής δε και μόνης ο νέος — διότι άλλον εις τον κόσμον, μετά τον θάνατον του πατρός του δεν έχει — ηγωνίσθη τον σκληρόν περί υπάρξεως αγώνα, άνευ θέσεως, σχεδόν άνευ πόρων, μ' υποσχέσεις μόνον, μ' ελπίδας και με όνειρα. Εν των γλυκυτέρων του και μυστικωτέρων ήτο να εισέλθη εις την δημοσιογραφίαν. Αλλά πώς; ως *ρέπορτερ*; δεν εγνώριζεν ούτε τας οδούς των Αθηνών· ως *χρονογράφος* ήτο ακόμη αρκετά νέος και άγνωστος. Εν τούτοις κατά το διάστημα αυτό της πτωχείας και των μόχθων, εύρε τον καιρόν διά μελέτην εγκυκλοπαιδικήν συντονωτάτην. Την ημέραν όλην κατηνάλισκεν εις το αναγνωστήριο της Εθνικής Βιβλιοθήκης ή της Βιβλιοθήκης της Βουλής και το εσπέρας κατέτρωγε, μετά του λιτού του δείπνου, όσα βιβλία εξ ιδιωτικών βιβλιοθηκών κατώρθωνε να σύρη μέχρι του μικρού δωματίου του. Ο κ. Ροΐδης, οσάκις πρόκειται περί του Επισκοποπούλου, ενώνει τας χείρας εις σχήμα βιβλίου και λέγει: «Όλο διαβάζει, όλο διαβάζει. Παράξενο πράγμα για Ρωμηό!» Τον ενθυμείται, πριν ακόμη τον εκτιμήση ως διηγηματογράφον — και τον εκτιμά πάρα πολύ — διημερεύοντα εις το μικρόν ιδιαίτερον Αναγνωστήριον της Βιβλιοθήκης, όπου εκατοντάδες τόμων εκλεκτών παρήλασαν προ αυτού, χωρίς να φανή ουδ' επί μίαν ημέραν η πνευματική του δίψα σβεσθείσα. Και τώρ' ακόμη παρά τω Επισκοποπούλω η φιλαναγνωστική κλίσις διατηρεί την μορφήν της μανίας. Τελευταίον τον είδα να συνοδεύση ένα φίλον του ως τον Πειραιά, μόνον και μόνον διά να τον δώση εν βιβλίον, το οποίον ημπορούσε ν' αναγνώση και την άλλην ημέραν, και την άλλην...

Την εποχήν εκείνην ο Επισκοπόπουλος — κατόπιν άλλων τινών δοκιμιών, εκ των οποίων ευτυχώς κανέν δεν εδημοσιεύθη — συνέλαβε την ιδέαν των «Τρελλών Διηγημάτων». Το πρώτον, υπό την επιγραφήν «Ζωή μετά θάνατον» εδημοσιεύθη εις τον περυσινόν τόμον του παρόντος Ημερολογίου. Αλλά το ωραίον έργον παρήλθε σχεδόν απαρατήρητον — εις εν Ημερολόγιον δημοσιεύονται τόσα σύμφυρτα πράγματα! — και ο συγγραφεύς εξηκολούθει να μένη άγνωστος, ότε έκαμε την απόπειραν να δώση το δεύτερον της σειράς του διήγημα εις το «Άστν». Ο κ. Κακλαμάνος το ανέγνωσεν, εξεπλάγη, εγοητεύθη, ενθουσιάσθη και έσπευσε να το δημοσιεύση ευθύς την επομένην με μίαν *ρεκλάμαν* υπ' αυτού του ίδιου γραφείσαν εις τα *πλαγιότιπλα* — διά να μεταχειρισθώμεν την δημοσιογραφικήν γλώσσαν —, *ρεκλάμαν* όμως διερμηνεύουσαν ειλικρινώς την εκ της αναγνώσεως εντύπωσιν. Αξίζει να την διαφυλάξη η ιστορία. Είνε η πρώτη κριτική, η γραφείσα περί του Επισκοποπούλου, περί του οποίου τις οίδε πόσα θα γραφούν εις το μέλλον! Ιδού:

Εν διήγημα

ΟΣΟΙ ΤΡΕΦΟΥΝ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΙΚΟΝ ΣΕΒΑΣΜΟΝ προς τα καθιερωμένα ονόματα, θ' αποβλέψουν μετά τινος οίκτου εις το άκομψον και τόσον ολίγον φιλολογικόν όνομα του διηγηματογράφου της σημερινής μας επιφυλλίδος: Ν. Επισκοπόπουλος. Όσοι αναγινώσκουν με την βοήθειαν των όσων έχουν ακούσει από άλλους, θα διατρέξουν ίσως το διήγημα κινούντες την κεφαλήν.

Μόνον όσοι κρίνουν αφ' εαυτών θα τρίβουν τους οφθαλμούς εξ εκπλήξεως. Θ' απορούν ότι εις άγνωστος έγραψε τοιούτον έργον. Ότι εις άσημος νέος κατώρθωσεν εις ολίγας γραμμάς να περιλάβη κάτι τι του Πόου και του Μωπασσάν συγχρόνως. Ότι Έλλην συγγραφεύς, γράφων την καθαρεύουσαν και θέλων δι' αυτής να δώση *sensations* μουσικής πενθίμου, οδυνηράς, παθητικής, το κατώρθωσε. Κύριοι και Κυρίαί, λάβετε τον κόπον να διαβάστε λιγάκι. Απεκτήσατε ένα λογογράφον, όστις έχει ευθύς αμέσως ιδιόν του ύφος και περί του οποίου, σας το εγγυώμεθα, θα γίνη πολύς λόγος.

Το «*Ut dièse mineur*» — αυτόν τον τίτλον φέρει το δεύτερον ή αν θέλετε το πρώτον των «Τρελλών Διηγημάτων» — εδημοσιεύθη εις το «Άστν» της Τρίτης 7 Δεκεμβρίου 1893. Ημέρα επίσημος εις τον βίον του διηγηματογράφου. Ημπορούμεν να είπωμεν ότι αφ' εσπέρας εκοιμήθη άγνωστος και την επομένην εξύπνησε προσωπικότης. Πράγμα σπάνιον, ίσως μοναδικόν διά νεοφανή. Όλοι αι Αθήναι, αι φιλολογικαί Αθήναι, αι αναγινώσκουσαι Αθήναι, ωμίλουν περί αυτού. Οι λόγιοι έσπευσαν να τον γνωρίσουν και να τον συγχαρούν. Φαντάζεσθε δε πλέον την έκπληξιν των όταν έβλεπον εν παιδίον δειλόν και άτολμον ενώπιόν των, κατακόκκινον από την ταραχήν του και μόλις τραυλίζον ολίγας λέξεις... Και εις όσους ήρесе και εις όσους δεν ήρесе το πρωτότυπον, το παράδοξον, το αληθώς τρελλόν διήγημα, επροξένησεν αίσθησιν, εντύπωσιν. Καθείς έσπευσε να κηρυχθή ή υπέρ ή κατά. Αδιάφορος δεν έμεινε κανείς. Τούτο λέγεται επιτυχία.

Από της ημέρας εκείνης η θέσις του Επισκοποπούλου εξησφαλίσθη. Αν κανείς ξένος, από τα ελληνικά μας μόνον την γλώσσαν γνωρίζων, ανεγίνωσκε την φράσιν αυτήν, θα υπέθετε βεβαίως ότι ο νεαρός διηγηματογράφος κατώρθωσεν επί τέλους να γνωσθή και να ζήση εις το εξής διά της γραφίδος του, εκδίδων εκάστοτε ένα τόμον διηγημάτων, αναλόγως της ορέξεώς του και της εμπνεύσεως, συνεργαζόμενος εις φιλολογικά φύλλα και συνάζων άφθονον δόξαν και χρήμα. Πόσον θα επλανάτο! Με φιλολογικήν εργασίαν δεν είνε δυνατόν να ζήση κανείς εις τόπον, όπου οι αναγνώσται και προπάντων οι αγορασταί των καλών βιβλίων είνε τόσον ολίγοι και τόσον δύσκολοι και φειδωλοί κατά συνέπειαν οι εκδόται. Εδώ ο συγγραφεύς, αν δεν έχη άλλο επάγγελμα, είνε υποχρεωμένος να γίνη δημοσιογράφος, χρονογράφος, μεταφραστής. Το δε «*Ut dièse mineur*», το οποίον εξησφάλισεν, ως έλεγα, τον Επισκοπόπουλον, δεν έκαμεν άλλο, παρά να τω χρησιμεύση ως εισιτήριον εις το «Άστν» διά να λάβη μίαν θέσιν κατ' αρχάς εκατοντάδραχμον και να γράφη τα «Από ημέρας εις ημέραν» και τα «Εδώ κ' εκεί». Δεν θέλω να είπω ότι το να είνε κανείς συντάκτης του «Άστεως», και μάλιστα ο καλλίτερος, είνε άσχημον πράγμα και ότι από τόσω νέος να κερδίζη έως 200 δραχμάς τον μήνα είνε ολίγον εις τους σημερινούς της ανάγκης καιρούς. Ναι· αλλ' η συνεχής δημοσιογραφική εργασία, η επιβεβλημένη, η ταχεία και εφήμερος παραγωγή μαραίνει το τάλαντον και κλέπτει τον χρόνον του δημιουργικού συγγραφέως· έπειτα εις καλλιτέχνης δεν είνε δυνατόν να διακριθί ως δημοσιογράφος. Είνε αληθές ότι μερικά άρθρα του Επισκοποπούλου εις το «Άστν», με όρεξιν και με έμπνευσιν γραμμένα, ως το αμίμητον εκείνο «Χειμεριναί Δύσεις» και το άλλο «Πιέρ Λοτί» είνε εκ των ωραιότερων τα οποία έγραψε ποτέ αθηναίος χρονογράφος· αλλά τα άλλα του, τα καθημερινά, τα συνήθη, δεν θα ημπορούσε να τα γράφη απαράλλακτα και άλλος με ολιγώτερον τάλαντον φιλολογικόν; Το απέδειξε

πολλάκις η στήλη εκείνη του «Άστεως» με τα ελζεβιριανά, η αναδείξασα τόσους καλούς χρονογράφους, αγνώστους όμως εις την φιλολογίαν.

Το φόρτε του Επισκοποπούλου είνε τα διηγήματα. Τα «Τρελλά Διηγήματα» τα οποία, το εν μετά το άλλο, περί τα δέκα, εδημοσιεύθησαν ως επιφυλλίδες του «Άστεως», αποτελούν τόμον — αδημοσίευτον φευ! ακόμη — ο οποίος θα έκαμνεν αίσθησιν εις οιαδήποτε γλώσσαν και αν εδημοσιεύετο. Μεταξύ των «Τρελλών Διηγημάτων» υπάρχουν μερικά *απολύτως ωραία*, ικανά να περιποιήσουν τιμήν εις τον καλλίτερον διηγηματογράφον. Η σύλληψις του Επισκοποπούλου έχει πάντοτε κάτι τι το καινοφανές και ιδιόρρυθμον. Οι ήρωές του, ως επί το πλείστον, δεν είνε κοινοί, φυσιολογικοί άνθρωποι· είνε παθολογικοί, παράδοξοι, μυστηριώδεις, αλλ' όχι διά τούτο ολιγώτερον αληθείς, ολιγώτερον άνθρωποι. Τους λόγους των και τα έργα, τα αισθήματά των και τα πάθη η νεύρωσις περιβάλλει διά νέφους, διά πέπλου μυστηρίου, προς το οποίον αισθάνεται ιδιαιτέραν κλίσιν ο συγγραφεύς, ο επιζητών τας σπανίας ψυχολογικάς περιπτώσεις. Και το ύφος του είνε αυστηρώς ανάλογον προς την έμπνευσιν. Τίποτε το κοινόν και το τετριμμένον εις την φράσιν του, την εξόχως ζωγραφικήν, την αμιμήτως παραστατικήν. Ο Επισκοπόπουλος έχει όμμα ιδιοφυές καλλιτέχνου. Βλέπει τα πράγματα υπό όλως αλλοίαν όψιν και κάθε του γραμμή φέρει την σφραγίδα της ατομικής αυτού, της ιδιαιτέρας αντιλήψεως. Περιγράφει τα λεπτότερα πράγματα, τα λεπτότερα χρώματα, τα λεπτότερα αρώματα, τους λεπτότερους ήχους, εκείνα τα οποία εκφεύγουν την κοινήν αίσθησιν, τόσον εις τον υλικόν, όσον εις τον ηθικόν κόσμον.

Ο Επισκοπόπουλος διαφέρει, βλέπετε, από όλους τους γράφοντας σήμεραν παρ' ημίν. Η εντύπωσις εκ της αναγνώσεως των διηγημάτων του δεν είνε η ήρεμος εκείνη και γλυκεία ικανοποίησις, την οποίαν μας προξενεί υπό άλλας, ίσως ευπροσιτωτέρας μορφάς, το καλόν. Είνε νευρική τις εντύπωσις, η οποία πλησιάζει συχνά προς την φρίκην και της οποίας πρέπει να είνε φύσει επιδεκτικός ο αναγνώστης. Άλλως προς αυτόν θα είνε ξένοι όλοι οι ήρωες των «Τρελλών Διηγημάτων»· και ο παράφρων εκείνος ερωτευμένος του «Ut dièse mineur», ο οποίος εξάπτεται εις τοιούτον βαθμόν, εν ω ακούει την σονάταν του Βετχόβεν, ώστε ορμά και πνίγει την Μύρραν, την εκτελούσαν αυτήν επί του κλειδοκυμβάλου ερωμένην του· και ο νευροπαθής εκείνος αδελφός της *Μαύρας*, ο οποίος τόσον αισθάνεται άγριον μίσος προς την δυστυχή αδελφήν του, διότι της ομοιάζει πολύ· και ο σφαγεύς, ο εν τη μέθη βασανιζόμενος από τον *Εφιάλτην* εκείνον, τον θαυμασίως αναπλασθέντα, το απαίσιον όραμα των σφαγέντων διά της χειρός του ζώων και των εξ αίματος ποταμών· και η υστερικώς περιπαθής ερωμένη του *Ιππότου Μαξ*, μιας προσωπογραφίας, η οποία τόσω παραδόξως κνίζει την παρθενικήν της φαντασίαν· και η *Μήτηρ Γη*, η ως μέγα έμψυχον ον παριστανωμένη, η εν στιγμή ανίας αποφασίσασα να σταματήσει εις το αχανές τόσον μόνον, όσον ήρκει διά ν' αποβάλη τον δυσφόρητον φόρτον των τέκνων της· και η άλλη εκείνη μήτηρ, η οποία εν τη υπερτάτη εξεγέρσει του ζωώδους ενστίκτου της αυτοσυντηρησίας «Στη θάλασσα» πνίγει το τέκνον της διά να σώση εαυτήν· και αυτή ακόμη η θελκτική έφηβος, η εν τω πρώτω σφριγηλώ οργανώ γονιμοποιουμένη από ένα «Φιλί του Ήλιου».

Εκτός αυτών, ο Επισκοπόπουλος έχει γράψει την «Ζωήν μετά Θάνατον», καθαρώς φανταστικόν διήγημα, εν ω περιγράφει θαυμασίως τας περιπετείας της ψυχής και του σώματος, από μιας μετενσαρκώσεως εις άλλην·

την «Αιωνίαν Γυναίκα», την σήμεραν δημοσιευομένην μεγαλοπρεπή και σκληρώς αληθή αλληγορίαν, και έξω της σειράς των «Τρελλών Διηγημάτων» το χριστουγεννιάτικον διήγημα «Μία Ψυχή», το περιπαθές, το τρυφερόν, το κατακτήσαν όλους τους αναγνώστας ανεξαρτήτως κλίσεως και αναπτύξεως, και τον «Καλιγόλαν», εικόνα έξοχον του απαίσιου Αυτοκράτορος, διά την οποίαν εμελέτησεν εξ μήνας διά να γράψη ολίγας σελίδας.

Ο Επισκοπόπουλος είνε καθεαυτό μορφωμένος άνθρωπος. Κατέχει τας γενικάς εκείνας γνώσεις, αι οποίαι είνε αναγκαίαι διά κάθε πνεύμα ευρέως συλλαμβάνον και υψηλά σκεπτόμενον ως το ιδικόν του. Γνωρίζει καλά την τέχνην του, είνε ενήμερος της πνευματικής κινήσεως, των νέων ιδεών· ενέκυψε δε εις την μελέτην της φιλολογίας και μάλιστα της νεωτέρας, ώστε ουδέν των συγχρόνων αριστουργημάτων — τα οποία οι περισσότεροι παρ' ημίν γνωρίζουν εξ ονόματος — να τω είνε άγνωστον. Με τοιαύτα φυσικά και επίκτητα προσόντα, με τον ακοίμητον ζήλον της βελτιώσεως, δεν είνε δύσκολον να προΐδη τις την επίφθονον θέσιν, την οποίαν θα καταλάβη μίαν ημέραν εις τα ελληνικά γράμματα το πρώιμον αυτό παιδίον, το από τούδε έχον να επιδείξη έργα δόκιμα, καλλίτερα από πολλά των *μεγάστων* μας συγγραφέων.

Ως άνθρωπος, ο Επισκοπόπουλος είνε αγαθώτατος, ανώτερος φθόνου και πάθους χαμαιζήλου. Αλλ' έχει την αβελτηρίαν, την αδεξιότητα, την δειλίαν και όλας εκείνας τας νευρικές ιδιοτροπίας του καλλιτέχνου, εξ αιτίας των οποίων ημπορεί να εκληφθή υπό των χυδαίων ως κακός και ίσως ως ανόητος. Δεν αγαπά την επίδειξιν και τα μεγάλα λόγια. Εργάζεται όμως με θάρρος, πολύ και καλά. Ελεύθερος προλήψεων, εκφράζει την ιδέαν του άνευ περιφράσεως, διά τούτο δε ηλέγχθη πολλάκις ως εγωιστής και τολμηρός αναλόγως της ηλικίας του. Αλλ' είπομεν υπό ποίων: υπό εκείνων πάντοτε, οι οποίοι λαμβάνουν υπ' όψιν των τα έτη μάλλον ή την ανάπτυξιν του οργανισμού.

Εθνικόν Ημερολόγιον Κωνστ. Φ. Σκόκου, 1895

Νικόλαος Επισκοπόπουλος, νεανική εποχή

ΕΝΑ ΑΠΟΓΕΜΑ, σε κάποια διάλεξη του «Παρνασσού», ο Ξενόπουλος μου παρουσίασε βιαστικά, ένα παιδάκι ξανθό και ροδαλό, με εκφραστικώτατα, μεγάλα, γαλανά μάτια, λέγοντάς μου:

— Να σου παρουσιάσω ένα νεαρό Ζακυνθινό λόγιο. Ο κ. Επισκοπόπουλος. Αυτές τις ημέρες θα ιδής κάποιο διήγημά του στο «Άστυ».

Στη βιαστική γνωριμία, ανάμεσα στον κόσμο, που έβγαινε από την πλημμυρισμένη αίθουσα, το ξανθό αυτό παιδάκι, με το ντροπαλό ύφος, που μου είχε αποδώσει το χαιρετισμό, με μια αδέξια υπόκλιση, ψιθυρίζοντας λίγα λόγια που δεν άκουσα, μου προξένησε μια συμπαθητική εντύπωση. Η πληροφορία όμως του Ξενόπουλου πως θα δημοσιευόταν διήγημά του στο «Άστυ», ομολογώ ότι με ξάφνιασε. Το «Άστυ» δεν ήτανε εφημερίδα, που μπορούσε να δημοσιεύσει τα πρωτόλεια κάθε νεαρού λογίου. Ήξερα απάνω στα ζητήματα της φιλολογικής συνεργασίας την αυστηρότητα τόσο του Θέμου Αννίνου, όσο και του Κακλαμάνου. Για έναν νέο η συνεργασία του στο «Άστυ» μπορούσε να λογαριασθή σαν τίτλος και σαν εισιτήριο στην φιλολογία. Ήτανε, λοιπόν, δυνατό να δημοσιευθή στο «Άστυ» διήγημα — διήγημα μάλιστα — ενός παιδιού, που ούτε το όνομά του είχε ακουστή ως τώρα στις Αθήνας; Για μια στιγμή υπέθεσα ότι ο νεαρός Ζακυνθινός είχε δώσει το διήγημά του στον Ξενόπουλο και ο Ξενόπουλος για να τον περιποιηθή, μου είχε αναγγείλει τη δημοσίευσή του στο «Άστυ», χωρίς να πιστεύη κι ο ίδιος ό,τι έλεγε.

Και όμως... Μετά δυο ημέρες ο άγνωστος, ως τότε, Νικόλαος Επισκοπόπουλος έκανε θριαμβευτική είσοδο στο «Άστυ». Ανηγγέλετο η δημοσίευσis μιας σειράς διηγημάτων του, με τον τίτλον «Τρελλά Διηγήματα», και ο νεαρός διηγηματογράφος παρουσιαζόταν από τη διεύθυνση του φύλλου στους αναγνώστας του, με κολακευτικά λόγια για την πρωτοτυπία του ταλάντου του. Στο ίδιο φύλλο και στην επιφυλλίδα της πρώτης σελίδας δημοσιευότανε το πρώτο του διήγημα, σκεπασμένο κάτω από παράξενο τίτλο: «Ουτ ντιέζ μινέρ», που για όσους δεν ήξεραν τον μουσικόν όρο φαινότανε σα γρίφος. Αλλά και το διήγημα δεν ήταν λιγώτερο παράξενο. Θύμιζε πολύ Έδγαρ Πόε — ο Επισκοπόπουλος ήτανε, προφανώς, επηρεασμένος — αλλά δεν έμοιαζε και με ψυχρή μίμηση. Ένα ζωηρό τάλαντο μαντευότανε στην ωραία αυτή προσπάθεια, που έδινε πολλές υποσχέσεις για μια μελλοντική εξέλιξη. Έτσι η εμφάνιση του Επισκοπόπουλου στη φιλολογία μας είχε κάτι τι σαν έκρηξη μπόμπας. Ακολούθησαν τα άλλα διηγήματα της σειράς, ασυνήθιστα όλα και

ως θέματα και ως γράψιμο, και σε λίγες μέρες ο νεαρός διηγηματογράφος είχε γίνει ο άνθρωπος της ημέρας στους φιλολογικούς και τους κοσμικούς κύκλους. Άλλοι τον έβριζαν, άλλοι τον αρνιόντουσαν εντελώς, άλλοι του χτυπούσαν τον ξενισμό του και την έλλειψη «τοπικού χρώματος», άλλοι τον εθαύμαζαν, όλοι τον συζητούσαν. Και ένας συγγραφέας, που κατορθώνει, με την πρώτη του εμφάνιση, να συζητηθεί, μπορεί να θεωρηθεί «φτασμένος».

Ο Επισκοπόπουλος είχε «φτάσει», πράγματι, με μια ταχύτητα, που αμφιβάλλω αν ε γνώρισε άλλος συγγραφέας του τόπου. Το άγνωστο αυτό παιδί, που είχε φθάσει εχθές από τη Ζάκυνθο, σε λίγες ημέρες ανήκε στο ανώτερο συντακτικό προσωπικό μιας εφημερίδας σαν το «Άστυ», χωρίς να περάση από τα άλλα στάδια της δημοσιογραφικής ιεραρχίας, που τα πέρασαν, αρχίζοντας από ρεπορτεράκι, οι περισσότεροι δημοσιογράφοι και πολλοί από τους πιο φημισμένους ανθρώπους των γραμμάτων. Στη χρονογραφική και στην κριτική στήλη του «Άστεως», που τις κρατούσαμε τότε ο Ξενόπουλος, ο Κουρτίδης, ο Τσοκόπουλος κι εγώ, ο Επισκοπόπουλος πήδησε από το παράθυρο. Και δε στάθηκε κατώτερος κανένας από εμάς. Το χρονογράφημά του, με το χαριτωμένο τρόπο, που είχε ν' αναποδογυρίζει τα ζητήματα, με την πρωτοτυπία του ύφους του, που έφτανε στην εκζήτηση, αλλά δεν έπεφτε ποτέ στην κοινοτοπία, και με το παράξενο κάποτε μεταχείρισμα των λέξεων, που φαίνονταν κάποτε ξαφνιασμένες οι ίδιες, από το ρόλο που τους έδινε, είχε κάτι το ασυνήθιστο και ευχάριστο. Και είχε αποκτήσει φανατικούς αναγνώστες και ιδίως αναγνώστριες. Πριν γνωρίση ακόμα καλά-καλά τους κεντρικούς δρόμους των Αθηνών, ο μικρός επαρχιώτης ήταν χρονογράφος και κριτικός στο φιλολογικότερο φύλλο των Αθηνών και συνεργάτης περιζήτητος στα καλύτερα περιοδικά της εποχής.

Και όμως ο διαβολεμένος αυτός μικρός ήταν αυτοδίδακτος. Ο θρύλος της μικρής του ζωής δεν άργησε να κυκλοφορήσει στους φιλολογικούς κύκλους των Αθηνών. Στην πατρίδα του ήτανε βοηθός φαρμακείου, ένας φαρμακοτρίβης δηλαδή, που δίπλα στο φαρμακευτικό γουδί είχε ανοιγμένο πάντα ένα βιβλίο. Σε σχολείο δεν είχε φοιτήσει ποτέ. Τα πρώτα ελληνικά γράμματα, καθώς και τα γαλλικά, του τα είχε διδάξει η μητέρα του, μορφωμένη γυναίκα ευγενικής καταγωγής — γένος Σιγούρου — απ' την οποία πήρε αργότερα και το γαλλικό φιλολογικό του όνομα (Séguir). Με όλα αυτά και χωρίς να γνωρίζει γραμματικώς τη γλώσσα του — για να μη διακρίνονται οι ανορθογραφίες του, το γράψιμό του έμοιαζε σαν ιερόγλυφο, χωρίς τόνους και πνεύματα, που έπρεπε να το μαντεύη κανείς περισσότερο παρά να το διαβάξη — την έγραφε από διαίσθηση και μ' έναν τρόπο χαριτωμένο, στον οποίο και οι τυχαίοι ή θεληματικοί ξενισμοί του επρόσθεταν ένα ιδιαίτερο θέληγτρο. Εννοείται ότι με το άτσαλο γράψιμό του ο Επισκοπόπουλος ήταν ο τύραννος των τυπογραφείων. Λίγοι στοιχειοθέται είχαν την ικανότητα να διαβάζουν τα χειρόγρατά του, όπως συνέβαινε και με τα χειρόγραφα άλλων περιφήμων κακογράφων, όπως ο Κακλαμάνος, ο Γαβριηλίδης και ο Καμπούρογλους. Και όταν τα χειρόγρατά του έπεφταν σε

άλλο τυπογραφείο, έπρεπε να βρεθεί κάποιος στοιχειοθέτης, που είχε υπηρετήσει στο τυπογραφείο του «Άστεως», για να κατορθώνη να τα στοιχειοθετήσει. Έπειτα ήτανε τόσο ταχυγράφος. Αμφιβάλλω αν άλλος δημοσιογράφος — και είνε γνωστό τι μεγάλο προσόν για τον δημοσιογράφο είνε η ταχυγραφία — τον έφθασε ποτέ ή θα τον φθάση στη γρηγοράδα του γραψίματος. Θυμούμαι μια ημέρα, που επρόκειτο να κατεβούμε μαζί στον Πειραιά, για να φάμε στο σπίτι μου. Τον συνάντησα να πηγαίνει στο γραφείο του «Άστεως», την ώρα που έφευγα εγώ, δηλαδή κατά το μεσημέρι.

— Δε θα 'ρθης μαζί μου; τον ρώτησα.

— Έλα μαζί μου, μια στιγμή, απάνω να γράψω και φεύγουμε... μου είπε αφελέστατα.

— Να γράψης τώρα; Αλλά, αγαπητέ μου Επίσκοπε (Επίσκοπο τον λέγαμε συνοπτικά), είνε δώδεκα περασμένες. Και αν φτάσουμε, μετά τη μία, θα μας έχουν κρεμάσει το κουτάλι.

Με βεβαίωσε πως δε θ' αργήση και πως θα είμεθα εγκαίρως στον Πειραιά. Υπέθεσα ότι είχε να γράψη κανένα μικρό κομματάκι και τον ακολούθησα. Κάθησε βιαστικά στο γραφείο του και κάθησα κοντά του, περιμένοντας. Τον είδα τότε να σκύβη απάνω στα χαρτιά του και να χαράξη, χωρίς διακοπή, τα ιερογλυφικά του με μια ταχύτητα καταπληκτική. Τα χειρόγραφα έφευγαν από μπροστά του όπως φεύγουν τα φύλλα της εφημερίδας από ένα ηλεκτρικό, κυλινδρικό πιεστήριο. Πότε εσκέπτετο και πότε έγραφε; Το γράψιμό του επρότρεχε από τη σκέψη του. Και έγραφε χρονογράφημα, και έκανε ύφος, το θηρίο. Σε ένα τέταρτο μέσα, το χρονογράφημα — μιάμιση στήλη του «Άστεως» — είχε τελειώσει. Χωρίς να πάρη αναπνοή — το αριστερό του χέρι άλλαζε τα φύλλα του χαρτιού μπροστά του σα μηχανικός πάλι χαρτοθέτης πιεστηρίου — άρχιζε να μεταφράζη το μυθιστόρημα της επιφυλλίδος.

— Αλλοίμονο! αναστέναξα. Θα γράψης και μυθιστόρημα;

— Δεν αργώ... μουρμούρησε, χωρίς να σηκώση το κεφάλι του από το τραπέζι.

Και εξακολούθησε να γράφη. Σ' ένα άλλο τέταρτο, είχε τελειώσει και το κομμάτι του μυθιστορήματος και τράβηξε άλλο χαρτί μπροστά του.

— Έχεις κι άλλα να γράψης, θηρίο;

— Τελείωσα. Μια μικρή θεατρική κριτική.

Σε δέκα λεπτά της ώρας είχε τελειώσει και η θεατρική κριτική και, τότε μόνο, το τέρας αυτό της ταχυγραφίας σήκωσε το κεφάλι του από το τραπέζι.

— Βλέπεις; Τελείωσα. Τι ώρα είνε;

Ήτανε μία παρά τέταρτο. Σε τρία τέταρτα της ώρας — ρεκόρ παγκόσμιο, υποθέτω — είχε γράψει χρονογράφημα, επιφυλλίδα και θεατρική κριτική. Και ήρθε μαζί μου δροσερώτατος, χωρίς το παραμικρό ίχνος κόπου.

Έχω πολλές παλαιότερες και πολυχρονιότερες φιλολογικές φιλίες. Με λίγους ανθρώπους όμως συνεδέθηκα τόσο πολύ όσο με τον Επισκοπόπουλο, αν και πολύ νεώτερό μου. Οι δεσμοί μας σε λίγον καιρό, από φιλικούς και συναδελφικούς έγιναν αδελφικοί. Τον

λογάριαζα σα μικρότερο αδελφό μου, και είχαμε γίνει απαραίτητοι ο ένας για τον άλλον. Ερχότανε και περνούσε ημέρες στο σπίτι μου, όπου ήτανε σα στο σπίτι του. Η μακαρίτισσα η μητέρα μου, που ζούσε ακόμα, τον θεωρούσε κι αυτόν σα δεύτερο παιδί της. Κάναμε μαζί τους περιπάτους μας, τις επισκέψεις μας σε συγγενικά μου σπίτια, στον Πειραιά και στην Κηφισιά, όπου έγινε εντελώς *intime*, τα θαλάσσια λουτρά μας, και δε μας χώριζε ούτε ο ύπνος, γιατί του παραχωρούσα το κρεβάτι μου, όταν έμενε σπίτι μου, κι εγώ κοιμώμουν στο ντιβάνι της κρεββατοκάμαράς μου... Ακόμα όταν βρισκόμουν με άλλους, η θέση του ήτανε πάντα κοντά μου. Κάτι είχε πάντα να μου πη, κάτι να του πω, κάτι να σχολιάσουμε και να συζητήσουμε. Και ο Σουρής, περιγράφοντας κάποτε μια φιλολογική συγκέντρωση στο Φάληρο, έγραφε στο «Ρωμηό» του:

Και ο Επισκοπόπουλος...

Συνομιλεί για τους Γκονκούρ με τον Αποστολίδη.

Ο στενός αυτός σύνδεσμός μου με τον Επισκοπόπουλο, που χρονολογείται από τις πρώτες ημέρες της γνωριμίας μας, δεν ήτανε χωρίς λόγο. Κατωρθώσαμε, από την πρώτη στιγμή, να συνεννοούμεθα τέλεια μαζί του. Ένα ελεύθερο και θετικό πνεύμα, δεν είχε ιδέες «εκ των προτέρων», για τίποτε. Ήτανε έτοιμος πάντα να συζητήσει το καθετί, να δεχθή το καθετί, «μέχρις αποδείξεως του εναντίου» και ν' αρνηθή πάλι το καθετί, για να το πιστέψει έπειτα στερεώτερα. Μ' ένα τέτοιο πνεύμα καταλαβαίνει κανείς πόσο ευχάριστο πράγμα και πόσο γόνιμο μαζί είναι η συζήτηση και η απλή ακόμα συνομιλία. Και ομολογώ ότι την εξαιρετική αυτή ευχαρίστηση τη βρήκα στην συναναστροφή του Επισκοπόπουλου. Βλέπαμε όλα τα πράγματα και αντικρύζαμε όλες τις ιδέες χωρίς προκατάληψη, με μια παρθενική σκέψη, σαν πρωτογενείς. Έτσι, φτάναμε κάποτε στην παραδοξολογία, κυνηγώντας μια καινούργια αλήθεια. Εννοείται ότι παρόμοια κυβιστήματα της σκέψεως ριψοκινδυνεύει κανείς μόνο μ' ένα σύντροφο απολύτως ελευθέρου πνεύματος. Με κάθε άλλον θα κινδύνευε να παρεξηγηθή ως αμαθής ή ως ανόητος. Αλλά φόβος για μια τέτοια παρεξήγηση δεν υπήρχε μεταξύ μας. Παρουσίαζε ο ένας στον άλλον τη σκέψη του ολόγυμνη και κάποτε — κάτι που δυσκολώτερα ακόμη το αποφασίζει κανείς — με τα νυχτικά της. Αν μας άκουε να μιλούμε ένας άνθρωπος με σχηματισμένες ιδέες και πεπειθήσεις, θα μας έπαιρνε, τουλάχιστον, για τρελλούς. Γιατί συχνά φτάναμε στην τέλεια αναρχία, στην άρνηση όλων των ηθικών αξιών, στην ανατροπή όλων των ειδώλων, για να επιστρέψουμε πάλι σε μια ωραία, παλαιά πίστη. Όμως αυτές οι φιλοσοφικές ακροβασίες μας είχαν ένα θέλγητρο ξεχωριστό και για τους δυο μας. Εννοείται ότι, σ' ένα κάποιο μέτρο, τα ακροβατικά αυτά γυμνάσια του λογισμού μας έφταναν κάποτε ως το χρονογράφημά μας. Και το δικό του και το δικό μου συχνά περνούσαν ως εύθυμες παραδοξολογίες, ενώ κατά βάθος δεν ήσαν παρά εύσημες παρουσιάσεις επαναστατικών ιδεών, που δε θα τολμούσαμε να τις παρουσιάσουμε ως πραγματικές μας σκέψεις. Και θυμούμαι ότι, κάποτε, μια πολύ γνωστή και πολύ χαριτωμένη κυρία, που γευματίζαμε ένα μεσημέρι στην έπαυλή της της Κηφισιάς, μας είπε, όταν αποσυρθήκαμε, μετά

το γεύμα, να καπνίσουμε στο κοκέτικό της σμόκιν-ρουμ.

— Ξέρετε, κύριοι, ότι καταντάτε πολύ επικίνδunami με τα χρονογραφήματά σας. Αν σας πίστευα, θα άρχιζα να αμφιβάλλω για πολλά πράγματα...

— *Précisez, madame...* της είπε ο Επισκοπόπουλος με τη συνηθισμένη του αυτή γαλλική φράση, που μεταχειριζότανε συχνά, μ' ένα σατανικό τρόπο, όταν μιλούσε για ωρισμένα πράγματα με κυρίες.

Η θελκτική κυρία δε θέλησε να προσδιορίση την κρυφή της σκέψη και περιωρίσθηκε να χαμογελάση και ν' αλλάξη βιαστικά θέμα. Την είχαμε όμως μαντεύσει τη σκέψη της στα ωραία της μάτια, που έλαμπαν εξαιρετικά εκείνο το απόγευμα, μέσα στον ταρακτικόν αέρα της ανοιξιάτικης εξοχής.

Δεν ξέρω, αν η απόλυτη αυτή καλή συνεννόηση, που είχα με τον Επισκοπόπουλο, εσήμαινε και απόλυτο συνταυτισμό γνώμων και αντιλήψεων, σε όλα τα ζητήματα. Εσήμαινε όμως, χωρίς άλλο, μια κοινή αγάπη της ελευθερίας στη σκέψη και ίσως μια συγγένεια ιδιοσυγκρασιών. Εννοείται ότι με την τελεία αυτή συνεννόηση μεταξύ μας, και η γνώμες μας για ανθρώπους και συγγραφείς συνέπιπταν σχεδόν πάντοτε και τις εμπιστευόμαστε ο ένας στον άλλον, με απόλυτη πεποίθηση ότι θα μείνουν μεταξύ μας.

Ο Επισκοπόπουλος ήταν ένας βιβλιοφάγος. Σωστός ποντικός των βιβλιοθηκών. Έφευγε από τις βιβλιοθήκες, που ήτανε ο τακτικώτερος πελάτης τους, φορτωμένος πάντα με τόμους. Και στη στάση του αυτή, με τα πόδια διασταυρωμένα, με το κεφάλι σκυφτό προς τα εμπρός και το σώμα γυρμένο προς τα αριστερά από το βάρος των βιβλίων, που κρατούσε με το αριστερό του χέρι, ενώ άπλωνε το δεξί του για να χαιρετήσει, με μια ψυχρή, τυπική χειραψία, ένα γνώριμο ή ένα φίλο, που φαινότανε να τον περιφρονούσε από μέσα του, τον απαθανάτισε η καρικατούρα του Θέμου Αννίνου. Στην καρικατούρα αυτή ο Θέμος είχε βάλει όλη την κακία του. Ήταν η εποχή, που ο Επισκοπόπουλος είχε ακολουθήσει τον Κακλαμάνο στην ίδρυση του «Νέου Άστεως» και ο Θέμος, που είχε εγκαταλειφθή από τους χθεσινούς συνεργάτες του, σπάραζε καθημερινώς τους σχισματικούς με το κοντύλι του. Ο Κακλαμάνος, ο Επισκοπόπουλος, ο Λουκάς Νάκος, ως δικηγόρος του Κακλαμάνου, και ο διευθυντής του Πρακτορείου των Εφημερίδων, που είχε αναλάβει την πώληση του «Νέου Άστεως», ο Σπύρος Τσαγκάρης, ήταν τα καθημερινά του θέματα. Και είναι γνωστό ότι μόνο όταν ο Άννινος ήταν θυμωμένος, έκανε αριστουργήματα. Τόσο ήταν βέβαιο αυτό, ώστε ποτέ δε θέλησε να μου κάνη την καρικατούρα μου, μολονότι συγγενεύοντας μαζί του — είχε πάρει γυναίκα του την πρώτη μου εξαδέλφη Νίνα Ράλλη — τον είχα παρακαλέσει τόσες φορές. Και κάποτε έφτασα να του πω:

— Δεν ξέρω πώς να σε θυμώσω, καημένη Θέμο, για να αποφασίσης, να μου κάνης την καρικατούρα μου.

— Ποιος σου φταίει; μου είπε χαμογελώντας, με συμπάθεια. Ας έφευγες κι εσύ από το «Άστου» μαζί με το φίλο σου, το Ζακυνθινό.

Δεν ήθελε ν' αναφέρει ούτε το όνομά του. Εννοούσε όμως τον Επισκοπόπουλο.

Φορτωμένος με βιβλία, ο Επισκοπόπουλος διάβαζε παντού. Στο καφενείο, στο σιδηρόδρομο, στο τραμ, στα μπάνια του Φαλήρου και στο δρόμο ακόμα. Και διάβαζε με την ίδια καταπληκτική γρηγοράδα που έγραφε. Διάβαζε κυρίως συγχρόνους Γάλλους συγγραφείς. Έτσι σιγά-σιγά είχε κατορθώσει να γνωρίζη, απ' άκρη σε άκρη, όχι μόνον τα έργα των πλέον ονομαστών του καιρού μας, αλλά και την ανεκδοτολογία τους και ό,τι σχετικό είχε γραφεί γι' αυτούς. Ο Σουρής, παίζοντας, έλεγε, πως ήξερε και τους τρίτους εξαδέλφους ακόμα όλων των Γάλλων συγγραφέων. Ο χαρακτηρισμός αυτός δεν απείχε πολύ από την αλήθεια. Όταν ήλθε στην Αθήνα ο Σαρ Πελλαντάν, που πολλοί δεν ήξεραν ακόμα ούτε το όνομά του, ο Επισκοπόπουλος έτρεξε αμέσως να τον επισκεφθή, να του μιλήση για τα έργα του, για τη σχολή των ροδοσταυριτών, για τα μυστήρια της μαγείας, για τα ταξίδια του, για επεισόδια της ζωής του, που και ο ίδιος πια τα είχε λησμονήσει. Ο Σαρ Πελλαντάν είχε μείνει κατάπληκτος. Και σ' ένα περίπατο, που κάναμε με τον μυστικοπαθή αυτόν σοφόν προς την Ακρόπολη, ύστερ' από την περίφημη διάλεξή του στον «Παρνασσό», μου μίλησε με θαυμασμό για τον νέον αυτόν, που ήταν ο μόνος Αθηναίος, που εγνώριζε το έργο του. Στον ίδιον είχε προσφέρει κάποια αρχαία τραγωδία του με την αφιέρωση: «Au seul Athénien, qui m'a manifesté la connaissance de mon oeuvre».

Ο Επισκοπόπουλος τον είχε ρωτήσει, στον περίπατό μας αυτόν, ύστερ' από μια σαφή και διεξοδική ομιλία, που μας είχε κάνει για την ελληνική μυθολογία και τα ελληνικά θρησκευτικά μυστήρια, αν θα επισκεφθή την Ελευσίνα. Και ο Σαρ, που λίγο προηγουμένως είχε χαρακτηρίσει τους σημερινούς Έλληνες ως μια φυλή έξυπνη, αλλά χωρίς μυστικισμό (*vous êtes intelligents mais point mystiques*) του απάντησε:

— Θα πάω βέβαια. Αλλά θα πάω νύχτα με το φεγγάρι. Έτσι πρέπει να πηγαίνη κανείς στην Ελευσίνα.

Νομίζω ότι ο Επισκοπόπουλος τον είχε συνοδεύσει, ύστερ' από λίγες ημέρες, στο προσκύνημά του αυτό.

Αλλά ο Επισκοπόπουλος ήταν ένας φανατικός του Ανατόλ Φρανς. Είχε μεταφράσει την «Θαΐδα» του στα «Παναθήναια» και είχε δημοσιεύσει μια μικρή μελέτη γι' αυτόν στην «Τέχνη». Όταν ήρθε ο Ανατόλ Φρανς στην Αθήνα, με τη θαλαμηγό του φίλου του Καγιαβέ, ο πρώτος που πήγε να τον χαιρετήση, απάνω στο πλοίο, ήταν ο Επισκοπόπουλος. Και τόσο είχε κατακτήσει τη συμπάθεια του μεγάλου συγγραφέως και του φίλου του Καγιαβέ, ώστε είχε γίνει ο αχώριστος σύντροφος και ξεναγός του, όσες ημέρες έμεινε στην Αθήνα. Σε μια επιστολή του αργότερα, του έγραφε ότι στις Αθήνας «δεν είχε ιδεί παρά μάρμαρα, σκιες και αυτόν» (*Je n'ai vu que des marbres, des ombres et vous*). Στην εξαιρετική αυτή συμπάθεια του Ανατόλ Φρανς και του πλουσίου φίλου του Καγιαβέ οφείλει ο Επισκοπόπουλος το ταξίδι του και την εγκατάστασή του στο Παρίσι. Ο μεγάλος του φίλος τον προστάτευσε στα πρώτα του βήματα, τον έμπασε στους φιλολογικούς κύκλους του σαλονιού της κ. Καγιαβέ, του έγραψε τον πρόλογο στο πρώτο γαλλικό του βιβλίο

και, φυσικά, με τέτοιον φιλολογικόν ανάδοχο και με το αναμφισβήτητο τάλαντό του, ο Επισκοπόπουλος δεν άργησε να γίνη ο Γάλλος συγγραφέας Nicolas Ségur, ένας συγγραφέας που μας έδωσε μια σειρά θελκτικών έργων στην γλώσσα της δευτέρας του πατρίδας, το τελευταίο από τα οποία (*Le rideau rouge*) αριθμεί είκοσι εκδόσεις. Και έτσι ο Επισκοπόπουλος, που ήταν ένας οικείος του Ανατόλ Φρανς, έδωσε στη γαλλική φιλολογία δύο από τα πιο αυθεντικά βιβλία απομνημονευμάτων για το μεγάλο του δάσκαλο, από όσα εγράφηκαν από Γάλλους συγγραφείς, μετά τον θάνατό του. Ως απομνημονευματογράφο του Ανατόλ Φρανς, ο Πωλ Σουνταί, τουλάχιστον, στην κριτική του επιθεώρηση του 1927, τον ονομάζει: *le plus veridique*.

Τη γαλλική γλώσσα μπορεί να πη κανείς ότι την κατέκτησε ο Επισκοπόπουλος, όπως και την ελληνική, από διαίσθηση. Αμφιβάλλω αν έκανε ποτέ συστηματικές σπουδές, όπως ο Ζαν Μωρεάς, που ήξερε ιστορικά και γραμματικά την γαλλική γλώσσα, όσο λίγοι Γάλλοι. Ο Επισκοπόπουλος, και ως Έλλην συγγραφέας, εσκέπτετο γαλλικά και μετέφραζε ελληνικά. Και λυπούμαι που δεν κράτησα μερικά περιεργότατα πράγματα, σχετικά ντοκουμέντα, που είχε σκορπίσει στο σπίτι μου, όταν περνώντας μαζί μου λίγες ημέρες, χρησιμοποιούσε το γραφείο μου, για να γράψη ένα διήγημα ή μία εντύπωση. Τα χειρόγρατά του ήταν περιεργότατα. Φράσεις γαλλικές ανακατωμένες με ελληνικές, επίθετα γαλλικά κολλημένα σε ελληνικά ουσιαστικά. Έγραφε, δηλαδή, όπως του έρχονταν φυσικά οι φράσεις και λέξεις, τότε ελληνικά, τότε γαλλικά, με την επιφύλαξη να μεταφράση ύστερα, με την άνεσή του, τις ξένες παρεμβολές και να ενοποιήση το κείμενό του. Έτσι λ.χ. για να θυμηθώ κάποια παραδείγματα, έγραφε: «Par une belle soirée d'été, σε μια έπαυλη της Κηφισιάς...» ή «η ωραία εορτή battait son plein...» Τα ελληνικά του φυσικά ήταν γεμάτα γαλλισμούς και ο κ. Ρουσσέλ βρίσκει ότι τα γαλλικά του έχουν ακόμα πολλούς ελληνισμούς, όπως το «*sympathiser quelqu'un*» που δεν το λένε ποτέ οι Γάλλοι, στην έννοια του «συμπαθώ κάποιον». Με όλα αυτά, τα γαλλικά βιβλία του Επισκοπόπουλου είνε γραμμένα μ' ένα θελκτικό τρόπο και αν υπάρχουν κάποιοι ελληνισμοί στο έργο του, μήπως ο Χρηστομάνος δεν έλεγε ότι κάποιοι ξενισμοί του στη μετάφραση, που είχε κάνει ο ίδιος, του βιβλίου της Αυτοκρατείας Ελισάβετ, της έδιναν, κατά τη γνώμη Γάλλων συγγραφέων, ένα ιδιαίτερο θέλημα, πλουτίζοντας τη γαλλική έκφραση με νεολογισμούς, που δεν υπήρχε κανένας λόγος να τους αρνηθή κανείς;

Από την εποχή που ο Επισκοπόπουλος εξαφανίστηκε ένα πρωί, πηγαίνοντας να πραγματοποιήση το φιλολογικό του όνειρο στο Παρίσι, χωρίς να ειδοποιήση κανένα για τους σκοπούς του — είχε φυλάξει μυστικό το σχέδιό του και από μένα ακόμα, που δεν μου έκρυβε κανένα μυστικό — δεν τον ξαναείδα παρά σ' ένα σύντομο ταξίδι, που έκανε, προ ετών, στην Αθήνα. Είχε έρθει να μ' επισκεφθή στη Φρεαττύδα, που κατοικούσα τότε, μου μίλησε για κάποιο θεατρικό του έργο, που ετοιμάζε, θυμηθήκαμε τα παλιά και χωριστήκαμε πάλι. Αλληλογραφία δεν είχαμε ποτέ μεταξύ μας. Ο Επισκοπό-

πουλος δεν έγραφε ποτέ γράμματα και όταν του έγραφαν — όσοι δεν ε γνώριζαν την αποστροφή του αυτή προς την επιστολογραφία — δεν απαντούσε ποτέ. Δεν έλειψε όμως ποτέ να μου στέλνη τα νέα του βιβλία, με θερμές φιλικές αφιερώσεις. Για μένα ο Nicolas Ségur, Γάλλος συγγραφέας, μένει πάντα ο «Επισκοπόπουλος» των παλαιών ημερών της Κηφισιάς, του Φαλήρου και της Φρεαττύδας, ένας συμπαθητικός μου, μικρός αδελφός.

Δεν μπορώ να κλείσω τη σελίδα του Επισκοπόπουλου, χωρίς να θυμηθώ ένα χαριτωμένο ανέκδοτο, που μολονότι ανήκει στο πνεύμα του αλησμόνητου Ευάγγελου Κουσουλάκου, μας παρουσιάζει τον Επισκοπόπουλο και ως... γιατρό. Διότι, πράγματι, ο μικρός εκείνος Ζακυνθινός ήταν ένας σοφός γιατρός — θεωρητικός τουλάχιστον — όσο λίγοι ίσως από τους εφωδιασμένους με δίπλωμα της Ιατρικής Σχολής. Είτε επηρεασμένος από το πρώτο του επάγγελμα, το επάγγελμα του φαρμακοτρίβη, είτε από κάποια φυσική κλίση προς την ιατρική, κατέτρωγε όλα τα ιατρικά βιβλία, που πέφτανε στα χέρια του, όπως και τα φιλολογικά. Και ήταν σε θέση να συζητήσει ιατρικά ζητήματα με κάθε γιατρό και κάποτε να τον αποστομάση. Εννοείται ότι στους φιλικούς μας κύκλους, πολλοί του ζητούσαν σοβαρώς την συμβουλή του και δε δυσκολευόταν καθόλου να τη δώσει συνοδεύοντάς την με την ανάλογη συνταγή. Αυτό έδωκε αφορμή, κάποτε, στον Κουσουλάκο να σκαρώση ένα από τα πιο χαριτωμένα του αστεία.

Στο εστιατόριο «Αβέρωφ» έτρωγε ο Κουσουλάκος, με μερικούς φίλους του, και στο αντικρινό του τραπέζι έτρωγε ο Επισκοπόπουλος με άλλη παρέα.

Μια στιγμή, πλησίασε τον Κουσουλάκο ο γνωστός της εποχής εκείνης γέρος εφημεριδοπώλης, ο Χατζής, του παρεπονέθηκε πως είχε αρρωστος και τον παρεκάλεσε, αν γνωρίζη κανένα γιατρό, να τον συστήση, για να τον κυττάξη δωρεάν. Ο Κουσουλάκος, χωρίς να χάζη καιρό, του έδειξε τον Επισκοπόπουλο και του είπε:

— Πήγαινε σ' αυτόν τον νέον εκεί απέναντι. Είναι λαμπρός γιατρός. Και πες του ότι τον παρακαλώ να σ' εξετάση.

Ο Χατζής πήγε στον Επισκοπόπουλο, κ' εκείνος, χωρίς να δείξη καμμία έκπληξη, αφού τον άκουσε σοβαρότατα, του έδωσε διάφορες συμβουλές, που έκαναν, φαίνεται, μεγάλη εντύπωση στον απλοϊκόν άνθρωπο. Αφού τον ευχαρίστησε, λοιπόν, ξαναγύρισε στον Κουσουλάκο και του είπε:

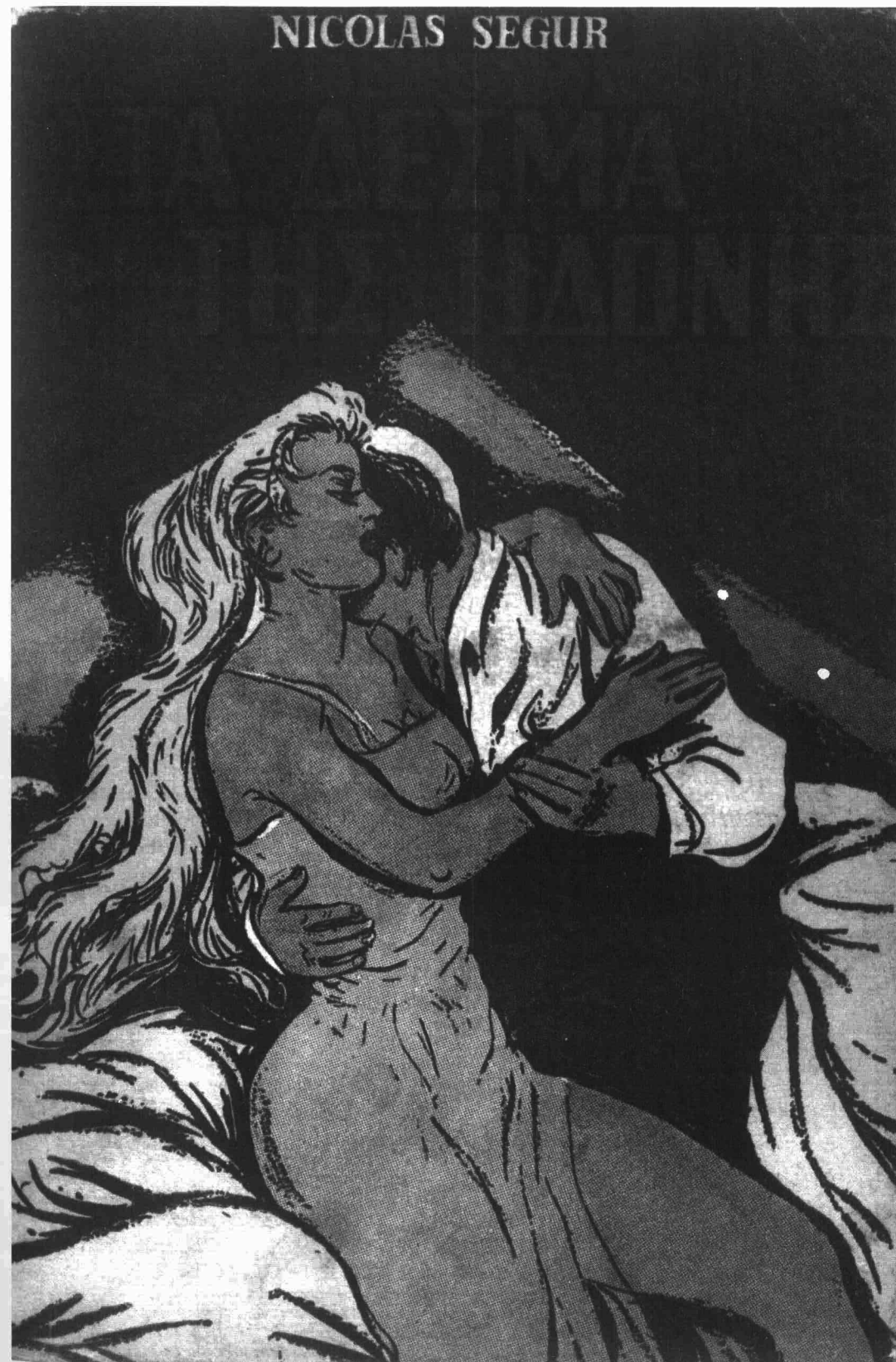
— Δε μου λες, σε παρακαλώ, κύριε Ευάγγελε; Ποιος είναι αυτός ο γιατρός; Φαίνεται πολύ σπουδαίος επιστήμονας.

Ο Κουσουλάκος του απήντησε σοβαρότατα, χωρίς να διακόψη το φαγί του.

— Αυτός; Είναι ο μακαρίτης ο Πρετεντέρης.

Και ο Χατζής έμεινε ενθουσιασμένος, που τον είχε εξετάσει ο... μακαρίτης ο Πρετεντέρης, ενώ ο Επισκοπόπουλος, που παρακολούθησε από μακριά τη σκηνή, χαμογελούσε, περήφανος για τη δόξα του.

«Φιλολογικά Απομνημονεύματα», 1933

ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΑΝΤΟΤΕ ΕΙΣ ΤΟ ΒΑΘΟΣ της αναμνήσεως εκάστου ανθρώπου μία γωνία γης, την οποίαν ηγάπησε· την οποίαν βλέπει πάντοτε ηλιόλουστον και γελώσαν, την οποίαν νοσταλγεί και την οποίαν ονειροπολεί, ως ονειροπολούν οι παλαιοί Ιουδαίοι την απολεσθείσαν Παλαιστίνην. Δι' έκαστον θνητόν ένας επίγειος παράδεισος προσμειδιά κάπου, εις μίαν άκραν του πλανήτου, ένας επίγειος παράδεισος αναπαύσεως και της λήθης, ευδαιμονίας και ονείρου.

Την γλυκειάν ταύτην δίψαν της γνωρίμου γης, την νοσταλγίαν ταύτην αισθάνομαι διά την Ζάκυνθον.

Εν τοπίον εμφανίζεται έμπροσθεν των οφθαλμών μου, τοπίον, όπου η θάλασσα και τα άνθη και εν εύθυμον φως ηλίου και εν ανυπότακτον άρωμα ανθέων και εν λιπόψυχον άσμα και ένας ελεύθερος γέλως και μία μεγάλη εορτή συννεοούνται και αναμιγνύονται.

Η Ζάκυνθος ολόκληρος, η χώρα αύτη, εις την οποίαν παρακάμζουν ηρέμα και τήκονται εις μίαν εύθυμον μελαγχολίαν όλαι αι φυσικαί καλλοναί και όλα του πολιτισμού τα δώρα, μου έρχεται εις τον νουν.

Τίποτε δεν είναι δυσχερέστερον εις αυτόν τον κόσμον παρά να περιγράψη κανείς πράγματα, τα οποία είδε πολύ και το οποία πολύ ηγάπησεν.

Αισθάνομαι την αδυναμίαν να σας μεταδώσω το γλυκύ και μεθυστικόν άρωμα καλλονής και ηδονής, το οποίον αποπνέει η μικρά αύτη νήσος του Ιονίου, εις την οποίαν διέρρευσεν η πρώτη μου ζωή. Ο αήρ, όστις πνέει εκείθεν, ενεργεί ως μαγικόν φίλτρον· η διαρκής ενατένισις ωραίων τοπίων κατεργάζεται μίαν ελαφρότητα αισθήσεων και το χώμα της νήσου αποπνέει ως ένα μεθυστικόν ατμόν.

Ναι· μόνον με παρομοιώσεις δύναται κανείς να εκφράση εντυπώσεις τοιαύτας, ευδαιμονίας και καλλονής.

Βλέπω την Ζάκυνθον ως κεκαλυμμένην ολόκληρον από αμπέλους, ως δημιουργημένην, όπως μεθά τους ανθρώπους από ζωήν και φαντάζομαι τους κατοίκους της όλους ως γευθέντας ένα λωτόν λήθης, ένα καρπόν μεταδίδοντα ευδαιμονίαν, μετατρέποντα την ζωήν εις εν διαρκές, ευγενές και ελαφρόν πανηγύρι.

Γεννάται κανείς εκεί· απολαμβάνει το άρωμα των πορτοκαλεών του Ακρωτηρίου· ακούει με ευδαιμονίαν τας μελωδίας των πτηνών· ζη ζωήν καλλιτεχνικήν μουσικής· σατυρίζει τας μικρότητας της ανθρωπίνης ζωής· τρώγει σύκα και θνήσκει μίαν ημέραν ηλιόλουστον.

Διότι η νήσος αύτη, η οποία παρήγαγεν ασκητάς ως τον Άγιον Διονύσιον· φυσιογνωμίας υπερόχους ως τον Φώσκολον και Κάλβον· ποιητάς ως τον Σολωμόν· η οποία έχει την καλαισθησίαν έμφυτον, έχει και ζωήν ιδιαιτέραν και ανθρώπους διαφέροντας.

Όταν είδα την Ενετίαν και τους Ενετούς, όταν εθαύμασα την υπέροχον ανάπτυξιν και την μελαγχολικήν κατάπτωσησιν της πόλεως του Αδρίου και είδα τους υπερόχους απογόνους του Μοροζίνη και του Δορία, καλλιτεχνικούς, ευθύμους και μελαγχολικούς, εννόησα καλλίτερον την Ζάκυνθον, εισήλθον περισσότερο εις την λεπτήν ψυχολογίαν των κατοίκων της.

Όπως όλη η Επτάνησος, τοιουτοτρόπως και η Ζάκυνθος ζη ακόμη εις εν ωραίον παρελθόν, γειτνιάζει ακόμη με τον μέγαν μυχόν του Αδρίου· έχει ακόμη το όραμα της χρυσής ζωής των μεγάλων χρόνων της υπερόχου δημοκρατίας.

Και διά τούτο ακριβώς, διότι περισσότερο πάσης άλλης νήσου διετήρησε την ανάμνησιν ταύτην, διά τούτο είνε ολόκληρος ως εν φυτώριον ευφυΐας σκωπτικής, ποιήσεως ενστίκτου, καλλιτεχνικής ιδιοφυΐας σπανίας.

Την ωνόμασαν άνθος της Ανατολής, χάριν μιας ομοιοκαταληξίας, αλλ' είνε βεβαίως και οπωσδήποτε εν ωραίον άνθος, αναπαυμένη εκεί εις μίαν λωρίδα κυανής θαλάσσης, φορτωμένη όλη και κουρασμένη από άνθη· κουρασμένη από αρώματα· κουρασμένη από δρόσον.

Μία νήσος, οίαν ηδύνατο κανείς ναπαντήση εις ασιατικούς μύθους· μία νήσος ολόκληρος κτισμένη από ξύλα αρωματικά, όπου ν' αναπτύσσεται μόνον η μύρρα και ο λίβανος και νανθή η τριανταφυλλάα και ναναπτύσσονται τα οπωροφόρα με τας αποπνικτικαίς και ηδονικάς οσμάς· μία νήσος κατασκευασμένη διά χειρών ανθρωπίνων, όπως ικανοποίηση την ιδιοτροπίαν κουρασμένων αισθήσεων καλλιτέχνου· μία νήσος πλημμυρισμένη από ανθρώπους αρμονικούς, γεννημένους σύμφωνα με το τοπίον, άνθη και τούτους της ίδιας γης — τοιαύτην φαντάζομαι εν τη απομακρύνσει και τη αγάπη την εορτάζουσιν Ιόνιον.

Άλλως τε ισχυρίζομαι, ότι αι καλλοναί αύται δεν είναι προσιταί εις όλους και ότι η Ζάκυνθος, όπως και το χασίς, όπως και ο Βάγνερ, έχει μόνον φανατικούς και έχει θαυμαστάς εμποτισμένους από το λεπτόν δηλητήριο της γοητείας της.

(1901)

«Νέα Εστία»

Ν. ΣΕΓΚΥΡ

Η ΚΟΚΚΙΝΗ ΚΟΥΡΤΙΝΑ

Εἰς τὸν Ἀνατὸλ Φράνς

ΟΛΟΣ ΔΑΚΡΥΑ, γονυπετής ἐπὶ τῶν ψυχρῶν πλακῶν τοῦ κελλίου ὁ πατὴρ Ἰωάννης ἀνέμενε τὴν θεῖαν ἔμπνευσιν. Μίαν στιγμὴν ὁ ἄγγελος, ὁ ὁποῖος ἐλάμβανε τὸν χρωστήρᾳ του καὶ τὸν ἐβάπτιζεν εἰς τὸ κυανοῦν καὶ εἰς τὴν ἔκστασιν τοῦ οὐρανοῦ, τὸν εἶχεν ἐγκαταλείψει. Εἰς μάτην εἶχε γονυπετήσῃ καὶ εἶχεν ὡς πάντοτε ἐπαναλάβει διακαῶς τὰς προσευχὰς του. Ὁ Θεὸς δὲν ἔχυνε τὴν πνοὴν του εἰς τὰς μορφὰς καὶ δὲν διηυθέτει τὰ χρώματα καὶ δὲν ἡρμόνιζε τὰς ἐκφράσεις.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ πατὴρ Ἰωάννης ἐκ Φιεζόλε, εἶχεν ἐκτυλίξει πρὸ τῶν γοητευμένων ὀφθαλμῶν τῆς Τοσκάνης ὅλης, μίαν οὐρανίαν πινακοθήκην. Εἰς τὴν γεννωμένην ζωγραφικὴν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχε φυσῆσει κάτι τι θεῖον, μίαν ἀγγελικὴν πνοὴν καὶ εἶχεν ἀναμίξει τὴν πίστιν του μὲ τὰ χρώματα καὶ εἶχε γράψει τὰς γραμμάς του ὅλας μὲ ἄπειρον λατρείαν καὶ εἶχεν ἀναπέμψει ὡς προσευχὰς τὰς εἰκόνας του πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶχεν ὀρθώσει ἐπὶ τῶν πινάκων του τὰς θείας ὀπτασίας, τὰς ὁποίας ἔβλεπεν εἰς τὰς ἐκστάσεις του. Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τὸν χρωστήρᾳ του, Ἅγιοι καὶ Ἄγγελοι, Παρθένοι καὶ Σωτῆρες, εἶχον ἀναβλέψει εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν οὐρανοῦ, μέσα εἰς ἀναλαμπὰς χρυσοῦ, ἀνταυγείας κυανοῦ, λάμπεις πορφύρας, ἐκστάσεις ὀφθαλμῶν γλυκέων, καὶ ἀναπάσεις πτερύγων ἀθουρύβων. Ἐκπνέουσα καὶ θνήσκουσα ἡ θεία καὶ πρωτογενῆς ζωγραφικὴ τῶν μοναστηρίων, ὅπως ἀφίση θέσιν εἰς τὴν εἰδωλολάτριδα καὶ ἄψυχον ζωγραφικὴν τῶν ἐορτῶν καὶ τῶν ὀργίων, ἔρριπτεν ἓνα κύκνειον ἄσμα θαυμάσιον, μίαν τελευταίαν θεῖαν ἀναλαμπὴν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀδελφοῦ Ἰωάννη. Ὅτι εἶχεν ὁ μεσαιῶν ὀλόκληρος ὄνειρευθῆ τὸ ὑπεργήϊνον, καὶ ὅτι αἱ μοναχαὶ εἶχον ὀπτασιασθῆ τὸ οὐράνιον, καὶ ὅτι ἰππῶται σιδηρόφρακτοι καὶ δέσποινα μελαγχολικαὶ εἶχον προσευχηθῆ καὶ εἶχον νοσταλγήσει ἐκ τοῦ παραδείσου ἐθριάμβευεν εἰς τὰς εἰκόνας ἐκείνας τοῦ καλογήρου τὰς ὁποίας ἐζωγράφιζε μὲ δάκρυα, καὶ αἱ ὁποῖαι ἐφαίνοντο ἀρπαγεῖσαι ὡς ἀπὸ μίαν πινακοθήκην τοῦ Ὑψίστου.

Καὶ διὰ τοῦτο ὅλη ἡ Τοσκάνη, καὶ τὰ κράτη ὅλα τῆς Ἰταλίας, τὸν ἐπευφήμουν ὡς τὸν μεγαλειότερον τῶν ζωγράφων των καὶ ὁ πάπας Νικόλαος ὁ Ε΄ τὸν ἐκάλει εἰς Ρώμην, ὅπως τοῦ ἀναθέσῃ στὴν διακόσμησιν ὀλοκλήρου ἐκκλησίας καὶ κόσμος ὀλόκληρος τὸν ὠνόμαζε «ἀδελφὸν Ἀγγελικόν».

Τὴν προτεραίαν ὁ ζωγράφος ὠθούμενος ἀπὸ τὴν φήμην εἶχε μεταβῆ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Κάρμινε, ὅπου ἓνας νέος συνάδελφος του, ὁ Μασάκιος, ἀνέπτυσσεν εἰς μεγάλας τοιχογραφίας ζωηρὰς καὶ φρισσοῦσας, μίαν ἄλλην, νέαν καὶ τολμηρὰν τέχνην. Τὰ σώματα τὰ χονδρὰ τὰ πλημμυρισμένα ἀπὸ μίαν κοινὴν καὶ γενναίαν ζωὴν, τὰ λάμποντα ἀπὸ μίαν ἀπεχθὴ πραγματικότητα εἶχον προξενήσει φρίκην καὶ ἀγανάκτησιν εἰς τὸν φρᾶ Ἀγγελικόν ἀλλὰ καὶ ἡ ἀλήθειά των ἐπίσης καὶ ἡ ἐκφρασις ἡ μεγάλη τῆς ζωῆς τὴν ὁποίαν

Το ἐρυθροῦν κρίνον
του Νικολάου Επισκοπόπουλου

ἐνέκλειον, τὸν εἶχον τaráξει καὶ τὸν εἶχον ἐμβάλει εἰς σκέψεις. Καὶ ἡ ἐντύπωση ἐκ τῆς κλονιζομένης αὐτῆς τέχνης τῶν πατέρων του ὑπῆρξε μεγάλη καὶ τὸν ἐκράτησεν ἀγωνιώδη, εἰς ἐφιάλτην καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν.

Καὶ τώρα γονυπετῆς πλησίον τῆς εἰκόνας του ὁ ἀδελφός Ἀγγελικός μάτην ἀνέμενε τὴν ἔμπνευσιν.

Κατὰ τὴν συνήθειάν του ἐζωγράφιζεν ἓνα Εὐαγγελισμόν, θέμα τὸ ὁποῖον εἶχε πλημμυρίσει μὲ ὀπτασίας καὶ ἀνταυγείας οὐρανοῦ καὶ τὸ ὁποῖον πολλάκις εἶχεν ἐπαναλάβει καὶ τὸ ὁποῖον ἰδιαίτερος εἶχε συντελέσει εἰς τὴν φήμην του.

Προτιθέμενος νὰ φύγῃ τοῦ μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῆς Φλωρεντίας, εἰς τὸ ὁποῖον ὀλόκληρον ζωὴν εἶχε διέλθῃ ἐσκέπτετο εἰς ἀποχαιρετισμὸν νὰ ἐξεικονίσῃ τὸ θέμα τοῦ κρίνου εἰς τὴν θύραν τοῦ μοναστηρίου.

Καὶ κατὰ τὸ σῆμα εἶχε νηστεύσει ἡμέρας πολλὰς πρὶν ἀρχίσῃ τὸ ἔργον του καὶ εἶχεν ἀπομονωθῆ καὶ συγκεντρωθῆ εἰς ἔκστασιν ἐν τῷ σκότει, ψιθυρίζων προσευχάς. Ἀναλογιζόμενος τὰ πάθη τοῦ παιδίου, τὸ ὁποῖον ὁ ἄγγελος ἐπρόκειτο ν' ἀναγγεῖλη, εἶχεν ἀναφρικιάσει καὶ κλαύσει ἐπὶ ὥρας πολλὰς καὶ ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς τὴν Παναγίαν ὅλην τὴν ἐκφρασιν τῆς θλίψεως καὶ τοῦ φόβου, ὅλην τὴν φρικίασιν τῆς ἀγαλλιάσεως καὶ τῆς καταπλήξεως συγχρόνως, μὲ τὰ ὁποῖα τὴν ἐκεραύωνεν ἡ μεγάλη ἀναγγελία. Εἶχεν ἤδη σχεδιάσει τὸν Ἄγγελον, ὅστις χωρὶς νὰ θίγῃ τὸ ἔδαφος, φαινόμενος ὡς νὰ ἐκρατεῖτο ἀπὸ ἀόρατους ρίζας ἀπὸ τὸν οὐρανόν, αἶλος μεθ' ὅλον του τὸ σῶμα, ἀόρατος σχεδὸν ὑπὸ τὰ κυανὰ του φορέματα, συγχισμένος μὲ τὸν αἰθέρα καὶ τὸν οὐρανόν. Ἐδείκνυε πρὸς τὴν Θεοτόκον μὲ ἄφατον μειδίαμα τὸν οὐρανόν ὡς νὰ τὴν ἔκαμνε νὰ ἐνωτισθῇ ἐκεῖθεν μίαν ἐναρμόνιον φωνὴν καὶ ἓνα ἐναρμόνιον ἄκουσμα. Καὶ ἤδη ἡ μορφή του ἀγγέλου διεγράφετο, καὶ ἤδη τὸ πρόσωπόν του ἠκτινοβόλει ἐν ἐκστάσει, καὶ ἤδη τὸ στόμα του ἐκαμπυλοῦτο παιδικὸν καὶ μυστηριώδες συγχρόνως ὡς νὰ ἐκυλίοντο ἐξ αὐτοῦ σταγόνες γάλακτος καὶ θεῖα ῥήματα. Ἄλλ' ἡ ἔμπνευσις αἰφνιδίως τὸν ἐγκατέλειπε φεῦ! καὶ ἔμενε θανασίμως μελαγχολικὸς μὲ τὸ γηραῖόν του σῶμα ἐξηπλωμένον ἐπὶ τῶν πλακῶν, ἐλεινὸς καὶ συντετριμμένος εἰς τὴν ἄλλειψιν ἐκείνην τῆς θείας χάριτος.

Εἶχε μεταβῆ εἰς τὸν ἡγούμενον καὶ εἶχεν ἐξομολογηθῆ τὰς ἀμαρτίας του, ἀλλ' εἰς μάτην. Καὶ ἔμενε τώρα ἐπὶ ὥρας ἀκίνητος μὲ μόνα τὰ δάκρυα συγκλονοῦντα τὸ βραχὺ του σῶμα καὶ τὴν λεπτὴν γελῶσαν κεφαλὴν του, ὅταν αἰφνης ἡ θύρα τοῦ μοναστηρίου ἠνοίχθη καὶ ἓνας ἀγνωστος τὸν ἐπλησίασε.

Εἶπε ὅτι εἶναι ζωγράφος καὶ ὅτι ὠνομάζεται Μασάκιος ἐργαζόμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Κάρμινε. Ἦρχετο, ἔλεγε, νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν διδάσκαλον, τὸν ὁποῖον ἐθαύμαζεν ἡ Τοσκάνη ὀλόκληρος. Ἐφαίνετο νέος καὶ τὰ ἐνδύματά του ἦσαν ξεσχισμένα καὶ πτωχὰ προσδίδοντα ἀθλιότητα εἰς ὅλον του τὸ ὑποκείμενον, ἀθλιότητα, ἡ ὁποία ἔκαμνε νὰ λάμπουν περισσότερον ζωηρῶς, σχεδὸν ὑπερανθρώπως, διαβολικῶς καὶ ἀπαισίως οἱ ὀφθαλμοὶ του οἱ ἐκπέμποντες μεγαλοφυΐαν.

Ὁ ἀδελφός Ἀγγελικός, ὁ ὁποῖος ἦτο ὅλος ἀθωότης καὶ γλυκύτης, τοῦ ἔδειξε τὴν εἰκόνα τὴν ὁποῖαν εἰργάζετο καὶ τοῦ ἐνεπιστεύθη ἀδελφικῶς τὰς δυσχερείας του καὶ τὴν ἀγωνίαν του.

— Ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ μὲ ἐγκατέλειψε καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἐξακολουθήσω τὸ ἔργον, τοῦ εἶπε.

— Ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ σχέδιον, διδάσκαλε, καὶ ὁ καλλιτέροσ τρόπος διὰ νὰ γίνωνται καλαὶ αἱ εἰκόνες δὲν εἶναι ἡ ἐπιφοίτησις τῶν ἀγγέλων, ἀλλὰ τὰ καλὰ χρώματα καὶ ἡ στερεὰ χεὶρ.

Ὁ φρᾶ Ἀγγελικὸς ἠπόρησε καὶ ἐλυπήθη ὅτι ἡ δύνατο κανεὶς νὰ ἐργασθῆ χωρὶς τὴν συνδρομὴν τοῦ Θεοῦ.

— Ἐχεις τὰ χρώματα, διδάσκαλε, πολὺ στιλπνὰ καὶ ἐντελῶς στοιχειώδη. Αἱ μορφαὶ ὅλαι εἶναι κίτρινα καὶ κυαναὶ καὶ ἐρυθραὶ καὶ δὲν ὑπάρχει καμμία ἀπόχρωσις εἰς αὐτάς. Ἄγνοεὶς λοιπὸν ὅτι ὁ Ἄνδρέας δὲ Καστάνιο πρὸ δεκαετίας τώρα ἐφεῦρε ἓνα μίγμα ἐξ ἐλαίου καὶ ἀποξηραντικοῦ, τὸ ὁποῖον δίδει μίαν στιλβηδόνα καὶ μίαν γλυκύτητα εἰς τὰς μορφάς;

Ὁ φρᾶ Ἀγγελικὸς ἀπήντησεν ὅτι τὸ ἠγνῶει.

— Ὁ διδάσκαλός μου μοῦ παρέδωκε τὴν τέχνην του, μίαν ζωγραφικὴν ἐργαζομένην μὲ ξηρὰς γαίας καὶ ὕδωρ, τοιαύτην ὁποῖαν ὁ Θεὸς τὴν ἀπεκάλυψεν εἰς τοὺς πρώτους ζωγράφους.

Τότε ὁ ἀγνωστος τοῦ εἶπεν ὅτι ἡ Τοσκάνη ὅλη ἤρχισε νὰ ἐναγκαλιζεταὶ τὸ ἔλαιον, ὅτι ἐκτὸς τῆς οἰκογενείας τῶν Μπίτση, οἱ ζωγράφοι ὅλοι ἐζωγράφιζον μὲ ἔλαιον καὶ ὅτι δύο Ὁλλανδοὶ ζωγράφοι, οἱ ἀδελφοὶ Βὰν Ἐυκ, εἶχον εἰσάξει νέους νεωτερισμοὺς εἰς τὴν τέχνην.

— Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀγνοεῖς προπάντων, διδάσκαλε, εἶναι ὅτι μία αἰωνία τέχνη, μία νέα θρησκεία ἀνεκαλύφθη διὰ τὸ θάμβος τοῦ κόσμου. Εἰς τὰ παλάδια τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, εἰς τὰς ἄκρας τῆς Μεσογείου, οἱ Ἐνετοὶ καὶ οἱ Γενουήσιοι ταξειδιῶται ἀπεκάλυψαν ἀγάλματα ὑπέροχα, τέχνης ἀρρενωπῆς καὶ θαυμασίας, θεοῦς καὶ ἥρωας, πολλοὺς θεοὺς καὶ πολλοὺς ἥρωας μὲ σῶματα τὰ ὁποῖα φρίσσουν ὡς νὰ ἐκυκλοφόρει τὸ αἷμα ἐντὸς αὐτῶν. Ὁ Ὀλυμπος ὁ ἀρχαῖος, τὸν ὁποῖον ὁ Πετράρχης καὶ ὁ θεῖος Δάντης ἔψαλαν, ἀναζῆ. Εἰς τὴν Φλωρεντίαν ὅλην καὶ εἰς τὴν Ρώμην, καὶ εἰς τὴν Φερρاران τὰ θραύσματα τῶν θείων αὐτῶν μαρμάρων ἔρχονται σωρηδὸν καὶ οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ γλύπται καὶ οἱ χρυσοποιικιλταὶ τρέχουν καὶ τὰ ἀντιγράφουν καὶ νέοι ὀρίζοντες ἀνοίγονται ἔμπροσθέν των καὶ τὰ σῶματά των μειδιῶσι καὶ οἱ ὠραῖοι μῦς καὶ οἱ βραχίονες οἱ θαυμάσιοι λαμβάνουν νέαν ζωὴν ἀντιγραφόμενα εἰς τὸν χαλκὸν καὶ τὸ ὕφασμα.

— Ὁ θεῖος Βρουσελέσκη καὶ ὁ Λαυρέντιος Γκιβέρης, ὁ ἀστὴρ τῆς Φλωρεντίας, ἐξ αὐτῶν ἐμπνέονται καὶ δημιουργοῦν τὰ ἀνάγλυφα των. Ἐνας γλύπτης, παιδίον ἀκόμη μεγαλοφυές, ὁ Δονατέλο μεταφέρει εἰς τοὺς Χριστοὺς καὶ τοὺς Ἁγίους Σεβαστιανούς του τὰς ὑπερόχους στάσεις τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τοῦ Ἄρεως.

— Ἄλλ' εἶναι μία τέχνη κατηραμένη αὐτὴ! ἀνέκραξεν ὁ φρᾶ Ἀγγελικὸς φρικίῶν ὅλος.

— Εἶναι μία νέα τέχνη. Ὁ ἐνδοξος Μασολίνι δὰ Πανικάλε, ὅστις ὑπῆρξε συμμαθητὴς σου, τὴν ἐνεκολλώθη καὶ τὰ ἔργα του στολίζουν ζωντανὰ τὸ παρεκκλήσιον Βραγκάτση εἰς τὸ ὁποῖον τὸν διεδέχθη. Τώρα πλέον τὰ σῶματα δὲν ἔχουν τὴν ἀφέλειαν αὐτὴν τὴν ἀδεξίαν καὶ τὰ σῶματα ὀρθοῦνται καὶ οἱ ἄνθρωποι συμπλέκονται καὶ τὸ αἷμα ρεεὶ εἰς τὰ σῶματα καὶ οἱ ζωγράφοι σέβονται τὰς σκιάς καὶ τὰ φῶτα καὶ ἀποδίδουν τὰ χρώματα ὅλα καὶ ὅλας τὰς ἰδιοτροπίας

των φώτων και συνθέτουν τους ανθρώπους εις συμπλέγματα και τους όπλιζον με βραχίονας τολμηρούς και τους ώθοῦν εις πράξεις βιαίας και εις πράξεις αρμονικάς και εν γένει τους παριστάνουν, όπως η θεία ζωή και η θεία φύσις τους έρριψαν εις την κίνησιν και τον κόσμον. Σου όμολογώ ότι ήλθα εδώ δια να μιήσω τον μεγαλειότερον των διδασκάλων εις την τέχνην της ζωής. Πρέπει η ζωή και η φύσις και η αλήθεια να εισέλθουν ως ένα κύμα ήλιου, ως μία ανυπότακτος και θεία αυγή μέσα εις τας εικόνας σου. Αυτό πρέπει... Ό Εύαγγελισμός αυτός δεν θα είναι έργον θεϊον αν δεν κυκλοφορήση το αίμα και η όρμη εντός αυτού. Ρίψε τα χρώματα αυτά και μαζι με αυτά ρίψε και τας προλήψεις σου όλας. Ό Άγγελος όπως και η Παρθένος πρέπει να είναι άνθρωποι με όρμας και με πάθη, με πολλούς μύς και με άφθονον αίμα, όποιοι είναι οι φλωρεντιανοί όλοι και όλα αι φλωρεντιανά, που κυκλοφοροῦν, γελοῦν, κλαίουν, φωνασκοῦν και κινούνται εντός της πόλεως όλης. Δεν είδες τον Άδάμ και την Εύαν, τους όποιους εξωγράφισα εις το παρεκκλήσιον; Είναι άνθρωποι με επιθυμίας γιγαντιαίας, με σώματα φρικιώντα από όρμας. Ίδου έχω εδώ ένα σύμπλεγμα του κύκνου και της Λήδας, μικρόν αγαλμάτιον το όποιον μου έχάρισεν ο έξοχώτατος Κόσμος των Μεδίκων.

Βλέπεις τα βλέμματα και επιθυμίας, τους έναγκαλισμούς της χαράς τα όποια παριστᾶ. Μελέτησέ το και εμπνεύσου ένα Εύαγγελισμόν αληθείας εξ αυτού. Ίδου· δώσέ μου τον χρωστήρα. Η Παρθένος ας έχη στάσιν γυναικός η όποία αισθάνεται εις την άγγελίαν του Γαβριήλ την αύραν της γονιμότητος να της καίη και να της ζωγονή συγχρόνως τα σπλάγχνα. Αι χεϊρές της ας συσπειρούνται ως αν έσουντρίβετο όλη από ένα άόρατον έναγκαλισμόν και το σώμα της ας μη εκφράζη άφέλειαν αλλά γνώσιν, την γνώσιν την νικήτριαν, η όποία εισέρχεται εις το σώμα της. Υπό την Παρθένον ας εμφανίζεται η γυνή και η στιγμή του Εύαγγελισμού σου ας είναι η στιγμή η μεταβατική, κατά την όποιαν το σώμα συστρέφεται, άσπαίρει, μεταμορφούται και διπλασιάζεται. Ίδου σου ζωγραφίζω το κρίνον του Άγγέλου και σου το ζωγραφίζω το κρίνον αυτό έρυθρόν, και θέτω δια το έρυθρόν αυτό ένα νέον χρώμα αίματος ώστε ο άγγελος να μην είναι μόνον άγγελος αλλά και βιαστής.

Το κρίνον αυτό, το όποιον η Φλωρεντία όλη έχη ως σημα της νέας ειδωλολατρικής ζωής των εντρυφήσεων και των διασκεδάσεων και των γελώτων της, ας είναι του Εύαγγελισμού σου το σύμβολον. Πρό πάντων ο άγγελός σου ας έχη μύς, όπως ο κύκνος του αρχαίου αυτού Εύαγγελισμού του Διός, τόσους μύς ώστε να φαντάζεται ο θεατής ότι δύναται να καταρρίψη και δύναται να συντρίψη την Παρθένον αν την συλλάβη εις τας άγκάλας του.

— Δώσέ μου την χείρα σου. Αντί του άγγέλου όστις σε οδηγεί πάντοτε, θα σε οδηγήσω εγώ, εγώ θα σε εμπνεύσω.

Και έσυρεν αναισθητον σχεδόν, δια της βίας, τον φρά Άγγελικόν και του ύψωσε την χείρα και ήρχισε να την σύρη επί της εικόνας.

Και ο μοναχός ησθάνετο ως ένα σίδηρον ανημμένον να του καίη τον καρπόν και η έπαφή του ήτο δυβάστακτος και έλιποψύχει. Και η χείρ του εκινείτο άσυνείδητος και έτρεχε χρωματίζουσα επί του τοίχου, και μία κούρασις και μία κάρωσις τον κατείχε.

— Ό κρίνος πρέπει να όρθοῦται εύθύς και άκαμπτος εις την

χείρα του άγγέλου, έλεγεν εν τοσοῦτω ο άγνωστος, και πρέπει να έχη την συνεστραμμένην και ανυπότακτον διεύθυνσιν την όποιαν έχη και του κύκνου η γονιμότης. Και προπάντων επαναλαμβάνω. Το κρίνον πρέπει να είναι έρυθρόν.

Και όταν ο φρά Άγγελικός, συναθροίζων τας δυνάμεις του, κατώρθωσε να ύψωση τους όφθαλμούς και να ιδη επί του πίνακος, μία εικών λαγνείας, μία εικών βιασμού σχεδόν, του άπεκαλύφθη. Και εκφρων πλέον με ένα θανάσιμον ψυχος παγώνον όλα του τα μέλη, εγνώρισεν ότι ο διάβολος του ώθει την χείρα και, αφίνων κραυγήν διάτορον, έπεσεν επί του εδάφους.

Όταν την επαύριον ο αδελφός Άγγελικός συνήλθεν, εύρε την εικόνα του πλημμυρισμένην από χρώματα ανυπότακτα και νέα. Η Παρθένος ύψουτο με σώμα φρίσσον, με βλέμματα τινάσσοντα φλόγας και έτεινε τας χείρας προκλητικάς· ο άγγελος είχε σώμα εύσταλές και μία κηλις έρυθρά ως εκτίναγμα αίματος η ως αναλαμπή φλογός κολάσεως ηνορθούτο και εθριάμβευσεν αντι κρίνου εις τας χείρας του άγγέλου.

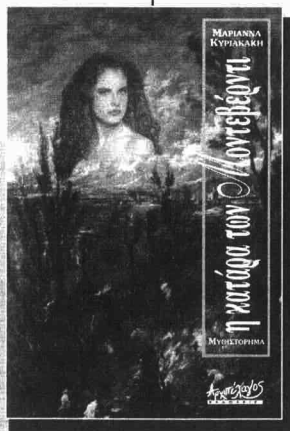
Έκτοτε ο φρά Άγγελικός δεν έδυνήθη πλέον να ζωγραφίση Εύαγγελισμόν. Εις την Ρώμην, εις τας εικόνας του παρεκκλησίου Σίξτου, δεν ετόλμησε να αναπαραστήση την θείαν σκηνήν, η όποια ήτο άλλοτε η προσφιλής του.

Κάτι ως μία ανάμνησις των άποκαλυπτηρίων και κατηραμένων λόγων του Σατανᾶ του έμενε πάντοτε εις τον νουν, και τα σώματά του ενόμιζε κανείς ότι κάτι μετελάμβανον από την ανάμνησιν αυτήν και πολλάκις συνέβη μία φρικίασις, όχι παραδείσου αλλά αληθείας, ζωής, και πάθους να διαβλέπεται ως άμάρτημα εις τας εκφράσεις των άγιων του. Αι κινήσεις των ανήγγελλων πλέον όχι την ουρανίαν μετουσίωσιν της προσευχής, αλλά την κίνησιν, την ζωήν. Μία άκτις άνευλαβής μεγαλοφυΐας ανέλαμπε παντού. Τα δάκρυά του έτρεχον πύρινα, όταν έβλεπεν ότι εγκαταλείπων πλέον την παράδοσιν έγινετο ζωγράφος άσεβής και ύπέροχος. Μίαν ήμέραν εις το Όρβιέτο, όπου είχε μεταβη όπως κοσμήση την μητρόπολιν, συνέλαβεν έαυτόν ζωγραφίζοντα μίαν Παναγίαν ζωντανήν και θαυμασίαν όλην μύς και φρικιάσεις, εξηπλωμένην και θριαμβεύουσαν, όποιαν την είχε ιδει εν στιγμή όνειρου και άμαρτίας εις το μάρμαρον του μυητού. Και ο τρόμος του υπήρξε τοιοῦτος και τόση η λύπη του ώστε εγκατέλειψε το έργον του ήμιτελές και επέστρεψε θανάσιμωσ πληγείς εις Ρώμην όπου, άποσυρθείς εις το κελλίον του, δεν έδυνήθη να επιζήση του άλλους του.

Τας εικόνας του Όρβιέτο άπετελείωσεν ο Σινιορέλη. Το σώμα του ζωγράφου ο πάπας Νικόλαος ο Ε' το έθαψεν ως τελευταίαν ειρωνείαν εις την εκκλησίαν εκείνην της Άγίας Μαρίας, εις την όποιαν έλατρεύετο άλλοτε η Άθηνᾶ και η όποία διατηρεϊ ακόμη το όνομα της αρχαίας θεᾶς.

Περιοδικό «Παναθήναια»

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΚΥΡΙΑΚΑΚΗ

Η κατάρα των Μοντεβέρντι (ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ)

Η συνάντηση της δεκαεπταετούς Αρσινόης Μοντεβέρντι με τον αληθινό έρωτα, έναν έρωτα παράνομο που την αποπλίζει και της αλλάζει πορεία. Από αρπαχτικό δίχως έλεος γίνεται μία γυναίκα ευάλωτη και ανίσχυρη. Τί άλλα παιχνίδια της επιφυλλάσει η μοίρα; Θα γίνει αιτία να εκπληρωθεί η πατρογονική κατάρα των Μοντεβέρντι; Ένα συναρπαστικό μοντέρνο μυθιστόρημα γεμάτο εξάρσεις, αντιθέσεις, μίσση αλλά και έρωτα που θα κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη από την πρώτη ως την τελευταία του σελίδα.

ΖΟΕΛ ΛΟΠΙΝΟ

Μια στάλα δηλητήριο, μια στάλα μέλι (ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ)

Η πορεία ενός παιδιού προς την ωρίμανση το οδηγεί στην ανακάλυψη του κόσμου των μεγάλων, ενός κόσμου που τον χαρακτηρίζει η υποκρισία, ο πόνος, η αρρώστια, ο θάνατος, αλλά και ο έρωτας. Θα μπορέσει το μέλι της αγάπης να αντικαταστήσει το δηλητήριο του πόνου και του διχασμού; Ένα μυθιστόρημα γεμάτο λυρισμό και ευαισθησία για το καυτό θέμα του διαζυγίου, όπως το βιώνει η άθωα παιδική ψυχή.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΙΤΣΙΛΙΔΗΣ

Μετά τη Βροχή (ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

Η συλλογή διηγημάτων «Μετά τη βροχή» αποτελείται από έξι διηγήματα. Στα τρία πρώτα ο συγγραφέας, με φόντο τα δύσκολα χρόνια της πρόσφατης ιστορίας μας, επικεντρώνεται στους απλούς και καθημερινούς ανθρώπους που ζουν τα ίδια τα γεγονότα, αλλά και τις συνέπειές τους, μακριά από τα φώτα και τη θαλπωρή της δημοσιότητας, μακριά από τις θέσεις των πρωταγωνιστών. Στα άλλα τρία διηγήματα η έμφαση δίνεται στις διαπροσωπικές σχέσεις και στις εύθραυστες ψυχικές ισορροπίες της εποχής μας. Ο άνθρωπος κάθε εποχής, ιδιαίτερα της δικής μας, δεν αποτελεί απλώς μέλος του θιάσου της ιστορίας, αλλά, κυρίως, μια ξεχωριστή οντότητα που πασχίζει να επιπλεύσει και να επιβιώσει σε μια πραγματικότητα που συνθλίβει.

«Είναι διηγήματα που σου αφήνουν μια βαθεία συγκίνηση. Γραμμένα με λόγο λιτό και σαφή που αναπαριστά με ακρίβεια την ατμόσφαιρα μιας άλλης ή αλλιώς της εποχής»

Σ.Καργάκος

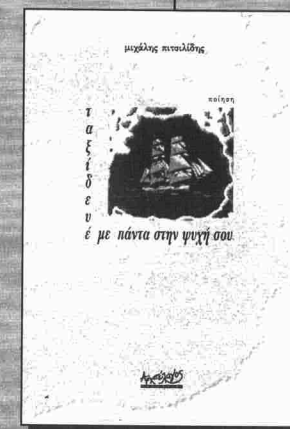
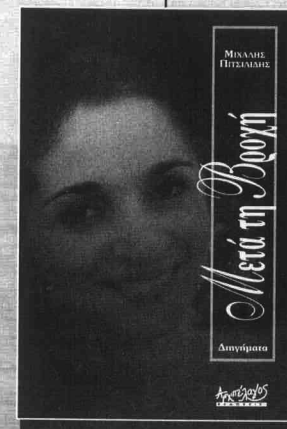
Ταξιδεύε με πάντα στην ψυχή σου (ΠΟΙΗΜΑΤΑ)

Στη νέα αυτή ποιητική συλλογή του Μ.Πιτσιλίδη, δεσπόζουσα θέση κατέχει και πάλι η γλώσσα. Η λεκτική επικοινωνία, ξεπερνώντας τη συνήθη χρήση των λέξεων, προσπαθεί να διαμορφώσει και να εκφράσει τον κόσμο του ποιητή, σχηματίζοντας τα πλούσια εκφραστικά της μέσα, αναπλάθοντας τις εικόνες της μέσα από τις λέξεις που αποκτούν νέες διαστάσεις. Η ποίηση του Μ.Πιτσιλίδη δε θητεύει στο ακατανόητο και στο απροσπέλαστο. Υπηρετεί την αισθητική τέρψη και την ψυχική ευχαρίστηση του αναγνώστη, συνδυάζοντας με τρόπο ίσως μοναδικό, μορφή και περιεχόμενο. «... μια ποιητική δημιουργία που αποτελείται από σίχους σταλαχτίτες και σταλαγμίτες»

Σ.Καργάκος

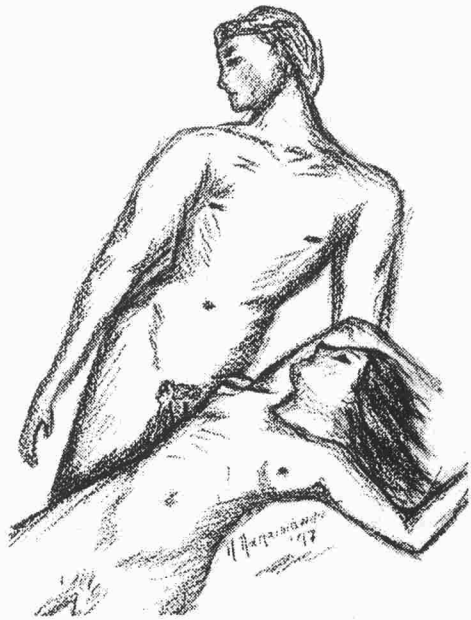
«Αν η ποίηση είναι η μετακένωση ενός κόσμου ξαναπλασμένου στα βάθη της ευαισθησίας μας -νοητικής και γλωσσικής- τότε τα γραφτά σας είναι αληθινή ποίηση»

Γ.Μπαμπινιώτης

Παναγιώτης Παπαϊωάννου

Σταμάτια του Έρωτα

Παρηγορητικό είναι να πέφτεις απάνω σε ερωτική ποίηση.
Μιλάμε συγκεκριμένα για ερωτικό λόγο.

Μεταλλάσσεται όπως το σίδηρο μέσα στη φωτιά, πολύχρωμη με
ανταύγειες από το μπλε στο ουρανό κι από 'κει στο γοργό κόκκινο.

Ποίηση, ελληνικά, λόγος ορθός.

Λέξεις στραφταλίζουν τα νοήματα δίνοντας τη γεύση, την ανά-
γνωση που έχουμε πλέον παύσει να αισθανόμαστε.

Διαβάζοντας κανείς το βιβλίο του Παναγιώτη Παπαϊωάννου
«Σταμάτια του Έρωτα» έχει την αίσθηση ότι έκλεισε μέσα του
ένα παραθύρι φως, κι αυτό είναι αλήθεια.

Λιλή Ζωγράφου

Εκδόσεις Όμβρος

Κεντρική διάθεση

Βιβλιοπωλείο Όμβρος: Ασκληπιού 14, 106 79, Αθήνα, Τηλ.-Fax: 36.27.029

Γιουντά Αμιχάι

μετάφραση: Χρυσούλα Παπαδοπούλου,
Ίων Βασιλειάδης, Ράμι Σάφι

Ο Γιουντά Αμιχάι γεννήθηκε το 1924 στο Würzburg της Γερμανίας. Το 1935 μετοίκησε στην Παλαιστίνη με την οικογένειά του. Μετά από σπουδές στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, φοίτησε στο Εβραϊκό Πανεπιστήμιο της Ιερουσαλήμ, όπου και άρχισε να διδάσκει αργότερα (συγκεκριμένα, στη Σχολή για Φοιτητές Εξωτερικού). Έχει επίσης διδάξει στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Ζει και εργάζεται στην Ιερουσαλήμ.

Έχει δημοσιεύσει δέκα ποιητικές συλλογές, δύο μυθιστορήματα, τρία παιδικά βιβλία καθώς και μία συλλογή διηγημάτων. Έργα του έχουν μεταφραστεί σε τριάντα γλώσσες. Έχει βραβευτεί το 1982 με το Βραβείο του Ισραήλ.

Τίτλοι έργων του: *Not of this time, not of this place* και *Love poems*.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΜΑΡ

I

Η βροχή μιλάει σιωπηλά.
Μπορείς τώρα να κοιμηθείς.

Δίπλα στο κρεβάτι μου φτερούγισμα σελίδων εφημερίδας.
Δεν υπάρχουν άλλοι άγγελοι.

Θα ξυπνήσω να δωροδοκήσω τη μέρα που έρχεται
να 'ναι καλή μαζί μας.

IV

Σα γεύση αίματος στο στόμα
η άνοιξη που είχαμε – ξαφνικά.

Ο κόσμος ξαγρυπνά απόψε
Ξαπλώνει στην πλάτη του με μάτια διάπλατα ανοιγμένα.

Η πανσέληνος ταιριάζει με τη γραμμή του προσώπου σου
το στήθος σου – με τη γραμμή του δικού μου.

V

Η καρδιά σου παίζει κυνηγητό με το αίμα
μέσα στις φλέβες.

Τα μάτια σου είναι ακόμα ζεστά σαν κρεβάτια,
ο χρόνος ξάπλωσε μέσα τους.

Οι μηροί σου – δυο γλυκές μέρες που πέρασαν,
έρχομαι σ' εσένα.

Όλοι οι εκατόν πενήντα ψαλμοί
βρυχώνται μονομιάς.

VI

Τα μάτια μου θέλουν να κυλήσουν το ένα μέσα στο άλλο,
σα δυο γειτονικές λίμνες.

Να πουν το ένα στο άλλο
όλα όσα έχουν δει.

Το αίμα μου έχει πολλούς συγγενείς,
ποτέ δεν το επισκέπτονται.

Αλλά όταν πεθαίνουν,
το αίμα μου κληρονομεί.

(«Τώρα και σε άλλες μέρες»)

ΕΡΩΤΙΚΑ

Θεέ μου, η ψυχή που μου 'δωσες

Θεέ μου, η ψυχή που μου 'δωσες
είναι καπνός
απ' την ατέλειωτη καύση μνημών αγάπης.
Αρχίσαμε να τις καίμε από τη στιγμή που γεννηθήκαμε
κι έτσι εξακολουθούμε, ώσπου ο καπνός σαν καπνός να χαθεί.

Ερωτικό

Βαρύς και κουρασμένος με μια γυναίκα σ' ένα μπαλκόνι.
«Μείνε μαζί μου». Ακόμη και οι δρόμοι πεθαίνουν σαν άνθρωποι
αθόρυβα ή ραγίζουν ξαφνικά.
Μείνε μαζί μου. Θέλω να είμαι εσύ.
Σ' αυτή τη φλεγόμενη χώρα
οι λέξεις θα έπρεπε να είναι σκιά.

Αν με στόμα πικρό

Αν με στόμα πικρό θα πεις
λέξεις γλυκές, ο κόσμος
ούτε θα γλυκάνει, ούτε θα πικράνει.

Κι είναι γραμμένο στο βιβλίο ότι δε θα φοβηθούμε
κι είναι γραφτό επίσης ότι θ' αλλάξουμε
όπως οι λέξεις
στο μέλλον και στο παρελθόν / στον μέλλοντα και στον αόριστο
στο πλήθος ή στη μοναξιά / στον πληθυντικό και στον ενικό.

Και σύντομα στις νύχτες που θα 'ρθουν
θα φτάσουμε σαν πλανόδιοι θεατρίνοι
ο ένας στο όνειρο του άλλου
και στα όνειρα των ξένων
που δε γνωρίσαμε μαζί.

Βασίλης Κ. Καλαμαράς

Ὁ Θεός σκέπτεται

Ὁ Θεός σκέπτεται
Καί ἐνεργεῖ
Καταπῶς βούλεται
Καί ἀποφασίζει
Ὁ ἄνθρωπος κι αὐτός
Σκέπτεται
Ἄλλά δέν ἐνεργεῖ
Καταπῶς βούλεται
Καί ἀποφασίζει
Τά χτιστά δέν σκέπτονται
Χρεία δέν ἔχουσι
Βουλήσεως καί Ἀποφάσεως.

Ὁ Θεός σκέπτεται
Καί ἐνεργεῖ
Διά τοῦ Λόγου
Κι ὁ Λόγος ἦν ὁ Θεός
Ὁ ἄνθρωπος κι αὐτός
Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος
Σκέπτεται
Ἄλλά δέν ἐνεργεῖ
Καταπῶς βούλεται
Καί ἀποφασίζει
Τά χτιστά δέν σκέπτονται
Κι ὅμως χρείαν ἔχουσι
Τόν Λόγον τοῦ Θεοῦ.

Τά χτιστά ἄντικρυ τοῦ Θεοῦ
Σιωποῦν ἔχοντας τήν οὐσία ὀλοκληρωτική
Ἄσπαστή
Σωματικά αισθάνονται τόν Λόγο
Σωματικά τόν ὑπομένουν

Ὁ ἄνθρωπος ἔκπτωτος
Δοκιμάζει καί δοκιμάζεται
Καί ξαναδοκιμάζει τόν καρπό
Ἐνῶ γνωρίζει τήν ἀπαγόρευση
Ἐνῶ γνωρίζει τήν πτώση τοῦ Λόγου

Ἐνῶ γνωρίζει τήν ἐξορία
Κι ὅμως καθημερινά
Μέ πόνο καί βάσανο
Δοκιμάζει τόν
Καρπό
Ἐνῶ γνωρίζει τήν ἀπαγόρευση
Ἐνῶ γνωρίζει τήν πτώση τοῦ Λόγου
Ἐνῶ γνωρίζει τήν ἐξορία
Παρ' ὅλα ἐτοῦτα
Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος
Ἐκεῖνος ὁ κανεῖς
Μέ πόνο καί βάσανο
Δοκιμάζει
Τόν καρπό
Καθημερινά.

Ὁ Θεός σκέπτεται
Τό ἴδιο κι ὁ ἄνθρωπος
Ἄλλά δέν ἐνεργεῖ
Καταπῶς βούλεται
Κι ἀποφασίζει
Τά κτιστά δέν σκέπτονται
Χρεία δέν ἔχουσι
Βουλήσεως καί Ἀποφάσεως

Διονύσης Μενίδης

Ερετμός αθηρηλοιγός

Έτσι προφήτεψε η ψυχή του μάντη Τειρεσία

.....
*Όμως γι' αυτό δε θα χαρείς, καθώς κι εγώ δε χαίρω
που μου 'πε ο μάντης σε πολλές θνητών να τρέξω χώρες,
κρατώντας καλοσήκωτο κουπί στα δυο μου χέρια,
όσο να φτάσω σε λαούς που θάλασσα δεν ξέρουν*

.....
*Κι άκου, καθώς μου το 'λεγε τ' αλάθευτο σημάδι.
Όταν στο δρόμο που τραβώ ξένος με βρει διαβάτης
και λιχνιστήρι αυτό μου 'πει στον ώμο που σηκώνω,
πρόσταξε τότε το κουπί στο χώμα να το μπήξω...
Κι ο θάνατος πια τότε
γλυκός μακριά απ' τα πέλαγα θα 'θει να μ' ανταμώσει
στ' αρχοντικά μου γηρατεία.*

Ομήρου «Οδύσσεια», Ψ, 251-281, μετάφραση Ζήσιμος Σιδέρης

Με τη γνώριμή σου και πάντα άγνωστη αλμυρή απεραντοσύνη
— τη μοίρα σου —
δεν έχεις τίποτα να μοιράσεις πια.
Μπήχτηκε το κουπί στη γη. Στ' άγια χώματα.
Εκεί που πήγες να θαφτείς κι αναστήθηκες.
Εκεί που χάθηκες να ξεχαστείς και να ξεχάσεις,
θάλασσα να μην ακούς θάλασσα να μη βλέπεις.
Περιφρονημένοι πρόγονοι, ξύλα απελέκητα που το κουπί σου πήρανε
για λιχνιστήρι
σ' έβγαλαν από το πελάγωμα της νοσταλγίας για ό,τι δε γυρίζει πίσω
κι έγινε η επιστροφή σου νόστος δίχως τέρμα.
Αυτοί κι αν ήξεραν για τη νοστήμια της αλμύρας
— την πικροκυματούσα θα 'λεγες την είχανε γεννήσει —
αυτοί που δεν είχανε ποτέ γευτεί αλάτι
περιφρονημένοι πρόγονοι, ξύλα απελέκητα που το κουπί σου πήρανε
για λιχνιστήρι
και σου 'δειξαν πώς να χωρίσεις την αίρα από το στάρι σ' έναν
κόσμο αλώνι
σμίγοντας μέσα σου ουρανό και γη.
Και φάνηκε αλλού το όνειρο κι αλλού το θάμα.
Μια τρύπα στο νερό μια θάλασσα σπαρμένη το άπειρο
της ελευθερίας σου
ο πλούτος της σοδειάς σου πόσο νερό σηκώνει ο θάνατος.
Άγονο τον άγονο πόντο δε θα ξαναπείς και πέλαγος ατρύγητο.
Ριζώσες στη ρίζα σου.

ερετμός = κουπί
αθηρηλοιγός = (αθήρ+λοιγός) ο καταστροφέας του άγανου, δηλαδή το λιχνιστήρι. Το άγανον (ο αθήρ), κατά τη Σουΐδα, σημαίνει μεταφορικά τον απαίδευτο, το ξύλο τ' απελέκητο.

Ματίνα Μόσχοβη

Φωνή πρώτη

Υπάρχει περισσότερο χώμα
στον ουρανό απ' όσο βλέπουμε
Υπάρχει περισσότερο αίμα
στις λεύκες απ' όσο φανταζόμαστε
Υπάρχει περισσότερο χρώμα
στον πόνο απ' όσο ξέρουμε
Υπάρχει περισσότερη γενναιοδωρία
στον θάνατο απ' όση αποφεύγουμε

Να διασώζεις το πάθος σου κι απ' τα μέλη του
να πέφτει σκοτάδι, των ανθρώπων άρκευθος παραμυθία
Να επαληθεύεις τον πηλό ταπεινά, στην ανίατη
λύρα της γλώσσας, τους άγριους κήπους της αγάπης
στα τζάμια του χιονιού.

Γιατί χρόνια θα ζούμε την άδεια μας φρίκη,
με τη σμέρνα στο μέτωπο και τα κρόσσια
της χλεύης, μίλια μακριά από το πολύφωτο πλοίο.
Βραχώδης πάχνη, ζωή μικρή, κρεμάμενη,
σε σύρματα ολέθριων εντόμων.
Έξω απ' τον τάφο τίποτε δεν μένει αναίμακτο
κι αν από την ανεστραμμένη θύρα, δεν ακούγαμε
το κλάμα σαν ατύχημα μόνο του γέλιου,
τους πλανήτες μας ακόμη θα σκίαζαν τεράστιες φτέρες

κι όμως βλαστάνει
σπαραγμός σε τόσο
σύντομο χάος

Φαιό χυμένο στο άσπρο
κι εγώ μιλώ από το
σανατόριο των ξέπλεκων
ψυχών

Νατάσσα Ζαχαροπούλου

Να σ' έχω

Έχει μια τολμηρή συννεφιά έξω,
 με τ' άρωμα της αγγελικής
 να κόπτει
 ό,τι δεν μπορώ να τινάξω
 στων ουρανών τα μήκη.
 Και να σ' αποτινάξω!
 Στην εκκένωση του φιλιού
 να σ' έχω μόνο,
 με τα κλειδιά του σώματος
 να σε κλειδώνω!

Και συ άλλαζες

Γδύνεσαι.
 Στο γέρμα του φωτός
 γεύομαι το φως σου,
 ό,τι άφαντο φυλάς αγγίζω
 κι ό,τι κρυφό δεν έχεις.
 Σε κάθε σάρωμα βουτώ
 όπου μ' ορίζει το κορμί σου
 κι ανήκω σ' όποιο πρόσταγμα
 μου γνέφ' η ηδονή σου.
 Μα όλο κι όλο άλλαζες,
 απλούστατα να φύγεις!...

Αίμα

Όλες οι ταχύτητες σβήνουν στο μελάνι,
 σ' ό,τι όνομα ξεχνιούνται που δεν έχει,
 στα χείλια σου πισωγουρίζουν πάντοτ' εδώ,
 - που όλο χρώμα είναι -,
 μα που ποτέ δεν έχουν αίμα!

Βησσαρία Ζορμπά - Ραμμοπούλου

Οδύσσεια

Κατεβαίνουμε στις αμμουδιές του
 ανύποπτοι
 από τους γύρω λόφους
 από τους πέρα βράχους
 μας τοξεύει η θάλασσα
 Μ' ένα κοχύλι ο Οδυσσέας
 μας καλεί σε σύναξη
 Κοιτάει να θυμηθεί τα παιδιά του
 Πόσα να είναι
 Πόσα να γέννησε
 Σε πόσες υποσχέσεις έδωσε
 Ακούει μέσα στα κύματα
 τη σκόρπια λαλιά του

Καλή σελάνα που έδυσσε το έαρ;
 Αν είσαι, Ελλάδα που έδυσσε το κάλλος;

Κώστας Γαρίδης

Επεισόδιο

Απ' όσο θυμάμαι πρώτα ήρθε η μοναξιά
 κατεβαίνοντας από το Λυκαβηττό, κεντημένη
 με τα χρώματα των φωτεινών επιγραφών
 έτσι που να μην έχει νόημα μοναξιάς.

Ύστερα, μέσα στο δωμάτιο, καθώς έπεφτε το σούρουπο
 πάνω σ' ένα λεπτό σκοινί κρεμάστηκε το παρελθόν:
 κάτι παλιές φιλίες, αγαπημένες
 γυναίκες που έφυγαν η τις πέταξα
 όπως ένα τσιγάρο που τελειώνει
 - Τι πράγματα!
 σκέφτηκα. Όταν στο ταβάνι
 μια Πλατυτέρα μ' ανοιχτά τα χέρια της
 η Νίκη μου χαμογελούσε.

Γιώργος Κόκκινος

IVII

Ρωγμή του χρόνου

Στη μακριά γραμμή του αίματος ένα καράβι,
ένα άστρο
το κυλιόμενο στεφάνι ενός παιδιού.

Ανάβαση-κατάβαση. Η σκάλα του Ηρακλείτου. Ο
μάγος ποταμός.
Μας περιέχει, τον κολυμπούμε κ' είναι σα να
βαδίζουμε στο δάσος με τ' αγάλματα
των νικημένων θεών
ζητώντας ουρανό ή θάνατο
ακαταπαύστως

Όσπου να διαρραγεί η μάσκα των κόσμων

Όσπου το μηδέν να γίνει ζεστό και ανθρώπινο.

VIII

Θα 'ρθει με το 'να του φτερό σπασμένο ο
μαύρος ύπνος
Να μπει κάτω από τις ζεστές κουβέρτες
φέγγοντας κύκνο παραφρονημένο

Θα 'ρθει γυναίκα από έωλο χιόνι

Να φέξω μες στον κόλπο της τη νύχτα

Με το μικρό κερί της ποίησής μου.

Θα 'ρθει. Θα 'ναι σχεδόν μαρμάρinos ο μαύρος
ύπνος

Μα εγώ τη ζώσα μέσα του κύηση θα
απελευθερώσω

Μανώλης Σαμονάκης

Το βέλος μέσα στο θάνατο

Ο έρωτας
είναι ένα αιλουροειδές
που ταξιδεύει
μέσα στα ρολόγια.

Άμα νυχτώσει
έρχεται κοντά
και τρίβεται στα πόδια σου
σαν πιστός φίλος από χρόνια.
Αν και δεν ξέρεις τίποτα
γι' αυτόν
τον παίρνεις αγκαλιά
και κοιμόσαστε
κάτω απ' το ίδιο
φλεγόμενο σπίρτο.

Ψηλά ο ουρανός
έχει φρακάρει
και κατεβάζει
αγγέλους και διαβόλους.

Το κρεβάτι γίνεται τότε
η σημαία
ενός τιτανικού:
ο θαλάσσιος ήχος
που αλητεύει
στις σάρκες των πνιγμένων.

Μάκης Τσίτας

Τέσσερα Τραγούδια

Ατάλαντοι

Κρατάνε θέσεις, κινούνε νήματα,
ασκούν πιέσεις, κερδίζουν χρήματα,
πουλάνε μούρη, πουλάν ανάστημα,
χτυπούν ταλέντα βαριά, θανάσιμα

Ατάλαντοι! Ατάλαντοι!

Φτιάχνουν καριέρες, φτιάχνουν ονόματα,
παίρνουν βραβεία και αξιώματα
έχουν τα μέσα, κινούνται, ελίσσονται
τους ξέρουν όλοι, τους υπολείπονται

Ατάλαντοι! Ατάλαντοι!

Φτιάχνουνε κλίκες, εκμεταλλεύονται
ξέρουν με ποιόνα να συμπορεύονται
κάνουν τα πάντα για να προβάλλονται
βρίσκουνε τρόπους και επιβάλλονται

Ατάλαντοι! Ατάλαντοι!

Κατερίνα

Κατερίνα πού πηγαίνεις;
Μέσ' στη νύχτα ξεμακραίνεις
κι ούτε νοιάζεσαι καθόλου
για τα κόλπα του διαβόλου

Είσαι μια σταλιά κοπέλα
κι είν' αυτό που κάνεις τρέλα (ρεφραίν)
Κατερίνα –στο Θεό σου–
δε λυπάσαι τον εαυτό σου;

Κατερίνα κάθε βράδυ
τι σε σπρώχνει στο σκοτάδι;
Ποια φωνή απελπισμένη
στο μυαλό σου μπερδεμένη;

Μια κρύα νύχτα

Μια κρύα νύχτα θα χωθώ στην αγκαλιά σου
και το χαμένο μου θα ψάξω εαυτό
Ο χρόνος θα 'ναι αφημένος στα φιλιά σου
κι εγώ θα λέω απελπισμένα «σ' αγαπώ»

Έλα κοντά μου για να διώξουμε το κρύο
και το σκοτάδι που απλώνεται παντού (ρεφραίν)
Δεν είν' μωρό μου αυτός ο κόσμος κανα αστείο
είναι η άσχημη πλευρά του ουρανού

Μια κρύα νύχτα θα σε πάρω απ' το χέρι
να πάμε στ' όνειρο που έκανα μικρός
θα 'ναι κοντά σου ο χειμώνας καλοκαίρι
κι εγώ θα είμαι της ζωής ο τυχερός

Όταν θα φύγω ένα πρωί

Όταν θα φύγω ένα πρωί
για κάποια χώρα άγνωστή μου
δε θα 'χω στη συνείδησή μου
καμία τύψη κι ενοχή

Όταν θα φύγω ένα πρωί
κανένα δε θα χαιρετήσω
κι ούτε σημείωμα θ' αφήσω
να εξηγήσω το γιατί

Όταν θα φύγω ένα πρωί
δε θα 'χω τίποτα μαζί μου
μόνο στα χέρια την ψυχή μου
κι ένα γαρύφαλο στ' αυτί

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

— Ε, ΞΕΡΕΙΣ ΤΩΡΑ πως γίνεται η δουλειά... Οι παλιατζήδες μπαίνουν στη μάντρα, παίρνουν απόβαρο και για μια βδομάδα κόβουν, ξεμοντάρουν, ξεβιδώνουν κομμάτια. Τα φορτώνουν στο φορτηγό τους, ζυγίζονται πάλι στη γεφυροπλάστιγγα, πληρώνουν το Γερμανό με τον τόνο και τσιφ για Ελλάδα. Να πηγαίναμε κάποια φορά, λέω... ε;

Ο φίλος μου ο Κώστας ταξίδευε κιάλας νοερά στην Ευρώπη, στο βορρά με τα μεγάλα ποτάμια.

— Το ξέρεις ότι ο Δούναβης με το Ρήνο είναι αδέρφια απ' την ίδια πηγή; Όχι; Βέβαια, αλλά ο ένας πήγε απ' τη μία πλαγιά και ο άλλος απ' την άλλη κι έτσι κατέληξαν αλλού γι' αλλού.

Όλ' αυτά πολλά χρόνια πίσω, τότε που είχαμε απολυθεί μετά από 30μηνη θητεία στους μαυροσκούφηδες. Ο Κώστας διορίστηκε στη Σχολή Εργοδηγών, όπου δίδασκε Μηχανολογία και Οργάνωση Συνεργείων.

Η ακούσια, μακρόχρονη, εμπλοκή μου με την Τεχνική - Επαγγελματική Εκπαίδευση με δίδαξε ότι εκεί μέσα μερικοί απ' τους υπηρετούντες «εκπαιδευτικούς» δύσκολα μπορούν να ξεχωρίσουν το κατσαβίδι απ' το κοπίδι, τη φάση απ' τη γείωση, τη μούφα απ' τη λούφα. Καθηγητές μυστηρίων ειδικότητων, μαζί και φιλόλογοι, ηλεκτρολόγοι-μηχανικοί απ' το Μετσόβειο, γιατροί, οδοντίατροι, νοσηλεύτριες, δικηγόρινες, οδοντοτεχνίτες, τεχνολόγοι γεωπονίας, αλουμινάδες, σφυροκάλεμα κι άλλοι. Εντελώς «για τον πούτσο» τα άτομα.

Ο Κώστας όμως ξεφεύγει πολύ απ' το πλήθος των ομοτέχνων του. Είναι τεχνολόγος μηχανικός και οι μηχανές τού μιλάνε. Τον ξέρουν και τις ξέρει.

Κι εγώ τις μηχανές τις αγαπάω. Εκτιμώ και θαυμάζω τη σύλληψη, το σχέδιο και την κατασκευή τους. Σέβομαι το μόχθο του άλλου, τις χιλιάδες ώρες της αληθινής ζωής που θυσιάστηκαν, για να μπορούμε εμείς, ο κάθε σχετικός ή άσχετος χρήστης, να χαιρόμαστε την εφαρμογή της ιδέας, το τέχνημα.

Έτσι αγάπησα τη Χαίδω την αγέραστη. Αγέραστη. Έχει περάσει προ πολλού τα 30.

Η Χαίδω είναι αυτοκίνητο, ένα Peugeot 204 κοκαλί και ανήκει στον Κώστα.

Δεκαετία του '70 κι όλα ήταν πιο λιτά και φτωχικά τότε. Στις ελεύθερες ώρες μας συχνάζαμε «στα παιδιά».

«Τα παιδιά» ήταν οι Αφοί Παπαχρήστου κ' είχαν ένα παλιατζίδικο ανταλλακτικών αυτοκινήτων δίπλα στο Εθνικό Στάδιο, στις παρυφές της πόλης.

Και οι δυο μας, ο Κώστας κι εγώ, τα είχαμε ξαδέρφια. Μας άφηναν να ψάχνουμε όσο θέλαμε στη μάντρα και να παίρνουμε παράξενα, σπάνια κομμάτια που τα μετατρέπαμε σε σταχτοδοχεία, καλόγε-

ρους για τα παλτά, αλλά και σε περίεργα «γλυπτά» χωρίς καμιά πρακτική χρησιμότητα. «Θέλω να μπερδέψω τους αρχαιολόγους του μέλλοντος», έλεγα τότε.

Το πρώτο μας ταξίδι, λοιπόν, στην Ευρώπη έγινε με το φορτηγό των παιδιών που πήγαιναν να φορτώσουνε πράμα απ' τη Γερμανία μέσω Ιταλίας.

Από την Ηγουμενίτσα είχε τότε πέντε μ' έξι καράβια τη βδομάδα, ενώ σήμερα μετράει κανείς πάνω από τριάντα την ημέρα. Κι έτσι βρεθήκαμε να ταξιδεύουμε (στην καμπίνα, μα πιο πολύ στην καρότσα) μέχρι που φτάσαμε σ' ένα χωριό με δανέζικο όνομα, Sittensen, Meckelsen, κάτι τέτοιο, κοντά στο Ανόβερο.

Μπήκαμε σε μια απέραντη μάντρα και τότε ένιωσα ότι, αληθινά, κάπως έτσι πρέπει να 'ναι ο Παράδεισος. Στρέμματα ολόκληρα με κάθε είδους παλιά μηχανήματα. Μοτοσικλέτες Indian, NSU, Adler, Horex κι άλλες μάρκες που δεν υπάρχουν πια. Ελικοφόρα αεροπλάνα, μισά κι ολόκληρα, διπλάνα με αστεροειδείς κινητήρες απίστευτης ομορφιάς. Κι αυτοκίνητα, Παναγιά μου! Opel Kapitän, Admiral και Diplomat, Auto Union, Neckar, VW Σκαθάρια με διπλό παραθυράκι πίσω και τόσα άλλα θαυμαστά. Κι αμερικάνικα Buick Skylark, Studebaker, Acadian, Πουλιά της Θύελλας, Πουλιά της Αστραπής, ατίθασα άλογα Mustang, Κορβέτες, Shevrolet Impala... Βρεθήκαμε στην ωραιότερη παιδική χαρά που θα μπορούσε ποτέ να υπάρξει.

Μόνο τα ξαδέρφια δε συμεριζόνταν τον ενθουσιασμό μας.

— Άντε, ρε παιδιά, βάλτε κι εσείς κάνα χεράκι μπας και τελειώσουμε την Παρασκευή. Γιατί ξέρετε, το Σαββατοκύριακο δεν κινούμαστε στην Autobahn... Άντε, κι εμείς την πρώτη φορά έτσι χαζέψαμε.

Ήρθε κι ο Γερμανός· του λέμε:

— Έχει κανένα αυτοκίνητο να πηγαίνει, να το πάρουμε έτσι, όχι ανταλλακτικά;

— Πώς δεν έχω.

Μας έδωσε κι ένα Jeep ανοιχτό, «βιετναμέζικο».

— Ψάξτε όσο θέλετε, είπε, εγώ έχω δουλειά.

Κι ενώ τα ξαδέρφια είχαν αρχίσει το κόψιμο (και τότε κατάλαβα τι σημαίνει μαυρίλα), ο Κώστας την είδε! Την είδε και την ερωτεύτηκε αμέσως! Ένα Peugeot 204, ωραίο, εν μέσω ερειπίων. Άνοιξε το καπό, έπεσε από κάτω, έβγαλε τα καθίσματα.

— Παιδιά, εγώ θα την πάρω.

— Καλά, τι δηλαδή, να την κόψουμε; ρώτησε ο ξάδερφος.

— Όχι! Θα πάμε οδικώς! Θα την οδηγήσω με τον Ντίνο στην Ελλάδα.

— Έλα, ρε μαλάκα, μας δουλεύεις; Το ξέρεις το αυτοκίνητο; Αν έχει κομμένο στρόφαλο ή κολλημένο κινητήρα;

— Κολλημένο-ξεκολλημένο, εγώ θα τη βάλω μπροστά, εδώ μπροστά σας.

Και όντως, έπεσε απάνω και την έφτιαξε. Δυο ανταλλακτικά χρειάστηκαν, έστειλε ο Γερμανός και τα πήραν απ' την Πεζώ καινούρια. Μπαταρία νέα, εξαέρωση στα φρένα, από δω από κει, και το

αμάξι πήρε μπροστά μέσα σε τολύπες καπνού και μυρωδιά από λάδια. Η ομήγυρη θαύμασε.

— 200 μάρκα ακατέβαστα, λέει ο μάιστερ, έχει και Σίμπενταχ, Σίμπενταχ!

Και μας έδειχνε τη συρόμενη οροφή μ' ένα πόμολο σαν παραθύρου. Φύγαμε. Ακαπούλκο!

Πήραμε Zollnumer (θυμάμαι ακόμα τη λέξη), δηλαδή πινακίδες τελωνείου και για ΤΥΝ ούτε λόγος. ΤΥΝ είναι το αντίστοιχο με το δικό μας το ΚΤΕΟ. Θράσος.

— Για κοίτα, μου λέει με τρόπο ο Κώστας καθώς οδηγούσε, έχουμε λεφτά για το τρένο;

— Πώς δεν έχουμε. Έμπαινα μέσα αλλιώς;

— Καλά, άκου πώς δουλεύει, σαν ραπτομηχανή! Έχεις ξανακούσει πιο γλυκό γουργούρισμα; Τι σκέφτεσαι; Μήπως μας αφήσει; Αποκλείεται. Έκανα διάνα αγορά. Στηθιά και στον ξέρακα! Ακαπούλκο!

— Όχι, άλλο σκέφτομαι. Για φαντάσου, να θάβονταν, λέει, όλ' αυτά τα μηχανήματα που είδαμε και να τα έβρισκαν μετά από 100-200 χρόνια οι αρχαιολόγοι, δουλειά που θα είχαν.....

— Ε, βέβαια. Όχι σαν τώρα, οι μαλάκες, που βρίσκουν κάποια αιχμή από τόξο και κάνουν καμιά τριανταριά χρόνια να δώσουν ανακοίνωση. Να μη μάθει ο κόσμος πού πάνε τα λεφτά του; Άσε με. Σταματάμε για καμιά μπύρα;

Ο Κώστας φώναζε, γιατί είχε ένα πατρικό κτήμα στη Γαβαλού, αλλά εκεί βρέθηκαν θεμέλια από αρχαίο ναό, ένα Ασκληπιείο. Μοναδικό, λέει, εν Ελλάδι. Μοναδικό το εύρημα, αλλά πάει το κτήμα του Κώστα. Καλά ξεμπερδέματα με την Αρχαιολογική. Ούτε τ' αγγόνια μας.

— Που λες, συνέχισε, οι αρχαιολόγοι μαζί με τους διπλωμάτες και τους «καλλιτέχνες» είναι οι πιο χαμούρες της δημόσιας ζωής. Το λέει κι ο Άγγελος ο Βλάχος, ο διπλωμάτης. Συμφωνείς;

.....

Με την κουβέντα αρχίσαμε ν' ανεβαίνουμε τις Άλπεις.

— Εννοείται ότι θα πάμε παραδοσιακά, απ' τους προπολεμικούς δρόμους, απ' τα στροφιλικία.

— Καλά, αλλά τι θα γίνει στην Ελβετία που δεν έχουμε πράσινη κάρτα;

— Ωχ! τι ακριβώς;

— Πολύπτυχο, διεθνές ασφαλιστήριο, πώς το λένε;

— Έλα, μωρέ. Στην Ελβετία αυτό είναι εντελώς απαραίτητο. Τόσο σίγουρο, ώστε είναι αυτονόητο ότι το 'χεις και... δεν το ζητάνε!

Και πράγματι δεν μας το ζήτησαν. Κι ανεβαίναμε κάτι στροφές με τοιχίο στην πλευρά του γκρεμού, και τώρα θα βγει ο Σων Κόνερν με την Aston Martin να κυνηγάει την ξανθιά, την γκόμμενα του Χρυσοδάκτυλου.

— Θα πάμε κι απ' τη διάβαση του Αγίου Βερνάρδου...

— Γιατί, δεν έχουμε μοναστήρια στο χωριό μας;

— Όχι, μωρέ. Θέλω να δω τα περίφημα σκυλιά. Τώρα βέβαια δε σώζουν κανέναν, είναι διακοσμητικά, για κομμάτια μόνο. Κοπρίτες πρώτης.

Μετά περάσαμε την κοιλάδα της Αόστας υπό ραγδαία βροχή, ευτυχώς δούλευαν οι καθαριστήρες, και σιγά σιγά, μετά από τέσσερις μέρες, φτάσαμε στην πατρίδα.

Εντωμεταξύ το Πεζώ είχε πάρει τ' όνομά του. Χάιδω η Παινεμένη.

Κυκλοφόρησε αρκετά χρόνια, χιλιόμετρα όχι αστεία. Κουβάλησε σκυλιά, όπλα, φυσιγγιοθήκες, αρρώστους απ' το χωριό μέσα απ' τις στροφές και τα πουρνάρια στη χώρα της λαμόγιας, της αρπαχτής και της απίστευτης σπατάλης.

Όταν τ' αμάξι ήταν στο πατρικό, το φύλαγε ο Περδίκης, ένα υπέροχο σκυλί, φίρμας.

Η Χάιδω γνώρισε, φιλοξένησε και πολύν κόσμο του ωραίου φύλου. Αστέρια, βάκρες, κρούτες, βακέτες, σγατζοπάπια...

Μέχρι που πήρε και το φίλο μου γαμπρό απ' την εκκλησία μ' εμένα στο τιμόνι.

Χαρές και λύπες τόσον καιρό κι όλ' αυτά αδιαμαρτύρητα. Δεν έβηξε, δεν κρύωσε η καμμένη, δεν τον άφησε. Γιατί βέβαια το αφεντικό είναι «γιατρός» στον τομέα του. Της προληπτικής ιατρικής κι όχι της θεραπείας.

Προ καιρού όμως είδα τον Κώστα με τη συμβία του πάνω σε μια μοτοσικλέτα.

Γύριζαν απ' τη λαϊκή, ήτανε φορτωμένοι τσάντες. Ο φίλος ήταν σκεπτικός. Όχι περίλυπος, σύννους.

— Τι έγινε; Καλημέρα.

— Η Χάιδω τα 'φτυσε...

— Ε, καιρός ήταν. Δε χαιρέσαι, αδερφέ μου, που πέθανε για σένα κι όχι εσύ γι' αυτήν;

— Ποτέ δεν πέθανε η Χάιδω! Από σήμερα το απόγευμα έλα επάνω να δεις.

Και πήγα. Ο Κώστας είχε κάνει έξωση σ' ένα τρακτέρ του αδερφού του από τη μεγάλη αποθήκη στο χωριό κι έβαλε μέσα τη Χάιδω. Ενίσχυσε το φωτισμό με «νέον», καθάρισε το χώρο με πιεστικό, έφερε τα πάντα μέσα. Τι οξυγόνα, ηλεκτροκολλήσεις, ηλεκτροπόντες. Κι έκατσε με σύστημα και τη διέλυσε εις τα εξ ων συνετέθη. Μέχρι το παραμικρό βιδάκι. Έβαλε καινούριο κινητήρα, τροποποίησε και τις βάσεις της μηχανής.

Έτριψε, άλλαξε, έκανε μετρήσεις. Μόνος όλ' αυτά. Κι όταν έμεινε ικανοποιημένος την πήγε στο βαφείο.

— Ακρυλικό διπλής, φίλε. Και αν δεν το φτιάξεις όπως θα το συμφωνήσουμε, δεν παίρνεις μία. Εντάξει;

Κι από τότε η Χάιδω, λευκή, με κοκαλί απόχρωση και βουσιινιά δερμάτινη ταπετσαρία, σχίζει και πάλι τους δρόμους. Σαν την «Κριστίν» του Stephen King, ανεγεννήθη εκ της τέφρας της.

The Spirit of Haido. Το πνεύμα της Χάιδως οδηγεί τεχνικούς και μη με το λεβιέ στο τιμόνι.

Τη συναντώ πολλές φορές, διασταυρώνομαι στο δρόμο και της κορνάρω στη βροχή.

Θαλασσινό ταξίδι του Ενρίκο Πιράινο, βαρόνου της Μανδραλίσκα, από το Λίπαρι ως το Κεφαλού, με πίνακα που φέρει ανυπόγραφο πορτρέτο του Αντονέλλο και ο οποίος βρέθηκε σε μια εσοχή κάποιου ερμαριού του σπετζιέρη Καρνεβάλε. Το πορτρέτο είναι εμφανώς παραμορφωμένο από μια σταυρωτή χαρακιά, ακριβώς πάνω στην άκρη των χαμογελαστών χειλιών του απεικονισμένου προσώπου. Ο κόσμος λέει ότι η κόρη του σπετζιέρη, Καδένα, η οποία ήταν ακόμη ανύμφευτη παρά τα είκοσι πέντε χρονάκια της, μια μέρα που είχε αναστατωθεί (φυσούσε άλλωστε δυνατός νοτιάς) απ' το εξοργιστικό μειδίαμα εκείνου του ανθρώπου, του κατάφερε δύο απανωτά χτυπήματα μ' ένα κεντρί από ξύλο αγαύης, με το οποίο άνοιγε τις τρυπούλες στο λινό κέντημα, τεντωμένο πάνω στον αργαλειό της. Τούτη λοιπόν φέρεται ως η αιτία, που ο σπετζιέρης Καρνεβάλε αναγκάστηκε να πουλήσει στο βαρόνο Μανδραλίσκα την προσωπογραφία: Για το καλό της κόρης του, για να τη βλέπει να κεντά ήρεμη και ν' αποκρυπτογραφεί ρετσέτες, για τις οποίες είχε ξεχωριστή ικανότητα (συμπλήρωνε εν ριπή οφθαλμού τις συντομογραφίες, ξεδιάλυνε αραβουργήματα μουντζούρες ορνιθοσκαλισμάτων, ερμήνευε γραμμές και αποσιωπητικά), καθιστή ανάμεσα στον πάγκο και το φορτωμένο με φιάλες, σωληνάρια, αμπούλες, κουτιά και διάφορα δοχεία ντουλάπι, με το φως να φτιάχνει γύρω της έναν κύκλο καθώς έμπαινε στο δωμάτιο απ' τον πλαϊνό φεγγίτη, δήθεν κρυμμένη από ξένα μάτια (η όμορφη αλλά απρόσιτη Καδένα αποτελούσε ένα μυστήριο: είχε ένα δικό της, ανομολόγητο συναίσθημα ή μήπως έκανε το καπρίτσιο της με τα υπογεια συναισθήματα αλλωνών, τραβώντας ωστόσο στο έπακρο το σχοινί;), τα ανήσυχτα μάτια των νέων αντρών που ολημερίς περνάνε και ξαναπερνάνε από τη στράτα του Αγίου Βαρθολομαίου.

12 Σεπτεμβρίου 1852
Το Γενέθλιο της Θεοτόκου

Το μεγάλο νησί ήτανε πια ορατό. Οι φανοί πάνω στα μπούρτζια της ακτής ήταν άλλοτε κόκκινοι, άλλοτε πράσινοι, τρεμοσβήνανε, ύστερα φαινότουσαν ακόμη πιο λαμπεροί. Ενώ εισέβαλλε μες στον κόλπο, το καράβι δεν ταλαντευότανε πια. Στο κανάλι ανάμεσα στο Τίνδαρι και το Βουλκάνο το κύμα, φουσκωμένο απ' το νοτιά, το είχε τραντάξει. Ολονυκτίς όρθιος στ' αμπάρι, ο Μανδραλίσκα δεν άκουγε παρά την αντάρα του νερού, το τρίξιμο των ανεμοδαρμένων ιστίων κι ένα αγκομαχητό που πηγαινοερχόταν ανάλογα με τη φορά του αέρα. Και τώρα, όσο το καράβι προχωρούσε ολόρθο κι ήσυχο στον κόλπο, γλιστρώντας πάνω στην ήμερη και σα μουδιασμένη θάλασσα, ακουγόταν καθαρά το αγκομαχητό να αναδύεται συρτά και σταθερά απ' το σκοτάδι πίσω απ' την πλάτη του. Ήταν ένας σπαραχτικός ρόγχος, που έφευγε από κάποια άκαμπτα και συσπασμένα πνευμόνια, ανέβαινε με κόμπους και σφαδασμούς στο λαιμό κι απεκεί έβγαινε μ' ένα στεναγμό από ένα στόμα που πρέπει να ήταν πάντα ανοιχτό. Στο ισχνό φως της λαμπάδας, ο Μανδραλίσκα μπόρεσε μόνο να διακρίνει μιαν άσπρη λάμψη, ίσως τη λάμψη μιας ματιάς.

Κοίταξε ξανά το θόλο τ' ουρανού γεμάτο αστέρια, το μεγάλο νησί απέναντι, τους φανούς πάνω στους πύργους. Πυργιά από αμμόπετρα και λάσπη, που ορθώνουν τις επάλξεις τους δέκα οργιές πάνω απ' τα βράχια, όπου νερό και αέρας συντρίβονται μαζί άμα φυσάει τραμουντάνα. Ήσανε οι πύργοι του Καλαβά και της Καλανοβέλλα, του Λαύρο και της Τζογιόζα, του Μπρόλο...

Στο κάστρο των Λάντσα, η μαντόνα Μπιάνκα κάθεται αναστατωμένη στη λότηζια. Αναστενάζει και φτύνει, αγναντεύοντας τον ορίζοντα. Λυγίζει στον αέρα που φυσά απ' τη μεριά του Σοάβε.

Πίσω απ' τους φάρους, προς τα μέσα της ακτής, κάτω απ' τις ελιές απλώνονται οι πόλεις: Αμπατσένα, Αγκατίρνο, Αλούντσιο και Καλάκτε, Αλέσα... Πόλεις όπου ο Μανδραλίσκα θα έσκαβε με τα χέρια του, γονατιστός, αν ήταν σίγουρος ότι θα βρει κανένα βάζο, μια λάμπα, ένα κέρμα έστω. Ωστόσο αυτά δεν ήταν πια παρά ονόματα, υπέροχα αλλά αόριστα, ήχοι, όνειρα. Έσφιξε στο στήθος του τον πίνακα τυλιγμένο σ' ένα χοντρό ύφασμα, που τον έφερε μαζί του από το Λίπαρι, ψηλάφισε με τα δάχτυλα τη σύστασή του, ρούφηξε τη λεπτεπίλεπτη μυρωδιά της καμφοράς και του σιναπιού, με την οποία είχε εμποτιστεί τόσα χρόνια στην αποθήκη του σπετζιέρη.

Αλλ' αυτή η μυρωδιά καλύφθηκε αμέσως από άλλες, που έρχονταν απ' τη στεριά καλπάζοντας πάνω στο σιρόκο, μυστηριώδεις και έντονες μυρωδιές από αγριόσκορδο, άνθη, ρίγανη, δάφνη, δούσμο. Και μαζί μ' αυτές, κάποιες φωνές και φτερουγίσματα γλάρων. Το φως της αυγής αναδύοταν σαν βεντάλια απ' τα βάθη της θάλασσας: τ' αστέρια εξαφανίστηκαν, χλόμισαν και οι φάροι πάνω στους πύργους.

Ο ρόγχος είχε μεταβληθεί σ' έναν ξηρό, επίμονο βήχα. Ο Μανδραλίσκα τότε είδε στο γκριζωπό φως της αυγής έναν άντρα γυμνό, μελαψό και ξερακιανό σα λιόδεντρο, με τα χέρια ανοιχτά, πιασμένα από ένα κατάρτι, ο οποίος τεντωνότανε σαν τόξο ρίχνοντας πίσω το κεφάλι ενώ προσπαθούσε να φουσκώσει ένα θώρακα που ήταν σαν το στάχυ, για να αποβάλει το θρόμβο που του 'τρωγε τα σωθικά. Μια γυναίκα τού σκούπιζε το μέτωπο και το λαιμό. Αντιλήφθηκε την παρουσία του βαρόνου, έλυσε το σάλι της και το πέρασε στη μέση του άρρωστου. Ο άντρας έπαθε μια ακόμη τρομερή κρίση βήχα κι έτρεξε αμέσως στην κουπαστή. Γύρισε πίσω χλωμός, με τα μάτια διεσταλμένα, κρατώντας ένα πανί πάνω στο στόμα του. Η γυναίκα του τον βοήθησε να ξαπλώσει κάτω, ανάμεσα στα σχοινιά.

— Η αρρώστια της πέτρας, είπε μια φωνή σχεδόν μες στ' αφτί του βαρόνου.

Μπροστά στον Μανδραλίσκα εμφανίστηκε ένας άνθρωπος μ' ένα παράξενο χαμόγελο στα χείλη του. Ένα χαμόγελο ειρωνικό, διαπεραστικό και πικρό συνάμα, το χαμόγελο κάποιου που είδε και ξέρει πολλά, που γνωρίζει το τώρα και προαισθάνεται το μέλλον κάποιου που αμύνεται απ' τον πόνο που του προκαλεί η γνώση και μια φυσική ροπή του προς την ευσπλαχνία. Κάτω απ' το μαύρο τόξο των φρυδιών τα μάτια του ήταν μικρά σαν καρφίτσες. Δύο σημάδια ακριβώς δίπλα στο στόμα χάραζαν το σκληρό πρόσωπό του σαν να 'θελαν να σφραγίσουν εκείνο το χαμόγελο. Ο άνθρωπος φορούσε ρούχα ναυτικά, έναν πάνινο σκούφο στο κεφάλι του, μπλουζα και παντελόνι από караβόπανο, αν ωστόσο τον κοιτούσες καλύτερα, έδειχνε κάπως περίεργος για ναυτικούς: δεν είχε τη νωχελική αδιαφορία, ούτε τη μυστήρια αποξένωση του θαλασσινού, αλλ' είχε τη ζεστή προθυμία του στεριανού για τον άνθρωπο και για τα πάθη του. Επίσης στο όλο παρουσιαστικό του διέκρινες το μεγαλείο του άρχοντα.

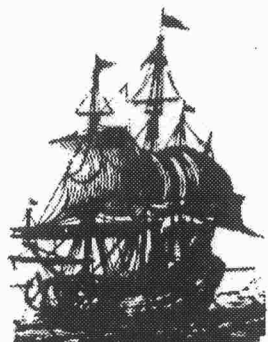
— Η αρρώστια της πέτρας, συνέχισε ο ναυτικός. Είναι εργάτης στο λατομείο ελαφρόπετρας του Λίπαρι. Υπάρχουν εκατοντάδες σαν αυτόν στο νησί. Δε φτάνουν ούτε στα 'σαράντα τους. Οι γιατροί σηκώνουν τα χέρια τους κι αυτοί έρχονται εδώ και προσκυνάνε τη μαύρη Παναγία του Τίνδαρι. Σπετζιέρηδες και κομπογιαννίτες τούς λυμαινόνται, τους κουράρουν δήθεν με σιναπισμούς και αφεψήματα. Άμα πεθάνουν, οι γιατροί ανοίγουν την κοιλιά τους και καταπιάνονται να μελετήσουν τα άσπρα και σκληρά σαν την πέτρα πλεμόνια τους, ενώ πάνω σ' αυτά ακονίζουν τα μαχαίρια τους. Αλλά τι τα θες, πέτρα είναι, σκόνη από ελαφρόπετρα. Δεν καταλαβαίνουν ότι το μυστικό βρίσκεται στο να μην τους αφήσουν να την καταπιούν;

Στο σημείο αυτό χαμογέλασε πικρόχολα και αμέσως μετά, διαβλέποντας την έκπληξη και τη συμπόνια στο πρόσωπο του Βαρόνου, ειρωνικά. Αυτός, παρ' όλο που είχε προσηλωθεί στα λόγια του ναυτικού, εδώ και ώρα αναρωτιόταν πού και πότε είχε ξαναδεί τον άνθρωπο αυτόν. Ήτανε βέβαιος, άλλη φορά τον είχε συναντήσει, θα 'βαζε στοίχημα το κτήμα του Κολόμπο ή τον κρατήρα του «Ψαρά» της συλλογής του. Πού όμως τον είχε ξαναδεί;

Ο Vincenzo Consolo, ο σπουδαιότερος ίσως απ' τους εν ζωή Ιταλούς συγγραφείς, γεννήθηκε το 1933 στην περιοχή της Μεσσήνης (Σικελία) και ζει εδώ και πολλά χρόνια στο Μιλάνο. «*Το χαμόγελο ενός άγνωστου ναυτικού*» κυκλοφόρησε το 1976 και είναι το δεύτερο μυθιστόρημά του (προηγήθηκε «*Η πληγή του Απρίλη*» το 1963).

Η ιστορία του βιβλίου, περίπλοκη αλλά ιδιαίτερα συναρπαστική, είναι εν συντομία η εξής: Το 1852 ο βαρόνος Μανδραλίσκα, πεφωτισμένος Σικελός αριστοκράτης και συλλέκτης έργων τέχνης, καθώς επίσης σπουδαίος μελετητής της βιολογίας και της αρχαιολογίας, επιβιβάζεται σ' ένα πλοίο με προορισμό του το προσκύημα στη μελαχρινή Μαντόνα του Τίνδαρι. Από τους συνταξιδιώτες του προσκυνητές ένας λατόμος προσελκύει το ενδιαφέρον του βαρόνου, επειδή έχει το ίδιο μυστήριο χαμόγελο με ένα άγνωστο πρόσωπο που απεικονίζεται σε έργο του αναγεννησιακού ζωγράφου Αντονέλλο ντα Μεσσίνα. Τέσσερα χρόνια αργότερα — το νησί στο μεταξύ φλέγεται μες στους απανωτούς λαϊκούς ξεσηκωμούς — ο μυστηριώδης άνθρωπος αποκαλύπτει στον Μανδραλίσκα ότι είναι ένας ναυτικός που αγωνίζεται για την απελευθέρωση της Σικελίας και ζητάει την υποστήριξή του στην επανάσταση. Ο βαρόνος όμως, αν και φιλελεύθερων φρονημάτων, αδυνατεί να συμπαρασταθεί πιο ουσιαστικά στους επαναστάτες, παραμένοντας ένας διανοούμενος αποκομμένος από τον κόσμο και την πραγματικότητα, και που το μοναδικό πάθος του είναι να μελετάει τη συμπεριφορά των μαλακίων. Κάποια στιγμή όμως ο Μανδραλίσκα συνειδητοποιεί το μάταιο των αριστοκρατικών προνομίων και η κοινωνία τού αποκαλύπτεται σε όλη της την αδικία, με τις ανώτερες τάξεις να χειρίζονται την εξουσία με όπλο τους το λόγο και τη γραφή. Τότε ο βαρόνος καταλαβαίνει ότι η ιστορία των κατωτέρων δεν μπορεί παρά να γραφτεί με τα μαύρα τρομερά σημάδια που οι Σικελοί εξεγερθέντες χαράζουν στους τοίχους της φυλακής, όπου κατέληξαν ύστερα από την αιματηρή καταστολή της επανάστασής τους.

Η γραφή του Consolo χαρακτηρίζεται από την ανάμειξη γλώσσας και διαλέκτου, επιστημονικού ιδιώματος και λαϊκών εκφράσεων. Ο συνδυασμός αυτός έχει ένα εξαιρετικά γοητευτικό αποτέλεσμα, το οποίο καθιστά το συγγραφέα συνεχιστή του Gadda (1893-1973) και του γλωσσικού *pastiche*, που αυτός εγκαινίασε στην ιταλική λογοτεχνία.

ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΡΩΜΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

Όταν η Ρώμη κυβερνούσε τον κόσμο, το έγκλημα κυβερνούσε τη Ρώμη

Ο Δέκιος Καικίλιος Μέτελος ο νεότερος, καθώς ανεβαίνει τα σκαλιά της κρατικής ιεραρχίας, καλείται συχνά να χρησιμοποιήσει το αστυνομικό του δαιμόνιο για να διαλευκάνει μυστηριώδεις δολοφονίες.

Σειρά αυτοτελών μυθιστορημάτων με άφθονο σασπένς, πλούσιο χιούμορ αλλά και εντυπωσιακές και απόλυτα ιστορικά τεκμηριωμένες πληροφορίες για την αρχαία ρωμαϊκή καθημερινότητα, τη διάρθρωση της κρατικής μηχανής, τη λειτουργία της Αστυνομίας και της Δικαιοσύνης και τα απόκρυφα της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής.

Από το διάσημο Αμερικανό συγγραφέα και σεναριογράφο John Maddox Roberts.

κλασικά/διαχρονικά ρωμαϊκά κείμενα

ΣΕΝΕΚΑ: Είναι μικρή η ζωή

Είναι τόσο μικρή η ζωή μας που δεν έχουμε την πολυτέλεια να τη σπαταλάμε σε δυσάρεστες κι άχρηστες ασχολίες. Κάθε στιγμή της πρέπει να τη ζούμε και να την απολαμβάνουμε. Διαφορετικά θα διαπιστώσουμε το λάθος μας όταν θα είναι πια πολύ αργά.

ΟΒΙΔΙΟΥ: Τα αντίδοτα του έρωτα

Είναι ολέθριο πράγμα ο έρωτας. Μας δυναστεύει τη ζωή και συχνά μας οδηγεί στην αυτοκτονία. Ιδού μια σειρά από διαχρονικές όσο και χιουμοριστικές συνταγές για να γινόμαστε καλά κάθε φορά που τα φαρμακερά του βέλη τρυπούν την καρδιά μας.

ΚΙΚΕΡΩΝΑ: Περί φιλίας

Η φιλία είναι η σημαντικότερη από όλες τις σχέσεις στη ζωή μας γι' αυτό χρειάζεται την ιδιαίτερη φροντίδα μας. Πώς να επιλέγουμε τους φίλους, πώς να τους δοκιμάζουμε, πώς να τους φροντίζουμε και τι να ζητάμε από τη φιλία τους.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ

Σπυρ. Τρικούπη 38, 106 83 Αθήνα
τηλ. 8211796 - 8254053, fax. 8254053

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΕΙΝΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΠΟΥ ΠΑΝΤΑ ΕΠΙΔΙΩΚΕΙ, ΚΑΙ ΠΕΤΥΧΑΙΝΕΙ, να δημιουργήσει μονοπάτια διείσδυσης στον κοινωνικό χώρο, στους κωδικούς της τέχνης και στα μυστικά της ίδιας της της ψυχής. Η βασική επιλογή τρόπου διείσδυσης είναι η μέση οδός, κάτι δηλαδή ανάμεσα στο ρεαλισμό και τη φαντασία, την ιστορία και το όνειρο, την πολιτική παρατήρηση και την αλληγορία αλλά και τον υπερρεαλισμό. Αυτή η επιλογή διαφοροποίησε τις μέχρι την εμφάνισή της μεθόδους του κινηματογράφου όπως ο σοσιαλιστικός ρεαλισμός, τα μελό ή τα «ευχάριστα» και εύπεπτα μιούζικαλ του χόλιγουντ, δημιουργώντας τη νέα γενιά κινηματογραφικών δημιουργών που — κατά γενική ομολογία — «έπιασε» με εντυπωσιακή οξυδέρκεια το σύγχρονο σφιγμό και τις ανάγκες της κοινωνίας και της μέσης ψυχολογίας. Ακολουθήθηκε δε από ένα πλήθος οπαδών και οδήγησε σε βαθιά κρίση άλλα είδη τέχνης τα οποία δεν κατάφεραν να βρουν στις δεκαετίες του '80 και του '90 επαρκείς πηγές ανανέωσης και εξέλιξής τους (είναι αμφίβολο εάν το σύγχρονο θέατρο έχει πετύχει κάτι ανάλογο ή εάν η μεταμοντέρνα τάση της ζωγραφικής υφίσταται στην πραγματικότητα).

Αριστουργήματα της έβδομης τέχνης κινήθηκαν σ' αυτούς τους χώρους συνδυάζοντας το εφικτό με το ανέφικτο, την ποιητική υπέρβαση με την καθημερινότητα, το μεταφυσικό με το γήινο, προκαλώντας έτσι πάμπολλες και πέρα ως πέρα δικαιολογημένες αναλύσεις και προσπάθειες κριτικής προσέγγισης.

Αυτή η διεργασία, ακόμη και ως αρχική τάση, κάλυψε με επιτυχία περιόδους κατά τις οποίες το βλέμμα και η άποψη του μέσου ανθρώπου δεν ήταν καθαρό, δε γνώριζε επαρκώς ποιο είναι το καλό και ποιο είναι το κακό, και οι ρόλοι ήταν αμφίβολοι. Υπό αυτές τις συνθήκες, η πιο ευρηματική διέξοδος ήταν πάντα η ενδιάμεση. Μια περίοδος που το παιδικό το ονόμασε ναΐφ, το απλό απλοϊκό και ανάξιο λόγου, ενώ το πολύπλοκο, το συνδυαστικό, το μη ξεκάθαρο το ανήγαγε αν όχι σε αριστούργημα, τουλάχιστον σε ικανοποιητική και ευτυχή έκφραση.

Στις μέρες μας ωστόσο, διανύουμε ήδη μία περίοδο υψίστου άγχους για την αδύναμη και ανίσχυρη κατά τις μεταβατικές περιόδους ανθρώπινη ψυχή, πράγμα που οδηγεί στην ολοένα και μεγαλύτερη συνειδητοποίηση ότι τα πράγματα είναι πλέον ξεκάθαρα και απλά, ότι υπάρχει

καλό και κακό, ότι υπάρχει όμορφο και άσχημο και ότι η ψυχή και το μυαλό μας οφείλει να προσεγγίσει και τα δύο με το όνομά τους και με τη διάστασή τους, ειδικά εθελουφλεί. Μέσα από αυτή τη διάσταση το παραμύθι έχει αναχθεί σε πολύτιμο αγαθό, το όνειρο και η φαντασία σε πραγματική λύση, βάλαμο για την ψυχή. Η σκληρότητα, ο πεσιμισμός, ένας νέου τύπου ρεαλισμός, που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί τεχνολογικός ρεαλισμός ή ακόμη σε παραλλαγή του φουτουριστικός ρεαλισμός, αποτελούν τη μόνη δυνατή προσέγγιση της πραγματικότητας.

Κατά τη διάρκεια της περσινής σεζόν, ο κινηματογράφος, χώρος όπου καταγράφονται με εξαιρετική ακρίβεια οι τάσεις της κοινωνίας, δε δίστασε να κάνει στροφή και να εκφράσει, με έντονο τρόπο, αυτή τη συλλογική ψυχική τάση.

Τα παραμύθια του αποδίδουν με απλό, όμορφο και ξεκάθαρο τρόπο τις σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους, τις εποχές και τις κοινωνίες. «Η Παναγία των Παρισίων», «Η Καρδιά του Δράκου» και τα «101 Σκυλιά της Δαλματίας», τρεις φετινές παραγωγές του Ντίσνεϊ, έδωσαν την καλύτερη διέξοδο στη φοβισμένη και αγχωμένη καρδιά του σύγχρονου ανθρώπου της πόλης. Το ίδιο έκαναν και η τριλογία του «Πολέμου των Άστρων», το «Μαρς Ατάκς», ο «Μικροκόσμος» — το μοναδικό και πρωτοφανές αριστούργημα οικολογικού περιεχομένου, πλην όμως πολυδιάστατων και πολυσήμαντων προεκτάσεων —, το «Σταρ Τρεκ» αλλά και το «Όλοι λένε σ' αγαπώ» του Γούντυ Άλλεν.

Στην αντίπερα όχθη φιγουράρουν ταινίες που ανέδειξαν την κοινή λογική και την ορθολογική-ρεαλιστική ματιά στα γεγονότα και στα φαινόμενα. Οι ταινίες «Όμορφα χωριά όμορφα καίγονται» του Σρίνταν Ντραγκόγιεβιτς, το «Κρας» του Ντέιβιντ Κρόνεμπεργκ, «Το μίσος» του Ματιέ Κασοβίτς, οι φουτουριστικοί «12 πίθηκοι», του Τέρι Γκίλιαμ, αλλά και το «Τρέινσπότινγκ» του Ντάνι Μπόιλ που τόσο κατηγορήθηκε ή το «Μπιούτιφουλ θινγκ» του Χέτι Μακντόναλντ που μιλάει για την ομοφυλοφιλική σχέση δύο αγοριών, εκπληκτικά δείγματα της αγγλικής σχολής, εκφράζουν την άποψη, με τον εξαιρετικό δικό του τρόπο το καθένα και εν σχέση με το θέμα το οποίο πραγματεύεται, ότι τα πράγματα έχουν έτσι κι όχι αλλιώς, ότι η δυνατότητα κρίσης επί των καταστάσεων είναι μικρή και η διακριτική ευχέρεια των ηρώων μηδαμινή αν όχι ανύπαρκτη.

Μια άλλη κατηγορία ταινιών η οποία φέτος είχε την τιμητική της αλλά σε «δεύτερο χρόνο» [για να δανειστούμε μια έκφραση του βόλει] ή σε δεύτερη ταχύτητα [έκφραση της σύγχρονης ευρωπαϊκής πολιτικής σκηνής] είναι οι αληθινές ιστορίες, πορτραίτα ή γεγονότα. Σ' αυτό το στίβο έδωσαν κάποιο τόνο τα πάντοτε βραδυπορούντα στις εξελίξεις βραβεία Όσκαρ.

Φαντασία και πραγματικότητα

Λέγεται και έχει ήδη γραφτεί και υποστηριχθεί ότι η αμερικανική κινηματογραφική βιομηχανία όπως εκφράζεται από το βασικό και μεγαλύτερο εκπρόσωπό της, τις κολοσσιαίες εταιρείες παραγωγής του Χόλυγουντ, αντιμετωπίζει με έντονο σκεπτικισμό δύο πάλοι ποτέ κραταιά κινηματογραφικά είδη: Την επιστημονική φαντασία και το γουέ-

στερν. Τα είδη αυτά, μέσω των οποίων αναδείχθηκε το Χόλυγουντ, τώρα πιστεύεται ότι τείνουν προς εξαφάνιση. Και αυτή η εξέλιξη χαρακτηρίζεται ως ψευδεπίγραφη, διότι λειτουργεί ακριβώς αντίστροφα για τους παρακάτω λόγους: Είναι αλήθεια ότι μπορεί να τελείωσε μια εποχή-φάση αυτού του είδους, αρχίζει όμως μια άλλη, νέα. Το κριτικό πνεύμα των σκηνοθετών που παρατηρήθηκε σε ταινίες όπως το «Μαρς Ατάκς» (Mars Attacks) του Τιμ Μπάρτον ή το «Νεκρό» του Τζιμ Τζάρμους και η αντιμετώπιση των θεατών, δείχνει την αναγέννηση και τη νέα πορεία του είδους και όχι την εξαφάνισή του. Τα σπουδαία αυτά κινηματογραφικά είδη θα ακολουθήσουν νέους όρους παρουσίας και προβληματισμού. Αυτό σημαίνει εξέλιξη και όχι εγκατάλειψη. Συγκεκριμένα το γουέστερν, λόγω της οριστικής παρόδου της αντίστοιχης ιστορικής περιόδου και των βιωμάτων που εκφράζει, ίσως να θεωρηθεί το πρώτο θύμα, αλλά δεν είναι. Υπάρχουν τα νέα «Γουέστερν». Οι ταινίες που περιγράφουν την επέλαση του καινούριου και την ισοπέδωση του παλιού, τη σύγκρουση του καλού και του κακού και τους μικροεμφυλίους πολέμους που συντελούνται κάθε μέρα στο Γουέστ της σύγχρονης ζωής, στις μεγάλες πόλεις του κόσμου, ανάμεσα στη φτώχεια και τον πλούτο, στη μαφία και τους εχθρούς της, στο έγκλημα και τη νομιμότητα, στην ευπρέπεια και την εξαθλίωση, στο δήθεν και το πραγματικό. Ως εκ τούτου τα είδη αυτά δεν εξαφανίζονται, απλώς μεταλλάσσονται και δικαίως.

Και τώρα τι;...

Έτσι κι αλλιώς ο κινηματογράφος τραβάει περήφανα όσο ποτέ το δρόμο του και τα κεφάλαια που ανοίχθηκαν την προηγούμενη χρονιά, όπως ο βαλκανικός κινηματογράφος, η νέου τύπου επιστημονική φαντασία, οι ταινίες φουτουριστικού ρεαλισμού, ο νεορεαλισμός Άγγλων και Γάλλων αλλά και ένας νέος παραμυθένιος κόσμος προς τον οποίο με επιτυχία στρέφεται εσχάτως το Χόλυγουντ, θα έχουν εντυπωσιακή συνέχεια κατά τη νέα φετινή κινηματογραφική περίοδο.

Η τέχνη, και δη η λαϊκότερη όλων, ο κινηματογράφος, έχει απεριόριστες δυνατότητες να μας δείξει πολλά από τα άγνωστα, να δικαιολογήσει πολλά από τα αδικαιολόγητα, να μας ανοίξει δρόμους δράσης και φαντασίας δίνοντάς μας λύσεις και διεξόδους. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να ανοίξουμε κι εμείς την ψυχή μας για να δεχθούμε τα μηνύματα. Να δεχθούμε την πραγματικότητα με το όνομά της όποιο κι εάν είναι, γιατί έτσι δε θα μπορεί κανείς να μας κοροϊδεύει. Αλλά και να δεχθούμε τη ζωή μέσα από το παραμύθι και τη φαντασία, στοιχεία χωρίς τα οποία η ζωή μας θα είναι πολύ μίζερη και σκληρή. Ας προσπαθήσουμε, αξίζει τον κόπο.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ – ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΔΩΔΩΝΗ

Αθήνα, Ασκληπιού 3, ☎ 36.13.029, 36.37.973

Γιάννινα, Μιχαήλ Αγγέλου 27, ☎ 35.026

Οι εκδόσεις «ΔΩΔΩΝΗ» συνεχίζοντας την παράδοση στο θεατρικό χώρο, έχουν κυκλοφορήσει μέχρι σήμερα:

- Α. Παγκόσμιο Θέατρο: 159 τόμοι με 184 θεατρικά έργα
- Β. Σύγχρονο Ελληνικό Θέατρο: 65 τόμοι με 124 θεατρικά έργα
- Γ. Νεοελληνική Θεατρική Βιβλιοθήκη: 6 τόμοι με 11 θεατρικά έργα.
- Δ. Μελέτες για το Θέατρο: 17 τόμοι.

Συμμαχώντας με το «χρόνο αντίμαχο»

Η ΕΚΠΛΗΞΗ ΜΙΑΣ ΕΚΛΕΚΤΗΣ αισθητικής συγκίνησης πάντα έχει τη δύναμη ν' αντιμάχεται τα φθαρτά χαρακτηριστικά του Χρόνου, ενώ ταυτόχρονα

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΠΑΓΚΡΑΤΗΣ

Χρόνος Αντίμαχος

Εκδόσεις Εψιλον, Αθήνα 1996

μπορεί να σμιλεύει την «άλλη» του όψη: την ουσιαστική κι αιώνια αλλά χαμένη μέσα στη βίωση της καθημερινότητας. Τότε είναι που ο Χρόνος — περιορισμένος και ασφυκτικός — γίνεται Αντίμαχος πολλών επιθυμιών μας. Τότε αξίζει και η λογοτεχνική γραφή να λειτουργήσει στον ευαισθητοποιημένο αναγνώστη αισθητικά, μαγικά, ποιητικά και επομένως ανατρεπτικά. Γιατί τα κείμενα μπορούν και διεκδικούν το Χρόνο τους, όταν αυτά είναι απόσταγμα γνώσης, λόγου και εικόνων. «Πόθος Δημιουργίας με συνεπαίρνει», γράφει ο Περικλής Παγκράτης σε κεφάλαιο του βιβλίου του «Χρόνος Αντίμαχος», και οφείλω να ομολογήσω ότι ο αναγνωστικός του χρόνος σταμάτησε ν' αντιμάχεται τον προσωπικό μου χρόνο. Ήταν μια από τις σπάνιες αλλά μαγικές στιγμές, όπου η ανάγνωση μετουσιώνεται σε μυσταγωγία και είναι τότε που η κριτική ανάγεται πλέον σε ανάγκη εσωτερική.

Διαβάζοντας με πολύ ενδιαφέρον και αμείωτη προσοχή το βιβλίο αυτό, εκεί που τα όρια του ποιητικού και του αφηγηματικού λόγου έμοιαζαν δυσδιάκριτα, τελικά ήταν η ποιητική φωνή του κειμένου που λειτούργησε αισθητικά στην αναγνωστική μου ευαισθησία. Θεωρώ το κείμενο αυτό προσφορά στον πνευματικό μας κόσμο. Η ποιότητα, η πληρότητα και η μαγεία του λόγου του με παρέσερναν στις σελίδες των μοιρασμένων ρόλων. Σαν μια παράσταση θεάτρου. Μα κάθε πράξη του έργου «Χρόνος Αντίμαχος» είχε οργανική συνέχεια με τα προηγούμενα και τα επόμενα, σαν τον ομφάλιο λώρο του Χρόνου που ενώνει την πολλαπλή κοσμική δημιουργία.

Η πρώτη μου αναγνωστική αίσθηση ήταν αντίστοιχη με τις χορευτικές κινήσεις του «Νιζίνσκι» του Σεφέρη. Κι ύστερα «μέσα στο χορό την περιδίηση η Ανδρομέδα εξαϊλώνεται». Κι έπειτα ήρθε στη μνήμη μου ο Valery, «Άσυλο, άσυλο, ω άσυλό μου, ω Στρόβιλε!... — Ήμουν μέσα σου, ω κίνηση, έξω απ' όλα τα πράγματα...» (μτφρ. Μελισσάνθη). Η γραφή του, λοιπόν, ιδιότυπη και εσωτερική, στα όρια του ποιητικού και του αφηγηματικού λόγου — του λόγου που «χορεύει», «τώρα που το σαξόφωνο ορμά με λύσσα» — με ενθουσίασε.

Με μια ΙΑΧΗ αρθρώνει τον πρώτο του λόγο το κειμενικό σώμα του έργου του, ίσως, γιατί «κάθε τέχνη είναι τέχνη πολεμική, όπου θανατώνουμε τον εαυτό μας, για να ξαναβρούμε ένα νέο σώμα, μια νέα μορφή» (Kristeva, μτφρ. Κ. Κολλέτ). Και μέσα στο έλασμα του ΧΡΟΝΟΥ παγιδεύεται κι απελευθερώνεται ο εσωτερικός ρυθμός και η μαγεία του λόγου του, του ερωτικού και πολεμοχαρούς: «Έχει

στα χέρια της το χρόνο μου, ένα έλασμα... Είναι δεκάξι χρόνων και στα χέρια της η ώρα παίρνει τη μορφή μιας σπείρας και περισφίγγει τον κλοιό, που με κυκλώνει... μα πιστεύαμε πως είναι ο χρόνος ολότελα δικός μας».

Κι όσο διαρκούσε η ανάγνωση, διαπίστωνα ότι ο ελλειπτικός λόγος της αφήγησης, η μυθοπλαστική φαντασία, ο υπαινικτικός ρυθμός των λέξεων, ο χορός των εικόνων συντελούν ώστε το κείμενο του Π. Παγκράτη να υπερβαίνει τις στατικές οριοθετήσεις και ν' αναγιγνώσκεται με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους. Έτσι, μέσα σ' αυτό το παιχνίδι της γραφής, εμένα με κέρδισε, συγκίνησε, μ' ενθουσίασε η ποιητική. Πρόκειται, λοιπόν, κατά τη θεώρησή μου για ένα βιβλίο «ποίησης» και ποιητικής: «*Η δύναμη του ονείρου μου είναι η ίδια η ρήξη. Μετάφερέ το με τους κανόνες της αισθητικής, αλλιώς — το ξέρεις — θα μείνει αμετουσίωτο*». Και ο λόγος του ονείρου μετουσιώνεται σε εικόνες μυστικές, «... γιατί υπάρχουν οι μεγάλοι μυστικοί που μας επήραν απ' το χέρι και μας έδειξαν το σύμπαν».

«Στις δεκαεφτά θα 'χει πανσέληνο»

Μέσα σε τόσο φως Ιουλίου εξαυλώνονται οι μύθοι της Ανδρομέδας, της Ελένης, της Εκάβης! «Άστραψε φως κι εγνώρισεν ο νιος τον εαυτόν του»· ο Σολωμός, ο Παλαμάς, ο Καβάφης κι ο Σεφέρης, πόσες «ιδανικές φωνές κι αγαπημένες»: ακούγονται με τη νοσταλγία της ανάμνησης, διακρίνονται με την ευκρίνεια της εντύπωσης. Οι υπερρεαλιστικές εικόνες ακροβατούν ανάμεσα στο όνειρο που διαχέεται και στη λέξη τη «δορούαιχη» [«οι δορούαιχες λέξεις και αυτοκτόνες»: Οδ. Ελύτης] που απελευθερώνει μύχιους πόθους: «μάχη για μια μοιχεία εν τη καρδιά. Πολεμική ιαχή καμία...». Ακούω με ακρίβεια; Του Εμπειρικού το θυμό «Άνευ ορίων άνευ όρων» και του Εγγονόπουλου τα κλειδοκύμβαλα που σιωπούν; Ήχοι γλυκείς κι ελληνικοί μέσα στα άδυτα παρωχημένων χρόνων κι αγαπημένων τόπων που εγγράφονται στο «εγχειρίδιο της Ιοκάστης», στην Κύπρο, στο δέκατο έκτο αιώνα, στον Λεόντιο Μαχαιρά, στα γραπτά του «Πρόσπερου», εκεί που ο Μιχαήλ και η Μαρία — δηλαδή ο ποιητής Δεσύλλας και η Μαρία Ασπιώτη — θα εκφράσουν το πρωτοποριακό πνεύμα των Κερκυραίων δημιουργών του εικοστού αιώνα (βλ. την «Ανθολογία Κερκυραίων Ποιητών» με εισαγωγή και ανθολόγηση του Π. Παγκράτη). Σε μια τέτοια γραφή ακροβατούν οι αιώνες. Συνομιλούν και ο Ρεμπώ κι ο Μότσαρτ κι ο Μπετόβεν· «ώσπου Virginia Woolf και Eliot πνίγονται στον πόνο». Κι η Θεοδώρα που ασκείται στο σαξόφωνο.

«Τέχνη ίσον αφαίρεση»

Μέσα από τις αφαιρετικές διαδικασίες της τέχνης, λοιπόν, όπως αυτές σμιλεύουν το κειμενικό σώμα του «Χρόνου Αντίμαχου», διακρίνεται μια ολάκερη παράδοση, μια «Συνέχεια» μυθικών, ιστορικών και λογοτεχνικών μορφών και εποχών που ανάγλυφα και εικαστικά — ως μου επιτραπεί ο όρος — εκτείνονται πέραν του κερκυραϊκού και του ελληνικού ορίζοντα στο χώρο της Ευρώπης. Ακολουθεί, πιστεύω, ο Κερκυραίος Π. Παγκράτης τη γνωστή άποψη του Γ. Σεφέρη ότι «παράδοση δε σημαίνει απαρίθμηση και μνείες παλαιών

τίτλων αλλά έργα που ζουν και γονιμοποιούν τη δημιουργική φαντασία των σημερινών ζωντανών ανθρώπων». Και αυτό κάνει. Έτσι, εδώ, η διαχρονικότητα της τέχνης, με ποιητικούς και εικονοπλαστικούς κώδικες, αντιμάχεται τη λήθη ενώ οι μυθολογικές είτε οι ιστορικές μορφές άλλοτε γίνονται πρόσωπα, άλλοτε σύμβολα, άλλοτε μνήμες που συνυπάρχουν, ωστόσο, σπάζοντας τα όρια του Χρόνου τους, γιατί — καθώς διαβάζουμε και πάλι στον Σεφέρη — ο ποιητής προσπαθεί να εκφράσει τη δική του αλήθεια, «αλήθεια μιας εποχής, που δεν αποκλείεται να είναι κι ένα κομμάτι της αλήθειας άλλων εποχών...».

Ενδεικτικά, λοιπόν παραθέτω κάποιο «Απόσπασμα» του βιβλίου, δείγμα της υποψιασμένης λογοτεχνικής του γραφής· πρόκειται για την Ανδρομέδα, για τη γυναίκα και για το μύθο της, που ελευθερώθηκε κι έγινε αστερισμός:

Στο πραιτόριο θα οδηγηθεί η Ανδρομέδα! (...) Μια εμμονή κι η Ανδρομέδα, επιστρέφει (...) Το φεγγαρόφωτο ολόγιομης σελήνης εισχωρεί. Έφθασε η Ανδρομέδα στο βενετσιάνικο μνημείο κι είναι η χαίτη της ίδια με το λιοντάρι — πέτρινο σκάλισμα αυτό στο βράχο — του Αγίου Μάρκου (...) Μου ψιθυρίζει: «Είμαι ένας Μότσαρτ κι είσαι ένας Μπετόβεν», γιατί μιλά με άνεση, αντίθετα με μένα που όλο γράφω κι όλο σβήνω. Γυρνώντας στα δικά μου, της απαντώ επίσης ψιθυρίζοντας: «Είσαι ένας Ρεμπώ κι είμαι έν' απόσπασμα· έτσι μου το 'μαθαν οι πρόγονοί μου οι τελειομανείς που μακαρίζω». Απάνω στα τοιχία του μνημείου αντιλαλούν οι φωνές των τραγωδιών. Η Ανδρομέδα αποχωρεί, (...). Μα αφού στιγμές αιώνων την κουβαλώ εντός μου, δεν την αναζητώ πια στα υψώματα. Ίσως κάπου εδώ να περιφέρεται η απόμακρη Ανδρομέδα.

Αναρωτιέμαι, κλείνοντας την κριτική του βιβλίου, αν πρέπει να στραφώ στο Συγγραφέα για τα λόγια τα επαινετικά που του ανήκουν και που αξίζει να ειπωθούν. Σκέφτομαι, όμως, τελικά ότι η τέχνη δεν ανήκει πουθενά· είναι που κάθε φωνή, του παρελθόντος και του μέλλοντος, των μύθων, της ιστορίας και της τέχνης, γίνεται ήχος και εικόνα, γίνεται κώδικας και αίσθημα, σύμβολο και μεταφορά, γίνεται λέξη. Κι εδώ, οι έξυπνοι και εύηχοι λεκτικοί συνδυασμοί, η παρήχηση-συνήχηση-αντήχηση, συμβάλλουν στην επιτυχή έκβαση του ποιητικού παιχνιδιού: «*ανυπόστατο ή απλώς ανυπότακτο*». Τελικά, μέσα σ' αυτό το παλίμψηστο των γραφών, η διακειμενική επικοινωνία των λογοτεχνικών, ιστορικών, μυθικών και προσωπικών κωδίκων γίνεται λόγος ερωτικός, λόγος αγάπης, που συγγράφει το κειμενικό σώμα και διαγράφει το συγγραφικό έργο: ο «Χρόνος Αντίμαχος» εγγράφει και εγγράφεται μέσα σε μια στιγμή «*καίρια... μία και μοναδική*».

Μια «η στιγμή μπορεί να διευρυνθεί», που λέει και ο Ελύτης, κι είναι, τελικά, η Μνήμη, μόνη, που αθώνει το Χρόνο. Δε μένει, λοιπόν, παρά να της δώσουμε την ευκαιρία να είναι αυτή που θ' αποφασίσει τελικά για το έργο του Περικλή Παγκράτη. Σε ό,τι πάντως με αφορά, πιστεύω πως ο «Χρόνος Αντίμαχος» αξίζει να βρει στη μνήμη μας ένα δίκαιο και ιδανικό σύμμαχο.

ΜΑΡΙΑ ΛΙΤΣΑΡΔΟΥ

Τα «φαντάσματα» εμπνέουν

ΑΣ ΑΡΧΙΣΟΥΜΕ ΚΑΠΩΣ απρόβλεπτα: η μοναδική σκηνή του έργου, που μειονεκτεί και χλωαίνει, καθώς από το ύψος των υπερβατικών και μυστικιστικών αρχαϊκών και χριστιανικών αναφορών, βρισκόμαστε στο βάθος ενός ρεαλισμού, ας μου επιτραπεί ελαφρώς αδόκιμου και συγγραφικά επιπόλαιου, είναι εκείνη της συνομιλίας με τον Κοσμά. Η αφτιασιδωτή λογοτεχνικά αυτή, εννοείται ψυχική επαφή, ερμηνεύεται, με τις καλύτερες των προθέσεων, ως προσπάθεια επίδειξης μεγαλύτερης αληθοφάνειας, σ' ένα μυθιστόρημα που δεν τη χρειάζεται καθόλου, μιας και το «ψεύδος» του ορίζει συνισταμένες που άπτονται μη γήινων ή τουλάχιστον μη κοσμικών, με την ευρεία έννοια του όρου, επιδιώξεων και όχι μόνον, στον τομέα της συγγραφής. Ολόκληρο το υπόλοιπο υλικό, όπως στοιχειοθετείται, επεξεργάζεται και δομείται, δίνει την εικόνα μιας πλήρους, καθολικής αντιμετώπισης του παράλογου, του παράδοξου, του εκκεντρικού, φέρνοντας στην επιφάνεια μια σειρά απροσδόκητων και αναχωρητικών επεισοδίων, που εντυπωσιάζουν, αυτά καθ' αυτά, ως προς την ουσία, το περιεχόμενο και την τεχνική της αφήγησής τους.

Πράγματι το τελευταίο μυθιστόρημα της Ευγενίας Φακίνου, μιας συγγραφέως που, τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, βρίσκεται συνεχώς στο προσκήνιο, δίνοντας ώθηση στο βαλτωμένο πεζογραφικό στίβο, με έργα σταθμούς στη συντριπτική τους πλειοψηφία, είναι μια ανεπανάληπτη περιπλάνηση, σύγχρονη όσον αφορά τη σχέση της ηρωίδας με τους κατοίκους και τα χωριά της ορεινής Κορινθίας, διαχρονική, όμως, ως προς τις αξίες, τα μηνύματα, τα διδάγματα, τις αρετές του Ελληνισμού. Ξεκινώντας από το «Εβδομο ρούχο» και προχωρώντας με σταθερά, παρά τη ρευστότητα των θεμάτων, βήματα, η συγγραφέας φτάνει εδώ που συζητάμε, με πολλούς στόχους, ο κυριότερος, όμως, είναι η αποτροπή της φαλκίδευσης ενός ολόκληρου συστήματος, οργανωμένου της γνώσης και παράλληλα η διατήρηση της λάμπης ενός πολιτισμού, που και συνέχεια έχει και πλούσιος είναι και μ' αυτόν οφείλουν να πορευτούν οι επόμενες γενιές.

Δικαίως, λοιπόν, συγκαταλέγεται μεταξύ των δημιουργών που το έργο τους εμπνέεται από ρίζες αιώνων, που δεν πανικοβάλλεται από το χάος των χωρίς ουσιαστική έξαψη ημερών μας και που τελικά διασταυρώνει, με τον καλύτερο και πιο επιθυμητό τρόπο, έστω κι αν τα «φαντάσματα» αποτελούν την ασφαλιστική δικλείδα της λογοτεχνικής δοκιμής, το παρόν με τα ιστορικά δεδομένα και ντοκουμέντα, την ύπαρξη με την καταγωγή της, την εποχή με την απροσδιοριστία της, την έρευνα με τη συνεπή προσωπική εξαγωγή συμπερασμάτων από πηγές με αλάνθαστο επικοινωνιακό ένστικτο.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΦΑΚΙΝΟΥ
Εκατό δρόμοι και μία νύχτα
Μυθιστόρημα

Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1997, σελ. 255

Έτσι, μπορούμε αβίαστα να παρατηρήσουμε πως η μυθιστοριογράφος Ευγενία Φακίνου, απελευθερωμένη από συμπλέγματα και βιώματα καθημερινά και ανούσια, τουλάχιστον στο λογοτεχνικό της βίο, παρουσιάζει, πέρα από το — χωρίς να είναι μεμπτό — επιφανειακό ενδιαφέρον της στιγμιαίας συνομιλίας, γύρω από ζητήματα που εξάπτουν τη φαντασία, ένα απρόσμενο βάρος των πραγμάτων εκείνων που κρύβονται πίσω και χρειάζεται μεγάλος αγώνας για να αξιολογηθεί, με την προσφιλή της μέθοδο, που δεν είναι άλλη απ' τη συναρμολόγηση και τη συγκόλληση ομοιογενών ή ανομοιογενών, ενίοτε, παραστάσεων. Που ναι μεν έχουν χαρακτήρα ελληνόμορφο και ελληνοπρεπή, σε καμιά των περιπτώσεων, όμως παρά τη λαϊκότητά τους, εθνικής έξαρσης ή συναφούς υστερίας, για την οποία σήμερα πολλοί δέχονται πυρά και, ίσως, δικαιολογημένα.

Οι σταθμοί της συγγραφής αυτής της περιπλάνησης, που αναφέραμε παραπάνω, παρουσιάζουν την ανάλογη αντιστοιχία τους, τόσο στο χρόνο παράθεσης, όσο και στην «πραγματικότητα»: Η αρχαιοελληνική παρακαταθήκη, η σύνδεση του μπαρμπα-Χρίστου με τη λογοτεχνική και εκπαιδευτική παράδοση, η εκτυφλωτική γενναιότητα των αγωνιστών του '21, ο γάμος ως λαϊκό αλλά εκφυλισμένο δρώμενο, η προσφορά της ορθοδοξίας και των θεραπόντων της από κάθε πόστο, με την κοσμική αναχώρηση, το μεταίχμιο του πολιτισμού και της αγροτικής ζωής και τέλος το έθιμο της φωτιάς ανήμερα του Αϊ-Γιαννιού. (Δεν θα αναλύσουμε εδώ τις πτυχές αυτών των σημείων, πάνω στα οποία κινείται και εκφράζεται η συγγραφέας, παρά το γεγονός ότι ο χώρος δεν είναι απαγορευτικός, απλώς επειδή τα συγκεκριμένα μοτίβα απαιτούν μιας άλλης μορφής ανάλυση, περισσότερο φιλολογική παρά κριτική και ίσως ίσως γιατί είναι «αδύνατο» να ελεγχθούν όλες οι πληροφορίες που τα συνοδεύουν, μια που πάντα ελλοχεύει η φαντασία και τα σκιρτήματά της, ακόμη κι εκεί που η αποστολή έχει τις αληθινές της διαδρομές.)

Θα πρέπει όμως να ισχυριστούμε πως η πολυπλοκότητα των σημαινόντων, που άλλοτε φανερά και άλλοτε ως φαντάσματα-σύμβολα και άλλοτε ως διαστάσεις μιας μυστικοπαθούς συνάντησης με το παρελθόν, είναι τέτοια που δρομολογεί μια ανάγνωση πολυδιασπασμένη και αποσπασματική, παρά το φαινομενικό, διάχυτο, ενωτικό στίγμα που διακρίνει το βιβλίο. Δεν θα υποκύψει η συγγραφέας σε νεράιδες, καλπασμούς αλόγων, φωνές αγίων, καφετζούδες και χαρτορίχτρες, ολοκληρωτικά, θα υποψιαστεί, όμως, και θα χρησιμοποιήσει αυτές τις ποσοστιαίες συνιστώσες για να περιγράψει, με πολλές λεπτομέρειες και έντονο προβληματισμό, τη διαχρονική τους διαδρομή. Μια διαδρομή που επιτρέπει με κάθε μέσο την προσέγγιση και την οριοθέτηση των συνόρων του ελληνισμού μέσα στη μακριά και πολυτάραχη Ιστορία του.

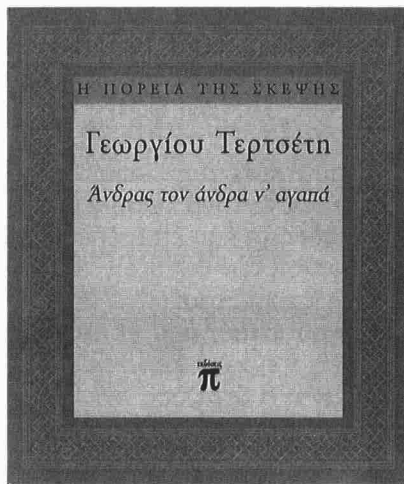
Πέραν του θεματικού ιστού, που εκτυλίσσεται με πραγματικά μεγάλη συγγραφική δεξιοτεχνία, εκείνο που δίνει στο μυθιστόρημα μεγαλύτερη έμφαση είναι ο θεμέλιος λίθος αυτής της «θεατρικής παράστασης», η ατμόσφαιρα της οποίας μεταφέρεται στον αναγνώστη, δηλαδή οι διάλογοι: Η καταπληκτικής ζωντανίας, αμέτρητου ενδιαφέροντος και συνεχούς τροφοδοσίας με γεγονότα, που εξά-

πτουν τη φαντασία, τοποθέτηση των κατάλληλων, για την πορεία που ακολουθείται, φράσεων, η πεζότητα των λέξεων, η επίμονη αλληλοκάλυψη των απόψεων των συνδιαλεγόμενων, η ερώτηση-κλειδί, που θα δώσει την ευκαιρία στον απέναντι να τοποθετηθεί σκεπτόμενος δυνατά, όλα αυτά αποδεικνύουν πως η Ευγενία Φακίνου δεν είναι τυχαία, ξέρει το λόγο και την τεχνική του γραψίματος. Με δυο λόγια, πως είναι μια χαρισματική πάστα παραμυθά που, εντελώς φυσιολογικά, φυσικά και επίπεδα, υπολογίζει τους ήρωές της, που διέρχονται από τις πιο κρίσιμες και ανώμαλες προδιαγραφές της έκρηξής τους, κατ' αρχάς με αυτοπεποίθηση και στη συνέχεια με πλήρη υποδειγματικότητα.

Το πεζό εγχείρημα: «Εκατό δρόμοι και μία νύχτα» είναι σαφώς μια αξιολογότερη λογοτεχνική κατάθεση. Αναρριχώμενη η συγγραφέας σε απόκρημνους και ορεινούς δρόμους, όπου συναντά αναχωρητές πάσης φύσεως, αλλά παράλληλα βυθιζόμενη σε προερχόμενα απ' το συγκλονιστικό παρελθόν αυτής της χώρας καταγεγραμμένα ιστορικά και παραδοσιακά εκθέματα, γίνεται προπομπός, με μια νύξη τρυφερή και ευαίσθητη, της λαμπρής και πολυδαίδαλης ελληνικής ζωής, τα σύμβολα της οποίας ποικίλλουν, οι δε αναρίθμητες μεταμορφώσεις της προειδοποιούν για την εκλεπτυσμένη και δραματική της υφή. Οι φωτιές, που στις 23 του Ιούνη θ' ανάψουν σ' ολόκληρη την Πελοπόννησο και που οι περισσότερες θα γίνουν ορατές, είναι το πέταγμα προς νέους ορίζοντες, είναι το αποδεικτικό στοιχείο της συνέχειας και της θύμησης. Καθετί το απροσδόκητο, που η περιπλάνηση έφερε στην επιφάνεια, με έντονο θυμικό και νοηματικό τρόπο, είναι ένα κομμάτι, όχι μόνο μιας ακραίας στιγμής και ενός οριακού δέους, προσφιλούς και ενεργητικής ταύτισης, αλλά ταυτόχρονα και μια σημαία δραστηρικής επινόησης και άλλων έργων με παραπλήσια συλλογιστική, αφού τα εκφραστικά μέσα, όπως και η σκέψη είναι καθαρά προσωπικά και ποτέ, όπως η συνείδηση και τα οράματα, συλλογικά.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ"

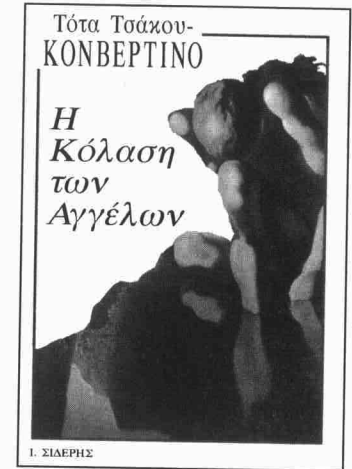
Από το 1897

Η αξιόπιστη πρόταση και στη Λογοτεχνία

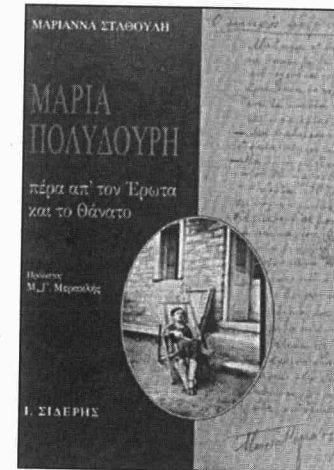

Το κορίτσι με τα πουλιά
(Βραβείο Γκονκούρ)

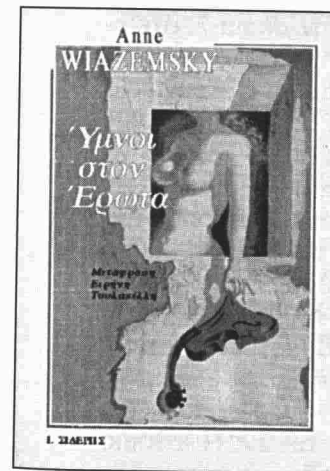
ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Η κόλαση των Αγγέλων

Μαρία Πολυδούρη
Πέρα απ' τον Έρωτα και
το Θάνατο

Ύμνοι στον Έρωτα

Σκιές υπό το Σελινόφως

Βιβλιοπωλείο "Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ", Σταδίου 44, Τηλ.: 3229638 Fax: 3245052

Ο Καββαδίας με φόντο τις ιδέες, τα πρόσωπα, τα γεγονότα

ΑΠΟΤΙΜΩΝΤΑΣ ΚΑΝΕΙΣ ΕΝΑ βιβλίο όπως «Ο πολιτικός Νίκος Καββαδίας», μετά το πέρας της ανάγνωσης, αναρωτιέται για την εν γένει προσφορά του, τόσο στον εξειδικευμένο χώρο στον οποίο κινείται και ο οποίος ενδιαφέρει κάλλιστα τους μελετητές, όσο γενικότερα και συνολικά στον ιστορικό καμβά στον οποίο στηρίζεται και ο οποίος φυσικά αφορά όλους. Έτσι, λοιπόν, καλύπτοντας και τις δύο ανάγκες που μια παρόμοια δοκιμή οφείλει να θέτει σαν στόχο, το έργο του Φιλίππου Φιλίππου, συνοπτικά αλλά και αναλυτικά όπου χρειάζεται, ορίζει το πέρασμα του μεγάλου ποιητή απ' αυτή τη ζωή, με καταλυτικές, επεξηγηματικές και ερμηνευτικές πινελιές, ούτως ώστε να γίνει κτήμα όλων των θετικών μας διαθέσεων. Γιατί ορμώμενος ο γνωρίζων απ' αυτό που η έρευνα τον έχει προικίσει, γίνεται διαμεσολαβητής και κουβαλητής ακόμη εμπειριών, επιδιώκοντας την πλατύτερη αποδοχή τόσο των προσωπικών του απόψεων, πάνω στο υπό συζήτηση υλικό όσο και του ίδιου του υλικού, που χρειάζεται μεν επεξεργασία και οριοθέτηση, είναι όμως εξαρχής δεδομένο, αφού έστω και σταδιακά ή αποσπασματικά, έχει υποστεί ζύμωση από προηγούμενες αναφορές, κριτικές, επισημάνσεις, σχόλια, συζητήσεις ή καταγραφές, δημοσιεύσεις, καταθέσεις.

Ο Φιλίππου εργάζεται μεθοδικά: ξέρει ότι για να στοιχειοθετήσει την προσωπικότητα του μεγάλου ποιητή και πεζογράφου και ταυτόχρονα για ν' αναδείξει περισσότερο την πολιτική του ιδιότητα, η οποία και σημαντική ήταν και πλούσια σε δράση, πρέπει να τις ενσωματώσει και να τις θέσει σε σύνδεση με τις ιδέες, τα πρόσωπα, τα γεγονότα μιας πενήντάχρονης διαδρομής, στην οποία λειτουργήσε σαν δημιουργός και πολιτικό πρόσωπο. Το πλαίσιο, λοιπόν, πρέπει να έχει ιστορική αξία, να ξεπηδά μέσα από τα επιτεύγματα της παγκοσμιοποίησης της σκέψης, να δονείται από καταστάσεις που — πλην ελάχιστων εξαιρέσεων — όσοι τις έζησαν τείνουν να τις ξεχάσουν, ενώ — στη συντριπτική πλειοψηφία — όσοι δεν τις γνώρισαν επιδιώκουν να τις γευτούν. Και σ' αυτούς τους τελευταίους απευθύνεται: σ' όσους, δηλαδή, αγάπησαν την ποίηση και τα πεζά του Καββαδία μέσα από διαβάσματα, ακούσματα, μουσικές, στους νέους που θέλουν, χρόνια μετά το θάνατό του, να τον γνωρίσουν καλύτερα και τέλος σε όλους εκείνους που πιστεύουν πως η πολιτικοποίηση δεν γεννά μόνο εκτρώματα, πάμπολλες φορές ωθεί σε μια στάση κριτική και αγωνιστική, έστω κι αν — όπως αυτή του ποιητή — είναι διακριτική, σεμνή και χαμηλών τόνων. Η Ιστορία είναι ένα απ' τα πολυτιμότερα αγαθά που μπορούμε να καταναλώσουμε, κι αυτό το γεγονός συμβάλλει, αντίθετα με τη χαλάρωση

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

Ο πολιτικός Νίκος Καββαδίας, μελέτη
Εκδόσεις Άγρα, Αθήνα 1996, σελ. 191

άλλων μορφών καλλιέργειας, στο να διδαχθούμε από τις πράξεις όσων έζησαν πριν από μας, να ανασύρουμε μορφές και επεισόδια που μένουν ζωντανά κάτω από την αχλύ του παρελθόντος και τελικά να γίνουμε, με τη σειρά μας, συμμετοχοί όσων πραγμάτων δεν έφερε η τύχη να προλάβουμε. Ο Φιλίππου είναι σίγουρος πως η αριστερή και προοδευτική καταγωγή, η συνύπαρξη των μη αντιδραστικών πεποιθήσεων, η γνώση των αγώνων ή των λαθών, που οι αριστερές πρωτοπορίες ενέπνευσαν ή υπέπεσαν και όχι μόνο, πρέπει να γίνουν αντικείμενο ευρύτερης και δοκιμακής επισήμανσης, γιατί είναι το σπέρμα της διαλεκτικής αλήθειας, ενώ με αφορμή τον Καββαδία, είναι μια πολύ καλή στιγμή να λεχθούν όλα αυτά απροσχημάτιστα και σχεδόν ακομμάτιστα.

Ο Φιλίππου διέρχεται όλα τα στάδια, που ο Καββαδίας λειτουργήσε πολιτικά και όχι μόνο, μ' ένα λόγο ζωντανό, γρήγορο, άρτιο, θερμό και προπαντός υποβλητικό. Σαν καλός συγγραφέας και ερευνητής που είναι, αντιλαμβάνεται πως μια άχρωμη και ψυχρή καταγραφή των διάφορων απόψεων για το έργο του ποιητή ίσως το αποδυνάμωνε από τη σημαντική του δυναμική και συμπεριφορά, έτσι με καθολική πεζή έκφραση και επιπλέον χωρίς φτιασίδα και στολίδια γλωσσικά, δίνει στην αναφορά του στίγμα ντοκουμέντου, χροιά μονογραφίας και όψη ιστορικού δοκιμίου. Όπου υπάρχει ανάγκη να εξηγηθεί μια ορισμένη νοοτροπία, λογοτεχνική ή θεματολογική, που αναφέρεται στο έργο του Καββαδία, ο συγγραφέας ανατρέχει σε γεγονότα καθοριστικά της παγκόσμιας σκηνής, όπως η Οκτωβριανή Επανάσταση, ο Ισπανικός Εμφύλιος, η Πολιτιστική Επανάσταση της Κίνας, η Επανάσταση στην Κούβα, οι αγώνες του Τσε Γκεβάρα, αλλά και της ελληνικής, όπως το '22, η Δικτατορία του Μεταξά, η Κατοχή, η Αντίσταση, ο Εμφύλιος, οι διώξεις, ο Απρίλης του '67. Όπου επίσης ο δημιουργός Νίκος Καββαδίας, αρνούμενος να ενσωματώσει τα πολιτικά του ποιήματα μ' εκείνα των ναυτικών του περιπλανήσεων και των ερωτικών του ταξιδιών, ο Φιλίππου, αφού τα παραθέτει αυτούσια, επικαλούμενος τα έντυπα στα οποία δημοσιεύτηκαν, με μια, το πολύ δυο σελίδες, απασφαλίζει τις θεματικές τους πηγές και δικλίδες, χωρίς την παραμικρή απόφαση φιλολογικής ανάλυσης, για το λόγο ίσως του δεδομένου της ποιότητας και, ίσως, επιπλέον, επειδή θεωρεί πως η δουλειά αυτή ανήκει σε άλλους μελετητές και σε άλλου είδους προσεγγίσεις. Και τέλος, όπου υφίσταται λόγος να αποδειχθεί η πολιτική στάση του Καββαδία σε συνάρτηση, όχι τόσο με ιδεολογίες, που είναι σαφής και γεγονότα που είναι ιστορικά καταγραμμένα, αλλά με πρόσωπα, ο Φιλίππου κυριολεκτικά εκπλήσσει, χωρίς πιστεύω ο ίδιος να θέλει να βαπτιστεί παντογνώστης, με το πλήθος των πληροφοριών που παραθέτει, για τις σχέσεις του ποιητή με όλο σχεδόν το φάσμα των δημιουργών αυτής της περιόδου, λογοτέχνες, συντηρητικούς και μη, εκδότες περιοδικών και εφημερίδων, διανοούμενους, κριτικούς, σκεπτόμενους και κομματικούς φίλους. Έτσι ώστε την εποχή που ο Καββαδίας βάζει τα θεμέλια για λογοτεχνικές και προοδευτικές αναρριχήσεις, να γινόμαστε μάρτυρες της γενικότερης θέσης, που άλλοι συγγραφείς και πνευματικοί άνθρωποι κράτησαν, απέναντι

στα συγκλονιστικά συμβάντα, τα οποία η Ιστορία περιέσωσε και μέσω της οποίας ο Φίλιππος εργάστηκε.

Ο ποιητής και πεζογράφος Νίκος Καββαδίας, λοιπόν, υπήρξε ένας γνήσιος, με πάθος και σθένος, αριστερός, παρά το γεγονός ότι δεν ασπάσθηκε τη «στρατευμένη τέχνη», το «σοσιαλιστικό ρεαλισμό» ή την άποψη ότι «η ποίηση πρέπει να γεμίζει στάδια», άσχετα αν αυτό έγινε κάτω από άλλες συνθήκες, παρά το γεγονός ότι δεν έγραψε ποιήματα για εργάτες, αγρότες, αγωνιστές — κάτι που πολλοί συνάδελφοί του έκαναν σχεδόν υστερικά —, παρά το γεγονός ότι ουδέποτε, πλην της θέσης του γραμματέα του Ε.Α.Μ. Λογοτεχνών-Ποιητών, υπήρξε κομματικό ή ανώτερο στέλεχος στην ιεραρχία. Με τη σεμνότητα όμως που τον χαρακτήριζε και την ήπια φύση του, έστω και με την ολιγοσέλιδη παρακαταθήκη του, θεωρείται, σήμερα, ανακαινιστής των εκφραστικών και λογοτεχνικών μέσων της περιόδου που δημιούργησε.

Αριστερών καταβολών, ιδεολογίας και πεποιθήσεων, καθώς και πρώην ναυτικός, όμως, είναι ο μελετητής του βίου του και του έργου του, ο συγγραφέας και κριτικός Φίλιππος Φιλίππου. Ο οποίος — όπως ειπώθηκε —, παίρνοντας αφορμή από την πολιτική πτυχή του Καββαδία, κρίνει με τρόπο αξιοπρεπή και υπεύθυνο αντιλήψεις, λάθη και παραλείψεις των ιστορικών ηγεσιών της Αριστεράς, σ' αυτή τη διαδρομή που χρωματίστηκε από πολλά και σημαντικά γεγονότα. Γι' αυτό το λόγο, το παρόν πόνημα πρέπει να διαβαστεί, καθώς αποτελεί ένα εγχειρίδιο ιστορικής μνήμης και κριτικής της αντιμετώπισης, εικοσιένα χρόνια μετά το θάνατο του ποιητή.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

- ▶ COMPUTER GRAPHICS
- ▶ ΜΑΚΕΤΕΣ
- ▶ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ

GRAFIK COLOR
&
DESIGN

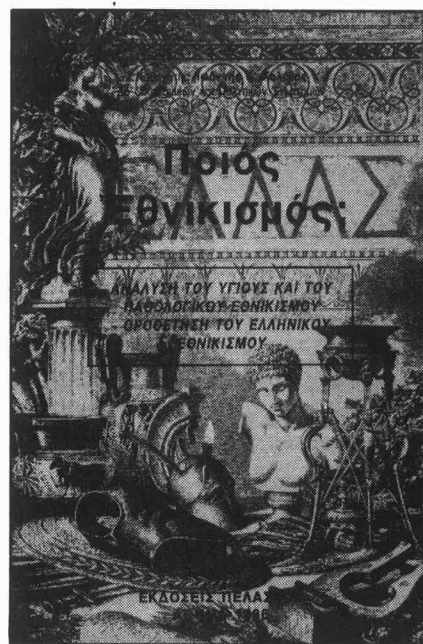
ΑΝΤΖΕΛΑ ΣΟΥΤΟΥ

ΜΕΛΙΣΣΙΩΝ 9 ΜΑΡΟΥΣΙ 151 26
ΤΗΛ. 80 23 605

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ - ΑΠΑΝΤΗΣΗ

του καθηγητή **Ίωάννη Κ. Χολέβα**
δρος Οικονομικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν

“Ποιὸς Ἐθνικισμὸς;”

Ἀνάλυση
τοῦ ὑγιоῦς
καὶ τοῦ παθολογικοῦ
Ἐθνικισμοῦ

Οριοθέτηση
τοῦ Ἑλληνικοῦ
Ἐθνικισμοῦ

Ἐθνικισμὸς -
- Εὐρωπαϊσμός -
-Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση

354 σελίδες - δρχ. 4.000

Ἀποστέλλεται καὶ μὲ ἀντικαταβολή

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΕΛΑΣΓΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡ. ΓΙΑΝΝΑΚΕΝΑΣ
Ἀχ. Παράσχου 127 114 75 Ἀθήνα
τηλ. 01-6440021 τηλεομ. 01-6450097

Η πολυμορφία και πολυτονία του χώρου

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ της Μεσογείου το Ιόνιο Πέλαγος αποτελεί το υδάτινο πεδίο φυσικής ροής και σύγκλισης των ροπών του κόσμου καλύπτοντας με τα πολυκύμαντα πέπλα του τον ομφαλό της γης. Μαζί με την Αδριατική και το Λιβυκό Πέλαγος, το Ιόνιο δημιουργεί τον άξονα που διαιρεί τον μεσογειακό χώρο σε δυτικό και ανατολικό, προβάλλοντας εντονότερα τη φαινομενική αυτονομία που παρουσιάζουν οι αντίστοιχες μεσογειακές λεκάνες αλλά και διευκολύνοντας τη συνάφεια και την επικοινωνία των δύο κόσμων, της Δύσης και της Ανατολής, πρωτεϊκών και πολύπειρων συντελεστών του μεσογειακού πολιτισμού.

Αντίθετα με το διάσπαρτο από νησιά Αιγαίο, η θάλασσα του Ιονίου εμφανίζεται στη μεγαλύτερη έκτασή της ενιαία και συνεχής, χωρίς να διακόπτονται νησιά τον ορίζοντά της. Τα μόνα σημαντικά, φερώνυμα του πελάγους Ιόνια Νησιά είναι συγκεντρωμένα στην ανατολική παράκτια ζώνη και αποτελώντας τους ισχυρούς σπονδύλους ενός φυσικού κυματοθραύστη, που προστατεύει τις ακτές της ελληνικής χερσονήσου, δημιουργούν στην περιοχή μικρές και ευλίμενες θάλασσες.

Οι κρημνώδεις δυτικές ακτές των νησιών του Ιονίου αποτελούν εύγλωττη μαρτυρία των γεωλογικών διαταράξεων και μεταβολών που συντελέστηκαν και συντελούνται ακόμη στην περιοχή. Το μεγάλο ρήγμα του Ιονίου — φυσικό σχίσμα Ανατολής και Δύσης — οδηγεί νοτιοδυτικά της Ζακύνθου και της Πελοποννήσου σε χάσμα μέγα γνωστό ως «Φρέαρ των Οινουσών», όπου έχει μετρηθεί το μεγαλύτερο βάθος της Μεσογείου (5.005 μέτρα). Σ' αυτή την οριακή γραμμή, την «Ιόνια αύλακα» που μαζί με τη «Λιβυκή αύλακα» περιχαράκωνουν τον ευρύτερο χώρο της ελληνικής Ανατολής από την Κέρκυρα ως τις μικρασιατικές ακτές, προστρίβονται η αφρικανική και ευρασιατική λιθοσφαιρική πλάκα συνταράσσοντας με την τρομακτική τους ενέργεια τα θεμέλια της γης. Πέρα από τα Ιόνια Νησιά, η αχανής και επιφανειακά έρημη θαλάσσια έκταση του Ιονίου μαζί με το επίσης αχανές Λιβυκό πέλαγος αποτελούν τον μεγαλύτερο κενό χώρο της Μεσογείου, μια θαλάσσια έρημο που συνιστά το υγρό ισοδύναμο της αφρικανικής ερήμου.

Η γεωγραφική θέση των νησιών του Ιονίου κοντά στις ακτές της ηπειρωτικής χώρας, η γεωφυσική τους μορφολογία και η φυσική τους κατάσταση — ευρύχωροι κόλποι με προσπελάσιμες ακτές, πολυάριθμοι όρμοι, ορεινοί όγκοι και σπήλαια που χρησίμευαν ως φυσικά καταφύγια, πλούσια βλάστηση, άφθονα νερά, καλλιεργήσιμα εδάφη — ήταν άριστες προϋποθέσεις για την εγκατάσταση των ανθρώπων, ενώ οι εσωτερικές θάλασσες που σχηματίζονται δημιουργούσαν το κατάλληλο μικροκλίμα για την ανάπτυξη πολιτισμών. Κι ακόμη, η διάταξη των νησιών στον θαλάσσιο χώρο του Ιονίου και η πλαισίωσή τους από πλήθος νησίδων και σκοπέλων ενθάρρυναν την πρώιμη ναυσιπλοΐα και διευκόλυναν την επικοινωνία με την ιταλική χερσόνησο.

ΝΙΚΟΣ ΔΕΣΥΛΛΑΣ

Ιόνια Νησιά' στα ίχνη του Οδυσσέα

ιστορική εισαγωγή: Νίκου Γ. Μοσχονά
Εκδόσεις Σύνολο, Αθήνα 1997

Η παρουσία του ανθρώπου στα νησιά μαρτυρείται σε εξαιρετικά πρώιμες εποχές, όταν η φυσική γεωγραφία του χώρου παρουσίαζε άλλη εικόνα από τη σημερινή, εξαιτίας της χαμηλότερης στάθμης της θάλασσας. Υποστηρίχθηκε ότι υπάρχουν ίχνη ανθρωπίνης παρουσίας κατά την αρχαιότερη παλαιολιθική εποχή εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια πριν από την εποχή μας, ενώ σε διάφορες θέσεις των νησιών εντοπίστηκαν τεκμήρια που χρονολογούνται στη μέση παλαιολιθική εποχή (200.000 - 35.000 π.Χ. περίπου). Από εκείνο το μακρινό βάθος του χρόνου μέχρι σήμερα ο άνθρωπος εξακολούθησε να ζει και να δρα πάνω στην πολύτιμη γη των νησιών βιώνοντας τον ατέρμονα αγώνα για επιβίωση, τη διαρκή προσπάθειά του να προσαρμοστεί στη φυσική πραγματικότητα αλλά και να προσαρμοστεί τη φύση στις δικές του ανάγκες. Σ' αυτά τα νησιά ο άνθρωπος έγινε δημιουργός, έπλασε οράματα, άρθρωσε μύθους, διαμόρφωσε πολιτισμό, διαρκώς ανανεούμενο και ακτινοβολούντα.

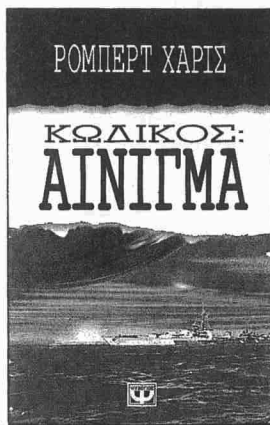
Δύσκολο να υφανθεί ο ιστός του ιστορικού παρελθόντος των νησιών, αλλά η πρόκληση μεγάλη και ο καρπός γλυκός, όταν μάλιστα έχει προορισμό να συνοδέψει την αισθητική Οδύσσεια του Νίκου Δεσύλλας. Η περιπλάνηση στο παρελθόν και στο παρόν του Ιονίου οδηγείται από την εσωτερική ανάγκη της προσέγγισης αυτού του πολύμορφου σπονδύλου της κοσμογένεσης και της ανθρωπίνης δραστηριότητας. Και στη μία και στην άλλη περίπτωση τα στοιχεία υπάρχουν και περιμένουν την αποκάλυψή τους. Ο Νίκος Δεσύλλας, έχοντας γνωρίσει στις δικές του περιπλανήσεις πολλών ανθρώπων «άστεα και νόον», διαθέτει προσληπτικότητα και ευαισθησία, αρετές απαραίτητες για τη σύλληψη της διαφεύγουσας πραγματικότητας, της ρευστής και αέναα μεταβαλλόμενης ατμόσφαιρας, της στιγμιαίας αισθητικής αποκορύφωσης, της διαλεκτικής που εξυφάνεται ανάμεσα στο φως και στα χρώματα, της αρμονίας όγκων και επιφανειών, της διάταξης γραμμών και επιπέδων, της αλληλουχίας των χρωματικών διαβαθμίσεων, της σύζευξης και μείξης των χρωμάτων, της ατμοσφαιρικής ποιότητας, της ευκρίνειας του υλικού στοιχείου.

Σε αντίθεση με το Αιγαίο, όπου το κυρίαρχο φως εξουδετερώνει το χρώμα επιβάλλοντας έντονες και οξείες αντιθέσεις, στο Ιόνιο το φως πληθωρικά επιφαινόμενο ζωοποιεί το πλούσιο χρωματικό φάσμα που πληροί εμφαιτικά και αφειδώλευτα τις επιφάνειες δημιουργώντας μια ανεπανάληπτη αρμοσύνη. Η πολυμορφία και η πολυτονία προσδιορίζουν την ταυτότητα του χώρου. Σύζευξη φωτός και χρώματος, ευθείας και καμπύλης και διαρκής διάλογος θάλασσας και στεριάς, άλλοτε σκληρός, βίαιος πολιορκητικός κι άλλοτε ψιθυριστός, ερωτικός, με πολύτροπους εναγκαλισμούς. Αυτόν τον ιόνιο χαρακτήρα τον γνωρίζει καλά ο Νίκος Δεσύλλας και κατορθώνει να τον αποτυπώσει και να τον αναπλάσει με ευαισθησία και τέχνη. Το οδοιπορικό του στα Ιόνια Νησιά έχει αγγίξει τη γη, τη θάλασσα και τον ουρανό, έχει συναντήσει τον άνθρωπο και τα έργα του. Φυσική πραγματικότητα και ανθρώπινη επέμβαση στον χώρο δίνουν το στίγμα ενός κόσμου και ενός πολιτισμού με ρίζες βαθιές και πλούσιους κλώνους. Ενός πολιτισμού που η καλλιτεχνική φροντίδα της Μαρίας Καρατάσσου πέτυχε να επεξεργαστεί και να παρουσιάσει με αίσθηση μέτρου και αρμονίας.

Ν. Γ. ΜΟΣΧΟΝΑΣ

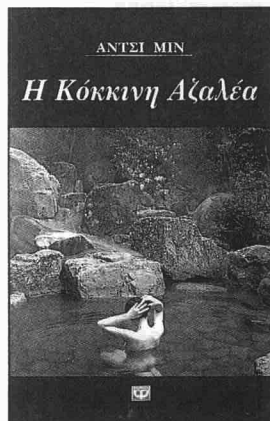
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

— ΝΕΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ — *Λογοτεχνία* —

Μάρτιος 1943. Βρισκόμαστε στον τρίτο χρόνο της γερμανικής κατοχής. Ο Τομ Τζέρικο είναι ένας ιδιοφυής μαθηματικός που επιστρατεύεται από το Κέντρο Αποκρυπτογράφησης Μπλέτλι Παρκ, στο Λονδίνο, για να συμμετάσχει σε μια ομάδα αποκρυπτογράφων. Είναι ο μοναδικός που διαθέτει την ικανότητα να σώσει ολόκληρη την Ευρώπη από τις επιθέσεις των Γερμανών. Μοναδική όαση σ' αυτή την έρημο είναι η Κλερ, που ο Τζέρικο ερωτεύεται παράφορα. Εντελώς ξαφνικά, η Κλερ εξαφανίζεται από τη ζωή του. Ποιο μυστικό έχει να κρύψει; Τώρα υπάρχουν δύο αινίγματα στα οποία καλείται να βρει λύση.

Μετάφραση: Φωτεινή Μεγαλούδη

Μια νεαρή κοπέλα μέσα στη θύελλα της Πολιτιστικής Επανάστασης, στα βήθη της απέραντης κινέζικης υπαίθρου. Η ΚΟΚΚΙΝΗ ΑΖΑΛΕΑ είναι ακριβώς η ιστορία της. Στα δεκαεφτά της χρόνια η ηρωίδα υποχρεώνεται να φύγει από την πατρίδα της τη Σαγκάη για να δουλέψει μαζί με άλλες νεαρές γυναίκες σε μια κολεκτίβα. Εκπαιδεύεται στο φόβο, τη στέρηση, τη σκληραγωγία. Κι όμως, μόλο που της είναι απαγορευμένο να μιλήσει, να ντυθεί, να διαβάσει, να γράψει, ν' αγαπήσει, αυτή μέρα με τη μέρα καταφέρνει να βρει τρόπο να επιβιώσει: βρίσκει το δρόμο για τον έρωτα. Κι αυτός ο ερωτισμός είναι διάχυτος στο βιβλίο.

Μετάφραση: Κώστια Κοντολέων

Ο Ρόμιουλος Λέντμπετερ, είναι ένας ιδιόρρυθμος αλήτης που ζει σε μια σπηλιά μέσα σ' ένα πάρκο της Νέας Υόρκης. Ένα χειμωνιάτικο πρωινό, ανακαλύπτει έξω από τη σπηλιά του το πτώμα ενός εκπληκτικά ωραίου νεαρού. Η αστυνομία ανακοινώνει ότι ο θάνατος προήλθε εξαιτίας της έκθεσης στην παγωνιά. Ωστόσο, ο Ρόμιουλος έχει άλλη γνώμη. Ο νεαρός που βρέθηκε νεκρός υπήρξε στο παρελθόν μοντέλο ενός διάσημου φωτογράφου που έχει τη φήμη ανθρώπου διεφθαρμένου. Ο Ρόμιουλος, ο οποίος έχει διαλέξει τη ζωή του τραγωδούτη γιατί θέλει να δείξει την αντίδρασή του σε μια σάπια κοινωνία που την κυβερνούν οι ισχυροί του χρήματος, αποφασίζει να βρει μian άκρη σ' αυτή τη βρόμικη ιστορία.

Μετάφραση: Μαρία Χωρεάνθη

— Ένα δυναμικό «παρών» από τα πέρατα του κόσμου. —

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΑΕ • ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 1, 106 79 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ: 36 02 535, 36 18 654, 36 36 011, FAX: 01-36 40 683

Όσα πάντα θέλατε να μάθετε για το Σέρλοκ Χολμς

ΕΙΣΤΕ ΦΑΝΑΤΙΚΟΣ ΘΑΥΜΑΣΤΗΣ ΤΟΥ μοναδικού ιδιωτικού ντετέκτιβ Σέρλοκ Χολμς; Θα γνωρίζετε ίσως ότι ο δημιουργός του, ο Sir Arthur Conan Doyle, εκτός από τα βιβλία με ήρωα το δαιμόνιο ντετέκτιβ έχει γράψει ένα πλήθος άλλων με θέμα τον πνευματισμό και τα διαφορά ψυχικά φαινόμενα*. Μεταξύ του 1918 και του 1930 ο Κόναν Ντόουλ έγραψε, εξέδωσε ή μετέφρασε περίπου είκοσι βιβλία που αναφέρονται στον πνευματισμό. Βέβαια αυτά τα βιβλία δε γνώρισαν την επιτυχία εκείνων με ήρωα το Σέρλοκ Χολμς.

Πώς λοιπόν ο δημιουργός του πιο ορθολογιστή ντετέκτιβ όλων των εποχών, ένας συγγραφέας με ιατρικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου, κατέληξε σε κυνηγό φαντασμάτων; Αλλά κι ακόμα πώς πλάστηκε αυτή η παράξενη προσωπικότητα του Σέρλοκ Χολμς, που τόσο επιτυχημένα κρύβει τα συναισθήματά του πίσω από μια μάσκα ευγενικής και απόμακρης αυτάρκειας; Γιατί ο Σέρλοκ Χολμς είναι μορφομανής ή κοκαίνομανής; Πότε έμαθε να παίζει βιολί και πώς τελειοποιήθηκε στο μουσικό λύκειο του Σάλτσμπουργκ; Γιατί ο Ντόουλ τοποθετεί το θάνατο του ήρωά του στον καταρράκτη του Ράιχενμπαχ, μια τοποθεσία ανάμεσα στη Ζυρίχη και τη Βασιλεία;

Αν όλα αυτά τα χρόνια είχατε αυτές και πλήθος άλλων αποριών, το μυθιστόρημα «Η λίστα των 7», του πρωτοεμφανιζόμενου Μαρκ Φροστ, θα σας τις λύσει με τον καλύτερο τρόπο. Χρησιμοποιώντας ιστορικά στοιχεία της ζωής του συγγραφέα Άρθουρ Κόναν Ντόουλ αλλά και άλλων συγχρόνων του υπαρκτών προσώπων (π.χ. της «ιέρειας» του αποκρυφισμού και γνωστής τερατολόγου Έλενας Μπλαβάτσκι, 1831-1891) φτιάχνει μια συναρπαστική περιπέτεια με πλαίσιο τη βικτωριανή Αγγλία. Με έξυπνο τρόπο και έξοχο χιούμορ αναπλάθει μία εποχή, μία ατμόσφαιρα... Περιγράφει τους λαϊκούς τύπους του Λονδίνου, τους παρηκμασμένους αριστοκράτες, τους σατανιστές, τους μυστικιστές και προσφέρει — δανειζόμενος στοιχεία ακόμα και από τις δύο περιπέτειες-παιχνίδια του δαιμόνιου ντετέκτιβ που έχουν κυκλοφορήσει σε CD-ROM (The Lost Files of Sherlock Holmes, The Case of the Serrated Scalpel και The Case of the Rose Tattoo) και έχουν γνωρίσει τρομερή επιτυχία μεταξύ των adventure gamers και στις δύο όχθες του Ατλαντικού — μια καταγιστική δράση που κάνει τις κινηματογραφικές ταινίες του είδους να φαίνονται αχνές καρικατούρες, αναβιώνοντας το είδος του περιπετειώδους μυθιστορήματος που ήταν τόσο διαδεδομένο τον προηγούμενο αιώνα, όταν δεν υπήρχε ούτε κινηματογράφος ούτε πολύ περισσότερο τηλεόραση.

MARK FROST

Η λίστα των 7

Μετάφραση: Γωγώ Αρβανίτη,
Εκδόσεις «Bell»,
Αθήνα 1997, σελ. 571

Τα παρακάτω λόγια του Τζ. - Κ. Τσέστερτον μοιάζουν να αφορούν το βιβλίο του Φροστ: «Μια ρωμαλέα λαϊκή λογοτεχνία που να υμνεί τις μυθιστορηματικές δυνατότητες της σύγχρονης πόλης, μοιραία θα έπρεπε να έρθει. Μας ήρθε με τα αστυνομικά μυθιστορήματα, τόσο τραχιά, τόσο φρέσκια όσο και οι μπαλάντες του Ρομπέν των Δασών».

* «The New Revelation» 1918, «The Vital Message» 1919, «Spiritualism and Rationalism» 1920, «The Wanderings of a Spiritualist» 1921, «The Coming of the Fairies» 1922, «The Case of Spirit Photography» 1922, «The Early Christian Church and Modern Spiritualism» 1925, «The History of Spiritualism», 2 τόμοι, 1926, «What Does Spiritualism Actually Teach and Stand For?» 1928, «A Word of Warning» 1928, «The Roman Catholic Church-A Rejoinder» 1929 και «The Edge of the Unknown» 1930.

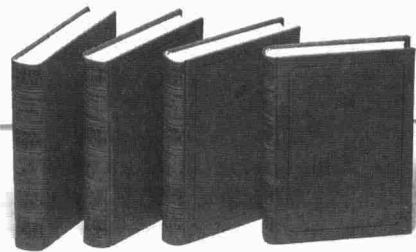
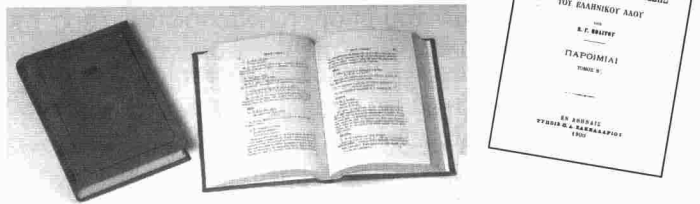
ΠΟΠΗ ΧΑΡΙΛΑΟΥ

**Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ**

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ Α-Δ • ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ Α-Β

**Φωτομηχανική ανατύπωση της πρώτης έκδοσης
1899-1904 του μνημειώδους έργου του ιδρυτού
της Ελληνικής λαογραφικής επιστήμης**

*Έξι τόμοι 4.000 σελίδες
* Χειροποίητη βιβλιοδεσία *
εξ ολοκλήρου από φυσικό δέρμα*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΟΡΑΜΑ

ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 51 • ΤΗΛ.: 52 21 112 - 52 21 466 • FAX: 52 21 466

Περιπέτεια του κρασιού

ΣΤΙΣ 6 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1851, ΣΤΙΣ εννιά το βράδυ, ο Γουσταύος Φλωμπέρ και ο φίλος του Μάξιμος ντυ Καν μπήκαν στην Πάτρα, ολοκληρώνοντας το μακρύ ταξίδι τους στην Ανατολή — τότε οι Πατρινοί γιόρταζαν κάτι, είτε τη βασίλισσα Αμαλία είτε το καρναβάλι τους. Επειδή δεν βρήκαν ξενοδοχείο για να κοιμηθούν, κατέφυγαν σ' ένα μεγάλο σπίτι με περίεργους ανθρώπους και σκυλιά που γάβγιζαν. Λέει ο συγγραφέας της «Μαντάμ Μποβαρύ» στο βιβλίο του «Το ταξίδι στην Ελλάδα»: «Στις 11 παρά τέταρτο, ένα κοντό γκαρσόνι μας φέρνει δυο σκληρά κοτόπουλα κι ένα μπουκάλι γλυκό κρασί, αφρώδες».

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΥΝΑΚΗΣ
Το κρασί του Γουσταύου
Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1997

Μ' αυτό το περιστατικό αρχίζει το βιβλίο του Νίκου Μπακουνάκη «Το κρασί του Γουσταύου — αφήγημα οινικών περιπετειών», που δεν είναι οινολογική μελέτη, αλλά η ιστορία μιας αργής «οινικής ενηλικίωσης», πάνω στην οποία αποτυπώνονται εμπορικές συγκυρίες, νοοτροπίες, συνήθειες, αλλά και η πορεία του ευρωπαϊκού αμπελώνα στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα. Ο συγγραφέας, διδάκτορας ιστορίας και πολιτισμού της Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales του Παρισιού, έγραψε μια μελέτη που μπορεί να θεωρηθεί συνέχεια των βιβλίων του «Πάτρα 1828-1860, μια ελληνική πρωτεύουσα στον 19ο αιώνα» — διδάσκει ιστορία της Όπερας στο Πανεπιστήμιο Πατρών — και «Το φάντασμα της Νόρμα», τίτλος που παραπέμπει στο αστυνομικό μυθιστόρημα του Γκαστόν Λερού «Το φάντασμα της Όπερας».

Εκτός από τον Φλωμπέρ, άλλος ένας Γουσταύος, ο Βαυαρός Κλάους, πρωταγωνιστεί στο βιβλίο. Ο Κλάους δεν έφερε στην Ελλάδα μόνο τον κοσμοπολιτισμό της Ευρώπης, το ρομαντισμό του Γκαίτε και του Σίλερ ή το φιλελεύθερο αέρα της πατρίδας του. Εισήγαγε σε τούτη τη μικρή γωνιά των Βαλκανίων το σύγχρονο επιχειρηματικό πνεύμα θέτοντας τις βάσεις της οινοποιίας στην Πάτρα με τη δημιουργία της εταιρείας «Αχαΐα», που σήμερα είναι γνωστή ως «Αχάια Κλάους». Η επιχείρησή του άρχισε να λειτουργεί τη δεκαετία του 1860 και μέχρι την έκρηξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου ήταν η μοναδική στον ελλαδικό χώρο «αγροτική πρεσβεία» της Μαυροδάφνης, ενός εύγεστου, λαοφιλούς κρασιού που γρήγορα μυθοποιήθηκε και παρουσιάστηκε ως ελιξίριο νεότητας.

Χώρος που αναπτύσσεται η περιπέτεια, η τιτλοφορούμενη «Το κρασί του Γουσταύου», δεν είναι μόνο η Πάτρα, αλλά και η Πελοπόννησος και τα Επτάνησα. Χρόνος το διάστημα από το 1850 — όταν εκδηλώθηκαν οι πρώτοι σοβαροί προβληματισμοί για την οινοποιία — έως το 1914, όταν ο πόλεμος έκλεισε τη γερμανική αγορά, αφήνοντας πίσω «χιλιάδες εκατόλιτρα κρασιού και αλκοόλ». Σ' αυτή τη χρονική περίοδο, στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκαν σημαντικές και ποικίλες προσπάθειες στον τομέα της αμπελοκαλλιέργειας και της οινοποιίας. Ήδη από το 1831 ο Γρηγόριος Παλαιολόγος, συγγραφέας του «Πολυπαθή» και του «Ζωγράφου», επιχείρησε κατ'

εντολήν του κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια να διδάξει την τέχνη της οινοποίησης. Στα Επτάνησα και ιδίως στη Ζάκυνθο — όπου παραγόταν η βερντέα, τύπος κρασιού που προτιμούσε ο Διονύσιος Σολωμός — είχε αναπτυχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό η καλλιέργεια της αμπέλου, ενώ η καλλιέργεια και η εμπορία της σταφίδας — του ελληνικού μαύρου χρυσού — αποτελούσε κύρια πηγή εσόδων για ένα μεγάλο τμήμα του λαού της Πελοποννήσου.

Η σταφιδική κρίση του 1893, που οφειλόταν στην υπερπαραγωγή και την πτώση των τιμών, προκάλεσε κοινωνική και πολιτική αναταραχή. Τα συλλαλητήρια στην Πάτρα, οι αγροτικές εξεγέρσεις στην Αχαΐα και την Ηλεία, οι απεργίες στα εργοστάσια, οι επιθέσεις και οι δολοφονίες με στόχο εμπόρους και τραπεζίτες ήταν φαινόμενα πρωτοφανή στον ελλαδικό χώρο. Πολλοί εξαθλιωμένοι σταφιδοπαραγωγοί προσχώρησαν στον αναρχισμό, ενώ ο γιος μεγάλου σταφιδοκτηματία, ο Βασίλης Θεοδωρίδης, εξέδωσε στον Πύργο την αναρχική εφημερίδα «Νέον Φως». Για να ανακόψει την κρίση, η κυβέρνηση ίδρυσε το 1899 τη «Σταφιδική Τράπεζα» — οι μέτοχοί της ήταν όλοι σταφιδοπαραγωγοί — που είχε σκοπό τη συγκράτηση των τιμών.

Το βιβλίο του Νίκου Μπακουνάκη, προϊόν επίπονης έρευνας ενός ιστορικού — ίσως και οινόφιλου — με το πλήθος των πληροφοριών, των στοιχείων, των πινάκων, την πλούσια εικονογράφηση (ετικέτες, καρτ-ποστάλ, διαφημιστικές καταχωρήσεις), τις σημειώσεις και τη βιβλιογραφία συμβάλλει στη γνωριμία με μίαν άγνωστη εποχή, την αφετηρία του σημερινού οινικού πολιτισμού μας.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

Δοκίμιο

ΜΑΝΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ
Το θέατρο στην Ερμούπολη
τον εικοστό αιώνα
ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ

Μία από τις εμμονές του Μάνου Ελευθερίου, του σημαντικότερου Έλληνα στιχουργού (αλλά και εξάιρετου ποιητή και πεζογράφου), είναι η ιδιαίτερη πατρίδα του η Σύρος. Η ιστορία της και ο πολιτισμός της τον απασχολούν χρόνια τώρα. Παλιότερα από τις εκδόσεις «Γνώση» είχε κυκλοφορήσει ο πρώτος τόμος της μελέτης «Το θέατρο στην Ερμούπολη». Η παρούσα, μεγάλου σχήματος, έκδοση είναι ο δεύτερος τόμος και εξετάζει την περίοδο 1904-1906. Μία πολύ γόνιμη τριετία, αν αναλογιστεί κανείς ότι στη διάρκειά της επισκέφτηκαν το νησί ένας ιταλικός μελοδραματικός θίασος όπερας με την περίφημη Ιταλίδα Iole Massa, η περιλάλητη «Νέα Σκηνή» του Κ. Χρηστομάνου (με πρωταγωνίστρια την Κυβέλη), ένας ιταλικός θίασος οπερέτας, ο θίασος των Μιχ. Αρνωτάκη-Αντ. Νίκα, ο θίασος της Αικατερίνης Βερώνη, ο Ελληνικός Μελοδραματικός Θίασος του Διον. Λαυράγκα, ενώ δεν έλειψαν και (για το λαϊκό κυρίως κοινό) οι παραστάσεις Φασουλή και Καραγκιόζη και τα περιώνυμα δραματικά ειδύλλια «Γκόλφω» και «Αγαπητικός της Βοσκοπούλας».

Ο Μ. Ελευθερίου χρησιμοποίησε το σπάνιο υλικό που διέθετε (ας μην ξεχνάμε ότι είναι μανιακός συλλέκτης) με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Με χρονολογική πάντα σειρά παρουσιάζονται όλες οι παραστάσεις και συνοδεύονται από προγράμματα και φωτογραφίες, σχόλια και κριτικές του τοπικού Τύπου, καθώς και χρήσιμα σχόλια του επιμελητή.

Ας σημειωθεί ότι παράλληλα με το θέατρο, καταγράφεται ό,τι έχει σχέση με τη μουσική, την παιδεία και την κοινωνική ζωή της Ερμούπολης, της πρώτης πολιτιστικής πρωτεύουσας της Ελλάδας.

ΕΛΛΗ ΦΙΛΟΚΥΠΡΟΥ
Λόγια και ιστορίες
από το χωριό των ποδηλάτων
ΔΙΑΥΛΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1996

Ένα στοιχείο που χαρακτηρίζει τις δύο πρώτες ποιητικές συλλογές («Μην ομιλείτε εις τον οδηγόν», «Τα κλειδοκύμβαλα της σιωπής») του Ν. Εγγονόπουλου είναι η αφηγηματικότητά τους. Κεντρικά θέματα της ρομαντικής μυθολογίας όπως: σύγκρουση του ποιητή με την κοινωνία, ανεκπλήρωτος πόθος, μοναξιά της ποίησης, επανέρχονται επίμονα και δοκιμάζονται σε ποικίλους συνδυασμούς. Εξετάζοντας κανείς αφενός τις αφηγηματικές δομές των κειμένων και αφετέρου τις μεταξύ τους συνάψεις, διακρίνει έναν ποιητικό λόγο που διερευνά τις δυνατότητές του και ανακαλύπτει τα όριά του.

ΖΙΛΜΠΕΡ ΣΙΝΟΥΕ
Το Ζαφείρι του Θεού
 Μετάφραση: Βασιλική Κοκκίνου
 ΨΥΧΟΓΙΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1997

Βρισκόμαστε στην Ισπανία του 15ου αιώνα, την εποχή που βασιλεύαν η Ισαβέλλα η Καθολική και ο Φερδινάνδος αλλά κυριαρχούσε η Ιερά Εξέταση. Στις μέρες που ο Χριστόφορος Κολόμβος ήταν έτοιμος να ξεκινήσει το ταξίδι του για την ανακάλυψη της Αμερικής. Αυτοί όμως οι πρωταγωνιστές της ιστορίας περνούν σε δεύτερο πλάνο στην αφήγηση του συγγραφέα. Κυριαρχούν δικοί του πρωταγωνιστές: ένας Εβραίος, ένας Χριστιανός, ένας Άραβας και μια γυναίκα. Τι ψάχνουν οι τέσσερις τους; Ένα Ιερό Βιβλίο που ο Θεός άφησε στους ανθρώπους για να το συμβουλευτούν όταν έχουν αμφιβολίες. Όμως σε καιρούς σαν κι εκείνους που, ανά πάσα στιγμή, ο καθένας μπορεί να κατηγορηθεί για αιρετικός, σε καιρούς πολέμων, το ταξίδι είναι εξαιρετικά δύσκολο. Όπως ακριβώς και το ταξίδι προς τη γνώση.
 Ο Ζιλμπέρ Σινουέ θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους — διεθνώς — σύγχρονους συγγραφείς ιστορικών μυθιστορημάτων.

ΜΑΡΙΑ ΓΙΑΛΛΟΥΣΗ
**Προσκαλώντας σε
 γεύμα τη Χημεία**
 ΣΑΒΒΑΛΑΣ, ΑΘΗΝΑ 1996

Η συγγραφέας, χρησιμοποιώντας απλή και κατανοητή γλώσσα, καταπιάνεται με μια σειρά θεμάτων όπως τα βασικά συστατικά των τροφών και η πέψη τους, η μικροβιακή φθορά των τροφίμων και η συντήρησή τους, οι επιβαρύνσεις που δέχονται από τα χημικά φάρμακα, τα λιπάσματα κι άλλες χημικές ουσίες, καθώς και ο ρόλος της βιολογικής γεωργίας στη διατροφή και το περιβάλλον.

Το βιβλίο πετυχαίνει ν' αποδείξει τον ουσιαστικό ρόλο της χημείας στη ζωή μας και βοηθάει τον αναγνώστη να διαπιστώσει ότι η σωστή ενημέρωση ενισχύει την ευθύνη και την απαίτησή του για μια καλύτερη ποιότητα ζωής.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΑΜΕΛΟΣ
Μάρτυρες και Μαρτυρίες
 ΠΙΤΣΙΛΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1995

Το βιβλίο αναφέρεται σε «ηρωικές μορφές και οριακά γεγονότα του νεοελληνικού βίου». Μάρτυρες: ο λαϊκός ηγέτης και πρωτεργάτης της επανάστασης στην Ύδρα Αντώνης Οικονόμου, ο φιλικός Εμμανουήλ Ξάνθος, ο οπλαρχηγός του '21 Πανουριάς, ο οραματιστής Ίωνας Δραγούμης. Μαρτυρίες: η πτώση του Μεσολογγίου, η ανταρσία του Αλή Πασά εναντίον του Σουλτάνου, η αυτοκτονία του Περικλή Γιαννόπουλου, η απόπειρα δολοφονίας του Ελευθερίου Βενιζέλου, το Ελληνοτουρκικό Σύμφωνο Φιλίας και Συνεργασίας του 1930, η αναβίωση των Δελφικών Εορτών από τον Άγγελο και την Εύα Σικελιανού, η Πηνελόπη Δέλτα και η σχέση της με το Μακεδονικό Αγώνα.

Ο Δημήτρης Σταμέλος, γνωστός μελετητής της ιστορίας και λαογραφίας μας, βασισμένος σε ιστορικές πηγές και πλούσια βιβλιογραφία, μας παραδίδει μία ακόμη σημαντική μελέτη — τη δεκάτη εβδόμη στην πενήντάχρονη γόνιμη πορεία του.

ΙΑΣΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ
Αισθητική και τέχνη
 ΣΑΒΒΑΛΑΣ, 1997

Η Τέχνη και η Αισθητική της, η αρχαία Ελληνική Αισθητική, η Ποίηση και η Αισθητική της, το Θέατρο και η Αισθητική του, η Αισθητική της Μουσικής, η Αισθητική των Μουσικών Τεχνών και του Χορού, του Κινηματογράφου και της Τηλεόρασης και γενικά οι τρόποι με τους οποίους δημιουργείται η Ομορφιά καθώς και η φιλοσοφία του Ωραίου, είναι τα θέματα που πραγματεύεται το βιβλίο του εξαιρετικά πολυγράφου συγγραφέα από το Βόλο, που σπούδασε Ιατρική και Φιλοσοφία και δημοσίευσε βιβλία ποιητικά, πεζογραφικά, θεατρικά και δοκιμιακά.

ΡΟΥΛΑ ΚΑΚΛΑΜΑΝΑΚΗ
**Δικαιοσύνη, Μύθος
 και Πραγματικότητα**
 ΠΑΤΑΚΗΣ, 1997

Παρ' ότι στις δύο τελευταίες δεκαετίες έχουν σημειωθεί εντυπωσιακές εξελίξεις στη διακίνηση ιδεών και απόψεων στην ελληνική κοινωνία, στο πρακτικό επίπεδο της απονομής της Δικαιοσύνης η κατάσταση δεν εξελίσσεται ικανοποιητικά. Το αίσθημα εμπιστοσύνης και ασφάλειας του πολίτη έχει κλονισθεί ανεπανόρθωτα, υποστηρίζει η γνωστή ποιήτρια, δικαστής και πολιτικός. Το βιβλίο αυτό αναφέρεται στη λειτουργία της ελληνικής δικαιοσύνης από το 1974 μέχρι σήμερα κι επιδιώκει να αρθρώσει λόγο περί αληθείας, «που ποτέ δεν πάει χαμένος».

**ΤΟ ΑΓΙΟ ΚΑΙ ΙΕΡΟ
 ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΚΑΤΑ
 ΤΟΝ ΜΑΤΘΑΙΟ**
 Μετάφραση:
 Ντίνος Χριστιανόπουλος
 ΤΟ ΡΟΔΑΚΙΟ, 1997

Αριστοτεχνική μετάφραση από το γνωστό και συνεπή λογοτέχνη ενός από τα πλέον δύσκολα για τους κινδύνους που περικλείει η μετάφρασή τους κείμενα. Το ίδιο αριστοτεχνική και η μονοτυπική έκδοση, όπως όλες του εκδοτικού οίκου «Το Ροδάκιό». Κοσμείται δε από ξυλογραφία του Νίκου Νικολαΐδη.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
 ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
**Εκατόν πενήντα πέντε
 χρόνια παρουσίας στη Θήρα**
 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ
 ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
 ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Αθήνα 1977

Με αφορμή την εγκατάσταση στη Θήρα της Εθνικής Τράπεζας και μέσα από την αμφίδρομη σχέση που δημιουργήθηκε ανάμεσα στην τοπική κοινωνία και την τράπεζα, παρουσιάζεται το νησί από το 17ο μέχρι τον 20 αιώνα. Πώς την είδαν οι ξένοι περιηγητές, οι επαγγελματικές ομάδες στην κοινωνία της, η τοπική αυτοδιοίκηση, το κοινωνικό κλίμα, οι άνθρωποι και πλουτοπαραγωγικοί πόροι, η πορεία των αρχαιολογικών ανακαλύψεων, η συμβολή του ηφαιστείου στην οικονομική ζωή. Παρουσιάζεται επίσης ένα κατατοπιστικό χρονολόγιο και πλούσια εικονογράφηση που επέλεξε ο Ζήσιμος Συνοδινός.

ΑΛΜΠΕΡΤΟΣ ΝΑΡ
**Μελέτες και άρθρα
 για την Εβραϊκή Κοινότητα
 της Θεσσαλονίκης**
 UNIVERSITY STUDIO
 PRESS, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1997

Δέκα μελέτες που αναφέρονται στην οργάνωση και στις δραστηριότητες της Εβραϊκής Κοινότητας Θεσσαλονίκης με στόχο να αποκαλύψουν το ιστορικό πρόσωπο της Κοινότητας όπως είναι αποτυπωμένο στις συναγωγές και στα τραγούδια, στις παροιμίες και στο θέατρο, στη λογοτεχνία και στον τύπο των Εβραίων αυτής της πόλης.

Ε. Β. ΚΟΥΤΣΟΘΟΔΩΡΟΣ
**Εξέλιξη, Μετενάρκωση,
Ανταπόδοση στη
Καινή Διαθήκη**
ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ, 1997

Η μελέτη προσεγγίζει την Καινή Διαθήκη έχοντας ξεπεράσει τη γενικώς επικρατούσα αντίληψη για Παράδεισο και Κόλαση σε ατομικό-εγωιστικό επίπεδο και επιχειρεί να δώσει μια περισσότερο ενδιαφέρουσα διάσταση στη Ζωή και να προβάλει μια ευρύτερη δημιουργική προοπτική που «να εκτείνεται πέρα από τα όρια της γήινης σφαίρας, καθώς ο Πλανήτης μας αποτελεί ελάχιστο μέρος της Συμπαντικής - Ενιαίας Ζωής, που η φύση της είναι διαρκής Ανανέωση και Επέκταση».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΑΚΩΒΟΥ
Κυπριακό περιβάλλον
ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ, 1997

Εξαιρετικά ενδιαφέρον δίγλωσσο (στα ελληνικά και αγγλικά) βιβλίο του πολιτιστικού υπεύθυνου του Δήμου Λάρνακας στο οποίο, πλαισιωμένα από ωραία εικονογράφηση, παρουσιάζονται θέματα που αφορούν το φυσικό χώρο της Κύπρου, όπως Γεωλογία, Απολιθώματα, Χλωρίδα, Τα πουλιά της Κύπρου, Θηλαστικά, Ερπετά, Έντομα, Το θαλάσσιο περιβάλλον. Παρατίθεται και σχετική βιβλιογραφία.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΣΑΤΣΟΥΛΗΣ
**Σημειολογικές προσεγγίσεις
του θεατρικού φαινομένου**
ΔΕΛΦΙΝΙ, 1997

Το θεατρικό φαινόμενο κάτω από τη διπλή του διάθρηση, σύμφυτη σε κάθε θεατρική πράξη, δηλαδή τόσο ως κείμενο όσο και ως παράσταση. Η «αλυσίδα» της μελέτης αποτελείται από δύο βασικούς «κρίκους»: «Από τη θεωρία στη σκηνική πράξη» και «Από το κείμενο στην παράσταση». Το βιβλίο αυτό του καθηγητή της Σημειωτικής του Θεάτρου στο Πανεπιστήμιο Πατρών δεν απευθύνεται μόνο σε ειδικούς, αλλά πρωτίστως στους θεατές του θεάτρου και σε όσους θέλουν να μάθουν να βλέπουν σωστά μια θεατρική παράσταση.

ΝΙΚΗΤΑΣ ΠΑΡΙΣΗΣ
**Επτά μελετήματα
για τον Οδυσσέα Ελύτη**
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
**Χρονολόγιο Οδυσσέα
Ελύτη (1911-1996)**
ΤΑ ΤΡΑΜΑΚΙΑ,
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1997

Δύο μελέτες, έτσι όπως τις ορίζουν οι τίτλοι τους από το φιλόλογο και διευθυντή του Γυμνασίου των εκπαιδευτηρίων Ζηρίδη Νικήτα Παρίση και από το γνωστό βιβλιογράφο, κριτικό βιβλίου και ποιητή Δημήτρη Δασκαλόπουλο, που καλύπτουν πλήρως το έργο και τη ζωή του Έλληνα νομπελίστα ποιητή.

Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ
**Σχεδιάσματα εγκωμίων
για τον Οδυσσέα Ελύτη**
ΑΘΗΝΑ, 1997

Προσωπική προσέγγιση του ποιητή, σε βάση λογοτεχνική περισσότερο παρά φιλολογική, μέσα από τη σχέση του συγγραφέα (και εν πολλοίς μαθητή του) μαζί του. Παράλληλα η σχέση του Ελύτη με τη Ζάκυνθο. Ο καθарός κι ελκυστικός λόγος του Ζακυνθινού ποιητή συναντά τη μοναδική ποίηση του Ελύτη. Το αποτέλεσμα ένα ακόμη λογοτεχνικό βιβλίο του πατρός Παναγιώτη Καποδίστρια.

ΤΖΙΝΑ ΠΟΛΙΤΗ
**Περαστικά! Σκηνοθετώντας
το εφήμερο**
ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, 1997

Δεκατρία κείμενα, επιφυλλίδες των «Νέων», της ομ. καθηγήτριας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με πρόλογο του ξεχωριστού Θεσσαλονικιού συγγραφέα Δημήτρη Δημητριάδη.

Κ. ΜΗΤΣΑΚΗΣ
Το εμπυχοούν ύδωρ
ΙΡΙΣ-ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΙΛΙΠΠΟΤΗΣ,
1996

Μελέτες μεσαιωνικής φιλολογίας από το γνωστό φιλόλογο και καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Γλωσσική ανάλυση του «Ακάθιστου Ύμνου». Βυζαντινή και Νεοελληνική Παραύμνογραφία, Οι Τρεις Ιεράρχες στη Βυζαντινή Ύμνογραφία, Ο Αρχαίος Κόσμος και το Βυζάντιο, το Θρησκευτικό θέατρο στο Βυζάντιο είναι μερικά από τα θέματα.

ΝΙΚΟΣ ΤΣΑΓΓΑΣ
**ΜΑΤΖΙΚΕΡΤ, Η αρχή
του τέλους του Ελληνισμού**
ΓΚΟΒΟΣΤΗΣ, 1997

Το Ματζικέρτ είναι η κορυφαία στιγμή του Μεσαιωνικού Ελληνισμού. Από την πανωλεθρία που υπέστη το Βυζάντιο από τους Σελτζούκους στη μάχη αυτή δεν συνήλθε ποτέ. Ο αυτοκράτορας Ρωμανός Δ΄ Διογένης (ο συγγραφέας τεκμηριώνει την άποψη πως αδικήθηκε από τους μέχρι τώρα ιστορικούς) αφήνεται αβοήθητος από το οικονομικό κατεστημένο. Ο ελληνικός κόσμος αρχίζει να χάνει την οικουμενικότητά του και συρρικνώνεται στη βαλκανική του διάσταση.

ΓΙΩΡΓΟΣ Σ. ΖΟΥΜΠΟΣ
**Η οχύρωση της Κέρκυρας
μέχρι το 18ο αιώνα
και η πολιορκία του 1716**
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ, Κέρκυρα 1997

Πολλοί είναι εκείνοι που θέλουν έγκυρες πληροφορίες για τις εντυπωσιακές οχυρώσεις της πόλης της Κέρκυρας, ντόπιοι και επισκέπτες. Πολλοί επίσης εκείνοι που αναρωτιούνται σε ανάμνηση ποιου γεγονότος γίνεται η λιτανεία του Αγίου Σπυρίδωνα στις 11 Αυγούστου. Στα δύο αυτά θέματα απαντά το βιβλίο που έχει το χάρισμα να δίνει συγχρόνως συνοπτική και πλήρη εικόνα. Μαζί ένα γλωσσάριο οχυρωματικής ορολογίας, φωτογραφίες και σκαριφήματα. Ο συγγραφέας είναι γνωστός από τα δεκάδες ιστορικά άρθρα του στον τύπο της Κέρκυρας καθώς επίσης και από τις ιστορικές του έρευνες τις σχετικές με την Ισραηλιτική Κοινότητα της Κέρκυρας.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΛΑΣΚΑΣ
**Εκπαιδευτική Θεωρία
και Πολιτική**
ΠΑΤΑΚΗΣ 1997

Δώδεκα δοκίμια με κοινό θεματικό κέντρο την εκπαίδευση. Η γλώσσα, η δημιουργικότητα, οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες και οι αντιστάσεις της πραγματικότητας, η ελευθερία και η ευθύνη, η ευρωπαϊκή προοπτική είναι μερικά από τα θέματα που θίγει ο συγγραφέας, ο οποίος είναι σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

ΣΑΒΒΑΣ ΠΑΥΛΟΥ
**Βιβλιογραφία
Νάσου Βαγενά (1966-1996)**
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΚΥΠΡΟΥ, Λευκωσία 1997

Καταγραφή των αυτοτελών εκδόσεων, των ανατύπων και των μεμονωμένων δημοσιεύσεων του Νάσου Βαγενά κατά την περίοδο 1966-1996, αλλά και τα δημοσιεύματα για το έργο και τις δραστηριότητές του.

ΦΟΙΒΟΣ Κ. ΓΚΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
**Στοιχεία για την Ιστορία
της Ιταλικής Λογοτεχνίας**
ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, 1977

Χρήσιμο βιβλίο μέσα από το οποίο μπορεί κανείς να κάνει μια εύστοχη περιήγηση στην ιταλική λογοτεχνία από το 13ο αιώνα και το Δάντη μέχρι την Αντίσταση και τις μέρες μας. Ο συγγραφέας διδάσκει στο ιταλικό τμήμα του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Πεζογραφία

KARMEN MARTIN ΓΚΑΪΤΕ
Περαστικό σύννεφο
 Μετάφραση: Ελένη Κεκροπούλου
 ΨΥΧΟΓΙΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1997

Κάνοντας μια θαυμάσια ανατομία της γυναικείας ψυχολογίας, η συγγραφέας (που θεωρείται από τις σπουδαιότερες συγγραφείς της Ισπανίας) μιλάει για δυο γυναίκες της εποχής μας και την απεγνωσμένη τους προσπάθεια να επικοινωνήσουν τουλάχιστον μεταξύ τους, αφού δεν έχουν πετύχει να επικοινωνήσουν με κάποιον άλλον. Η συνάντηση του τέλους επιφύλασσει πολλές εκπλήξεις και για τις δύο και δημιουργεί κλίμα αισιοδοξίας.

Ψηφίδα ψηφίδα η Κάρμεν Μαρτίν Γκαϊτέ στήνει το σκηνικό της και αναλύει τους χαρακτήρες των ηρώδων της γυναικών που δεν κάνουν την παραμικρή σκέψη να υποταχτούν στη μοίρα, να συμβιβαστούν με αυτή και να υποχωρήσουν.

ΙΟΥΛΙΟΣ ΒΕΡΝ
Ο γύρος του κόσμου σε ογδόντα ημέρες
 Μετάφραση: Φοίβος Αρβανίτης
 ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1997

Στα τέλη του περασμένου αιώνα η ατμομηχανή έχει καταφέρει να διασχίσει την Ινδική Χερσόνησο και να ενώσει τη μία άκρη των Ηνωμένων Πολιτειών με την άλλη, γεφυρώνοντας τους ωκεανούς.

Μπορεί κάποιος να κάνει το γύρο του κόσμου χρησιμοποιώντας τα διαθέσιμα μέσα συγκοινωνίας; Πόσος χρόνος χρειάζεται; Όχι σε λιγότερο από τρεις μήνες, λένε οι ειδικοί. Σε ογδόντα μέρες στοιχηματίζει ο Φιλέας Φογκ και παίζει όλη του την περιουσία σ' αυτό στοίχημα. Είναι μια τρέλα. Γιατί δεν τον κυνηγάει μόνον ο χρόνος αλλά πάνω απ' όλα οι αναποδιές και ο ξεροκέφαλος αστυνομικός Φιξ που θέλει οπωσδήποτε να τον συλλάβει.

Ένα ταξίδι συναρπαστικό σήμερα όσο και πριν από εκατό χρόνια.

ΤΑΣΟΥΛΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
Παρά-μυθος
 Εικονογράφηση: Μπέτυ Αράπη
 ΔΙΑΥΛΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1996

Η ποιήτρια στο βιβλίο της αυτό (προηγήθηκαν οι ποιητικές συλλογές «Fragmentum αριθμός 53», «Το αδράχτι που ματώνει» και «Διασπορά») μας προσφέρει είκοσι τρυφερά ποιητικά κείμενα σε μορφή πεζού, που κινούνται μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίας. «Το Παράπονο»: «Το Παράπονο είναι ένα μωρό ίσαμε δυόμισυ χρονώ. Γυρνάει όλο ξυπόλυτο κι όλο μπερδεύεται στα πόδια των μεγάλων. Στα βρώμικά του μάγουλα έχει συνήθως καθαρά αυλάκια που γίνονται απ' τα δάκρυα — γιατί συνέχεια κλαίει. Το Παράπονο είναι ένα μωρό που όλο κάτι του λείπει· οι άλλοι φεύγουν, μένει αυτό· τότε κάτι του λείπει· γελούν οι άλλοι, κλαίει αυτό· γιατί κάτι του λείπει· μιλούν οι άλλοι, βουβό αυτό· γιατί η μιλιά του λείπει».

ΑΚΑΚΙΑ ΚΟΡΔΟΣΗ
Η εκδρομή
 ΛΙΒΑΝΗΣ, ΑΘΗΝΑ 1995

Στη δεκαετία του '60, μια παρέα νέα παιδιά, αγόρια και κορίτσια, φεύγουν για μια ολοήμερη εκδρομή σ' ένα μικρό νησί. Η χαρά, ο έρωτας και η φιλία μπλέκονται μες στις ώρες της ημέρας τους, που περιγράφονται λεπτό με λεπτό, καθώς αναδύονται λαμπερές μέσα απ' την αχλύ της μνήμης.

ANNA ΞΑΝΘΑΚΗ
Ταρώ
 ΚΕΡΔΟΣ, ΑΘΗΝΑ

Το πέμπτο βιβλίο της συγγραφέα η οποία διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Αναφέρεται σαν μυθιστόρημα αλλά μάλλον για νουβέλα πρόκειται. Αντιγράφουμε από τον πρόλογο «Η Ταρώ είναι μία τράπουλα που αποτελείται από 78 χαρτιά. Οι γνώμες για την προέλευσή της διχάζονται. Μερικοί λένε ότι ανακαλύφθηκε στην Κίνα. Άλλοι πάλι μιλάνε για την αρχαία Ταρώ των Φαραώ. Αποτελείται από δύο τμήματα: τα 22 πρώτα χαρτιά ονομάζονται Μεγάλη Αρκάνα και τα 56 επόμενα μικρή... Όπως κάθε τι το αποκρυφιστικό, έτσι και η Ταρώ άσκησε πάντα στους ανθρώπους μια ακατανίκητη γοητεία. Πολύ λίγοι κατάφεραν να τους αγαπήσει και πάρα πολλοί την αγάπησαν».

ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΑΛΚΟΣ
Το μικρό είναι μεγάλο
 ΔΙΑΥΛΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1996

Η νουβέλα — ο συγγραφέας της την ονομάζει αγιοβασιλιάτικη αστυνομική ιστορία — αποτελεί ένα μάλλον παιγνιώδες σχόλιο για τα διλήμματα της «μετακομμουνιστικής» εποχής.

Ένας οργανωμένος κομμουνιστής, ο υπάλληλος των ΕΛ.ΤΑ. Χάρης Μαυρουδής, αποφασίζει να διαβεί τον ιδεολογικό Ρουβίκωνα και να υποδυθεί τον Άγιο Βασίλη για να προσφέρει ένα πρωτοχρονιάτικο δώρο σ' ένα ορφανό παιδάκι.

Η κινητήρια δύναμη είναι η αγάπη. Η εικονογράφηση του βιβλίου — ιδιαίτερα πετυχημένη — ανήκει στο Νότη Κατσέλη.

ΝΤ. Χ. ΛΟΡΕΝΣ
Ο άνθρωπος που αγαπούσε τα νησιά και άλλα διηγήματα
 Μετάφραση: Βασ. Καλλιπολίτης
 ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΘΗΝΑ 1997

Το βιβλίο περιέχει οχτώ διηγήματα που καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα του προβληματισμού του σημαντικού συγγραφέα. Από τη μελέτη του γερμανικού милитарισμού («Ο Πρώσος αξιωματικός», «Η ανθρώπινη οδύνη») και του γυναικείου αισθησιασμού («Ήλιος») έως την ανάλυση της υποκριτικής ευαισθησίας των αλλοτριωμένων συγχρόνων του διανοουμένων («Ο Τζιμι και η απελπισμένη γυναίκα», «Ο άνθρωπος που αγαπούσε τα νησιά») και της εισβολής του μακάβριου και του φανταστικού στη συμβατική κοινωνικότητα («Το τελευταίο γέλιο», «Χαρούμενα φαντάσματα», «Το κουνιστό αλογάκι που κέρδιζε»). Ιδιαίτερα προσεγμένη η μετάφραση του Βασίλη Καλλιπολίτη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ
**Καλημέρα εκδίκηση... και άλλα
 κείμενα**
 ΠΑΤΑΚΗΣ, 1997

Γράφει ο γνωστός συγγραφέας: «Δεν θέλω να ομιλήσω εδώ για εκείνη την ηχηρή, αιματοβαμμένη και τόσο δημοφιλή εκδίκηση, όπου οι δυνάμεις του πεπρωμένου εισβάλλουν εις την ανυποψίαστην ζωήν δυνατών, μεγάλων και επιφανών ανδρών, δια μέσου προσφιλών και φιλικών προσώπων, και εν ριπή οφθαλμού κατακρημνίζουν προσπάθειες ολόκληρης ζωής εις το απόλυτον μηδέν της ακινησίας και του θανάτου. Σήμερα θέλω να ασχοληθώ με τα ιδικά μας, τα τετριμμένα, τα καθημερινά, που είναι άηχα, αναίμακτα, συνηθισμένα, και των οποίων την πραγματικήν φρίκην αρνούμεθα να κατανοήσουμε και να αισθανθούμε, διότι μας έχει γίνει οικεία, προσφιλής, και απαραίτητος δια την συνέχειαν της ζωής μας και δυστυχώς δια αυτήν ταύτην την εξισορρόπησιν της ψυχικής υγείας».

NANTIA ΦΟΥΖΙΝΙ
**Περισσότερο απ' όλα
 μου άρεσε το στόμα**
 Μετάφραση Μπάμπης Λυκούδης
 ΕΚΚΡΕΜΕΣ, Αθήνα 1977

Η ηρωίδα μικρή, ακοινώνητη, πεισματάρα και μελαχρινή με ασυγκράτητη αγάπη για τον πατέρα της, ψηλό, τρυφερό και γενναιόδωρο, ιδεολόγο και πολεμιστή στο πλευρό των παρτιζάνων που ονειρευόταν τον Λένιν. Όταν στην εφηβεία της αυτός ο πατέρας πεθαίνει, η ηρωίδα απειλεί «ποτέ δεν θα τον συγχωρήσω, αν δε γυρίσει να με πάρει δεν θα ξαναφάω ποτέ». Και πραγματοποιεί την απειλή της με συνέπεια την αρρώστια και το αποφασιστικό ξεκαθάρισμα λογαριασμών με τον κόσμο, τη ζωή, τη μητέρα. Best seller στην Ιταλία με μεγάλη επίσης επιτυχία στην Ισπανία και στη Γερμανία.

ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ
**Πρώτος πόνος
 Ο Ξαφνικός περίπατος
 Εκλεκτές ιστορίες**
 Μετάφραση Σταμάτης Τερτσής
 ΠΑΤΑΚΗΣ, 1997

Μικρό απάνθισμα από το συνολικό διηγηματογραφικό έργο του Κάφκα. Μερικά από τα διηγήματα αυτά αντικατοπτρίζουν, ως ένα βαθμό, τον τρόπο σκέψης και έκφρασης του συγγραφέα, όπως αυτός εκδηλώθηκε κυρίως μέσα στα μεγάλα επικά του μυθιστορήματα, αλλά σκιαγραφούν τις αντικειμενικές συνθήκες κάτω από τις οποίες ο Κάφκα έζησε και δημιούργησε ως συγγραφέας, που ήταν ο φόβος, η αποξένωση και η συνειδητή απομόνωσή του από τον κοινωνικό του περίγυρο.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΑΪΤΑΝΟΣ
Μια μέρα, μια ζωή
 ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ,
 Α. Α. ΛΙΒΑΝΗ, 1997

Η νουβέλα αναφέρεται στην τραγωδία ενός συνηθισμένου ανθρώπου. Εργάζεται σ' έναν τηλεοπτικό σταθμό (και ο συγγραφέας έχει σχέση με τα Μ.Μ.Ε.) που ονομάζεται ΚΟΤΑ (Κρατικός Οργανισμός Τηλεοπτικής Ανάπτυξης) — θα μπορούσε να πάει ο νους μας σε πολλές ανάλογες περιπτώσεις — στο έλεος ενός αδυσώπητου γραφειοκρατικού μηχανισμού και στον ολοκληρωτισμό του αδηφάγου κόσμου του θεάματος. Ωσπου μια μέρα από σύμπτωση μπλέκεται σε μια μυστηριώδη ιστορία με σκοτεινές πολιτικές προεκτάσεις και αρχίζει ο εφιάλτης που θα τον οδηγήσει, όμως, παράλληλα στη λύτρωση της πίστης ότι είναι ακόμη σε θέση να κάνει τη μεγάλη υπέρβαση.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΤΣΟΥΛΑΡΗΣ
**Ιστορίες από τον αφρό
 ΕΣΤΙΑ, 1997**

Μυθιστόρημα με πρωτότυπη δομή όπου στοχαστικά κείμενα διαδέχονται αφηγήσεις με δομή κινηματογραφική. Κινηματογράφο, εκτός από οικονομικά, έχει σπουδάσει ο πρωτοεμφανιζόμενος συγγραφέας του. Γεννήθηκε στην Άρτα το 1968.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
**ΜΠΑΖΟΥΝΓΚΟΥ,
 ένα οδοιπορικό στη Ρουάντα**
 ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ, 1997

Ο συγγραφέας είναι γνωστός ως μάλλον «ανατρεπτικός» συνθέτης και τραγουδιστής των Αγώνων της Κέρκυρας το 1981. Μέχρι το 1993 είχαν κυκλοφορήσει τέσσερις δίσκοι με τραγούδια του. Το Μάρτιο του 1995 βρίσκεται στη Ρουάντα στην αποστολή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Τοποθετείται στο νομό Μπουτάρε όπου η γενοκτονία άφησε τα πιο φρικτά σημάδια. Όσα έζησε εκεί καταγράφονται από απόσταση αναπνοής. Σε πρώτο επίπεδο μετρά τις συνέπειες του εμφύλιου σπαραγμού. Σε δεύτερο με το φως της ιστορικής μνήμης προσπαθεί να προσδιορίσει την παρουσία του εκεί ως Μπαζούνγκου, δηλαδή λευκού. Ο παρατηρητής του Ο.Η.Ε. γίνεται παρατηρητής του εαυτού του και των συναδέλφων του στην αποστολή.

ΣΟΜΕΡΣΕΤ ΜΟΜ
Η πόρτα της ευκαιρίας
 ΠΑΤΑΚΗΣ, 1997

Η διάσταση ανάμεσα στην εξωτερική όψη μιας σχέσης και την υποκειμενική πραγματικότητα. Η εύθραυστη φύση ενός ερωτικού δεσμού αλλά και η υποκρισία των ηθικών συμβάσεων. Η γοητεία των διηγημάτων του Μομ έγκειται στο αφηγηματικό του χάρισμα, στο χιούμορ και στη λεπτή ειρωνεία του, την ικανότητά του να διηγείται μια ιστορία με την άνεση και τη χάρη ενός καλλιεργημένου αφηγητή που ξέρει να κρατά αδιάπτωτο το ενδιαφέρον των ακροατών του.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΥΣΟΠΟΥΛΟΣ
**Ο δομθιστής του Παρθενώνα ή
 το γκρέμισμα των συμβόλων**
 ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ, 1996

Ο Χ. Κ, ο πρωταγωνιστής του βιβλίου, είναι ένας έφηβος. Μεγαλύτερος ίσως στα χρόνια, μα παραμένει έφηβος. Έχει ιδέες και ιδανικά. Του αρέσουν τα μεγάλα οράματα. Είναι ηρωικός. Είναι όμως και νευρωτικός. Έχει εμμονές και μανίες. Κυρίως δε έχει διαφορές με τον Παρθενώνα. Και κάποια μέρα αποφασίζει να τον ανατινάξει. Νεανικό γράψιμο με έντονα συμβολιστικά στοιχεία.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
Μαύρες άγριες ίριδες
 ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, 1997

Η συγγραφέας, που γεννήθηκε το 1945 στον Πειραιά, αποφοίτησε από το Οικονομικό Γυμνάσιο της πόλης και σπούδασε ζωγραφική, γράφει για πρώτη φορά. Μέχρι τώρα ασχολιόταν με την υφαντική, το εργόχειρο, την αγιογραφία, τις παραδόσεις και τις ομορφιές της κυκλαδίτικης φύσης. Όλ' αυτά την ενέπνευσαν να γράψει το μυθιστόρημά της. Δημιούργησε δηλαδή αυτό το βιβλίο από ανάγκη να αποδώσει με λέξεις στο χαρτί όσα ζωγράφιζε στον καμβά με χρώματα.

ΝΙΚΗ ΛΟΪΖΙΔΗ
Ημερολόγιο Θεραπείας
 ΝΕΦΕΛΗ, 1997

Η μορφή του πατέρα λειτουργεί εδώ ως σύμβολο της παλιάς τάξης πραγμάτων και ως ιδεολογικό στήριγμα μιας μορφής παραδοσιακής κοινωνίας, που μοιάζει να ανήκει πλέον στο παρελθόν. Κι όλ' αυτά διόλου πρωτότυπα είναι.

Όμως εδώ οι εικόνες, τα πρόσωπα και οι τόποι που ανακαλεί στη μνήμη της η αφηγήτρια αποτελούν στοιχεία μιας ιστορίας της οποίας η υποτιθέμενη «αυτοβιογραφική» γραφή υπηρετεί απλά τις προθέσεις μιας σύγχρονης αλληγορίας.

ΣΠΥΡΟΣ Χ. ΜΠΟΓΔΑΝΟΣ
Η Δέπαινα
 ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ, ΚΕΡΚΥΡΑ 1997

Δύο διηγήματα στο παξινό γλωσσικό ιδίωμα τα οποία χωρίς διάθεση ηθογραφική μα βαθύτερη ψυχογραφική σκιαγραφούν δεξιοτεχνικά πρόσωπα και καταστάσεις του νησιού, μα που, έτσι που τα δίνει ο συγγραφέας, μπορούν και έχουν ευρύτερη διάσταση. Το τέταρτο βιβλίο του Σ. Μπογδάνου, που αποτελεί σήμερα την ψυχή της πολιτιστικής κίνησης στο μικρό αυτό νησάκι του Ιονίου.

ΕΛΦΡΙΝΤΕ ΓΕΛΙΝΕΚ
Η πιανίστρια
 Μετάφραση: Λευτέρης Αναγνώστου
 ΕΚΚΡΕΜΕΣ, 1997

Το έργο που έγινε μπεστ-σέλλερ στη Γερμανία, μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες κι έγινε και ταινία, μιλά στην ψυχή με ευτελή υλικά που κυριαρχούν στη μεταβιομηχανική εποχή μας. Η Έρικα Κόχουτ, καθηγήτρια πιάνου στο Ωδείο της Βιέννης, δεν έχει τίποτα στη ζωή της να χαρεί. Ούτε ταλέντο, ούτε προσωπικότητα, ούτε ανθρώπους να την αγαπούν, ούτε μπορεί να αντλήσει ενδιαφέρον από τη δουλειά της. Όλ' αυτά και η καταπιεσμένη σεξουαλικότητά της την οδηγούν στα πορνομάγαζα αναζητώντας την πρόσκαιρη ηδονή. Τότε είναι που εμφανίζεται στη ζωή της ο μαθητής της Βάλτερ Κλέμμερ και μαζί του ξεκινά την πορεία της αυτοκαταστροφής της.

ΡΑΣΙΝΤ ΜΠΟΥΤΖΕΝΤΡΑ
Η όαση
 Μετάφραση: Λουίζα Μητσάκου
 ΠΑΤΑΚΗΣ, 1997

Ο συγγραφέας χαράζει πάνω στη βασανισμένη γη της Αλγερίας ένα πεζό ποίημα για ένα ανεκπλήρωτο έρωτα, που μόνο τα σιωπηλά βλέμματα και οι αδέξιες χειρονομίες μπορούν να προδώσουν. Για έναν έρωτα βασανιστικό που, αντανακλώντας όσα στην εφηβεία πίστεψε ότι ξεπέρασε, ταλανίζει το κορμί και την ψυχή ενός ανέραστου σαραντάρη.

ΝΟΕΛ ΜΠΑΞΕΡ
Μια φορά κι έναν καιρό, σήμερα...
 ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ, 1996

Οι τρεις ιστορίες του βιβλίου είναι σύγχρονες, καθημερινές ιστορίες από τη ζωή μας, που θα «μπορούσαν να είναι και παραμύθια». Τις έγραψε η ζωή όχι «μια φορά κι έναν καιρό» αλλά σήμερα. Γι' αυτό, αν και δεν είναι παραμύθια, ο συγγραφέας τα θεωρεί αληθινά παραμύθια, αφού στη ζωή μας ξαναζούμε τις ιστορίες των παραμυθιών ως πρωταγωνιστές ή θεατές ή ανατρέχοντας στους συμβολισμούς τους.

ΠΙΕΡ ΜΑΝΙΑΝ
Αφανισμένο σπικικό
 Μετάφραση: Τίνα Πλυτά
 LIBRO, 1997

Συναρπαστικό αστυνομικό μυθιστόρημα βραβευμένου συγγραφέα, το οποίο έχει γίνει και ταινία (σκηνοθέτης Georges Lautner) αλλά και έχει μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες. Είκοσι τρία χρόνια μετά την ομαδική σφαγή μιας οικογένειας, ο μοναδικός απόγονος επιστρέφει στον τόπο του εγκλήματος κι αποζητά τη λύτρωση και την τιμωρία των ενόχων.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΕΜΟΥΝΔΟΣ
Polaroid Stories
 ΟΔΥΣΣΕΑΣ, 1997

Ένας παλιός αδιευκρίνιστος φόνος, η ιδιότυπη σχέση ενός νεαρού με τη νοικάρισσά του, η διαφορετική αντιμετώπιση της ζωής τριών φίλων στη σκιά ενός εθνικού ζητήματος, ένας αναπότρεπτος βιασμός, ένας αιμόφυρτος κυνηγημένος που καταφεύγει σε μια πολυκατοικία, δύο αποβράσματα που βρίσκουν τυχαία μια τσάντα με λεφτά κι ονειρεύονται μια καλύτερη ζωή. Έξι ιστορίες μιας ανύποπτης καθημερινότητας.

ΡΑΝΤΓΙΑΡΝΤ ΚΙΠΛΙΓΚ
Μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα
 ΠΑΤΑΚΗΣ, 1997

Η δουλειά ως υπέρτατο πάθος, ένα πάθος που εξευγενίζει όσους το υπηρετούν, άνδρες και γυναίκες. Το πλήρωμα του «Αλιώτις» δεν είναι παρά κοινοί εγκληματίες, μα η σκληρή δουλειά τους εξυψώνει, όπως εξυψώνει ο έρωτας του ήρωες του Τολστόι.

ΝΑΣΟΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ
Με ταχύτητα ηλικίας
 ΕΣΤΙΑ, 1997

Εγκώμιο της φθοράς από ένα συγγραφέα με αξιοσημείωτη μέχρι σήμερα παρουσία στη λογοτεχνία. Δοξαστικό μιας αθόρυβης ζωής αφανών, που η καθημερινή της αλήθεια δεν είναι άλλο παρά εκείνο το μαγικό ψέμα των παραμυθιών. Η φαντασίωση μεταβάλλεται σε πραγματικότητα και αντιστρόφως.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΕΜΕΑΣ
Πεταλούδες στο στομάχι
 ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, 1997

Το πρώτο μυθιστόρημα ενός ανθρώπου που σπούδασε Γεωπονική και δουλεύει στην τηλεόραση ως σεναριογράφος σειρών που σημείωσαν επιτυχία. Το βιβλίο αυτό διαβάζεται γρήγορα, εύκολα, ευχάριστα και διασκεδαστικά. Το γράψιμό του και το αρκετά σχηματικό στόρι μοιάζει μ' εκείνα των σεναρίων. Όποιος θέλει αυτές τις αρετές σ' ένα μυθιστόρημα δεν έχει παρά να το προμηθευτεί.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΟΡΡΕΣ
Η κεράτσα μου
 ΤΟ ΡΟΔΑΚΙΟ, 1997

Αφού επί μισό αιώνα η «Κεράτσα» ψυχαγόησε με τις ωραίες όσο και αγνές ιστορίες της τους αναγνώστες της εφημερίδας «Σιφναϊκά Νέα», αποκτώντας «φανατικούς φίλους που την αγάπησαν με πάθος», έγινε και βιβλίο και μάλιστα σχολιασμένο σκιτσογραφικά από τον Κώστα Μητρόπουλο. Όταν ο πρόσφατα χαμένος συγγραφέας της έγραψε την πρώτη ιστορία σατιρικού σχολιασμού της επικαιρότητας ήταν 23 ετών.

ΝΙΚΗ ΛΟΪΖΙΔΗ
Ημερολόγιο Θεραπείας
 ΝΕΦΕΛΗ, 1997

Η μορφή του πατέρα λειτουργεί εδώ ως σύμβολο της παλιάς τάξης πραγμάτων και ως ιδεολογικό στήριγμα μιας μορφής παραδοσιακής κοινωνίας, που μοιάζει να ανήκει πλέον στο παρελθόν. Κι όλ' αυτά διόλου πρωτότυπα είναι.

Όμως εδώ οι εικόνες, τα πρόσωπα και οι τόποι που ανακαλεί στη μνήμη της η αφηγήτρια αποτελούν στοιχεία μιας ιστορίας της οποίας η υποτιθέμενη «αυτοβιογραφική» γραφή υπηρετεί απλά τις προθέσεις μιας σύγχρονης αλληγορίας.

ΣΠΥΡΟΣ Χ. ΜΠΟΓΔΑΝΟΣ
Η Δέπαινα
 ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ, ΚΕΡΚΥΡΑ 1997

Δύο διηγήματα στο παξινό γλωσσικό ιδίωμα τα οποία χωρίς διάθεση ηθογραφική μα βαθύτερη ψυχογραφική σκιαγραφούν δεξιοτεχνικά πρόσωπα και καταστάσεις του νησιού, μα που, έτσι που τα δίνει ο συγγραφέας, μπορούν και έχουν ευρύτερη διάσταση. Το τέταρτο βιβλίο του Σ. Μπογδάνου, που αποτελεί σήμερα την ψυχή της πολιτιστικής κίνησης στο μικρό αυτό νησάκι του Ιονίου.

ΕΛΦΡΙΝΤΕ ΓΕΛΙΝΕΚ
Η Πιανίστρια
 Μετάφραση: Λευτέρης Αναγνώστου
 ΕΚΚΡΕΜΕΣ, 1997

Το έργο που έγινε μπεστ-σέλλερ στη Γερμανία, μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες κι έγινε και ταινία, μιλά στην ψυχή με ευτελή υλικά που κυριαρχούν στη μεταβιομηχανική εποχή μας. Η Ερικα Κόχουτ, καθηγήτρια πιάνου στο Ωδείο της Βιέννης, δεν έχει τίποτα στη ζωή της να χαρεί. Ούτε ταλέντο, ούτε προσωπικό κίνημα, ούτε ανθρώπους να την αγαπούν, ούτε μπορεί να αντλήσει ενδιαφέρον από τη δουλειά της. Όλ' αυτά και η καταπιεσμένη σεξουαλικότητά της την οδηγούν στα πορνομάγαζα αναζητώντας την πρόσκαιρη ηδονή. Τότε είναι που εμφανίζεται στη ζωή της ο μαθητής της Βάλτερ Κλέμμερ και μαζί του ξεκινά την πορεία της αυτοκαταστροφής της.

ΡΑΣΙΝΤ ΜΠΟΥΤΖΕΝΤΡΑ
Η όαση
 Μετάφραση: Λουίζα Μητσάκου
 ΠΑΤΑΚΗΣ, 1997

Ο συγγραφέας χαράζει πάνω στη βασανισμένη γη της Αλγερίας ένα πεζό ποίημα για ένα ανεκπλήρωτο έρωτα, που μόνο τα σιωπηλά βλέμματα και οι αδέξιες χειρονομίες μπορούν να προδώσουν. Για έναν έρωτα βασανιστικό που, αντανακλώντας όσα στην εφηβεία πίστεψε ότι ξεπέρασε, ταλανίζει το κορμί και την ψυχή ενός ανέραστου σαραντάρη.

ΝΟΕΛ ΜΠΑΞΕΡ
Μια φορά κι έναν καιρό, σήμερα...
 ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ, 1996

Οι τρεις ιστορίες του βιβλίου είναι σύγχρονες, καθημερινές ιστορίες από τη ζωή μας, που θα «μπορούσαν να είναι και παραμύθια». Τις έγραψε η ζωή όχι «μια φορά κι έναν καιρό» αλλά σήμερα. Γι' αυτό, αν και δεν είναι παραμύθια, ο συγγραφέας τα θεωρεί αληθινά παραμύθια, αφού στη ζωή μας ξαναζούμε τις ιστορίες των παραμυθιών ως πρωταγωνιστές ή θεατές ή ανατρέχοντας στους συμβολισμούς τους.

ΠΙΕΡ ΜΑΝΙΑΝ
Αφανισμένο σπικί
 Μετάφραση: Τίνα Πλυτά
 LIBRO, 1997

Συναρπαστικό αστυνομικό μυθιστόρημα βραβευμένου συγγραφέα, το οποίο έχει γίνει και ταινία (σκηνοθέτης Georges Lautner) αλλά και έχει μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες. Είκοσι τρία χρόνια μετά την ομαδική σφαγή μιας οικογένειας, ο μοναδικός απόγονος επιστρέφει στον τόπο του εγκλήματος κι αποζητά την λύτρωση και την τιμωρία των ενόχων.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΕΜΟΥΝΔΟΣ
Polaroid Stories
 ΟΔΥΣΣΕΑΣ, 1997

Ένας παλιός αδιευκρίνιστος φόνος, η ιδιότυπη σχέση ενός νεαρού με τη νοικάρισσά του, η διαφορετική αντιμετώπιση της ζωής τριών φίλων στη σκιά ενός εθνικού ζητήματος, ένας αναπότρεπτος βιασμός, ένας αιμόφυρτος κυνηγημένος που καταφεύγει σε μια πολυκατοικία, δύο αποβράσματα που βρίσκουν τυχαία μια τσάντα με λεφτά κι ονειρεύονται μια καλύτερη ζωή. Έξι ιστορίες μιας ανύποπτης καθημερινότητας.

ΡΑΝΤΓΙΑΡΝΤ ΚΙΠΛΙΓΚ
Μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα
 ΠΑΤΑΚΗΣ, 1997

Η δουλειά ως υπέρτατο πάθος, ένα πάθος που εξυγениζεί όσους το υπηρετούν, άνδρες και γυναίκες. Το πλήρωμα του «Αλιώτις» δεν είναι παρά κοινοί εγκληματίες, μα η σκληρή δουλειά τους εξυψώνει, όπως εξυψώνει ο έρωτας του ήρωες του Τολστόι.

ΝΑΣΟΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ
Με ταχύτητα ηλικίας
 ΕΣΤΙΑ, 1997

Εγκώμιο της φθοράς από ένα συγγραφέα με αξιοσημείωτη μέχρι σήμερα παρουσία στη λογοτεχνία. Δοξαστικό μιας αθόρυβης ζωής αφανών, που η καθημερινή της αλήθεια δεν είναι άλλο παρά εκείνο το μαγικό ψέμα των παραμυθιών. Η φαντασίωση μεταβάλλεται σε πραγματικότητα και αντιστρόφως.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΕΜΕΑΣ
Πεταλούδες στο στομάχι
 ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, 1997

Το πρώτο μυθιστόρημα ενός ανθρώπου που σπούδασε Γεωπονική και δουλεύει στην τηλεόραση ως σεναριογράφος σειρών που σημείωσαν επιτυχία. Το βιβλίο αυτό διαβάζεται γρήγορα, εύκολα, ευχάριστα και διασκεδαστικά. Το γράψιμό του και το αρκετά σχηματικό στόρι μοιάζει μ' εκείνα των σεναρίων. Όποιος θέλει αυτές τις αρετές σ' ένα μυθιστόρημα δεν έχει παρά να το προμηθευτεί.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΟΡΡΕΣ
Η κεράτσα μου
 ΤΟ ΡΟΔΑΚΙΟ, 1997

Αφού επί μισό αιώνα η «Κεράτσα» ψυχαγόησε με τις ωραίες όσο και αγνές ιστορίες της τους αναγνώστες της εφημερίδας «Σιφναϊκά Νέα», αποκτώντας «φανατικούς φίλους που την αγάπησαν με πάθος», έγινε και βιβλίο και μάλιστα σχολιασμένο σκιτσογραφικά από τον Κώστα Μητρόπουλο. Όταν ο πρόσφατα χαμένος συγγραφέας της έγραψε την πρώτη ιστορία σατιρικού σχολιασμού της επικαιρότητας ήταν 23 ετών.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΖΗΣΙΑΔΗΣ
Το αδιέξοδο
 ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ, 1997

Τι συνέβαινε στους κατοίκους σ' ένα αδιέξοδο της οδού Πυθέως, στην Πάνω Πόλη στη Θεσσαλονίκη, αλλά και τι συνέβαινε στη ζωή των ανθρώπων της γειτονιάς λίγο πριν τον πόλεμο του '40. Αναγνωρίσιμα πρόσωπα και ονόματα μοιράζονται τη σκιά του δέντρου της αυλής, τις μυρωδιές και τους ήχους της πόλης και της ζωής του. Και ο Λεωνίδας Ζησιάδης, που σε όψιμη ηλικία εξέδωσε το πρώτο του βιβλίο και μάλιστα χωρίς φιλοδοξίες λογοτέχνη, αναδεικνύεται σε πεζογράφο ουσιαστικό, ευχάριστο αλλά και διεισδυτικό.

ΜΠΕΡΝΤΑΡΝΤΟ ΑΤΣΑΓΙΑ
Εκείνοι οι ουρανοί
 ΕΚΚΡΕΜΕΣ, 1996

Η τρομοκρατία, αγαπημένο θέμα του Ισπανού συγγραφέα (βλέπε Βασκικό ζήτημα), αν κρίνουμε από το προηγούμενο του έργο (Ένας άνθρωπος μόνος, Εκκρεμές 1995), τον απασχολεί κι εδώ. Μια τριανταεπτάχρονη γυναίκα, πρώην τρομοκράτισσα, που μόλις έχει αποφυλακισθεί γυρίζει σπίτι της με το λεωφορείο. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής αναμετρά τις επιτυχίες, τα λάθη και τις αποτυχίες της ζωής της. Στην πατρική οικογένεια, την τρομοκρατική οργάνωση, τη φυλακή. Έτσι μέσα σε πέντε ώρες, όσο κρατάει το ταξίδι της, ο συγγραφέας μας δίνει την προσωπικότητα και την ψυχολογία της.

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
Homo Samius
 ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ
 ΚΕΝΤΡΟ ΜΥΤΙΛΗΝΙΩΝ,
 ΣΑΜΟΣ 1997

«Το διήγημα είναι η μούμια τη διήγησης», δηλώνει από την αρχή ο συγγραφέας και με χιούμορ πολύ και ικανή αφηγηματική μας διηγείται στιγμιότυπα ζωής, ικανά να σκιαγραφήσουν ένα πορτρέτο του Σαμίου ανθρώπου, που δεν είναι παρά «ένας άνθρωπος που μια ζωή ψάχνει και θα ψάχνει στα στραβά το μοντέλο του θεού του, στα περίχωρα χαμένων παραδείσων...»

ΣΑΚΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ
Η Λεωφόρος των Αθών
 ΑΠΟΠΕΙΡΑ, 1998

Έντεκα διηγήματα, το πέμπτο βιβλίο του πεζογράφου, το οποίο προέκυψε επειδή «υπάρχουν άνθρωποι μέσα στην τέφρα της πόλεως-κράτους που το βλέμμα τους λάμπει, ελπίζουν, ζουν για τα μικρά οράματά τους. Αγώνίζονται μέσα στη μέρα, μακριά απ' το θόρυβο, χωρίς να περιμένουν ένα Σάββατο βράδυ να σκοτώσουν τον εαυτό τους με αλκοόλ σε σκυλάδικα».

ΣΕΡΓΙΟΣ ΕΜΜ. ΜΑΡΑΒΕΛΙΑΣ
Και λίθον τίμιον πολύν
 ΗΡΟΔΟΤΟΣ, 1997

Η συνοχή του φυσικού κόσμου με τον κόσμο των ιδεών και της τέχνης έτσι όπως παρουσιάζεται σε επιλεγμένα από το συγγραφέα ποιήματα, πίνακες και μουσικά κομμάτια. Ο λόγος νεανικός όπως και ο συγγραφέας (γεννήθηκε το 1966). Προλογίζει ο καθηγητής Βαγγέλης Αθανασόπουλος.

Ποίηση

ΙΩΣΗΦ ΒΕΝΤΟΥΡΑΣ
Υγρός κύκλος
 ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ, 1997

Μόνος / κι ο χτύπος της καρδιάς. / Τα μαύρα χαλύβδινα πουλιά / ζωγραφίζουν κόκκινα ρυάκια. / κι ο χτύπος της καρδιάς / ήχος πολεμικού τυμπάνου / να φωνάζει υπάρχω.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΑΡΟΣ
Θηρασία
 ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, Αθήνα 1997

Το χρονικό ενός λαού αλλά και εκείνο της μοίρας του ανθρώπου μέσα από ένα ιδιότυπο ποιητικό και εντυπωσιακό κείμενο με προφητικές εικόνες και ιδιοφυείς μεταφορές. «Κι εγώ μ' ένα κουτί σπίρτα στα χέρια / πασχίζω ν' ανοίξω διέξοδο στα παγόβουνα/ Βλέποντας κάθε νύχτα τον ίδιο εφιάλη... » «Πες μου πώς θα βαφτίσουμε τη ζωή; / Πτήση χωρίς προορισμό;/ Αδιάκοπο κυνήγι καταφύγιου;».

ΚΩΣΤΑΣ ΡΙΖΑΚΗΣ
Τα επόμενα πένθη
 ΑΣΤΡΟΛΑΒΟΣ/ΕΥΘΥΝΗ, 1997

Μονότονα το λέει/ κι απ' την αρχή/ το ξαναλέει μονότονα/ (τα ίδια και τα ίδια)/ τυφλός ο τζιτζικας στην κάψα/ του μεσημεριού-/ μπαταρισμένο φως μες στο σκοτάδι/ μπαταρισμένο το τραγούδι μες στο φως/ σε πατερίτσες οι ώρες μου/ κι ο στίχος.

**ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ
 ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΔΙΟΝΥΣΙΟ**
 Επιλογή-Επιμέλεια-
 Εισαγωγή: Διονύσης Σέρρας
 ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ
 & ΣΤΡΟΦΑΔΩΝ, 1997

Ανθολογούνται δεκαοκτώ ποιητές ανάμεσα στους οποίους οι Διονύσιος Σολωμός, Ανδρέας Βιαγκίνης, Ντίνος Κονόμος, Σπύρος Μαρίνος, Ανδρέας Μαρτζώκης, Άγγελος Σαλούτσης, Γιάννης Τσιλιμίγκρας, Άννα Τσουκαλά-Κουφού, π. Παναγιώτης Καποδίστριας.

ΓΛΑΥΚΟΣ ΚΟΥΜΙΔΗΣ
τχ. 10
 ΠΟΥΠΟΥΕΙΟΣ, ΚΟΛΩΝΙΑ 1997

Μια μέρα που ο τόπος γιόρταζε,/ απ' το πρωί με θούρια, κι οι δρόμοι/ στο γαλανόλευκο μεστοί περίμεναν/ τα νέα άρματα στο βάθος να φανούν,/ μια τέτοια μέρα δοξασμένη, εβγήκα/ στα ύψη της ταρατσας μου,/ με την καλή διάθεση μέτριου φωτογράφου. / Κοίταξα πρώτα ψηλά στον ουρανό ικέτης/ ύστερα κάτω, μες στη βουή το πλήθος,/ και τον φακό μου ευθύς εστίασα/ στον άχαρο ίσκιο της γιαγιάς,/ που μάλωνε παιδάκι. Και κλάμα/ ο μικρός, με τ' άδειο χωνάκι στο δεξί,/ στο άλλο σημειούλα, θρηνούσε/ για τη χαμένη φράουλα, που έλιωνε/ στην ασφαλτο αδικώς. / Και ερωτώ, ως άνθρωπος που εδέχθη/ ακαριαίαν αποκάλυψιν, με τι καρδιά/ να συνεχίσω;

ΝΑΣΟΣ ΒΑΓΕΝΑΣ
Η πτώση του ιπτάμενου νου
 ΠΑΡΟΥΣΙΑ, 1997

Αυτή η ξανθειά που μόλις έχω γδύσει/ σίγουρα έχει αγγίξει την αλήθεια,/ όχι με τα λεπτά της δάχτυλα/ αλλά με τα στήθια. / Ψηλάφώ τις θηλές της και το νόημα/ του κόσμου πλημμυρίζει το κορμί μου. / Σαν ξαφνικά να σκεπάζει χλόη/ την άμμο της ερήμου.

ΑΘΑΝ. Β. ΝΤΑΟΥΣΑΝΗΣ
Το φεγγάρι και το τύμπανο
ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗΣ, 1996

Μνημειώδες έργο στο οποίο παρουσιάζεται μεταφρασμένη εξαιρετικά η προφορική ποίηση των φυλών της Μαύρης Αφρικής από τα παραδοσιακά τραγούδια, τα ποιήματα, τα άλλα ποιητικά λεκτικά παίγνια και τους επικούς κύκλους. Η συλλογή είναι του ίδιου του μεταφραστή, ο οποίος παραθέτει ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα εισαγωγή, λαογραφικές και ερμηνευτικές σημειώσεις και ιστορικές πληροφορίες. Τα ποιήματα παρουσιάζονται κατά χώρες και πλαισιώνονται από πολύ ωραίες φωτογραφίες από τη ζωή στις χώρες της Αφρικής. Τεράστιας σημασίας κατάθεση στο μουσικό τοπίο της Ελλάδας.

ΕΛΕΝΗ ΣΥΚΑ-ΚΟΝΤΟΖΟΓΛΟΥ
Οι άνεμοι της Σιωπής
ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, 1997

Να σε στεφανώσω, είπε ο Θεός/ Πολύ αγάπηςες... / Κατεβαίνοντας στη γη/ δε βρήκε τίποτα... / Ήταν το μηδέν και το παν. / Είχαν ενωθεί σε ένα. / Δε χρειάζεται στεφάνια η αγάπη! / Το ποτάμι εξακολουθούσε να κυλά ρομητικά. / Στο δέντρο το αηδόνι κελαηδούσε συνέχεια...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΛΟΥΡΑΚΗΣ
Το σώμα
ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ, 1997

Θα σου δώσω αίμα/ από αρτηρίες που δε με βγάζουν πουθενά. / Πάρε και σώμα/ δε με νοιάζει που δεν είσαι εσύ. / Μέσα απ' τα μάτια μου/ σε έχω όπως σε θέλω. / Υγρή αντιγραφή για έν' απόγευμα.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΒΙΤΗΣ
Το αγαθό σκοτάδι
ΚΕΔΡΟΣ, 1997

Το πρόβλημα είναι/ να προλάβουμε εγκαίρως/ το αδιαχώρητο του Παραδείσου. / Εξήγησε ο Πανάγαθος/ σε κάποιους απορούντες αγγέλους/ στα εγκαίνια της Κόλασης.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ
Τα κατοικίδια
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΝΤΕΥΚΤΗΡΙΟΥ,
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1997

Επιμένω στα ηλεκτρόφωνα/ και στα παλιά τραγούδια. / Ρίχνω το κέρμα στη φωτιά, ακούω. / Τρίζει η βελόνα – ο χρόνος – / σαν το ξερό κλαδί. / Αποκαΐδια λόγια στον αέρα.

ΝΑΠΑ ΑΝΑΣΤΑΣΗ
Ασύμπατες ευθείες
ΑΚΤΗ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ 1997

Άγγελε της νύχτας/ τις φτερούγες σου φιλώ. / Άγγελε της νύχτας/ όνειρο του πόθου μου/ λαχτάρα του κορμιού μου/ γλύφω τις πληγές σου. / Γονατίζω μπροστά σου/ και προσκυνώ τον πόνο σου/ λίγο πριν χαθείς/ με το φως, με το/ φως της χαραυγής.

ΘΕΜΗ ΤΑΣΟΥΛΗ
Η ενάτη μετά το φύσημα
ΑΣΤΡΟΛΑΒΟΣ/ ΕΥΘΥΝΗ, 1997

Αταίριαστο θα 'ναι το σώμα τότε φαγωμένο / και πού να φτιάξεις χρώματα, ουρανούς; / Διακλαδωτό νεράκι να μιλά τον χρόνο – / και στη δόξα / με εικοσιτέσσερα καρφιά πώς να σταυρώσεις τ' άφατο / να βγάζεις απ' το κόκκαλο τη μουσική – μεδούλι / με το σουραύλι καθαρό να παίζεις το κενό;

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Ανθοφορία της νύχτας
ΔΕΛΦΙΝΙ, 1997

Στην απέραντη βροχή της Κυριακής/ ανοίγουν αστραπές οι λέξεις μου. / Σε φωτεινό νερό βυθίζομαι/ και δευτερεύουσες προτάσεις σκίζονται/ σ' απελπισμένες απουσίες. / Αδύναμος ν' αρθρώσω όνειρο/ αρνούμαι τη Δευτέρα, / αφού η μόνη μέρα που θα 'ρθεις/ είναι η σημερινή κενή σιωπή σου.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΡΕΡΗΣ
Ουλές ονείρων
ΤΑ ΤΡΑΜΑΚΙΑ,
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1997

Η νύχτα τη μέρα ακολουθεί κι αυτή τη νύχτα διώχνει. / Αναριθμητες σκιές έναν κύκλο ωρών σχεδιάζουν. / Η ίδια κίνηση άπειρες φορές/ Στον ίδιο ρυθμό. / Η νύχτα τη μέρα ακολουθεί κι αυτή τη νύχτα διώχνει. / Κι ο συρφετός των ημερών/ Άσκοπα/ Τη ζωή μας σπρώχνει. / Άνθη ξερά σε βάζα άπλυτα/ Στη σκιά ενός χαμόγελου, στον ίσκιο ενός κυπαρισσιού.

ΝΙΚΟΣ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ
Απόπλους στο φως
ΙΔΜΩΝ, 1997

Αδελφέ μου αυτή η ώρα / ήταν δική σου / Έφερες τις παλάμες σου/ στο πρόσωπό σου το φως/ τόσων χρόνων / και φωτίστηκε παντοτεινά/ η εικόνα σου / άσπιλη στον ουρανό. / Τι να θυμήθηκες άραγε εκείνη τη στιγμή; / Τις γέφυρες του Ροδανού/ που πάνω τους κούρνιασαν κάποτε/ τα όνειρά σου μετά από τρικυμία;

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΣ
Αρμενίζοντας στο φως
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΚΕΨΗ, 1996

Είναι ο μονομάχος της φθοράς/ και έχει τη δική του παρουσία/ έχει δικό πυρήνα και/ είν' άνθρωπος της προσφοράς/ σ' ουσία. / Σύμβολα και καταβολές κι ελπίδες/ χαράζει και στεριώνει και δωρίζει/ γι' αυτό φίλε νοήμονα τον είδες/ σ' όλους να 'ναι δικός, / μα και μοναδικός/ να ξεχωρίζει.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΑΛΙΩΤΗΣ
Το ένδοξο πένθος
ΠΛΑΝΟΔΙΟΝ, 1997

Σε βρήσκω πάλι κι απ' τις μάνες/ που σέρνουν το χορό τους τρυφερά/ με χάρτινες σκιές ανδρών ζωγραφισμένες/ να μου αναδεύουνε τη ρίζα των δακρύων/ Απ' την απόπειρα του σώματός μου μες στα χέρια σου/ μένει μονάχα του χαρτιού η κατάλευκη σκιά/ για να σου γράφω.

ΘΑΝΟΣ ΦΩΣΚΑΡΙΝΗΣ
Ο καμθός και το σκουλήκι
ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ, 1997

Χάσμα/ να ένα πρόπλασμα φτερούγας/ η δύναμη που βαστά στον άνεμο η ψυχή/ όταν ξαβγάζει την αγρύπνια της φροντίδα/ κι η αυγή τραβά τα πέπλα/ μένουν λίγα νερά ίσκιου/ για ν' αντέξει/ όνομα φύλλο/ το επόμενο σκοτάδι.

ΦΑΙΔΩΝ ΘΕΟΦΙΛΟΥ
Ο μικρός ελληνικός
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, 1996

Ξεκουράστηκε καλά ο Έλληνας/ πάνω στο θάνατό του. / Τώρα θα σκύψει βαθείά/ μέσ' τη χολή του μυαλού του/ και θ' ανασύρει την πίστη του. / Χαίρε πίστη μου, θα πει,/ να φιλήσω τα μακριά σου δάχτυλα. / Χαίρε πίστη μου που πνίγηκες/ στους αιώνες των δακρύων μου.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΑΡΚΑΔΗΣ
Βαθιά του ζώου
ΣΥΝΕΧΕΙΑ, 1996

Ξυπνάς συλλαβιστά. / Της νύχτας η ανάσα σε παιδεύει. / Σε ποια φυλή ανήκεις,/ αρχίζει η μέρα μ' ερωτήσεις. / Αδύνατον ποτέ να θυμηθώ.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
Σκυθικές Ερμίες
ΚΟΛΩΝΟΣ, 1996

Γύρω απλώθηκαν τα σίπια/ Γκριζα/ Γυναίκες χήρες/ Των εξήντα πέντε/ Πάνω δεν έχει ουρανό/ Αυτός ο κόσμος/ Μπερδεύτηκε πολύ στη σκόνη.

ΛΥΔΙΑ ΛΑΒΔΑ
Σχήματα συνείδησης
ΟΜΠΡΕΛΛΑ, 1997

Όταν πεθάνω, ο τάφος μου δεν θέλω να είναι σκαλιστός, / ακριβός, / κατασκευασμένος από θανάτους ζωντανών. / Ίσως, γιατί αν είναι έτσι, μπορεί να μην αναστηθώ ποτέ, / φοβούμενη το κόστος.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΟΜΩΝΗΣ
Υπόπτος αναχωρήσεως
ΜΑΝΔΡΑΓΟΡΑΣ, 1997

Μες στους πολλούς/ αν ξεχωρίζει ο λευκός γιακάς σου/ ήδη/ είσαι ένοχος. / Δεν έχει σημασία/ μικρή ή μεγάλη/ αν θα 'ναι η ποινή/ αν πίσω από κάγκελα στριφτά/ ή σε έπαυλη πολυτελή/ περάσεις την υπόλοιπη ζωή σου./ αν ο λευκός γιακάς σου ξεχωρίζει/ ήδη/ είσαι ένοχος.

ΣΕΡΓΙΟΣ ΣΥΝΤΕΛΗΣ
Αγωνία
ΠΕΡΙΤΕΧΝΩΝ, 1997

Ήσυχα καθίσαμε. / Κοντά. / Γεμάτοι ολόκληροι από ίσκιους/ και από χρώματα. / Έξω απ' τις πεμπτουσίες/ των πιο καλοστημένων συνταγών. / Με μια παράξενη ελπίδα/ μέσα στην κόρη των ματιών μας.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ
Χειρονομίες της Αισθητικής
ΑΠΟΠΕΙΡΑ, 1997

Νίκησα τη ζωή μου./ Ξερνώντας την ανάγκη/ αποτύπωσα την ιδεοληψία. / Ακολουθώντας τη σιωπή/ κατέφθασα στην τρέλα. / Αποστασιοποιημένος απ' τη στέρηση/ βρέθηκα ξάφνου εντός της. / Ανοίγοντας το σώμα μου/ σου δίνω αίμα/ να γευτείς τον πόνο και το θρίαμβο. / «Εάλω» το κορμί μου/ επιτέλους, η ζωή μου. / Κάποτε θα μου έδινε τόση χαρά./ τώρα απλώς/ παράγω ήχους.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΟΥΜΑΝΙΔΗΣ
Αντίτιξη των άστρων
ΜΑΝΔΡΑΓΟΡΑΣ, 1997

Κι επειδή άλλον τόπο / δεν άφηναν / μέσα του οι φωτιές - / μονάχος εβάνιζε προς τη θάλασσα / Εκεί, η μέρα φάνηκε καλή / Λίγο κύμα, λίγο τα φτερά / «σήμερον επί νεφών και σιωπών / κρεμάμενος Κύριε» φώναξε/ Ενώ οι καμπάνες άναβαν ένα ένα τ' αστέρια.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΝΤΑΝΤΟΣ
Για μια λευκή σελίδα
ΠΑΡΟΥΣΙΑ, 1997

Μα όλα μαρμαρώσανε/ το σχήμα μόνον είδα. / Δεν άνθισε το πείραμα. / Φοράω το παλτό. / Παίρνει μπροστά η μηχανή/ κι αλέθει σε πολύ/ αυτόγραφα χρωμάγραφα./ τα λεξικά του Μίδα/ και την κλεψύδρα κέρβερο/ για μια λευκή σελίδα.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΟΡΦΥΡΗΣ
Τα απόκρυφα ποιήματα
ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ, 1997

Όπως μια βροχή συνεχίζεται... / πέρα απ' τους κήπους. / Νερό που συντηρεί το εφιαλτικό σύνδρομο. / Νερό που καταστρέφει τον καιρό. / Κατηφορίζεις, μια νέα αρχή. / Σε κούρασε η μοναχική, η όμορφη στάση/ η του πελαργού.

ΠΟΠΗ ΛΑΜΠΡΙΝΕΑ-ΓΑΒΡΙΛΑΚΗ
Χώμα και νερό
ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ, 1997

Να σε κοιτάξω μου ζητάς/ να σου μιλήσω. / «Θα σκοτεινιάσει» φλυαρώ/ «δε θα προλάβω»/ Κι έχω ένα φόβο!/ Τι θα μου μείνει εμένα./ αν τόσο πολύ σε αγαπήσω;

ΤΟΛΗΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ
Την κοκκινόμαυρη ανεμίζοντας της ουτοπίας
ΝΕΑ ΠΟΡΕΙΑ, 1997

Με ένα ααα μακρόσυρτο/ εκπέμπεται το δέος της αγάπης/ από το χάος/ ως την καρδιά του κερανού/ με ένα εεε μακρόσυρτο/ αναθρώνει η καθολική οδύνη/ από την άβυσσο των πόλεων/ ως την αρχέγονη έρημο της νύχτας/ με ένα ωωω μακρόσυρτο/ εγγράφεται η απαλή καμπύλη/ στο βλέμμα ενός παιδιού/ συντίθεται η ωκεάνεια αγωνία του τέλους/ ααα εεε ωωω/ προφέρουν έκθαμβοι οι πρωτόγονοι/ αγγίζοντας τις παρυφές της μουσικής/ διακρίνοντας ένα μοναδικό φωτόνιο/ στις μυστικές πηγές του κόσμου.

ΣΤΕΛΛΑ ΑΡΚΑΔΗ
Γράμματα στον Αλέξανδρο
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΕΧΝΗΣ
ΚΑΙ ΛΟΓΟΥ, 1997

Καλό το κτίσμα, από υλικά ονείρων/ όμως έφευγα να κρυφτώ στο ροδάμι/ όπου φύτρωναν οι λέξεις τραχιές/ κι αναρριχούνταν στο κορμί και με σπάραζαν/ Άλλο να λες πως η πόλη μολύνθηκε και πεθαίνει/ κι άλλο η εκδημία και να 'ναι η θάλασσα/ στόμα του Άδη κρούδα μαχαριού/ πέτρινη ποίηση... / Δεν θητεύει σ' αυτή την πατρίδα γαλήνη/ και πάνε χαμένα τα βράδια / που μου διάβαζες Πλούταρχο.

ΙΟΥΛΙΤΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
Ευχήν Οδυσσεί
ΥΨΙΛΟΝ, Αθήνα 1997

Μικρές πνιχτές φωνές κάτω του κήπου/ Αγριεύουν τ' ανθρώπινα κι άθικτος απομένει/ Ο αέρας. Με μπλε κλειστά παράθυρα/ Με δάχτυλα λεπτά σαν κυπαρίσσια/ Του μέλλοντός μας ο ύπνος κι επίγονος/ Της ημέρας θα 'ρθει ευλαβικά όπως/ ο Ξυλουργός του Χαϊλντερλιν μες στην τεράστια νύχτα/ Όπως ο πρώτος της σελήνης άποικος/ Στα μάτια των πουλιών χαμηλωμένα/ Σε πτίλωμα καλογοριάς λευκό μετακινώντας/ Από ένστικτο το σπίτι το σταυρό και τα μυριστικά/ Επάνω στο σώμα σου.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΑΝΑΚΑΡΗΣ
Τα λαϊκά που ήξερες...
ΓΙΑΤΙ, Σέρρες 1997

— Εγκληματίες στην κυριολεξία./ του έλεγε, / τρώγοντας τα βράδια, πίνοντας και ξενουχτώντας. / Σαν χθες θυμόταν/ που έκλεβαν μέρα-μεσημέρι ραδάκινα απ' τους μπαξέδες/ και τους κυνηγούσαν με τις πέτρες οι ιδιοκτήτες τους.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ-ΠΑΝΟΥ
Τα ποιήματα
ΑΚΡΙΤΑΣ, 1997

Κι όταν γίνομαι ποίηση. / Κι όταν «νάρδος πολύτιμος»/ αναβλύζει απ' τα σπλάχνα μου./ κι η πηγή με το «ύδωρ το ζων»/ τους φρυγμένους σου λούζει ανθόκηπους./ εσύ, βέβαια, θα ομνύεις/ πως πολύ σε αγάπησα. / Μα, κλειστά θα κρατάς τα παράθυρα/ στον ήλιο, που ψήλωσε/ στον αγέρα που θρόισε/ στις βαριές σου κουρτίνες...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΟΥΤΣΟΚΛΕΝΗΣ
Παράταση αναπνοής
ΑΘΗΝΑ, 1997

Έτσι, όπως σιωπηλά αλλάζει μορφή η νύκτα/ ένα κομμάτι της οργής γίνεται καμίνι/ και καίει ηδονικά./ ό,τι είναι σε μένα επιθυμία των άλλων.

ΛΕΝΑ ΠΑΠΠΑ
Τα ποιήματα, Β' τόμος
ΑΡΜΟΣ, 1997

Όταν πουλήθηκε / από τον πίνακα με το τοπία του Παραδείσου/ στον τοίχο έμεινε μόνο το καρφί. / Κοιτάζοντάς το, με της μνήμης μου τα μάτια/ ξαναβλέπω το υπέροχο τοπίο/ μα δυστυχώς μόνον εγώ. / Οι άλλοι, που δεν τον είχαν δει/ κοιτάζοντάς αυτόν τον ίδιον τοίχο/ δε βλέπουν, δεν μπορούν να δούνε παρά ένα/ σκέτο καρφί.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΦΡΟΝΙΜΑΔΗ-ΜΑΤΑΤΣΗ
Ευαγγελισμός
ΑΘΗΝΑΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, 1997

Οδεύοντας./ στις άστρινες λεωφόρους / αποβλέπαμε... / Μα, οδοιπορούσαμε/ νυχτοπατώντας, / μην ταραχτεί / του σύμπαντος η νηνεμία... / Οδοιπορούσαμε / οριοθετώντας, κάθε τόσο./ τις άκριες του χρέους, / μην και δεν εκπληρωθεί / κατά τα μέγιστα...

ΕΛΕΝΗ ΧΩΡΕΑΝΘΗ
Νύχτες της βροχής
 ΕΡΙΦΥΛΗ, 1997

Περιμένοντας ν' ανθίσουν κρινάκια στις σιωπές τους αγρούς, να ροδίσουν τα όνειρα στις παρυφές των ορέων της τύψης, εαρινή συμφωνία του σύμπαντος όρθρου στα φωτεινά μονοπάτια της ήβης, καταπίων αθόρυβα τις μικρές μου χαρές καθώς πέφτει το βράδυ με σιγή και σταγόνες βροχής.

ΤΣΕΖΑΡΕ ΠΑΒΕΖΕ
**Ο θάνατος θα 'ρθει
 και θα 'χει τα μάτια σου**
 Μετάφραση Σωτήρης Τριβυζάς
 ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, 1997

Ήταν μόνο ένα φλερτ/ το Ξερες αυτό – / κάποιος πληγώθηκε/ εδώ και καιρό. / Όλα είναι ίδια/ κι ο χρόνος διαβαίνει – / μια μέρα γεννιέσαι,/ μια μέρα πεθαίνεις. / Εδώ και καιρό/ κάποιος πέθανε – / κάποιος προσπάθησε, / μα δεν έμαθε.

ΑΝΝΑ ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΥ-
 ΣΚΟΥΦΑ
**Ημέρες επτά ή πειρασμού
 το απάνθισμα**
 ΡΟΔΑΚΙΟ, 1996

Στις ερημίες της Αμαρτίας/ επευφήμησα τον παράδεισο/ Γυμνή και νήσις/ Ξενιτεύτηκα/ στα προπλάσματα της σιωπής/ του Θεού. / Και τα έργα μου εσφράγισα/ με τρυφή και με κάματο.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΧΑΡΗΣ
Αμειψισπορά
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ, 1996

Ένας άλλος θάνατος / είναι οι απογευματινές συγκεντρώσεις/ τις άχρωμες Κυριακές. / Με τα κουλουράκια και τα φυστίκια, / τα πατατάκια με ρίγανη,/ με το κονιάκ και τους καφέδες. / Με το «πώς πάνε τα παιδιά στα μαθήματα;» / και με το «τι καινούριο μας γράψατε;»/ Με τις ατέλειωτες συζητήσεις/ για τη δουλειά στο εργοστάσιο/ τις ατελέσφορες απόπειρες/ ν' αλλάξει επιτέλους το θέμα της συζήτησης. / Με το «έτσι ο ένας κι έτσι ο άλλος!» / Με το «ακούστε και τούτο που άκουσα!»./ Στο μεταξύ καρφώνεις το βλέμμα σου/ στα δέντρα του κήπου. / Τι καλά να ήμουν μια διακριτική ακακία,/ σκέπτεσαι όλη την ώρα. / Ένας άλλος θάνατος/ είναι η έγνοια σου για το λεκέ από αίμα/ που θα αφήσεις στη ράχη της πολυθρόνας/ όταν θα σηκωθείς και θα φύγεις. / Η έγνοια σου για την φιλόξενη οικοδέσποινα/ που δεν θα ξέρει πώς να τον καθαρίσει.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΤΟΚΟΣ
Η κοίμηση του κειμένου
 ΠΛΕΘΡΟΝ, Αθήνα 1997

Μιλώντας μέχρι τη σιωπή/ που πέφτει απότομα/ με φράσεις μισοτελειωμένες να ψηλαφούν/ τα πρόσωπά τους/ μέσ' στους καθρέφτες βυθισμένα/ βότσαλα ριγμένα στην ομοίωση/ να σχηματίζουν κύκλους/ πάνω σ' ακύμαντους καθρέφτες/ αναγκασμένους κύκλους/ που όλο στενεύουν γύρω τους/ σαν τη σιωπή γύρω απ' τις λέξεις/ που δεν πρόλαβαν.

ΚΙΚΗ ΚΑΝΑΡΗ
Κολοκύνθες της Ερήμου
 ΠΛΑΝΟΔΙΟΝ, Αθήνα 1997

Οι «Κολοκύνθες της Ερήμου» είναι τροπικά φυτά με σάρκα πικρή και καθαρτική, αλλά το βιβλίο αποτελεί επιλογή από ποιήματα της περιόδου 1993-97 με απρόοπτη θεματολογία και τίτλους και πολύ ιδιότυπο χιούμορ. Εκοίταζαν / συγκάτοικοι από χρόνια / καμιά φορά εκοίταζαν / ο ένας στου άλλου τον καθρέφτη / τον εαυτό τους παραμορφωμένο, αλλοιωμένο / ένα προϊόν αποσυνθέσεως αργής / Και την οσμή αισθάνονταν/ και όλα τ' άλλα.

ΙΩΑΝΝΑ ΖΕΡΒΟΥ
Τα Ελευσίνια
 ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, Αθήνα 1997

Εκείνο που απασχολεί την ποιήτρια είναι η προβληματική του φύλου και της ενσάρκωσης. Τα μυθολογικά αρχέτυπα βοηθούν να δοθεί το αιωνίως νέο. «Κόρες του Κάδμου/ κρατώντας νάρθηκα με θύρσο φλογισμένο/ τα κύμβαλα τους λαμπερούς φαλλούς/ και την αιώνια απαλότητα/ των επωδών του Άνδρα/ Επικαλούμαι τα μεγάλα σας ονόματα/ να φτάσω στις πηγές, να εξαγνισθώ/ στη θάλασσα της Ελευσίνας».

ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΙΧΑΣ
Χελώνα στο θυτό του κόσμου
 ΦΘΙΩΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ,
 Λαμία 1997

Ο ποιητής δηλώνει «ονειρευτής μεταμφιεσμένος σε διοικητικό υπάλληλο των ΕΛ.ΤΑ.» και ζει στη Λαμία. «Ρολόγια στην καινούρια πόλη δεν υπάρχουν/ δεν οργανώνουν πια το χρόνο/ οι τωρινοί της κάτοικοι/ μόνο υπάρχουν κι επιβιώνουν/ με κάθε μέσο/ σ' ετοιμότητα αυτοάμυνας, αντεπίθεσης/ κι απόδρασης αν χρειαστεί».

ΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΟΥ
Γιοφύρια στο χάος
 ΙΩΛΚΟΣ, 1997

Τις ομορφιές του κόσμου/ εστερούμουναι,/ μα περπατούσαμε χέρι με χέρι/ ενωμένοι. / Και τώρα που στη ζωή/ ομορφιά μου σ' έχασα,/ όλο τον κόσμο μου τον στέρησε/ η φθονερή μου μοίρα!

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΚΟΥΜΑΣ
Η σιωπή των άλλων
 ΚΕΔΡΟΣ, 1997

Και καθώς τοποθετώ τις παντόφλες μου/ πλάι στο κρεβάτι/ για ένα αύριο,/ αντιλαμβάνομαι/ ότι όλη μου η ζωή/ ήταν μια προσπάθεια/ να βάλω σιγαστήρα στη σιωπή μου.

ΓΕΩΡΓΙΑ ΔΑΛΙΑΝΑ
Θάλασσα της φυρονεριάς
 ΠΕΙΡΑΙΑΣ, 1996

Δεν είναι πολλοί οι Έλληνες ναυτικοί που ασχολήθηκαν με τη λογοτεχνία και ειδικότερα με την ποίηση – οι περιπτώσεις του Νίκου Καββαδία, του Δημήτρη Αντωνίου, του Βασίλη Λούλη, αποτελούν φωτεινές εξαιρέσεις. Κυρίως είναι ελάχιστες οι γυναίκες που εργάστηκαν επαγγελματικά στα καράβια και αποτόλμησαν να γράψουν στίχους. Η Γεωργία Δαλιανά, ασυρματίστρια του Εμπορικού Ναυτικού, γεννημένη στην Αθήνα, που έχει λάβει το βραβείο ποίησης στο λογοτεχνικό διαγωνισμό «Νίκος Καββαδίας» του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, είναι μία απ' αυτές. Σ' αυτή την πρώτη της ποιητική συλλογή εκφράζει με λυρικό τρόπο τον αγώνα και την αγωνία των ανθρώπων που είναι δεμένοι με το υγρό στοιχείο, το οποίο αντιμετωπίζει με τη γυναικεία της ευαισθησία και τρυφερότητα. «Κάποτε οι λέξεις / σχεδόν θάλασσα / σ' ένα κατώγι σκοτεινό / θάλασσα κι αίμα. / Κάποτε οι λέξεις / δειλινά / δυο χέρια χρώματα / αυταπάτη / στα παραθύρια των πνιγμένων.»

Η ΑΛΚΗΣΤΙΣ ΣΟΥΛΟΓΙΑΝΝΗ είναι γνωστή φιλόλογος και κριτικός. Φύλακας-άγγελος των Γραμμάτων και των Τεχνών με την ιδιότητα της Διευθύντριας του Υπουργείου Πολιτισμού και ένας από τους ελάχιστους κρατικούς λειτουργούς που έχει τις ίδιες ευαισθησίες με όσους πνευματικούς ανθρώπους κτυπούν την πόρτα του Υπουργείου για να ζητήσουν συμπάρασταση στο έργο και τα όνειρά τους. Απόδειξη του ασφαλούς του λόγου η μελέτη της «Ο δημιουργικός λόγος του Γιώργου Χειμωνά, θεωρία και εφαρμογή» [ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, Θεσσαλονίκη 1997], που αποτελεί τη διατριβή της στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Πεδίο έρευνάς της τα εννέα πρωτότυπα λογοτεχνικά έργα του Γ. Χειμωνά, εκείνα δηλαδή που συνθέτουν την ατομική ταυτότητα του συγγραφέα και αποδεικνύουν τη συνειδητή επεξεργασία και εφαρμογή ενός τριακονταετούς προγράμματος λογοτεχνικής θεωρίας και πρακτικής. Στα τρία βασικά μέρη της μελέτης προσεγγίζονται, κυρίως από γλωσσολογική άποψη, το περιεχόμενο, η κειμενικότητα και η γλώσσα των πρωτοτύπων λογοτεχνικών κειμένων του Χειμωνά. Στο τελευταίο μέρος, στα συμπεράσματα δηλαδή, επισημαίνονται οι γενικές αρχές οι οποίες προσδιορίζουν τη λογοτεχνική παραγωγή του ως μια «καλώς συγκερασμένη» λογοτεχνία.

Η αποκρυπτογράφηση της Γραμμικής Β από τον JOHN CHADWICK συγγραφέα του βιβλίου «Ο Μυκηναϊκός Κόσμος» [Μετάφραση: Κώστας Πετρόπουλος, GUTEMBERG 1997], που είναι καθηγητής στο Κάιμπριτζ, και το συνεργάτη του αρχιτέκτονα M. Ventris (που πέθανε το 1956) δεν αποκάλυψε μόνο την ελληνικότητα της μυκηναϊκής Ελλάδας, μα άνοιξε καινούργιους δρόμους για τη θέαση μιας σπουδαίας και έως τότε σκοτεινής περιόδου της χώρας μας. Ξεπρόβαλε μια πραγματική κοινωνία, με την πολιτική και στρατιωτική οργάνωση, τη θρησκεία, τις τάξεις, το εμπόριο και τις λοιπές ασχολίες της. Γραμμένο με έμπνευση και ποιητική διάθεση, το έργο αυτό ξεδιπλώνει κάθε πτυχή της μυκηναϊκής ζωής, δίνοντας φωνή και ανάσα στο πλέον απόμακρο ελληνικό παρελθόν. Το θεμελιώδες για τον ελληνικό πολιτισμό αυτό βιβλίο πρωτοκυκλοφόρησε το 1976 και έπρεπε να περάσουν 21 χρόνια για να μεταφραστεί στα ελληνικά χάρη στο ενδιαφέρον του Gutemberg, αφού πριν είχε εκδοθεί στα ιταλικά, ισπανικά, γερμανικά, σερβοκροατικά και ιαπωνικά! «Αν κάτι με λυπεί είναι ότι στην ερμηνεία των μυκηναϊκών κειμένων Έλληνες μελετητές πολύ λίγο εργάστηκαν», γράφει ο Chadwick. Και συμπληρώνει: «Είμαι λοιπόν στην ευχάριστη θέση να παρουσιάσω την ελληνική έκδοση του βιβλίου μου ως μια πρόκληση στους νέους και τις νέες της Ελλάδας. Ποιοι θα είναι αυτοί που θα παρακινηθούν για να προσθέσουν και τη δική τους συνεισφορά στην εθνική τους ιστορία, και να δείξουν ότι οι ρίζες του ελληνικού — άρα και του ευρωπαϊκού — πολιτισμού είναι προπάντων μέλημα σήμερα των νέων της Ελλάδας;». Αφιερωμένο ειδικά στους αλλοπρόσαλλους εκπαιδευτικούς μεταρρυθμιστές (ή απορρυθμιστές) μας των τελευταίων είκοσι χρόνων, που δε λένε να σταματήσουν.

Οι ΓΑΜΟΙ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΛΑΣΗΣ, ένα από τα πιο σημαντικά έργα της αγγλικής γραμματείας, του WILLIAM BLAKE, του αυθεντικότερου και εκλεκτότερου από τους ρομαντικούς ποιητές, που έζησε μεταξύ 1757 και 1827, χλευάστηκε ως παράφρονας, για να τιμηθεί αργότερα ως μεγαλοφυΐα, κυκλοφόρησε πρόσφατα στην ελληνική γλώσσα από τις εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ. Η έκδοση, σε μετάφραση-εισαγωγή-σημειώσεις ΧΑΡΗ ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ, που περιλαμβάνει και τις 27 χαλκογραφίες του πρωτότυπου, ευτυχεί στα χέρια ενός των ελαχίστων στις μέρες μας Ελλήνων επαϊόντων της αγγλικής λογοτεχνίας και χειριστών της αγγλικής γλώσσας, ο οποίος χαρακτηρίζει το έργο αυτό του Blake ως «αριστούργημα σατιρικής ενόρασης».

«Επιτομή ασκήσεων μιας τριακονταετίας επί χάρτου» επονομάζει ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ, γνωστός (και αναγεννησιακών επιδόσεων) ποιητής, μεταφραστής, εικαστικός καλλιτέχνης και εκδότης, το νέο του βιβλίο, που φέρει τον τίτλο ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ (ΥΨΙΛΟΝ/ΒΙΒΛΙΑ, 1997), ενώ διστακτικά προτείνει και τον τίτλο «Επίμαχα σημεία από δώδεκα εποχές». Τις καλύτερες επιδόσεις δώδεκα βιβλίων του σταχυολογεί και παραθέτει συγκεντρωμένες στο βιβλίο αυτό παρέα με έναν τεράστιο ψάρακλα που διακοσμεί αλλά και κυριαρχεί συμβολίζοντας (ή μη συμβολίζοντας) ποιος ξέρει άραγε τι. Άλλωστε αυτό είναι το ποιητικό ύφος του συγγραφέα. Εκεί που νομίζεις πως ξέρεις τι εννοεί, στη φέρνει αφήνοντάς σε να ψάχνεσαι. Η αρετή του όμως είναι πως στη σαδιστική αυτή πορεία καταφέρνει και μεταλλάσσει τον αναγνώστη σε ιδανικό μαζοχιστή, αφού τον κάνει να την καταβρίσκει και πάντα να αντιμετωπίζει το βασανιστήριό του μ' ένα πονηρό χαμόγελο, και ξεγελιέται να πιστεύει πως κι ο ίδιος συμμετέχει στο παιχνίδι.

Διόλου ικανοποιημένος δεν είναι ο ΚΩΣΤΑΣ ΣΚΑΝΔΑΛΙΔΗΣ από τις πωλήσεις του βιβλίου πολιτικού περιεχομένου και σε δηλώσεις του το συσχέτισε με το χαμηλό επίπεδο του περιεχομένου της ίδιας της πολιτικής. Ενδεχομένως να αναφέρεται στο βιβλίο του ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΑΝΘΡΩΠΟΥ [Νέα Σύνορα, Α. Α. ΛΙΒΑΝΗ, 1997], που, παρά τη φυσική τω λόγω προβολή, δεν είχε ίσως τις αναμενόμενες πωλήσεις. Δε θα πρέπει να ανησυχεί, επειδή το βιβλίο του είχε απλώς τη μοίρα του καλού βιβλίου στη χώρα μας. Και ήταν φυσικό, αφού δείχνει μια πολιτική σκέψη ευρύτατη, ικανή να συνοψίζει και να κρίνει, να ερμηνεύει πολιτικά και ιστορικά γεγονότα και κυρίως να προβλέπει εξελίξεις. Σύνοψη της πορείας της «Αριστεράς στη δίνη της χλιετίας» και σκιαγράφηση της πορείας της αριστερής σκέψης τον 21ο αιώνα. Είναι αλήθεια πως δε συναντά πλέον κανείς πολιτικούς που να διαθέτουν συγχρόνως πολιτική ιδιότητα και πολιτική σκέψη. Ούτε που να μπορούν να χειρίζονται τόσο καλά τα ελληνικά. Μην ξεχνάμε όμως πως στο ενεργητικό του συγγραφέα έχει προηγηθεί μια ποιητική συλλογή και μια μονογραφία για τον πολιτισμό του Αιγαίου (με τέτοια εχέγγυα αναρωτιέται κανείς μήπως θα ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος για το Υπουργείο Πολιτισμού). Όσο τώρα για τις πωλήσεις του βιβλίου προφανώς συνετέλεσε αρνητικά και η αισθητική του βιβλίου στο εξώφυλλο και τη γραμματοσειρά (χρωμαμένη στο Δημήτρη Ταλαγάνη), η οποία ήταν βαριά και αρχαιοπρεπής (σε πολλά της έχανε την ισορροπία του καλού γούστου) στοχεύοντας μόνο στην ανάδειξη των αρχαίων «μότων» που υιοθετεί ο συγγραφέας και τοποθετώντας σε δεύτερη μοίρα το εξαιρετικά σύγχρονο θέμα του βιβλίου. Τουλάχιστον εμείς άλλη αιτία δεν βλέπουμε, αφού το βιβλίο όσον αφορά το περιεχόμενο του μπορεί και κινείται με σωστές αναλογίες ανάμεσα στην πολιτική, την ιστορία, την οικολογία, την κοινωνιολογία και τη φιλοσοφία.

Έχουν γραφτεί πολλά για το Μέγα Αλέξανδρο στα πεδία της μάχης. Το βιβλίο όμως του καθηγητή της ιατρικής ΙΩΑΝΝΗ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ έχει τίτλο «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ» (J. & J. Hellas, 1997). Ο πάντοτε εξαιρετικά πρωτότυπος στα θέματά του συγγραφέας εξετάζει με βάση τα νεότερα δεδομένα της ιστορικής και ιατρικής βιβλιογραφίας την εμπειρία του Αλέξανδρου στη «θεία τέχνη του Ασκληπιού», το «φιλιατρείν» του κατά Πλούταρχο, τα πολεμικά του τραύματα, τα νοσήματά του, τον αποδιδόμενο σ' αυτόν αλκοολισμό και το μυστήριο του θανάτου του. Ο συγγραφέας παρουσιάζει τον Αλέξανδρο, τεκμηριώνοντας τους ισχυρισμούς του πολύπλευρα, ως μαθητή του σοφού Αριστοτέλη να συνδράμει τους πάσχοντες στρατιώτες του αλλά και τον ίδιο τον εαυτόν του όταν η υγεία του κλονιζόταν.

Η ΜΑΡΙΝΑ ΒΡΕΛΛΗ-ΖΑΧΟΥ είναι καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Θέμα της διδακτορικής της διατριβής «Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗ ΖΑΚΥΝΘΟ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ (1864-1910)», που όπως δηλώνει και ο υπότιτλος αποτελεί «συμβολή στη μελέτη της ιστορικότητας και της κοινωνιολογίας του ενδύματος». Τελείωσε το 1985. Η συγγραφέας κατάφερε να

την κυκλοφορήσει σε πολυγραφημένη έκδοση το 1991 και να τη διαθέσει όπως μπορεί να διαθέσει κανείς μια τέτοια έκδοση, δηλαδή δωρεάν σε φίλους. Μια σημαντικότερη ερευνητική μελέτη λοιπόν παραμένει στην ουσία αδημοσιωπητή και μάλιστα τη στιγμή που δεν υπάρχει κάποια αντίστοιχη της. Τώρα που δημοσιολογήθηκε — κάπως — η ύπαρξή της, θα ευαισθητοποιηθεί κάποιος να χρηματοδοτήσει την έκδοσή της; Δε χρειάζεται να και τον προϋπολογισμό κάποιος από τις τόσες Αυτοδιοικήσεις που πλέον έχουμε... Είναι και προεκλογική περίοδος... Θα μετρήσει!

Η μικρή και αποσπασματική βιβλιογραφία, όσον αφορά το ιστορικό παρελθόν της Αιτωλοακαρνανίας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, μπορεί να οφείλεται σε πολλές και διάφορες αιτίες. Πάντως είναι αντιστρόφως ανάλογη της δράσης και της συμμετοχής της Αιτωλοακαρνανίας στη μεγάλη του ελληνοισμού πορεία. Την πραγματικότητα αυτή έχει αναλάβει από της ίδρυσής της να καταδείξει η άκρως δραστήρια, σοβαρή και αποτελεσματική ΙΣΤΟΡΙΚΗ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΑΓΡΙΝΙΟ 1997 που από το 1987 ξεκίνησε μια εκδοτική δραστηριότητα προσπαθώντας να συμβάλει στην πλήρωση του βιβλιογραφικού αυτού κενού. Στην Αιτωλοακαρνανική Βιβλιοθήκη, που με το χρόνο και παρά τα υλικά και οικονομικά εμπόδια δημιουργείται από την Εταιρεία, περιλαμβάνονται δύο έργα του Γερασίμου Κατωπόδη. Το βιβλίο «Αρχαία Ακαρνανία» (1987) και το δίτομο «Αιτωλική Συμπολιτεία» (1990). Επίσης ο πολιτιστικός οδηγός «Αιτωλοακαρνανία, Τόποι-Μνημεία- Ιστορία» (1995). Το βιβλίο «Αρματολισμός και κλεφτουριά στην Ακαρνανία και Αιτωλία» του βραβευμένου από την Ακαδημία Αθηνών και με πολύπλευρη δράση συγγραφέα ΓΕΡ. ΗΡ. ΠΑΠΑΤΡΕΧΑ αναφέρεται στην ιστορία των Κλεφτών και των Αρματολών στην περιοχή. Ο αρματολισμός, η απονομή της καπετανίας, η διάθρωση και η λειτουργία του αρματολικιού, η δράση, οι ανταγωνισμοί, οι συγκρούσεις, ο ρόλος των προκρίτων, οι ντερβεναγάδες, η διάρθρωση, ο οπλισμός και η αμφίσηση της κλεφτουριάς είναι μερικά από τα κεφάλαια του γλαφυρού και συγχρόνως ιστορικά πιστού έργου. Μια μνημειώδης κατάθεση στην ιστορία των κλεφταρματολών, που κατά το Μακρυγιάννη ήταν η «μαγιά της λευτεριάς».

Τα «Ερμητικά Κείμενα» του ΕΡΜΗ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΥ [Τόμος Α' Λόγοι Ι-ΧVIII, Τόμος Β' Ασκησιός, Αποσπάσματα, ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ, 1997] είναι τα ιερά κείμενα μιας κοινότητας της αρχαίας Αιγύπτου, όπως διαμορφώθηκαν στα ελληνοιστικά χρόνια. Πρόκειται για την κορυφαία μυστικιστική αντίληψη, σύμφωνα με την οποία ο άνθρωπος έχει μέσα του στοιχειά θεότητας και μπορεί να ενωθεί και πάλι με το Θεό με ατομική προσπάθεια, πέρα από τελετουργίες. Η ερμητική αντίληψη, έτσι όπως παρουσιάζεται στα επίσημα κείμενά τους, επηρέασε βαθιά το Χριστιανισμό και ιδιαίτερα τη γνωστική τάση που γέννησε πάρα πολλές αιρέσεις. Ο Ερμής ο Τρισμέγιστος είναι η εκδοχή στα ελληνικά του αιγυπτιακού θεού Τοθ ή Θεοθ που, κατά την αιγυπτιακή παράδοση, είναι ο γραμματέας των θεών. Αυτός κατέγραψε τη σοφία των θεών και την παρέδωσε στους πιστούς του. Τούτη η σοφία είναι απόκρυφη και μυστικιστική. Δεν επιτρέπεται να γίνει γνωστή σε μη μνημένους. Τα κείμενα αυτά μεταφράστηκαν στα ελληνικά από τον ιερέα Μανέθωνα, μνημένο στον ερμητικό μυστικισμό, κατά την περίοδο των ελληνοιστικών χρόνων.

Εξαιρετο περιοδικό τα «Μικροφιλολογικά», που εκδόθηκαν πρόσφατα στη Λευκωσία [τεύχη 1 & 2, Άνοιξη/ Φθινόπωρο 1997] με κυριότερη αρετή το ότι διαβάζεται απνευστί από την αρχή μέχρι το τέλος, πράγμα που δεν είναι και λίγο για λογοτεχνικό περιοδικό. Αυτό οφείλεται στην επιμονή του να σέβεται τον τίτλο του. Να δημοσιεύει δηλαδή κείμενα φιλολογικά μεν, αυτοτελή, αλλά πολύ μικρά. Με χαρακτήρα επικαιρικό. Από τις σελίδες του παρελάνουν οι σημαντικότεροι από τους Έλληνες φιλόλογους. Όλα αυτά μαζί με τη μεταμοντέρνα εμφάνισή του αποτελούν — επιτέλους — μια σύγχρονη πρόταση για φιλολογικό περιοδικό. Η επιτυχία του, που προφανώς είναι σίγουρη, ας γίνει μάθημα στους συνεργάτες του ώστε να μη βομβαρδίζουν τα υπόλοιπα λογοτεχνικά περιοδικά με μακροσκελείς συνεργασίες τις οποίες εδώ ο εκδότης ταλαιπωρείται να αναγνώσει, πόσο μάλλον οι αναγνώστες. Πρωτεργάτες του τρεις «φωτισμένοι» Κύπριοι: ο Φοίβος Σταυρίδης, ο Σάββας Παύλου και ο Λευτέρης Παπαλεοντίου. (Τ. Θ. 537, 1678 Λευκωσία)

Ο εκδοτικός οίκος ΜΠΙΛΙΕΤΟ δεν είναι γνωστός σε πάρα πολλούς. Κι όμως οι λιλιπούτειες εκδόσεις που συνήθως βγάζει είναι τέτοιας αισθητικής, που, αν υπήρχε μουσείο ή γκαλερί ελληνικών εκδόσεων, θα καταλάμβαναν δικαιωματικά μια θέση ανάμεσα στις πλέον αξιοσημείωτες στην πορεία του βιβλίου στη χώρα μας. Την ευθύνη τους έχει ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ και την καλλιτεχνική επιμέλεια ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ. Κι όλα αυτά χωρίς να υπολείπονται σε ποιότητα τα κείμενά τους, όπως πολλές φορές συμβαίνει σε εκδοτικούς οίκους που προσέχουν πολύ την αισθητική. Πρόσφατη παραγωγή του: Η «Νεκρή πιάτσα» και το «Κορμί και το σαράκι», δύο ποιητικές συλλογές του ΝΤΙΝΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ που αποτελούν συμπλήρωμα με καινούργια ποιήματα των ομότιμων παλαιότερων ποιητικών συλλογών του. Παράλληλα κυκλοφόρησαν τα δύο νέα τεύχη του περιοδικού ΟΚΤΑΣΕΛΙΔΟ ΤΟΥ ΜΠΙΛΙΕΤΟΥ.

40 χρόνια από το θάνατο του Νίκου Καζαντζάκη συμπληρώθηκαν το 1977 και η «Διεθνής Εταιρεία Φίλων Νίκου Καζαντζάκη» [κι όχι το επίσημο κράτος που είχε πάσης φύσεως φούριες με την Πολιτιστική Πρωτεύουσα] οργάνωσε μια σειρά από εκδηλώσεις, όχι μόνο στην Αθήνα αλλά και σε όλη την Ελλάδα. Μια από τις πόλεις όπου έγιναν τέτοιες εκδηλώσεις ήταν και η Άμφισσα [που διαθέτει γυναίκα Δήμαρχο, την κ. Παναγιώτα Γαζή]. Η Άμφισσα διαθέτει όμως κι ένα σπουδαίο φαρμακοποιό, τον κ. Δρόσο Κραβιτόγιαννο, πρόθυμο να χύσει το βάμμα του και στην ψυχή των συμπατριωτών του. Χρόνια τώρα εκδίδει δύο λογοτεχνικά περιοδικά από τα πιο σοβαρά της Ελλάδας. Το ένα είναι τα ΦΩΚΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ [τόμος ΣΤ', 1977] που έσπευσε να πάρει τις εισηγήσεις των εκδηλώσεων και να τις εκδώσει σ' έναν καλαίσθητο τόμο, πριν ολοκληρωθούν καν οι εορτασμοί. Μια σημαντική κατάθεση στη μελέτη του έργου του μεγάλου συγγραφέα, προσιτή και σε όσους δεν παρακολούθησαν από κοντά τις γιορτές. (Αγίων Θεοδώρων 25, 331 00 Άμφισσα).

Το βιβλίο «ΠΡΩΤΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΜΕΤΑ ΠΑΤΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ» του Α. Σ. ΜΠΙΣΚΗΝΗ κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1897 στη Ζάκυνθο [ΤΥΠΟΙΣ ΕΥΣΤ. ΦΙΝΟΜΕΝΟΥ] και χρησιμοποιείτο από τους μαθητές της εποχής. Ο συγγραφέας του, ο δάσκαλος Αντώνιος Μπισκίνης (1846-1911), υπήρξε πολυγραφότατος και συνεργάτης πολλών εφημερίδων. Τώρα επανεκδίδεται με επιμελητές τους μαθητές του 1ου Δημοτικού Σχολείου Ζακύνθου, αλλά και εκείνους του Δημοτικού Σχολείου Παντοκράτορα Ζακύνθου με την καθοδήγηση του δασκάλου αλλά και δημοσιογράφου του αθηναϊκού τύπου Άκη Λαδικού,

ομάδα που έχει δώσει και άλλους αυθεντικούς και εξαιρετικά ενδιαφέροντες πνευματικούς καρπούς τα τελευταία χρόνια. Εκδότης ένα ζακυνθινό βιβλιοπωλείο, το ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΣΠ. ΜΥΛΩΝΑ. Αφότου γράφτηκε αυτό το βιβλίο μέχρι σήμερα, μέσα δηλαδή στα τελευταία εκατό χρόνια, πολλά άλλαξαν στη Ζάκυνθο. Μπορείς πια να φτάσεις μέχρι και το πιο μακρινό χωριό της μέσα σ' ελάχιστα λεπτά της ώρας, να την περιπλεύσεις με άνεση πάνω σ' ένα σύγχρονο σκάφος, να επισκεφθείς με το αυτοκίνητό σου ακόμα το πιο απρόσιτο αξιοθέατό της, να μάθεις και να δεις μέσα από τα σύγχρονα Μ.Μ.Ε. ό,τι γίνεται στο νησί και τη στιγμή που γίνεται. Τα εισοδήματα των κατοίκων της είναι ασύγκριτα μ' εκείνα των τότε, οι ταξικές διαφορές έχουν γεφυρωθεί, αναλφάβητοι πια δεν υπάρχουν, οι επιστήμονες έχουν γίνει χιλιάδες, κανείς δε στερείται τη βοήθεια του γιατρού και η αφθονία των αγαθών είναι πια κοινός παρονομαστής για όλους. Επί πλέον, οι «οδηγοί της Ζακύνθου» ανταγωνίζονται ο ένας τον άλλον στα καταστήματα τουριστικών ειδών και τα πολύχρωμα ακριβά βιβλία που μιλούν για τη Ζάκυνθο και την ιστορία της ολοένα και πληθαίνουν. Παρ' όλα αυτά ακόμα και ο πιο υποψιασμένος αναγνώστης, Ζακυνθινός ή μη, δεν μπορεί να μη βρει ενδιαφέρον στο βιβλίο του Α. Σ. Μπισκίνη, να μην αντλήσει γνώση από την κάθε αράδα του. Να μην απολαύσει την πυκνότητα, την επιγραμματικότητα αλλά και την ουσιαστικότητά του. Έστω κι αν κάποια νούμερα είναι σήμερα διαφορετικά, κάποια τοπωνύμια έχουν λησμονηθεί και, κυρίως, έστω αν τα περισσότερα κτίρια έχουν ερειπωθεί και ανεκτίμητοι καλλιτεχνικοί και πνευματικοί θησαυροί έχουν γίνει στάχτη. Τι είναι λοιπόν αυτό που δίνει διαχρονικότητα σ' ένα απλό διδακτικό βιβλίο, που ένας δάσκαλος του περασμένου αιώνα με κάθε σεμνότητα προσέφερε «τοις φίλοις συναδέλφοις δημοδιδασκάλοις»; Τίποτα περισσότερο παρά η απόφαση του ίδιου του χρόνου, του μόνου αδέκαστου κριτή των ανθρωπίνων δημιουργημάτων και πράξεων σε όλες τις εποχές, να κατατάξει το βιβλίο στη χορεία των κλασικών και τον πραγματικό δάσκαλο συγγραφέα του σ' εκείνη των πραγματικών πνευματικών ανθρώπων που πέρασαν από αυτό τον τόπο. Κι ακόμη, ότι ο καλός θεός της Ζακύνθου, που χρόνια τώρα, παρέα με τις ταλαιπωρίες (όχι τόσο τις φυσικές όσο εκείνες που προέρχονται από τους ίδιους τους κατοίκους της), στέλνει και μερικούς αλαφροϊσκιώτους για να άρουν τις αμαρτίες των άλλων, έστειλε στη γενιά μας έναν άλλο δάσκαλο, τον Άκη Λαδικό. Που δε θα τον έλεγα φωτισμένο, επειδή δεν ταιριάζει ο χαρακτηρισμός σ' έναν τόσο νέο άνθρωπο, αλλά και που δε θα μπορούσα να μην αναφερθώ, όχι μόνο εγώ αλλά και καθένας που τον γνωρίζει ή που παρακολουθεί το έργο του όλα αυτά τα χρόνια, στην παλλόμενη για τη Ζάκυνθο και γεμάτη ευαισθησίες καρδιά του, στην ικανότητά του να ανιχνεύει την ποιότητα μέσα από τη σκόνη της λησμονιάς, στην αγωνιστικότητά του που τον κάνει να βαδίζει κόντρα στο ρεύμα. Και το κυριότερο: Ένα δάσκαλο που διαπλάθει τις λιλιπούτειες προσωπικότητες των μαθητών του σε χαρακτήρες ανήσυχων ανθρώπων, πραγματικών Ζακυνθινών με επικεντρωμένο το ενδιαφέρον στις αληθινές αξίες και στην ουσιαστική τοπική παράδοση. Αλλά και το Σπύρο Μυλωνά, που, ακολουθώντας την οικογενειακή παράδοση, όμως αυτός σε καιρούς πλήρους άρνησης για το καλό βιβλίο, επιμένει με την ενημέρωση του βιβλιοπωλείου του, με τις εκθέσεις βιβλίου που διοργανώνει, αλλά και με αποστολές ρομαντισμού όπως η έκδοση αυτού του βιβλίου, να προσπαθεί να τονώσει ό,τι ζωντανό απέμεινε στην ψυχή της πνευματικής Ζακύνθου.

Ο Μανόλης Γλέζος, ο Σπύρος Πλασκοβίτης, ο Πέτρος Ανταίος, η Διδώ Σωτηρίου, ο Ανδρέας Φραγκιάς και ο Δημήτρης Παπαχρήστου ήταν συγγραφείς που επέλεξε το χρόνια τώρα δραστήριο ΑΕΤΟΠΟΥΛΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ για να εκπροσωπήσουν εκείνους που γέννησε η περίοδος 1936-1974. Τίτλος της διοργάνωσης «Η Τέχνη στην Εξορία και τη Φυλακή». Συνιστώσα της, ουσιαστική και αποτελεσματικότερη στη δημοσιοποίηση αυτών των εκδηλώσεων, η καλή, ενημερωμένη και με ουσιαστικό κριτήριο στην ποιότητα δημοσιογράφος της «Αυγής» ΠΟΛΗ ΚΡΗΜΝΙΩΤΗ.

Η μεταφρασμένη λογοτεχνία και η θεωρία της μετάφρασης είναι οι δύο άξονες του καλοβαλμένου περιοδικού ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ που βγαίνει μια φορά το χρόνο με τη φροντίδα της ΟΝΤΕΤ ΒΑΡΩΝ-ΒΑΣΑΡ. Με τρία μόλις τεύχη του ενεργητικό του έχει μια ιδιαίτερα σοβαρή κατάθεση στους σκοπούς που επιδιώκει. Σπουδαία κείμενα με αντάξιές τους μεταφράσεις, κλασικά, μα άγνωστα στην Ελλάδα, θεωρητικά άρθρα μεταφρασιολογίας, πορτραίτα σημαντικών μεταφραστών, συζήτηση για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η μετάφραση στα κείμενα των επί μέρους επιστημών, αλλά και κριτικές μεταφρασμένων στα ελληνικά βιβλίων είναι τα κύρια περιεχόμενα του περιοδικού που συμβάλλει έτσι με ιδιαίτερα ουσιαστικό τρόπο στην κατάρτιση ελληνόφωνης βιβλιογραφίας γύρω από τη θεωρία της μετάφρασης, βιβλιογραφίας που βρίσκεται ακόμα στα σπάργανα στη γλώσσα μας. (Σωκράτους 26, 145 61 Κηφισιά, τηλ. 8015713).

Μετά το «Ποιος φοβάται τον Τζαίμς Τζόυς» (1994), το «Ulysses, Οδηγίες προς ναυτιλλομένους» (1995) και «Ελληνική Βιβλιογραφία Τζόυς» (1997), ο λεπταίσθητος ΑΡΗΣ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ επανέρχεται στο αγαπημένο του θέμα από μια άλλη οδό. Με μια ελκυστικά εικονογραφημένη έκδοση που φέρει τον τίτλο ΑΓΑΠΗΜΕΝΟ ΜΟΥ ΒΡΩΜΟΔΟΥΒΛΙΝΟ (ΚΕΔΡΟΣ 1997) προσεγγίζει διαφορετικά, έξυπνα και πρωτότυπα την τζούσικη ενδοχώρα. Χωρίς ασφαλώς να αποσκοπεί όλη αυτή η εικονογράφηση στη φολκλορική περιήγηση του Δουβλίνου, ανιχνεύει με τη βοήθεια αντιπροσωπευτικών μεταφρασμένων κομματιών του πρωτοτύπου κρυμμένους τόπους και γλώσσες στον «Οδυσσέα» του Τζόυς, ο οποίος θέλει το Δουβλίνο μια κίρκεια πόλη που μονίμως μεταμορφώνεται. Τα κεφάλαια του βιβλίου είναι δεκαοκτώ, όσα και του «Οδυσσέα», και ο αναγνώστης καλείται σ' ένα δια των αισθήσεων ταξίδι. Ο τόμος περιλαμβάνει επίσης περιεκτικές Συνόψεις όλων των κεφαλαίων του πρωτοτύπου, εκτεταμένη ελληνική και ξένη Βιβλιογραφία καθώς και αναλυτικό Χρονολόγιο του Τζόυς.

Απόρησαν πολλοί που κάποια άλλη φορά γράψαμε πόσο πολύ μας αρέσει το περιοδικό ΠΟΙΗΣΗ που εκδίδει ο εκδοτικός οίκος ΝΕΦΕΛΗ υπό τη διεύθυνση του ΧΑΡΗ ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ. (Δεύτερη αναφορά στο ανά χειρας τεύχος, αλλά τι μπορούμε να κάνουμε τόσο δραστήριος που είναι; Είναι κι αυτή η μαφιόζικη σχέση που μας συνδέει... Οι λίγο παλιότεροι αναγνώστες θα καταλάβουν τι εννοούμε, αν κι αυτός που μας αποκάλυψε έχει φύγει πια για να εγκατασταθεί — τι ειρωνεία! — στη μητρόπολη της Μαφίας, στην Αμερική!). Είναι δυνατόν στα καθ' ημάς περιοδικά να επαινεί και μάλιστα εγγράφως άλλο ομόλογό του; Τώρα που η «Ποίηση» είναι στο δέκατο τεύχος δεν μπορούμε να μη θεωρήσουμε ως... αντικειμενικό κριτήριο της ποιότητάς της το ότι από κάθε τεύχος της μαθαίνεις πολλά και καινούρια, έτσι ώστε δεν ακολουθεί την τύχη των άλλων περιοδικών αλλά μπαίνει σε μια θέση δίπλα στα βιβλία της βιβλιοθήκης, αφού είναι σίγουρο πως θα χρειαστεί να ανατρέξει κανείς και πάλι στις σελίδες του.

«Καλλιέργεια αμπελιού και παραγωγή κρασιού στην παλαιохριστιανική και βυζαντινή τέχνη». «Παρασκευή και πώληση ψωμιού σε ρωμαϊκά ανάγλυφα». Ενδιαφέροντα θέματα; Ποιος τρελός τα μελέτησε; Λέγεται Δρ. ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΛΙΒΕΡΗ, ζει και εργάζεται στη Γερμανία, είναι γνωστή όχι μόνον εκεί αλλά και στον ευρωπαϊκό επιστημονικό κόσμο, γεννήθηκε και μεγάλωσε στο χωριό Κερί της Ζακύνθου κι είναι νεαρότατη. Τα είπαμε κι έτσι έχουμε δύο ικανοποιήσεις. Εκείνη από το ότι αποκαλύψαμε εμείς πρώτη την ύπαρξή της και την άλλη πως η πατρίδα του Σολωμού εξακολουθεί να παράγει.

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ είναι ένα φρέσκο περιοδικό. Η φρεσκάδα βρίσκεται σε όλα του. Χωρίς μάταιες επιδείξεις εμβρίθειας, ούτε καταθλίψεις από... το βάρος της ευθύνης απέναντι στη λογοτεχνία και τον ανθρώπινο εν γένει πολιτισμό. Ο ΠΕΤΡΟΣ ΤΣΑΠΙΛΗΣ είναι ο εμπνευστής και ο καθοδηγητής του, που, αν κρίνει κανείς από τα editorial, θέλει όλο και περισσότερα φρεσκάδα. Όλ' αυτά δεν είναι τυχαία. Μ' ένα απλό ξεφύλλισμα γίνεται φανερό πόσο τον καίνε τα ωραία κείμενα, οι αισθητικές αναζητήσεις και το παραπέταμα του λογοτεχνικού περιοδικού έντυπου στη χώρα μας. Κι έχει πολύ ωραίες ιδέες.

Την ελληνικότητα του ευρωπαϊκού πολιτισμού είχε σκοπό να υπογραμμίσει το βιβλίο Η ΑΡΠΑΓΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, που αποτελεί μια έκδοση-καταγραφή μιας σημαντικής εκδήλωσης με τον ίδιο τίτλο που η ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗ οργάνωσε στο Μέγαρο Μουσικής με τη λήξη της θητείας της ως Ελληνίδας Γυναίκας της Ευρώπης. Σειρά από παραστάσεις της Αρπαγής της Ευρώπης σε αρχαία νομίσματα, κοσμήματα, ειδώλια, μετάλλια, αντικείμενα, έπιπλα κ.ά. Παραστάσεις που μαρτυρούν ότι από την αρχαιότητα, δια μέσου του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης ο αρχαίος αυτός μύθος επέζησε εμπνέοντας καλλιτέχνες και συμβολίζοντας την απαρχή του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Στην εκδήλωση πρωτεύουσα θέση κατείχε η ΡΟΔΗ ΚΡΑΤΣΑ η οποία προλογίζει την έκδοση μαζί με την ΕΛΕΝΗ ΓΛΥΚΑΤΖΗ-ΑΡΒΕΛΕΡ που όπως είπε «το πόδιμα της Ευρώπης στην Κρήτη — της Φοίνισσας πριγκιποπούλας που σύμφωνα με το μύθο τόλμησε να χαριεντιστεί με τον ταυρόμορφο Δία — δηλώνει επιπρόσθετα και τη γεωγραφική αφετηρία του κόσμου, που με τον καιρό θα απαρτίσει την ήπειρο Ευρώπη, το χώρο δηλαδή όπου θα αναπτυχθεί, με πρωτεργάτες τους πανέλληνες, ο πολιτισμός μας που ζει ως τα σήμερα».

ΑΝΘΕΜΙΟΝ είναι ο τίτλος μιας ιδιαίτερα καλαίσθητης έκδοσης της ΕΝΩΣΗΣ ΦΙΛΩΝ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ, που κυκλοφορεί με τον επεξηγηματικό υπότιτλο «Ενημερωτικό Δελτίο». Εκδότρια η ΕΒΗ ΤΟΥΛΟΥΠΑ και υπεύθυνη έκδοσης η Βάλη Γεωργακά. Μ' ένα κεντρικό αρχαιολογικό θέμα κάθε φορά, αναπτυσσόμενο από έγκυρους αρχαιολόγους, ειδήσεις από τον κόσμο των αρχαιολογικών δραστηριοτήτων και άλλες από τις δραστηριότητες της Ένωσης. Εντυπωσιάζει επίσης το ότι με ελάχιστα μέσα, αλλά με περισσό αισθητήριο του ωραίου, επιτυγχάνεται ένα μοναδικής φινέτσας εκδοτικό αποτέλεσμα.

Σαράντα έξι χρόνια από το θάνατο του συγγραφέα έπρεπε να περάσουν για να δει το φως της δημοσιότητας το πεζογραφικό και θεατρικό έργο του σπουδαίου συγγραφέα, που ήταν κόρπιο σ' εφημερίδες και περιοδικά. Ο εκδοτικός οίκος ΑΔΕΛΦΩΝ Γ. ΒΛΑΣΣΗ ολοκληρώνουν (μετά πολλές, απίθανες και καθ' όλα ελληνικές δυσκολίες) την έκδοση του έργου του ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ με 50 μυθιστορήματα και 9 θεατρικά έργα, που κυκλοφόρησαν πριν λίγο καιρό και που καταλαμβάνουν ούτε λίγο ούτε πολύ έκταση 17. 200 σελίδων. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός πως ο Ξενοπούλους εξακολουθεί ν' αρέσει ιδιαίτερα σε όλες τις ηλικίες. Πάντα με την ίδια ζέση διαβάζεται και χειροκροτείται. Ελάχιστοι είναι οι συγγραφείς που αξιώθηκαν τέτοια καταξίωση. Δεν απομένει παρά να αξιωθεί και μιας ουσιαστικής μελέτης, αφού είναι — και ο χρόνος το επιβεβαιώνει — πολύ βαθύτερος και παρεμβατικός συγγραφέας από ό,τι οι μέχρι σήμερα μελετητές του τον θέλουν.

Το έντυπο «ΕΝ ΧΟΡΔΑΙΣ» αποτελεί μηνιαία σχολική εφημερίδα της ομάδας ελληνικής παραδοσιακής μουσικής του Β' Λυκείου του μουσικού σχολείου Ζακύνθου. Το πρώτο φύλλο της κυκλοφόρησε τον Οκτώβρη του 1997. Καλαίσθητη και πολυφωνική, δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να εργασθούν σε σημαντικά και ωραία θέματα της τοπικής πολιτιστικής ιστορίας, αλλά και στο ευρύτερο κοινό να πληροφορηθεί γι' αυτά από ένα έγκυρο και προσίτο έντυπο.

Μεγάλη είναι η προσφορά του εκδοτικού οίκου ΒΕΡΓΙΝΑ που είχε την εμπορική τόλμη να επανεκδώσει σε αφιλόξενους γι' αυτά τα πράγματα καιρούς σε πολύτομη καλαίσθητη σειρά τα ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΟΥ '21. Κείμενα δυσεύρετα και διάσπαρτα με πολύτιμες πληροφορίες από πρώτο χέρι, τόσο για το πώς διεξήχθη ο Αγώνας, όσο — κι αυτό είναι το πιο σημαντικό — για το ποίον των προσωπικοτήτων που διαμόρφωσαν τη φυσιογνωμία του σύγχρονου ελληνικού κράτους. Γραμμένα είτε από τους ίδιους τους αυτοβιογραφούμενους είτε καθ' υπαγόρευση από συγχρόνους τους λογίους, διαθέτουν την ομορφιά του καλογραμμένου κειμένου και την αυθεντικότητα της εκ βαθέων εξομολόγησης. Κρίμα που δεν προβλήθηκε ιδιαίτερα το γεγονός της σημαντικής αυτής κατάθεσης.

Το βιβλίο Ο ΜΙΧΑΕΛ ΜΟΥ (ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, 1997) είναι το έργο που καθιέρωσε τον ΑΜΟΣ ΟΖ ως το σημαντικότερο σύγχρονο Ισραηλινό συγγραφέα με διεθνή φήμη. Το βιβλίο Ο ΧΟΡΕΥΤΗΣ ΤΟΥ ΕΠΑΝΩ ΠΑΤΩΜΑΤΟΣ (ΘΕΜΕΛΙΟ, 1997) είναι το δεύτερο του ΝΙΚΟΛΑΣ ΣΑΙΞΠΗΡ, ο οποίος θεωρείται ως ένας από τους καλύτερους νέους Βρετανούς μυθιστοριογράφους (πολύ εύστοχα η Λώρη Κέζα στο «Βήμα» έδωσε στη βιβλιοκριτική της τον τίτλο «Νικόλας Σαίξπηρ — Το όνομα και η χάρη»). Τα δύο αυτά μυθιστορήματα, που κυκλοφόρησαν στην ελληνική αγορά το φθινόπωρο του 1997, έχουν ένα κοινό σημείο: ευτύχησαν να μεταφραστούν από δύο ιδιαίτερα ταλαντούχες νέες μεταφράστριες. Στην πρώτη περίπτωση μιλάμε για τη Χρυσούλα Παπαδοπούλου (που μετέφρασε το βιβλίο του ΟΖ από τα εβραϊκά, πράγμα πολύ σπάνιο για τα ελληνικά δεδομένα) και στη δεύτερη για την Ελίκη Βαρβάκη (που δείχνει ιδιαίτερη προτίμηση στην αγγλόφωνη λογοτεχνία). Και οι δυο τους κατάφεραν να μεταφέρουν με ευστοχία και άψογα ελληνικά τη γλώσσα και το ύφος των συγγραφέων, πράγμα καθόλου εύκολο, γι' αυτό κι όταν συμβαίνει (και μάλιστα από νέους ανθρώπους) αξίζει να επαινείται.

Ο γνωστός δημοσιογράφος ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΕΒΑΝΤΙΔΗΣ επανήλθε στη μικρή οθόνη με μια καινούρια εκπομπή που έχει τον τίτλο «Οδός Βιβλίου» και μεταδίδεται από την Τ.Υ. Μακεδονία κάθε Τετάρτη στις 9.30' το βράδυ. Η εκπομπή περιλαμβάνει οτιδήποτε έχει σχέση με το βιβλίο (αλλά και γενικότερα το γραπτό λόγο): συνεντεύξεις με συγγραφείς, μεταφραστές, εκδότες, βιβλιοπώλες, ρεπορτάζ, ειδήσεις, σχόλια, βιογραφίες και αφιερώματα, νέες κυκλοφορίες κ.ά. Η προηγούμενη εκπομπή του («Best Seller» ονομαζόταν) μεταδιδόταν επί τρία χρόνια από περιφερειακό κανάλι της Βόρειας Ελλάδας, γνώρισε ιδιαίτερη επιτυχία (η Α.Γ.Β. έδινε θεαματικότητα 4%) και κατάφερε να τραβήξει το ενδιαφέρον των εκδοτών οι οποίοι είτε έβαζαν διαφημιστικά μηνύματα είτε αναλάμβαναν τη χορηγία της εκπομπής. Ας ελπίσουμε ότι την ίδια κι ακόμα μεγαλύτερη επιτυχία θα γνωρίσει και η «Οδός Βιβλίου».

Παίρνοντας κανείς στα χέρια του το νέο ποιητικό βιβλίο του ΘΑΝΑΣΗ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ «ΩΣΕΙ ΠΑΡΟΝ» δεν μπορεί παρά να κάνει τις εξής σκέψεις: α) Ότι δεν ισχύει (ευτυχώς) πάντα το «ουδείς προφήτης στον τόπο του». Το βιβλίο, αν και μόλις το 5ο των νέων χαλκιδαίων εκδόσεων ΔΙΑΜΕΤΡΟΣ, περιλαμβάνει έργο ενός συμπατριώτη τους και μάλιστα ποιητή. β) Ότι είναι ένας κομψότατος τόμος, που επιμελήθηκε με ιδιαίτερη ευαισθησία η γνωστή γραφίστρια Γεωργία Νόνα. γ) Ότι είναι μια πρωτότυπη έκδοση: δίπλα στο ελληνικό κείμενο είναι τροποποιημένες οι μεταφράσεις του στα αγγλικά (David Connolly), στα γαλλικά (Michel Volkovitch) και στα ιταλικά (Paola Maria Minucci) και δ) Ότι είναι ένα ποίημα που αποτελείται από τέσσερις ενότητες με φιλοσοφική διάθεση και στο οποίο συναντάμε όλα τα γνώριμα χαρακτηριστικά της πετυχημένης δωδεκάχρονης ποιητικής δημιουργίας του Θανάση Χατζόπουλου.

Τα πρακτικά συνεδρίων και ημερίδων πολλές φορές φτάνουν στο τυπογραφείο αλλά συνήθως αποτελούν εκδόσεις «στεγνές», καθόλου ελκυστικές. Στην περίπτωση όμως της έκδοσης ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΥΡΟΦΥΛΛΟΥ ΤΡΙΚΑΛΩΝ ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΟΥ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΣΥΚΙΑΣ, έχουμε να κάνουμε μ' ένα κομψό λεύκωμα (με πολλές έγχρωμες και ασπρόμαυρες φωτογραφίες), αν και πρόκειται για τα πρακτικά της ημερίδας με θέμα «Το μέλλον της Ιεράς Μονής Αγίου Γεωργίου Μυροφύλλου Τρικάλων εν όψει του φράγματος Συκιάς και της εκτροπής του Αχελώου», που οργάνωσαν στο Μυρόφυλλο στις 9.8.1997 τοπικοί φορείς. Οι εισηγήσεις των ειδικών (αρχαιολόγων, αρχιτεκτόνων, νομικών, θεολόγων, κληρικών, πολιτικών, φιλολόγων), οι χαιρετισμοί αυτών που δεν παραβρέθηκαν καθώς και το ψήφισμα της ημερίδας συγκλίνουν στην άποψη ότι η κατασκευή του φράγματος Συκιάς στα πλαίσια της εκτροπής του Αχελώου θα έχει καταστρεπτικές συνέπειες για το ιστορικό αυτό μοναστήρι που χτίστηκε στα τέλη του 13ου αιώνα. Ψυχή του βιβλίου ο γνωστός δημοσιογράφος ΗΛΙΑΣ ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΣ στον εκδοτικό οίκο του οποίου (ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΣΑ ΠΑΤΡΙΔΟΣ) ανήκει η όλη παραγωγή.

ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ

ΕΞΙ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΡΑΤΣΙΣΜΟ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΟΖΑΝΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ
ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΑΚΟΣ
ΗΛΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΛΗΣ
ΝΙΚΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ
ΘΑΝΟΣ ΛΙΠΟΒΑΤΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ • ΣΟΛΩΝΟΣ 116, ΤΗΛ. 3808348, FAX 3819724

Μητροπολίτης Ζακύνθου Χρυσόστομος
 Αβούρης Μαρίνος, Γενικός Επιθεωρητής Μ. Ε., Αθήνα
 Αγγελόπουλος Διομήδης, Αθήνα
 Αθανασόπουλος Βαγγέλης, καθηγητής Πανεπιστημίου, Αθήνα
 Αθανασόπουλος Γεώργιος, λογοτέχνης, Βρυξέλες
 Αθανασιάδου Άννα, τραπεζικός, Αθήνα
 Αλισανδράτος Γιώργος, φιλόλογος, Αθήνα
 Ανδριώτης Γιάννης, λογοτέχνης, Αθήνα
 Αντίοχος Σαράντης, λογοτέχνης, Λουξεμβούργο
 Αντίχου Τώνια, μαθήτρια, Ζάκυνθος
 Αντύπα Διονυσία, Αθήνα
 Αρβανιτάκη-Δερμάτη Ιωάννα, φιλόλογος, Αθήνα
 Αρβανιτάκη Τασία, φιλόλογος, Ζάκυνθος
 Βενάρδου-Ξένου Αλίκη, δημοσιογράφος, Αθήνα
 Βενέτης Θανάσης, λογοτέχνης, Αθήνα
 Βενετσάνου Αδαμαντία, Ζάκυνθος
 Βεντούρας Σήφης, λογοτέχνης, Αθήνα
 Villar Lecumberri Alicia, φιλόλογος, Μαδρίτη
 Βίτσος Γιάννης, μουσικός, Ζάκυνθος
 Βίτσος Γιάννης, γιατρός, Ζάκυνθος
 Βίτσος Νίκος, φαρμακοποιός, Ζάκυνθος
 Βίτσος Τάσης, Ζάκυνθος
 Βλασσόπουλος Νίκος, εφοπλιστής, Λονδίνο
 Βουτσινάς Γιάννης, χημικός, Αθήνα
 Βυθούλκα Χρυσή, φιλόλογος, Αθήνα
 Βυθούλκας Διονύσης, φιλόλογος, Αθήνα
 Βυθούλκας Κων/νος, εκπαιδευτικός, Ζάκυνθος
 Γεροντόπουλος Κίμων, Αθήνα
 Γιαννόπουλος Σπύρος, δικηγόρος, Ζάκυνθος
 Γκανούδης Δημήτρης, ψυχολόγος, Αθήνα
 Γκούσκος Διονύσης, δικηγόρος, Αθήνα
 Γκρίτση-Μιλιέξ Τατιάνα, συγγραφέας, Αθήνα
 Γούναρη Αναστασία, ζωγράφος, Αθήνα
 Γουσέτη-Πατατούχα Ρίτα, Αθήνα
 Δάλκα Γιολάνδα, Αθήνα
 Δανελάτος Αντώνης, οδοντίατρος, Αθήνα
 Δελγηγιαννάκη Ναταλία, φιλόλογος, Ηράκλειο
 Δεμέτης Γιάννης, Δ/τής Μουσείου Σολωμού, Ζάκυνθος
 Δρακοπούλου Κατερίνα, φιλόλογος, Αθήνα
 Δρογγίτης Διονύσιος, συνταξιούχος δημοσίου, Ζάκυνθος
 Δρόσου Ελευθερία, φιλόλογος, Αμφιλοχία
 Ζακυνθινή Δράση για Φυσική & Πολιτιστική Συντήρηση
 Ζαχαριά-Μυλωνά Στέλλα, δικηγόρος, Αθήνα
 Ζαχαροπούλου Νατάσα, λογοτέχνης, Αθήνα
 Ζαρκάδη Διονυσία, εκπαιδευτικός, Ζάκυνθος
 Ζερβός Γεώργιος, οδοντίατρος, Αθήνα
 Ζήβας Διονύσης, καθηγητής Πολυτεχνείου, Αθήνα
 Ζιμπής Γεώργιος, διευθυντής δασών, Ζάκυνθος
 Ζουρίδης Γιώργος, τοπογράφος, Ζάκυνθος
 Ζώη Κούλα, Ζάκυνθος
 Ηλιόπουλος Βασίλειος, τραπεζικός, Αθήνα
 Θέμελη Ελίζα, Θεσσαλονίκη
 Θέμελης Γιάννης, υπάλληλος ΕΟΚ, Λουξεμβούργο
 Θεοδόσης Κων/νος, λογοτέχνης, Ζάκυνθος
 Θεοδοσιάδου Ασημίνα, Αθήνα
 Θεοφάνης Γιώργος, ιδ. υπάλληλος, Αθήνα

Θεοχάρης Γ. Χ., Άσπρα Σπίτια
 Ιθακήσιος Διονύσης, Διευθυντής Δημόκριτου, Αθήνα
 Ιστορική και Αρχαιολογική Εταιρεία, Αγρίνιο
 Ιωαννίδης Χαράλαμπος, τραπεζικός, Γιαννιτσά
 Καββαδίας Σπύρος, Δρ. φιλολογίας, Ζάκυνθος
 Κάγκουρας Γεώργιος, έμπορος, Ζάκυνθος
 Καζαντζή Φανή, Πανεπιστημιακός, Θεσσαλονίκη
 Καζολέα Κατερίνα, ιστορικός τέχνης, Αθήνα
 Κακούρου-Χρόνη Γεωργία, φιλόλογος, Σπάρτη
 Καλλιγιάς Π. Γ., αρχαιολόγος, π. Δ/της Μουσείου Ακροπόλεως, Κηφισιά
 Καλογερία Φωτεινή, ψυχολόγος, Αθήνα
 Κανδύλας Θάνος, ποιητής, Αθήνα
 Καπάδοχος Δημήτρης, καθηγητής, Αθήνα
 Κάπαρης Σάκης, τραπεζικός, Πάτρα
 Καραμαλίκη Μαρία, φιλόλογος, Ζάκυνθος
 Καραπάνου Σάσα, φυσικοθεραπεύτρια, Ζάκυνθος
 Κάρδαρη Αικατερίνη, γιατρός, Ζάκυνθος
 Καρυδάκης Γεώργιος, Ζάκυνθος
 Κατσιμίγκα Παρασκευή, Αθήνα
 Κατσουράκη Λίλη, Αθήνα
 Καψοκέφαλος Σπύρος, συνταξιούχος, Αθήνα
 Κεφαλληνού Κατερίνα, ιδιωτ. υπάλληλος, Αθήνα
 Kefallinos Elizabeth, καθηγήτρια Πανεπιστημίου, Αυστραλία
 Κεφαλόπουλος Νίκος, υπάλληλος ΕΛΤΑ, Ζάκυνθος
 Κλαμπάνη Μαύρα, συνταξιούχος Ο.Τ.Ε., Ζάκυνθος
 Κόκλα Γεωργία, Διευθ. Δημόσιας Βιβλιοθήκης Ζακύνθου, Ζάκυνθος
 Κοκλανάρης Νικόλαος, Η.Π.Α.
 Κολοβός Ντίνος, φιλόλογος, Αγρίνιο
 Κολυβά-Καραλέκα Μαριάννα, Διευθ. Γενικών Αρχείων Κράτους, Αθήνα
 Κολυβάς Γιώργος, Διευθυντής ΕΡΤ, Αθήνα
 Κόμης Πέτρος, συνταξ. δημοσίου, Αθήνα
 Κονιτόπουλος Ιάκωβος, μουσικός, Αθήνα
 Κοντογιάννης Κων., Αθήνα
 Κοντονής Σπύρος, Αθήνα
 Κοριατοπούλου Πιερρίνα, δικηγόρος, Αθήνα
 Κορφιάτης Γεώργιος, διπλωματικός, Λουξεμβούργο
 Κοταμανίδου Εύα, ηθοποιός, Αθήνα
 Κουρκουμέλης Αντώνης, βιολόγος, Η.Π.Α.
 Κουρκουμέλης Νίκος, ιστορικός ερευνητής, Αθήνα
 Κραουνάκης Σταμάτης, συνθέτης, Αθήνα
 Κριαράς Εμμανουήλ, καθηγητής Πανεπιστημίου, Θεσσαλονίκη
 Κωνσταντοπούλου Γωγώ, Αθήνα
 Λαδός Βασίλειος, συνταξιούχος, Αχαρναί
 Λαζιδής Γιάννης, αρχιτέκτονας, Αθήνα
 Λαμπίρης Λεωνίδας, τραπεζικός, Αθήνα
 Λασκαράτος-Τυπάλδος Κων/νος, δικηγόρος, Αθήνα
 Λασκαράτος-Τυπάλδος Ιωάννης, καθηγητής Πανεπιστημίου, Αθήνα
 Λευκαδότης Νίκος, Βόλος
 Λιβανός Νικόλαος, καθηγητής, Αθήνα
 Λοϊζίδου Μαρία, εικαστική καλλιτέχνης, Λευκωσία, Κύπρος
 Λούντζης Νίκιας, λογοτέχνης, Αθήνα
 Μάνεσης Αριστόβουλος, Αθήνα
 Μάνεσης Διονύσης, εκπαιδευτικός, Ζάκυνθος
 Μάργαρης Ηλίας, τραπεζικός, Ζάκυνθος
 Μαρίνος Διονύσης, φωτογράφος, Αθήνα
 Μαρίνος-Κουρής Δημήτρης, καθηγητής Ε.Μ.Π., Αθήνα

Μαρκαντωνάτου Μαρία, λογοτέχνης, Αθήνα
 Μαρκάτος Παναγής, Αθήνα
 Μαρκάτου Δώρα, Αθήνα
 Μαρκίδου Ελένη, φιλόλογος, Αθήνα
 Μαρνέρη-Μινώτου Φραγκίσκη, Αθήνα
 Μαρούδα Αικατερίνη, Αθήνα
 Μαρούδα-Πολυζωΐδη Χρυσούλα, γεωπόνος, Λάρισα
 † Μεγαδούκας Γιάννης, τραπεζικός, Αθήνα
 Μελά Κωνσταντίνα, τραπεζικός, Πειραιάς
 Μελίτας Νόνιος, συνταξιούχος δημοσίου, Ζάκυνθος
 Μερκάτης Λώρης, ερευνητής, Αθήνα
 Μητσού Μαριλίζα, φιλόλογος, Αθήνα
 Μήτσιου Φρίντα, φιλόλογος, Αγρίνιο
 Μιαουδάκη Ντίνη, Αθήνα
 Μικέλης Γιώργος, Αγρίνιο
 Μιχοπούλου Μαρία, Μεθώνη
 Μονοκρούσος Λεφτέρης, τραπεζικός, Αθήνα
 Μόσχοβης Αντώνης, τραπεζικός, Αθήνα
 † Μοτσενίγος Σπύρος, συνταξιούχος ΟΣΕ, Αθήνα
 Μουζάκης Τάσος, λογοτέχνης, Η.Π.Α.
 Μπαγατόπουλος Δημήτρης, Αθήνα
 Μπακαλάκος Χρήστος, φιλόλογος, Θεσσαλονίκη
 Μπακανάκη Σοφία, λογοτέχνης, Αθήνα
 Μπακόλας Χρήστος, αγιογράφος, Θεσσαλονίκη
 Μπάκουρη Βίκυ, Πρόεδρος Λυκείου Ελληνίδων, Ελβετία
 Μπαλουξή Παυλίνα, μεταφράστρια, Πάρος
 Μπαρούδης Χρήστος, Δοξάτο
 Μπάστας Αντώνης, επιχειρηματίας, Αθήνα
 Μπαχαράκης Μιχάλης, φιλόλογος, εκδότης, Θεσσαλονίκη
 Μπελούσης Παναγιώτης, γιατρός, Ραφήνα
 Μπελούσης Σπύρος, φιλόλογος, Αθήνα
 Μποζίκης Γιάννης, τραπεζικός, Ζάκυνθος
 Μπουρλέσα Σπυριδούλα, Καστοριά
 Μπούτου Τούλα, γιατρός, Πειραιάς
 Μωραΐτη-Καπετσώνη Σοφία, συγγραφέας, Αθήνα
 Νάζου Παναγιώτα, καθηγήτρια Πανεπιστημίου, Αυστραλία
 Νειώδη Τίνα, Αθήνα
 Νικολαΐδης Κώστας, τραπεζικός, Γιαννιτσά
 Νικολουδάκης Αντώνης, Αθήνα
 Ντενίση Μιμή, ηθοποιός, Αθήνα
 Ντενίση Σοφία, φιλόλογος, Αθήνα
 Ξένος Βασίλης, συνταξιούχος, Αθήνα
 Ξένος Γεώργιος, δικηγόρος, Αθήνα
 Ξένος Νίκος, φυσικός, Αθήνα
 Ξένου Αγγελική, Αθήνα
 Ξένου-Ανέστη Ιουλία, Αθήνα
 Ορφανάκης Μιχάλης, ιδ. υπάλληλος, Αθήνα
 Παναγάκου Γκλόρια, Γλυφάδα
 Παπαδάτου-Παπαγιαννοπούλου Αγγελική, Αθήνα
 Παπαδόπουλος Σεραφεΐμ, επιχειρηματίας, Γιαννιτσά
 Παπαϊωάννου-Αυγουστίνου Δανάη, φιλόλογος, Αθήνα
 Πατίλης Γιάννης, εκδότης, ποιητής, Αθήνα
 Πέττα Μαρία, φιλόλογος, ερευνητρια, Αθήνα
 Πετροπούλου Ταζή, πρόξενος Γαλλίας, Ζάκυνθος
 Πετυχάκη Νιόβη, Αθήνα
 Πήλικα Αγγελική, Ζάκυνθος

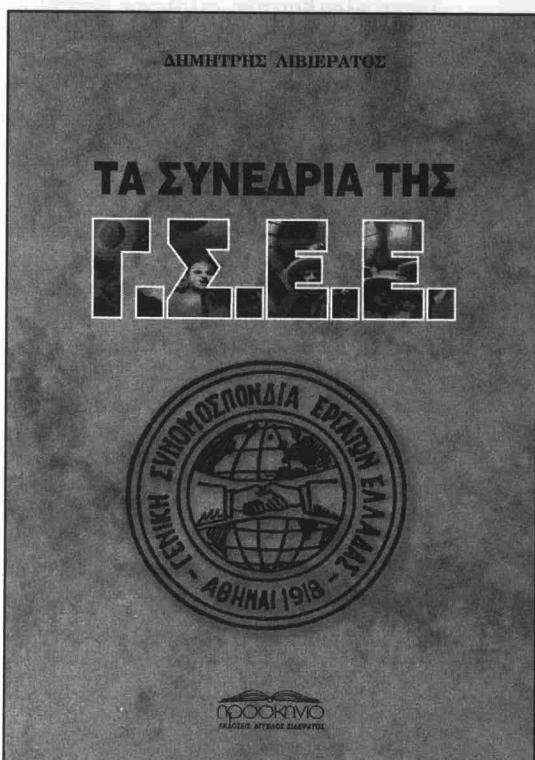
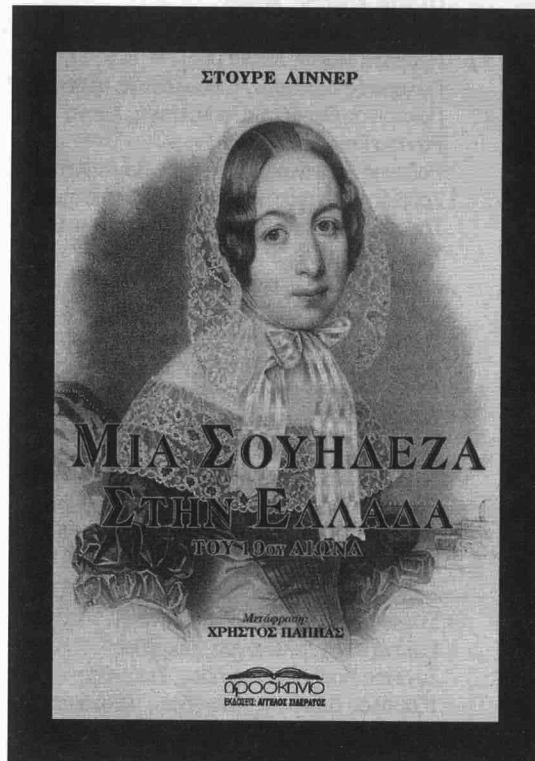
Πης Βασίλης, λογοτέχνης, Κως
 Πίστας Παναγιώτης, καθηγητής Πανεπιστημίου, Θεσσαλονίκη
 Πλατανιάς Δημήτρης, Αίθουσα Τέχνης Ζακύνθου, Ζάκυνθος
 Πλατής Χρήστος, Αθήνα
 Πομόνης-Τζαγλαράς Γιάννης, πολιτικός μηχανικός, Αθήνα
 Προβατά Μαρία, Αθήνα
 Πυλαρινός Διονύσης, τ. βουλευτής, πρόεδρος Μουσείου Σολωμού, Ζάκυνθος
 Πυλαρινός Θεοδόσης, φιλόλογος, Αθήνα
 Ράντου Γεωργία, Αθήνα
 Ροζάνης Στέφανος, καθηγητής Πανεπιστημίου, Αθήνα
 † Σαββίδης Γιώργος, καθηγητής Πανεπιστημίου, Αθήνα
 Σαμαρά Ζωή, καθηγήτρια Πανεπιστημίου, Θεσσαλονίκη
 Σαμαρά Κάιτη, εκδότρια, Θεσσαλονίκη
 Σαπουτζή Ελευθερία, ηθοποιός/ποιήτρια, Αθήνα
 Sargint Robert, αρχιτέκτονας, Ιταλία
 Σεραπετόπουλος Χρήστος, οφθαλμίατρος, Αθήνα
 Σέρρας Διονύσης, λογοτέχνης, Ζάκυνθος
 Σιδέρη Αικατερίνη, Αθήνα
 Σκανδάμη Κλαίρη, ιστορικός, Ισπανία
 Σκλαβούνος Γιώργος, Αθήνα
 Σκοπετέα Σοφία, πανεπιστημιακός, Κοπεγχάγη
 Σκορδούλης Κώστας, καθηγητής Πανεπιστημίου, Αθήνα
 Σκούφη Αγγελική, τραπεζικός, Αθήνα
 Σούλη-Μόρφη Αναστασία, Ζάκυνθος
 Σοφιανόπουλος Γιώργος, επιχειρηματίας, Κέρκυρα
 Στήνιος Γιάννης, γιατρός, Αθήνα
 Στράνη Φαίη, φιλόλογος, Ζάκυνθος
 Συνετός Παύλος, δικηγόρος, Ζάκυνθος
 Τζαβαλάς Διονύσης, δικηγόρος, Αθήνα
 Τζερμίνος Στέλιος, δικηγόρος, Ζάκυνθος
 Τζιμη Στέλλα, γιατρός, Ζάκυνθος
 Τικτοπούλου Κατερίνα, φιλόλογος, Θεσσαλονίκη
 Τόδουλος Διονύσης, πολιτικός μηχανικός, Αθήνα
 Τόδουλος Ιωάννης, Χαλάνδρι
 Τοδούλου Ευτυχία, συνταξιούχος Ο.Τ.Ε., Αθήνα
 Τουλούπα Έβη, αρχαιολόγος, π. διευθύντρια Μουσείου Ακροπόλεως, Αθήνα
 Τουρόγιαννη Βιβή, τραπεζικός, Αθήνα
 Τριανταφύλλου Μαίρη, Βύρωνα
 Τσάμης Ιωάννης, Παλ. Φάληρο
 † Τσαντσάνογλου Ελένη, καθηγήτρια Πανεπιστημίου, Θεσσαλονίκη
 Τσαντσάνογλου Κυριάκος, Θεσσαλονίκη
 Τσερδανέλης (Τσερδάνης) Παναγιώτης, Βάρκιζα
 Τσιμπίδα Λίλιαν, Αθήνα
 Τσούκας Τάσος, τραπεζικός, Πειραιάς
 Υφαντής Νικόλαος, τραπεζικός, Παλλήνη
 Φάρρος Αλέξανδρος, καθηγητής, Αθήνα
 † Φάρρος Γεώργιος, καθηγητής, Αθήνα
 Φέκκας Κωνσταντίνος, φιλόλογος, Θεσσαλονίκη
 Φραγκονιάννης Ανδρέας, π. Γενικός Διευθ. Υπ. Δικαιοσύνης, Αθήνα
 Χαραλαμπίδου Νάντια, φιλόλογος, Θεσσαλονίκη
 Ψαρούδη Μαρία, Κηφισιά
 Hartzniker-Μοντσενίγου Πηνελόπη, υπάλληλος Ε.Ε., Λουξεμβούργο
 Δ. Ο., λογοτέχνης, Αθήνα

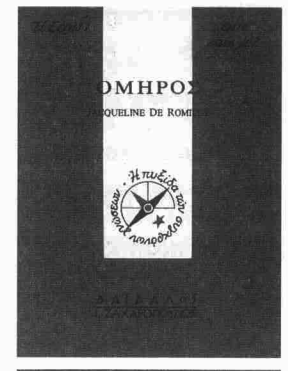
ΑΜΥΚΛΩΝ 19 - Κ. ΧΑΛΑΝΔΡΙ
 ΤΗΛ.: 67.26.600 - 67.55.890
 FAX : 67.11.004

προσκνιο
 ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΔΕΡΑΤΟΣ

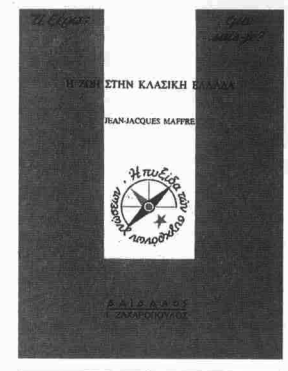
ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ
 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ
 ΒΙΒΛΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Δ Α Ι Δ Α Λ Ο Σ
Ι. Ζ Α Χ Α Ρ Ο Π Ο Υ Λ Ο Σ

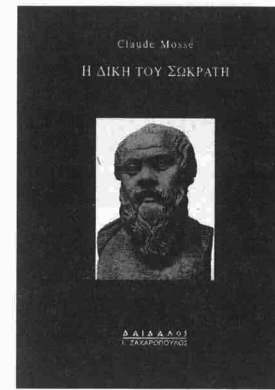
ΟΜΗΡΟΣ
 JACQUELINE DE ROMILLY

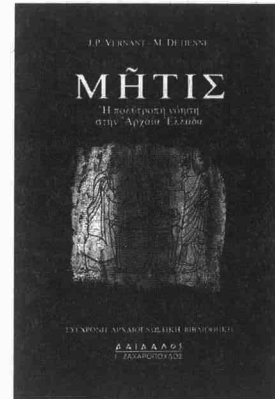
**Η ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΚΛΑΣΙΚΗ
 ΕΛΛΑΔΑ**
 JEAN-JACQUES MAFFRE

**Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ
 ΚΑΙ Η ΘΕΑ ΓΗ**
 ΜΑΡΙΑ ΔΑΡΑΚΗ

Η ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ
 CLAUDE MOSSÉ

Μ Η Τ Ι Σ
 J.-P. VERNANT - M. DETIENNE

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Αρσάκη 6 - Τηλ. 3233271 - FAX: 3247791
 ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: Πανεπιστημίου 18 - Τηλ. 3615011 - FAX: 3638536

Ο ALONSO είναι συγγραφέας ➤ Ο ΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ είναι μεταφραστής
 ➤ Ο ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΒΙΤΣΟΣ είναι ο εκδότης του περιοδικού «Περίπλους»
 ➤ Ο ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΡΙΔΗΣ είναι ποιητής ➤ Η ΝΑΤΑΣΣΑ ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ
 είναι ποιήτρια ➤ Η ΒΗΣΣΑΡΙΑ ΖΟΡΜΠΑ-ΡΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ είναι
 ποιήτρια ➤ Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΛΑΜΑΡΑΣ είναι ποιητής και δημοσιογράφος
 ➤ Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ είναι ποιητής ➤ Ο ΝΙΚΟΣ ΚΟΥΡΚΟΥΜΕΛΗΣ
 είναι Δρ. ιστορίας ➤ Η ΜΑΡΙΑ ΛΙΤΣΑΡΔΟΥ είναι κριτικός, Δρ. φιλο-
 λογίας ➤ Ο ΝΤΙΝΟΣ ΜΕΛΑΧΡΙΣ είναι κριτικός βιβλίου ➤ Ο ΔΙΟΝΥΣΗΣ
 ΜΕΝΙΔΗΣ είναι λογοτέχνης ➤ Η DOMENICA MINNITI-ΓΚΩΝΙΑ είναι καθη-
 γήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών ➤ Η ΜΑΤΙΝΑ ΜΟΣΧΟΒΗ είναι λογοτέχνης
 ➤ Ο ΝΙΚΟΣ ΜΟΣΧΟΝΑΣ είναι ιστορικός ➤ Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΟΥΓΟΓΙΑΝΝΗΣ
 είναι κριτικός βιβλίου ➤ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ είναι ποιητής και κριτι-
 κός λογοτεχνίας ➤ Η ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΗΜΑ είναι φιλόλογος και μεταφρά-
 στρια ➤ Η ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ είναι γλωσσολόγος και μετα-
 φράστρια εβραϊκής λογοτεχνίας ➤ Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΗΓΟΣ είναι νομι-
 κός και κριτικός κινηματογράφου ➤ Ο ΡΑΜΙ ΣΑΑΡΙ είναι πανεπιστημια-
 κός, ποιητής και μεταφραστής ➤ Ο ΤΑΚΗΣ ΣΑΛΚΙΤΖΟΓΛΟΥ είναι μελε-
 τητής ➤ Ο ΜΑΝΩΛΗΣ ΣΑΜΟΝΑΚΗΣ είναι ποιητής ➤ Ο ΝΩΝΤΑΣ
 ΣΑΡΡΑΣ είναι συγγραφέας ➤ Ο ΜΑΚΗΣ ΤΣΙΤΑΣ είναι συγγραφέας, αρχι-
 συντάκτης του περιοδικού «Περίπλους» ➤ Ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ είναι
 συγγραφέας ➤ Η ΠΟΠΗ ΧΑΡΙΛΑΟΥ είναι βιβλιοκριτικός, εκδότης.

Το σφάλειν ανθρώπινο

Θα θέλαμε να ζητήσουμε συγγνώμη από τη συνεργάτιδά μας κ. Γεωργία Λαδογιάννη γιατί στο κείμενό της του περασμένου τεύχους μας παρουσιάστηκαν λάθη: έτσι διαβάζουμε σωστά στις σελίδες 87 (17η αράδα) και 92 (24η αράδα) comics, ενώ στη σελ. 93 (32η αράδα) commedia dell'arte.

Εκδόσεις **Θ** Θυμάρι

ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ • ΑΓΩΓΗ • ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ
Ο Μοναδικός Εκδοτικός Οίκος που Ασχολείται Αποκλειστικά με Αυτά τα Θέματα
 Χαρ. Τρικούπη 22 (εντός στοάς) - 106 79 Αθήνα - Τηλ.: 36 34 901 - Fax: 36 36 591
Κατηγορία Καταλόγου: ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ / ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Η συγκλονιστική ιστορία του πιανίστα Ντέιβιντ Χέλφγκοτ που ενέπνευσε τη βραβευμένη ταινία.

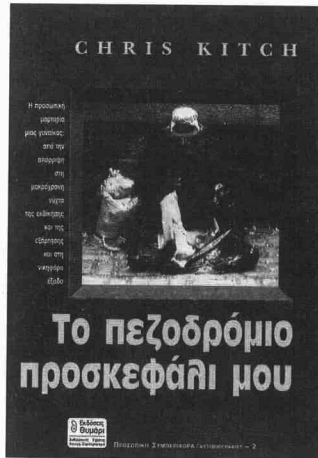
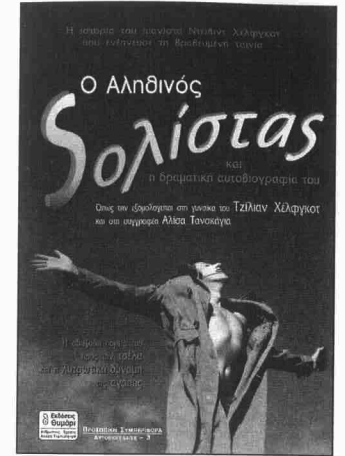
Μια ασφικτική και ιδεολογικά αδιάλλακτη πατρική αγωγή, συγκρούεται ζηλόφθονα με την προσπάθεια της κοινότητας για την ανάδειξη του ταλαντούχου παιδιού.

Όσο πληθαίνουν τα μουσικά βραβεία, τόσο οι μυλόπετρες της σύγκρουσης αλέθουν την τρυφερότητα της ψυχής. Η νευρική κατάρρευση του χτυπάει την πόρτα...

Στα Ψυχιατρεία και στα Ιδρύματα παιζεται η δεύτερη (12κάρων) πράξη της ζωής του.

Ποια μυθοπλασία μπορεί να δάξει τον πατέρα να πει στο άρρωστο παιδί του «Δεν ήσουν και τόσο έξυπνος. Νόμιζες ότι θα πήγαινες απ' τη μια αίθουσα συναυλιών στην άλλη. Τελικά, το μόνο που θα κάνεις, είναι να πηγαίνεις απ' το ένα νοσοκομείο στο άλλο...»

Μια απάνθρωπη, ανθρωπίνη ιστορία. Ένα αλησμόνητο παράδειγμα προς... αποφυγήν.

Η προσωπική μαρτυρία μιας γυναίκας:

Η Κρις Κιτς γεννήθηκε το 1938 και μεγάλωσε στους σκληρούς δρόμους του Μπράντφορντ. Για τον πατέρα της ήταν το «βρωμιόμασταρδο». Και το καύχημά της, όταν πέτυχε μια θέση στο γυμνάσιο, διαλύθηκε μόλις ανακάλυψε πως τη θεωρούσαν πολύ λαϊκιά για κείνο το σχολείο, και της ζήτησαν να φύγει. Η επαναστατικότητα της σύντομα έγινε εκδίκηση και αυτοκαταστροφή.

Για 32 ολόκληρα χρόνια έζησε στην «άλλη πλευρά του λόφου», με προσκεφάλι το πεζοδρόμιο, σπιτικό τους υπόγειους χώρους του Πικαντίλι και μοναδικό της αποκούμπι τα ναρκωτικά.

Η απόφασή της για την «έξοδο», και η πανεπιστημιακή της φοίτηση στα 55της, μοιάζουν σαν παραμύθι. Το 1995-'96 έγραψε την ιστορία της και συνέχισε τις μεταπτυχιακές σπουδές της.

Στο ταξίδι της αυτοκαταστροφής δεν υπάρχει πάτος. Υπάρχει ή Θάνατος ή Αναγέννηση.

Ο πατέρας μου - Εγώ.

Ο συγγραφέας, σ' αυτή την αυτοβιογραφία του, ανέτρεψε τον γνωστό αγοραφοδικό κανόνα «Τα εν Οίκω μη εν Δήμω».

“Ο Μπλέικ Μόρρισον απλώνει στο χειρουργικό τραπέζι μια από τις βασικότερες ανθρώπινες σχέσεις (την οικογενειακή), την τεμαχίζει και μετά την εκθέτει... Το αποτέλεσμα είναι αρωματικό, ενοχλητικό και απόλυτα αλησμόνητο”.

Sean French, *The Times*

Η τόλμη του όμως να “παραδώσει” στους συμπατριώτες του -μιας μικρής επαρχιακής πόλης της Αγγλίας- την εσωτερική εικόνα της οικογένειάς του (του γιατρού Άρθουρ Μόρρισον), αυτό τρομάζει, αλλά και... ανακουφίζει.

Γιατί... είναι συμφιλιωτικό να διαπιστώνεις ότι ο διπρόσωπος Ιανός “δεν είναι μύθος”...

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ '97

ΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΙΤΑΛΙΔΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

A. Breton Ελεύθερη Ένωση (Μετρ. Σ. Ν. Κοιμνησίδης) ■ Paul Celan Τρία ποιήματα (γαλλ. μετρ. Μ. Broda, ελλ. μετρ. Χ. Λέζος, Β. Σκούμπερ) ■ M. Broda Traduit du silence: les langues de Paul Celan ■ Μετάφραση ανθρωπιστικών επιστημών: Α. Παππάς, Π. Πούλος, Δ. Φιλίππου, Α. Φιλίππου-Αϊδίου ■ Πορτρέτα μεταφραστών: Π. Α. Ζάννας (επιμ. Ο. Βαρών-Βασάρ) ■ Π. Α. Ζάννας Προβλήματα της μετάφρασης ■ Π. Πούλος Η μεταφραστική εργασία του Παύλου Ζάννα ■ F. Pessoa Η άρα του διαβόλου (μετρ. Μ. Παπαδόπουλος) ■ A. Guide Ανεπίσημη Επιστολή (μετρ. Γ. Ζακοπούλου) ■ Α. Μολέση Γαλινα Σίλοα ■ M. Paradima Compte rendu d'un échec ■ M. Ορράνδου-Φρέρ Λογιστική μετάφραση ■ D. Connolly Η μάρα της ελληνικής λογοτεχνίας στην αρχαϊκή της μετάφραση ■ J.-R. Ladmiral Πηγαλάτρες ή στογαλάτρες (μετρ. Κ. Κολλέτ - Β. Ιβάνοβιτς) ■ J.-Y. Masson Η ενδιάμεση γλώσσα στον ορίζοντα της δουλειάς του μεταφραστή (μετρ. Σ. Διαμάντη) ■

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ■ ΣΧΟΛΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ '95

ΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

Ο Βαρόν-Βασάρ Η βιβλίο του Gustave Flaubert στην Ελλάδα ■ E. Τερόντ Η «να ιστορία και ε ιστορία Le Coff ■ Ch. Baudelaire Μεταφραστικές παραλλαγές ■ J. Aubague Νύχτα κλότσα (μετρ. Κ. Κολλέτ) ■ E. Jabès Είπατε σάρατο (μετρ. Α. Παπαδόπουλος) ■ Περὶ μετάφρασης Η μετάφραση ως ένωμα Φ. Δρακουνοπούλου, Β. Μανταύρη, Τ. Παπαδόπουλος, Π. Παπαδόπουλος ■ Α. Κλαμακιά Το πρόβλημα συντάξης και το ποιήμα Σειρά ζωής ■ J. Bouchard Le son, le sens et le silence en traduction poétique: le cas Empiricos ■ E. Κουβιάτος Η παραίτηση της μετάφρασης ■ Σ. Διαμάντη

Μια μεταφραστική πρόκληση ■

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ■ ΣΧΟΛΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ '96

ΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

D. Connolly Η μετάφραση της πόλης ■ B. Ιβάνοβιτς Νίκου Καραζώ, τις μέρες ■ Γ. Ζακοπούλου Α. Ροβίτς, Πόλη της δουλειάς ■ Μετάφραση Βασιλίου Τ. Μανταύρη, Χ. Μελιμου-Παγουράκη, Σ. Παπαδόπουλος, Σ. Στάσιος ■ R. Char Στην αρχή του φιδιού (μετρ. Ε. Κουβιάτος) ■ F. Pessoa Έλα μέγα (γαλλ. μετρ. Α. Γουβέτ, ελλ. μετρ. Κ. Κολλέτ) ■ Τρεις Ιστορικά ποιήματα (γαλλ. μετρ. C. de Frenoy, ελλ. μετρ. Σ. Διαμάντη) ■ Η Τσιναίση Κοινωνία traduire les dialectes ■ B. Πέτρος Αλέξανδρος και παρεμφερείς του Κορσέ στο θέμα των μεταφράσεων ■ K. Κορσέσ Αισιότα de la traduction de La Fille de docteur ■ Πορτρέτα μεταφραστών: Άρης Αλεξάνδρου (επιμ. Ο. Βαρών-Βασάρ) ■ Δ. Ρουσσώπουλος Ο μεταφραστής Άρης Αλεξάνδρου ■ Α. Νίν - Η Miller Αλληλογραφία (μετρ. Δ. Αγγελισσοπούλου) ■ P. Άντερ Γκατί γράμμα (μετρ. Σ. Μενεξεδάκης) ■

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ■ ΣΧΟΛΙΑ

Βιβλιοπωλείο «Κατάρτι», Μαυρομυχήλη 9, Αθήνα 10 697, 3601-271,
Βιβλιοπωλείο «Λοξίας», Ισαύρων 7, Θεσσαλονίκη 54 622, 233.925,
Περ. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ, Σωκράτους 26, Κηφισιά 14 561, 8015-713, Fax: 62.31.573

ΕΥΘΥΝΗ

ALICO. Η ασφαλιστική εταιρία Ζωής που πρώτη -30 χρόνια πριν- καθιέρωσε και στην Ελλάδα τον "Ασφαλιστικό Σύμβουλο", δηλαδή τον εξειδικευμένο επαγγελματία που σχολείται αποκλειστικά και μόνο με ασφαλίσους Ζωής.

Βασισμένη στην τεράστια διεθνή εμπειρία της, η ALICO έφερε από την αρχή μια επανάσταση στην ελληνική ασφαλιστική πραγματικότητα.

30 χρόνια μετά: Οι άνθρωποι της ALICO είναι, πάντα, κορυφαίοι επαγγελματίες με άριστη κατάρτιση και διαρκή ενημέρωση. Και υποστηρίζονται από ένα διοικητικό μηχανισμό που ξέρει να εφαρμόζει στην πράξη τις πιο σύγχρονες αντιλήψεις. Γι' αυτό είναι έτοιμοι να καλύψουν αποτελεσματικά κάθε ασφαλιστική ανάγκη, έμπειροι να προσαρμόσουν ένα ασφαλιστικό πρόγραμμα ακριβώς στα μέτρα της ζωής κάθε ασφαλισμένου.

Και τα προγράμματα της ALICO: Εδώ και 30 χρόνια και στην Ελλάδα πάντα πρωτοποριακά, ρεαλιστικά, ευέλικτα, πρότυπα για μίμηση... Μια πραγματική δύναμη για τους ασφαλισμένους της.

ALICO. Μια από τις λίγες ασφαλιστικές εταιρίες στον κόσμο που επί σειρά ετών κρίνεται με "AAA", δηλαδή με την ανώτατη αξιολόγηση από την εγκυρότατη Standard & Poor's για τη δυνατότητα μιας εταιρίας να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις υποχρεώσεις της.

Όλα αυτά, 30 χρόνια τώρα, λέγονται με μια λέξη: Ευθύνη. Γιατί, όταν υπηρετείς τη Ζωή, το πρώτο που χρειάζεται να αισθάνεται είναι Ευθύνη!

Η Νο 1 ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ALICO ★
Η ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΣΑΣ

Μουσικός Οίκος

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

Γ. ΜΑΥΡΟΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Καστριτσίου 4, Θεσσαλονίκη 546 23
Τηλ.: (031)242140 - Fax:(031)242057